

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illustrata, Indicibus Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quois anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Rosæ Selectissimarvm Virtvtvm, Quas Dei Mater orbi exhibet, Pars. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

ROSÆ

SELECTISSIMARVM VIRTVTVM.

QVAS DEI MATER ORBI EXHIBET,

PARS I.

CAPUT PRIMVM.

Rosa Trachinia, seu, Prudentia.

A bene ad aliquem finem particularē, puta ad victoriā, dicūr esse prudens, non simpliciter, sed in hoc genere, scilicet in rebus bellicis: ita ille, qui bene ratiocinatus ad totum bene vivere, dicitur Prudens simpliciter. Prudentia portō, ut lat. *Idem q. ead.* *Etus Doctor affirmat, est recta ratio agibilium, seu, Sapien- art. 2. cap. 8.* *in rebus humanis. Hinc Ariftotles: Prudentia, inquit, Aristot. 10.5. in sensu interiori confitit, qui perficitur per memoriam & per lib. 6. Ethic. cap. 8. fine. experimentum ad prompte judicandum de particularibus.*

Prudentia virtutum omnium gubernatrix: nam, ut princeps Theologus loquitur, *virtutes omnes adiuvat, & S. Thom. di-* *in omnibus operatur. Hoc illud divinum animi aurum est, & Thom. art. 5. hæc illa virtutum princeps, quæ reliquis omnibus uti- cap. 2.* *tur, arque ipsarum ordinem, modum, & occasionem tanquam oculus mentis undequaque perspicacissimus ostendit.*

B Beatus Ephrem Domini Matrem laudatur, *Prin-* *B. Mariz* *cipem omnium prudentissimam & sagacissimam vo-* *elogium* *ex B. E-* *Damascenus, Sapientia thesaurum noninat. Illa* *phrem, &* *paradisi hortulana Eva nūnūm credulā simplicitate & Damasc-* *inexpiabili pāne imprudentiā serpentina facinorā cel-* *no-* *fit. Hanc imprudentiam Mater Domini correxit, cūn* *ad Angeli affatus prudentissimè subiectit: Quomodo fier* *luc. cap. 1.* *istud? Hinc Ecclesia Virginem in cælum evectam velut* *ver. 34.* *interrogans: Quo, inquit, progereris Virgo prud-* *entissima? Quod si, Salomone teste, qui moderatur labia* *Prov. 6. 10.* *sua, prudentissimè est, Virgo pāne omnibus prorsum homi-* *nibus longè prudentissima erit dicenda. Imò vero si in* *ver. 19.* *hac Virgine, quod miremur, aliud non sit, quād quod* *tam prudenter loqui, tam opportunè liceret tacere,* *posset ea nūnūm Miraculorum miraculum, prodigio-* *rum Mundi prodigium maximum appellari.*

Bernardus Virginis ultor eximius solerter ad calcu-
lum revocavit, quoties Virgo ab Evangelistis memore-
tur locuta, ter cū Deo, bis cū Angelo, bis cū homi-
nibus. Verē diffusa est gratia in labiis illius. Ergo quād *Ps. 44. 2. 3.*
labia sic moderari potuit, planè prudentissima fuit:
nam antequam loquebatur, cogitabat quād illa esset
salutatio. De una & pāne solā hac Virgine jure meritissi-
mo cantabant templā: Hac est Virgo sapiens, & una
di nūnūm prudentissima. *Quid enim, inquit Bernardus,*
non sapientia Maria, in quā Dei Sapientia latebat? Hec abdi-
ctissima mysteria nec Apostolus, nec Prophetus, sed neque Angelis
*sunt cognita intelligebat. Apostolos certē in plurimis erudi-
tis, is pācipiē, quād ad Christum in utero concepturn,*
in stabulo natum, in Nazarethā domo educatum
pertinebant. Prophetas eo superavit hæc Virgo: nam
illorū aliqui de præteritis vaticinati. Ita Moses: In Gen. 1. v. 11.
principio creavit Deus cælum & terram. De futuris aliqui.
Sic Ier. 1. inquit, Virgo conceperit. De prætentibus *Isa. cap. 7.*
ali. Ita Joannes: Ecce, dicitur, ecce Agnus Dei. Mater Do- *vers. 14.*
mini hanc triplicem gratiam conjunctim habuit. De *Ioan. cap. 1.*
præterito namque sic vaticinatur: Suscepit Iuda puerum *vers. 36.*
hunc. De futuro: Beata me dicere omnes generationes. *luc. cap. 1.*
In nuptiis Canæ pāscia miraculi: Quocunque, ait, *Ibid. v. 48.*
dixerit, vobis facit. De præsenti: fecit mihi magna, qui po- *Ioan. cap. 2.*
tem est. Late nūnūm utero filium monstravit, Agnum suum *luc. cap. 1.*
in pācepti decubentem orbi universo exhibuit. *vers. 49.*

Porro

S. Thomas Aquinatis erga Dominum matrem affectus.

Quod editum minore formā. Vide Anton. Spicileg. 33. fol. 33.

luc. cap. 1. ver. 34.

Pla. lib. 2. nūnūm hist. 4. initio.

3 Tim. 1. 1. 3. 17. art. 2. ad 1.

vers. 1.

Porro Angelos superavit, quia supremi Angeli arcana illud Christi in utero concepti, per infusionem inspirationem, ut Theologi loquuntur, à Deo hauserunt, medii à superioribus per traditam illuminationem, infimorum saltem aliqui ab Apostolis cognovunt. Non obscurè divinus Paulus id significans: *Ut innotescat, inquit, principatus & potestatus in celisibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei.* Hoc gentis humana decus Matia excellentissime cognovit modo tripli. Primo quidem per afflatum divinum: quod pulchre dixit Bernardus illi soli datum nōesse, cui datum est experiri. Deinde per Angelum, qui virginis dixit: *Spiritus sanctus superveniet in te.* Perinde si diceret. Scies utique illo doctore, quo & auctore: *Hunc interrogabis, & respondebit tibi.* Tertio per experientiam prorsus felicissimam: siquidem aeternam sapientiam corpore vestram suis spectavat oculis, suis tractavit manibus, suis appressit umeribus. Hinc vere Virgo prudentissima.

§. II.

*1. Reg. 1. 25.
vers. 18.*

NR Regum fastis commendatur Abigail mulier prudentissima & speciosa. Sed nihil illa ad hanc Virginem, sub cuius lingua mel & lac, favus distillans labia illius: non enim effundebat verba, sed stillabat. Cujus testis Ambrosius: *Corda humilis, verbi gravis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiolorum.* En quā sibi familiariter jungantur verborum parvonia & laudabilis prudentia. Juditham ipsi hostes curiosus contemplati, mirabantur ad sapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum: *Non est talis mulier super terram in auctoritate, in pulchritudine, & in sensu verborum.* Hac longè verius de Heroidi illa dicuntur, quae Holofōnem ab inferis sub jugum misit, quae Stygii serpentis caput contrivit, quae Apostolorum magistra fuit. Hæc illa Sapientia domus est, in quā sibi sapientia columnas septem excidit, cùm in eā septem S. iritū divini munera collocavit.

*2. Ezech. 1. 43.
vers. 12.*

Hebreus Ezechiel: *Isa est, inquit, lex domus in summitate montis, omnis finis eius in circuitu fundum sanctorum est.* Omnia in Virgine sanctissima. In Regum fastis prædicatur Thecurius, quod A. Salomonem filium prudenter in gratiam restituerit apud parentem. Laudatus Bethabea, quod prudentia sibi Salomonem plutinum juvenit, ut paternum solium adiipisceretur. Rebēcā quoque prudentia effertur, quae filio modum tradidit imperandā à parte benedictionis. At omnis harum solertia cum Prudentiā Mariæ conferenda non est, quia omne humānum genus Deo reconciliari, que nostræ mortalitatis pelle Filium Dei vestitum, ut à Patre benedictionem largissimam imperaret.

*3. Prudentia
triplex tē-
pus com-
plectitur.*

*1. Præteri-
tum.*

*Prov. 6. 10.
vers. 5.*

2. Præsens.

*Prov. 6. 13.
vers. 20.*

3. Futurū.

Imit. Christi

lib. 1. cap. 2. 3.

præteritum non reddit tempus.

Age, age nunc, quidquid agere potes.

Dum tempus habes, congrega tibi divitias immortales.

Boëthii scitum est: Rerum exitus Prudentia metitur.

Itaque si prudens fuerit animus tuus, præterita cogita, præfen-

A tia ordina, futura provide. In tria hæc tempora vita di-
viditur: quod est, quod fuit, & quod futurum est. Ex his, tempora
quod agimus, breve est: quod acturi sumus, dubium,
quod egimus, certum. Homo frugi præteritorum me-
minisse, agere præsentia, futura cavere debet. Nos ple-
rumque circa præsentia occupati sumus. Ad tempora
male exæcta inviti revocamus animum. Ille qui ambi-
tiosè multa concupivit, superbè contempsit, insidiosè
decepit, avare rapuit, prodigè effudit, libidinosè invasit,
necessis est memoriam suam timeat & fugiat. Hunc ergo
primum Prudentiæ vultus deest, quo respicit præterita,
Fortassis & tertius quoque deest, quo prospiciat futura,
& imminentem consideret aeternitatem. Non enim
tam videndum, quid in præterita blandiatur, quād quid
deinceps ē re faturum sit. Ed nos impellens Augu-
stus: *Prudentia, inquit, docet te ut que non potes perpende re-
sponsu, fructuose permittas abire.* Prudentia docet, ut in cunctis formis, &
sempre idem sit, tan in proferis, quam adversis. Prudentia pre-
missa accelerat, & amplius quam promisit, prestat. Ab exem-
plis res patet.

§. III.

Moses, antequam Hebrei agminis Dux esse jube-
retur à Deo, regis Ægypti Pharaonis exercitum
contra Æthiopas duxit. Quia in re illud excoxitavit,
quod non vulgarem hominis prudentiam argueret.
Nam u hostem opprimeret, præsumquam is de adventu
suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per inter-
iora terræ expeditionem fecit. Quā in re fatis declaravit,
quantum ingenio polleret ac prudenter. Fuit diffi-
cillimum hoc iter præ serpentum copiâ. Forum plu-
mos hic tractus gignit, aliquor etiam genera, que nul-
quam alibi reperiuntur, noxios omnes, & ipso asegu-
horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solū
humi latentes insidentur, sed & sublimes ex improviso
noceant. In hostem hunc venenatum Moses ita-
gem prudens & omnino dignum admiratione com-
mentus est. Vim ibidem ingentem compare pro ma-
gno habuit negotio. Est avis hæc serpentibus inimica:
Ibides namque manuas alites, contra solos serpentes,
feroces. Curaverat autem Moses caveas non parcas in
arcas formam, quas ibidibus completas secum deferebat,
& sic exercitus iter à serpentibus securum reddebat. Specimen hoc fuit excellentis prudentia, que hoc
potissimum suggerit, ut suum cuique malo antidorum
matuerit. In hostem hunc venenatum Moses ita-
garis in Aarons dignitate vindicandâ, cui cum facerdi-
tum tumultuose à populo abrogaretur, ille ut motu
seuientis multitudinis, qui in horas gliebat, cohobetur,
nec frater temere spoliaret sacerdotio, disquisi-
tum tui non ad multitudinis studium, cuius proprium
est, nihil sapere, sed ad Numinis voluntatem relegavit:
cujus assensu dignitas fratri stabilita est, & competitum
impactis graviter vindicata.

*Amasis Regis prudentiam quis non miretur? Fuit is Amasis
geno ultimus eorum, qui præcis temporibus Ægypti re-
gnum tenuere. Prudentia specimen Rex iste hoc etiam
dedit. Cùm omnia Samiorum tyranno Polycratem pro-
sperrime fluerent, isque fortunam in cunctis indulgen-
tissimam experiretur, Amasis illi per literas (ut ferri)
jus omne veteris amicitia remisit, testatus, absque du-
bio fortunam ei truculenter infidari, cui tam indulgen-
ter obsequeretur. Previdit Rex prudentissimus Poly-
cratis exitum. A primis certè disidebant ultima. Nam
Oroëtes Darii Regis satrapa Polycratem viuum ca-
ptumque, morte, nec cùm communi, affecit, sed in cruce
altâ luppenum, mirabile & miserabile oībi spectaculum
subjecit. Proprium Prudentis est, oculos in ventura mit-
tere; qui de futuro nihil præmeditatur, in omnia incau-
tus incidit.*

Epimenides

Epimenides Cretenis (de cuius èrata ac somno fa- A
bulas Græcas non tangimus) cum Munichiam locum
Athenis naturâ magis quam opere munimur vidiser,
multis audientibus testatus est, nescire Athenienses
quænas ille locus clades civibus esset allaturus; quod si
futura prævidere ac pericula cavere vellent, dentibus
eum locum denolituros, si manibus non licet. Prafa-
gium hoc fuit, aut certe præmonitus prudentissimi.
Nam eventus (quod satis constat) prædictioni non de-
fuit. Nimis tamen murus aheneus est homini Prudentia.

§. IV.

Sed quid profit, ô Christiani, ruituros parietes soler-
ter inspicere, & fulera iis apponere, præcipitum ad
inferos aut prævidere, aut sedulò cavere nolle? Fuerunt,
qui aliena mala prudenter præviderint, in prævi-
dendo suis minus oculati.

Fabii Maximus, qui Punicos in Italiam successus non pugnando magis quam cunctando fregit, ferociam Varroni Consulism animadversa, collegam eius Paulum Aemilium multum diuque precatus dicitur, ne temere quippiam a Varrone fieri patereatur: prævidere se, nisi conatus illius irerit obviandum, brevi fore, ut aliquis in Italiam locum supra Trasimenum & Trebiam Romanam clade insigniteretur. Prudentissime prævidit vir iste, sed aliena potius mala quam sua.

Scipionis
Naliz. Non minus prudens illud sapientiae corculum Scipio
Nafica . Romæ inter Patres agebatur de Carthaginæ
funditus delendat; exiitque ea consultatio in longan &
difficilem disceptationem. Portius Cato, qui ante Pitici
nomen, censébat Carthaginem evertendam, ut Roma
stare incolunis. In hanc ferenitatem multi pedibus
ivere. At contraria Scipio Nafica identiter contestatus
est, viderent illi qui tam cupidè vellent Carthaginem
excisam, ne populus Romanus amula civitatis meæ li-
beratus in domestican incidenter discordiam, aut certe
peritiam militandi perderet. Multò prius profpxerit Scipio,
predixitque hoc malum non sibi, sed urbi obven-
turum. Inter Christianos prudenter est; qui suis ante
omnia, dein alienis malis studet occurrere.

Hannonis
CARTHAGI-
NENSIS.
Prævidit & Hanno, nobilissimus CARTHAGINENSIS
Senator, secundi belli PUNICI eventum sua civitati fore
calamitosum. Cum autem Mago ANNIBALIS frater in
curia referret, ducenta milia ROMANORUM intra bien-
num ab ANNIBALE caesa, quatuor CONSULARES exercitus
deletos, magnam ITALIA partem ad PANOS defecisse, &
quod major fides iis, quæ dicebantur, accederet, tres
annulorum modios in curia vestibulo effudit, & simul
HANNONEM interrogavit, an belli, quod in ITALIA gere-
rent, adhuc peneriteret? Hanno vicissim percutens
est MAGONEM: Equis ex urbe ROMA post trah clades
acceptas ad ANNIBALEM venisse petitus pacem: &
an ROMÆ ulla pacis mentio facta diceretur? Negavit
urtrumque MAGO. Ergo bellum, subiungit Hanno, tam
integrum & periculosum hodie, quam a principio fuit,
cum ROMANIS habemus. Hinc maximè vèror, si (quod
nolim) fortuna variare cœperit, frustra pacem implore-
mus vieti, quam nobis etiam vincentibus nemo de-
tulit.

Prudenter omnino & in rem civitatis, si aures reperisset tam exco^{ta}re prudentia capaces. Verum & Hannibal non tam sibi quam alis optima quaque prudentissime fusil. Prudentia Christiana omnium primo sibi ipsi consulti, & hoc partem sibi arbitratur, sic curate aliena, ut non negligantur propria: sic corpori provideat, ut tamen magis animo, parti hominis longe digniori.

Sancti magis amant, partis non nullis longe dignior.
Rom. cap. 8. Serio moner divinus Paulus: *Prudentia carnis mors est,
ter. 8. prudentia autem spiritus, vita & pax.* Hac inimicitia ma-
la non solita propiscere novit, sed & caveret; nec ulla
putat esse mala, nisi ea quæ malos efficiunt, ut sunt
peccata.

A Hæc Prudentia bona fallacia à solidis acutè inter-
noscit, hæc futura vigilanter prospicit, proinde fluxis
æterna cupidissimè præponit.

Psalmographi vaticinium est: *Sicut inspiens & psalmus Ps. 48. v. 12. peribunt. Super his veribus Augustinus differens, & simul Augustus 10. 8. Prudentiam Christianam exhibens hoc scandam: Quis est in I. ad. 48. imprudens? inquit, qui non sibi proficit in futurum. Quis est in I. ad. 18. inspiens? qui non intelligit in quo malo sit. Tu verò intellige in quo malo sis modò, & profice, ut in bonis sis in posterum. Intelligendo in quo malo sis, non eris inspiens; proficiendo tibi in futurum, non eris imprudens.*

§. V.

Hac Prudentiā caruerunt illi Philosophorum, qui,
ut Augustinus loquitur, de virtutibus & vitiis sub-
tilia multa trāctantes, dividentes, definitentes, ratiocinantes,
acutissimē concludentes, libros implentes, suam
sapientiam ventilantes, plurimum laboris adhibuerunt
assequendae Prudentiæ, eam tamen nunquam assecuti.
Hieronymus illorum conatus explicans: Reliquerunt, in-
quit, frequentias urbum, & suburbanos hortulos, ubi ager ir-
riguit, & come arborum, ubi susurrus avium, ritus innur-
marans, & sonus speculum, ubi illecebra plarima cūm aurium,
tum vulturum. Ne igitur luxu & rerum videndarum copia, vi-
gor animi remollesceret, prouidit his omnibus degere voluerunt.
Ita Pythagorei, quorum Mufis solitudo vifa est com-
modior, quām catus & omnium. Fuerunt qui ipsum sibi
oculorum usum interdixerunt quō mens Prudentiam
induta cerneret acutius.

Sed iriti fuerunt conatus isti: Prudentiam illam non
assecuti sunt, quam Bernardus hoc afficit elogio: *ista re- Bernard. l. t.
git affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vi- de Confid.
tam honestat et ordinat. Postremum humanarum pariter et di- cap. 7. fine.
vinarum rerum scientiam confert.* Hac est, quae confusa disper- Laus pru-
minat, biantia cogit, sparsa colligit, secreta ruit, avarus, vera ve- dentia.
stigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. Hec est,
qua agenda praeordinat, ad recognit, ut nihil in mente resi-
deat, aut incorrectum, aut egens correctione. Hac est, quae in pro-
feris adversa presentit, quod et fortitudinis et prudentis et

Atque hac Prudentia à Bernardo sic laudata non
otiofa & marcens, actuola est & multi laboris, satagit,
ut fiat quod recte fieri judicavit. Hic plerique capite va-
leamus, sed caremus manibus. Annos atque dies deliber-
amus, tandem nihil fit. Consilia conferimus de opti-
mo vita statu, sed nulla consilia opera succedunt: fa-
cienda quidem cum ratione statuimus, & tamen nihil
fit: prudenter optima quaque decernimus, dices uno
die ad perfectionis culmen evolatueros, & demum, heu!
nihil fit.

Fuit ut in comitiis provincialibus varia esset consul-
tatio, & nulla ferè conclusio. Id homo ingenii non infas-
cei observans, id commentus est. Chartam vitiginem
puramque sine scriptura, nullis in eà syllabis, nec ullis
quidem litteris exaratis, in litterarum tamen formam
convolvit, & fronti hoc unum inseripti: *Comitiorum
acta*. Complicata signataque charta, candidus campus
sine ullâ nigella pecude repertus est. Inde rumor ema-
navit: Hæc esse prolixæ consulutionis acta, quod nihil
actum sit. Talibus plerumque clausulis nostra sepe litur
prudentia. Statuimus prudenter multa, tandem ^{Horat. de} urceus
exit, currente rotâ, cum tamen amphora coepit insti-^{arte Poet.}
tui. Seriam emendationis vite in dies proponimus,^{post initium.}
& quando tandem vitam emendamus? Nostra pro-
posita comitiorum sunt acta, hoc est, de multis consul-
tibus, nihil exequimur. Nimirum difficultatibus fra-
eti aur terrii manum retrahimus, ita in pristinam rela-
bimus ignoriam.

Prudens tā
in adversis
quam in prosperis
rebus non
mutatur.

dis rebus quam in
s calamo prospetis
adens in rebus non
mutatur.
Ergo deus

ter opes, si liceat, monstrabit, si mindis, in paupertate; si possit, in portâ præceller, si minis, in exilio: si possit, dux militie, si minis, miles: si possit, firmus & integer, si minis, debilis, quæcumque sortem acceperit, aliquid ex illâ memorabile efficiet. Ferarum domitores (avilissima animalia, elephantes, tigrides, leones jugum pati docent, imo usque in contubernalium migrans ita prudens artifex omnis sibi mala attemperat, ut prolinet, dolor, egestas, ignominia, & alia quæcumque horrenda, cùm ad prudentem pervenient, mansueta sunt, & profundunt. Ita prudens in adversis & prospersis semper idem est, uti eadem est manus, & que in palma extenditur, & que in pugnum constringitur. Eâ causa Prudentia verè beatum hoc ratiocinio asservimus: Qui prudens est, & temperans est, qui temperans est, & constans est, qui constans est, & imperturbatus est, qui imperturbatus est, sine tristitia est, qui sine tristitia est, beatus est. Ergo Prudens beatus est, & Prudentia ad beatam vitam latit est.

ACTIONES PRUDENTIAE.

1. Actio prudenter assignant. Primus horum est, *Consilium*; nam est triplex.

Theologi fine, ad quem tenditur constituto, voluntas intelligentiam impellit, ut ea viam inveniat, quâ ad finem illum perveniantur. Siracides monet: *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non penitebis.* Sed parum est, inquis, in me confilii. Nil interest, sive tuo, sive alieno confilio utaris; eo enim utendum est, & sepe tutius alieno uteris quam

tuo. Quocirca, quod Tobias jubet, *consilium semper a sapiente perquirere.*

2. Alter Prudentia actus est, *Judicium*: cùm quis rationem init, quâ illud obtinendum sit quod humana Prudentia obtinum cupit. Exempli causâ: Est, qui Castitatem abicit. Quis modus virtutis hujus assequenda? *Judicium* hos suggestit modos. Primus omnium est, nunquam ostiari. Alter, cœlos coœcere. Tertius, omnes ad lasciviam occasiones, malos socios, feminorum commercium, impuros libros, mensurâ luxum amoliri. Quartus, precepta ac lecitandi. *Audium* conjugere. Quintus, diversi corpus rigoribus, praeterim inedia, exercere. Sextus, Sacramentorum unctionem identem iterare. Septimus, Dei præsentiam & æternitatis premium aliquid cogitare. Atque hos tales modos *Judicium*, alter Prudentia actus, suggestit. Eadem in aliis virtutibus obtinendi ratio est.

3. Tertius Prudentia actus est, *Imperium*, cùm intelligentia imperat voluntati, ut id, quod recte judicatum est, illa exequatur studiosè. Augustinus de Prudentia mentionem iuiciens: *Huius, inquit, excubie, atque diligenter vigiliantia est, ne subrepente paullum malâ suscione fallatur.* Et ad Hieronymum: *Certe hinc, perjudicant, inquit, qui unam virtutem habuerit, habere omnes, & omnes deesse, cui una defuerit, quod Prudentia nec iugava, nec iusta, nec intemperans potest esse.* Prudentia doctrix mortuum, ordinatrix affectuum, moderatrix & auriga virtutum; murus tutissimus Prudentia.

4. Prioribus tribus Prudentia actibus jungendi sunt & isti. Homo Prudens scopolum illum, ad quem alter offendit, tollerissime declinat. Ipsæ pecudes locuplant ubi latet sunt, viam non repetunt que in foveam deduxit tenaces laqueos avis pœna capta prætervolat, rete pīcis suscepit non innat. Multò magis Prudentia cladibus alienis fit cautor, & inter mala non sua dicit sapere. Imo quod plus est, Prudentia Christiana è malis omnibus cùm suis tum alienis aliquid boni elicit, bene iis utendo. Hinc vetus ac verum, *verbum est: Mælis bene uti; nervus est Prudentia.*

5. Nobilissimum Prudentia opus est, potuisse nocere, sed noluisse. Quemadmodum stulti proprium est, non posse, velle tamen nocere. Mitissimus, sed & pru-

A dentissimus David, nondum Rex, Regi Sauli, cuius insidiis assidue fatigabatur, sèpius nocere potuit, nunquam voluit. Potuisse capitali huic insidiatori & vitam adimere, sì voluisset: sed quia Prudens fuit, contentus noluit: *Proprius sit mihi Dominus, inquit, ne faciam hanc rem.* Et quotquot illum ad hoc factus infingit, ac ferme cohobuit. Nempe Prudentia est, potest, sed noluit.

6. Prudentia simplicitatem non tantum non excludit, sed illi se sociam jungit æterno fratre. *Luculentum Domini pronuntiatum est. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae.* Simplicitas Prudentie juncta est, si temperat hominem, ut nec fallere velit, nec falli possit, nisi in rebus quæ datum non inferunt. Hinc optimè Hieronymus dixit: *Prudentia ab sinebonitate malitia est, & simplicitas ab sine ratione sibi sit nominata.* Ita Prudentia & simplicitas, si jungantur, plenum possunt; nullarum virium sunt separatae. Imo omnis virtus sine prudentiâ periculosa temeritas est.

7. Prudentia est, omnia in homine ordinare & componere; *Cogitationes, ne extra Deum temere vagenur; Affectus, ne circa res conditas nimium occupentur; Voluntatem, ne à Deo avertatur; Intentiōem, ne illi mala misceatur; Suspiciones & judicia, ut in bonum convertantur. Sic & verba facta omnia, gestis omnis & inclesiis à Prudentiâ ad moderationem reducentur est, ut omnia, quod Paulus monet, honeste & secundum ordinem, non siant.* *Sapientia hominis luet in vultu ejus, affirmat Salomon.*

8. Prudentiam quotidiana conscientia discussio seu *examen mire* auget. *Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.* Optimus hic monitor Benedictus: *Integritatis tuae, inquit, curiosus explorator, ritam tuam in quotidiana discussione examina. Attende diligenter quantum proficias, vel quantum deficitas: quid si in mortuis, Prudentia & qualis in affectibus quam similes Deo, vel quam dissimiles, sicut quam prope vel longe, non locorum intervallis, sed morum affectibus. Stude cognoscere te, quia multo melior & laudabilis es, si te cognoscas, quam si te neglegas cognosceres cursus fiduciarum, vites herbarum, complexiones hominum, virtutes genitarrum, proprietates aquarum, naturas animalium, & haberes omnium cœliorum & terrariorum scientiam.* Reide ergo te illi. *Statue te ante te, tanquam ante alium, & sic temetipsum planage.* Hæc est optimè Prudentia actio.

9. Verè Prudentia est prudentiam carnis studioris. *Nostimè declinare, Carnis prudentia est, Magno Gregorio. Gregorius, cor matribus tigere, insum verbis velare, que falluntur, vera ostendere, que vera sunt, fallacie demonstrare, interrogata ab aliis malis multipliciter reddere, cùm vires suppetunt, nullis resplenibus cedere. E diverso vere Prudentia alterum sunt.* *Quis in nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt, diligere, felicitate, bona gratis exhibere, mala libertute, tollere quam facere, nullam injuria ultiōne querere, contumeliam pro veritate lucrum putare, pro maledicentibus orare.* Hæc vera est Prudentia, hanc Dominicum precepit. *Existe: Estote prudentes.*

CAPVT II.

Rosa Flava, seu, Lectio sacra.

Expositio in libro V. capitulo 1. §. 1.

Lectio & *Expositio* in libro V. capitulo 1. §. 1.
Lectio in cui Virgo nostra longè deditissima, Cedento teste: *Litteras Hebreas etiamnum superflue Joachimo patre didicit, lingua scilicet sacra mysteria, & illus, Origenem, quam nos in libris veneramus notitiam. Atque hinc, sed & ac quod Origenes affirmat, habebat Maria legis scientiam, & vaticinia quotidiana meditatione cognitorum, de Ambro. & hoc. Hinc etiam, ut Ambrosi loquuntur ore, nunquam mitius sola, esse videbatur, quam cum sola esset. Nam Lucas, quomodo*

quomodo sc̄la, cui tot libri adessent, tot Archangeli, tot
Prophetæ? Legerat quia Virgo conciperet, non lege-
rat quemadmodum Virgo generaret, ideo sc̄icitur
ab Angelo, quod in Prophetâ non inveniebat.

Et Gracis Andreas Cretenis: Consentaneum, inquit, erat eam uiri nobilis & Davidis filian Scripisse non ignoramus. Augustinus singulare fiducia velut familiaris sanctissima Virginis: Revolve, ait, & Maria, propheticam letctionem, quae in psalmi plenissimum partem eff Prophetarum: recole in libro Iustae Virginem quam legisti, & gaudie quia tu esse mensuisti.

Iudeofonsus studioissimus Virginis cultor: *Vnam profecti sumus, inquit, quia omnis ejus vita & actio intereva fuit sermoni Dominici; & corpore erat in domo parentum, spiritu in Dei divina contemplationis intatu.* Nimirum ab ore Dei pendebat. Nemo divinam hanc Virginem orbam aut feriantem unquam somniet, quam aut lectiois, aut precationis, aut laboris affiditissimè occupatissimè tenerentur. Nam à non diei horâ ad primam faciem quotidie divinos libros lecitavit: profutique plus unius virginula singularis lectio ad beatitudinem & decus, quam omnibus sapientibus omnes bibliothecæ. Subinvenit Virgo divina tanto lectionem ardore complexa est, ut eam ad medium usque noctem perduceret. Nam S. Iustus Cæstianus, plurimèque alii consenserunt Angelum medium nocte in Virginis sacratissimum musæum venisse, & vel precenti, vel lecitanti exoptabilem cælo nuntium attulisse.

Neque tantum ipsa Virgo Læctionem sacram ardentissime sicut, sed insuper illustribus miraculis testata est, quam ea sit grata Deo.

Edmundus Cantuariensis Pontifex in adultam usque noctem Biblii inherens lucubraverat. Subito lumen deficiens attentissimo lectori se negavit. Doluit religiosus lector legendi occasionem sibi praetemptam: noluit tamen optimus Antistes domesticorum quietem turbare: ita ad Dominum Matrem verus fidentissime rogavit igitur nunc redderet extendenda lectio. Hic ce- rebus denudò spirare coepit, & vivere, ad nutum Lectioni facta futurus famulus. Edmundus Deo Matrique Virginis agnitis egit, quod tam impensè sacris lucubratio- nibus faverent. Arcanum hoc prodigium non diffimili- sic confirmatum.

Edmundus ad multam noctem in libris vigilabat. Tandem oculi tam pertinaci lectione fatigati claudi cuperunt & nictare, cereus interim, duobus oculis velut custodibus sopitis, in libri paginas delapsus, casta penitus illas fatigatus reliquit, & portio scipium consumpsit: nam flamma ceram devoravit, chartam non adusit; ita deinde virium stuarum oblitus est ignis, ut noluerit literas illas deletere, quas Dominus extare voluit ut legerentur.

§. II.

Quisquis no[n]n[on]quam meditari & penitulariis
quiddam cogitare, quisquis ja[ct]a virtutis semina
se fovere desiderat, necesse est omnino, ut piam le-
ctionem non intermitat, eamque quantum fieri pos-
set, statu tempore urgeat. Si nequeat totas paginas,
integra rerum capita perlegeret, unam saltem alteram
per iudicium legat, idque quotidie si ulla modo possit.
Abh[ic]que hac lectione; nec ille unquam exactius medi-
tari, nec conceptu[m] animo pietatem nutritre poterit.
Oratio una est, quia ad calum volvamus, alia, Lectio
altera: una non tollit in auras; geminis volatur alia.

Sed quid facient, inquis, ii, qui legere non n[on]runt,
aut quibus negotiis lectionem non permittunt? Prioris
iudicio audiendo larcinant, quod negligunt non legendo. De
aliis mihi nemo perfuerit, tantum esse negotiorum
no[m]e, quin quotidie unam alteramve capitis partem
perlegant. Nimirum se negotiis permittunt, nec sua po-

A testatis sunt, qui hoc tale non possunt: nec ab eis solidae pietatis quidquam expectes, qui toto die nunquam sibi vacant, nunquam sui sunt. Reclite illos dixeris nunquam domi sua esse, tametsi nec pedem domo effecrant.

Tales nunquam se sibi vendicant, sed inter occupationes vitam exigunt velut mancipia; vix unquam liberius respirant Deum. Atinos dixeris, non homines, Quotiescumque illis animi salutem ingesseris, illud unum respondebunt semper: Non vacat. Equidem otii fugam & occupationes commendamus, nimis illas & quæ hominem sibi præfarentur, quis laudat? Ergo ad nutriendam in animo virtutem ea lepius non audienda tantum, sed & legenda sunt, quæ amorem ac cultum doceant virtutis. De hac tali p[ro]p[ter]a Lector, Nicetas l. 2.
Nicetas noster differit, sed hic alium callem insitum.
Patere, o[ro], tibi hoc idem saluberrimum legendi studium pluribus variis iuxta se fuisse.

B. Et quæso, num ab Idololatria hoc in genere nos sine. Idololatram
vici? Quantum illi temporis, Deus bone, quantum in le-
tum oculorum consumperunt in vanissimis nigris & gendo stu-
dib; scribendis, & legendis? Nec ali ex eis, qui valde serui,
multo sanctoribus studiis vitam exegerunt. Virtutis
umbra via assecuti ad arcaniora illa vivendi docu-
menta, ad Humilitatis penetralia, ad Castitatis adyta,
ad sumptus odium, ad secreta illa quotidiana mortis
exercitia nunquam penetrarunt; & tamen dies nocte-
que chartis involuti, hoc impetrarunt, ut doctiores mo-
terentur, non ut sanctiores.

Fuit tam inter Romanos; quam Gracos suos lectio*r.* Platonis;
nis affectus. Plato sapientia, sed humanae longe prin-
ceps, tantum Pythagorei disciplina tribuit, ut Philo-
lai Crotoniatae Pythagorici tres libros quadraginta mil-
libus festerit*it*, feu milie Philippeis erexit, emptos *ita Gellius*
tanto studio lecti*ari*, ut ad ejus defuncti *apud finit.* *lib.3. Noct.*
pert*it.* *Atticar.*
C. Augustinum, sic Chrysostomum, sic Bernardum, sic li-
brorum de Glosa, *sup. 17.*

brum de Christo imitando scriptum le^{et}at?

Ceterum, quantum Plato vir summus Philolaum miratus est, tantum, nec minus, Platonem Tullius Cicer^o, qui usque adeo ejus copiam legendo imbibit, dicit enim estlinxit, ut p^{re}ce ille ipse sit factus. Pari affectu Isocratis jucundius, ac vim Demothrenis ita legend^o haurit, ut eorum virtutes aut exquarit, homo ad eloquentiam hatus, aut propri^o vinixus superarit.

M. T. Ciceroni

III.

Nec inter Reges hoc sedulūm legēdūm studiūm inuitatūm. Dīdīcīt Alexander Macedo nō pauca ab Aristotele, sed puer: adul̄tus v̄rō m̄diōque gerendūm rerū ardō, Hometici carmīni lectionē cap̄tūs, tanto ejus rei studio tenebatur, ut aureum scrip̄num in Dariānā p̄adā rēpērtūm, gemmīs opulentissimā variegatūm, illi usū destīnātūr, ut Homerī opera eo inclusa bellicis gestārunt expeditionib⁹. Silent alio-
quin inter arna & leges & libri, sed vōcāles eos fecit, p̄a ipso tubarūm fremitū, tantum in Rege studiūm legēdūm. Quid agimus, ò Sodales P̄athēmū, ò viri Religiosi, qui nō inter lituos in pulv̄re & sole, sed in silētio amēno fastidimus fanētissimūs quoisque lēctōres? Fabulūs nonnūquām opēimās horas dūcimūs: collatiūnculas non Cassiani, sed Aniani, alioūmque talium fabulatōrūm quārūmīs; diem ludo frangimūs, ē fēnestrīs p̄ātereuntē turbām numerāmus, colloquia stētilissimā misceāmus, omnia agimus, ut nihil agamus. Quin ergo partem horula lectioni dāmus, & saluberimā vitā mōnīta haurimus, Regūm ētiam ac Imperato-
rum exemplis accēnsū?

a omni-
bus hinc

Virgilli
Maronis.
Ennii.

bus bibliothecis religiosè propemodum dicârit. Quos nî frequenter legîslet, tam impensè iis favislet nûnquam. Quid Virgilius Maro, quâ indagine, quâ solerteria confendus est Ennius legîsle, quâties repetitum dextrâ levâque pertractâsse, rerum pondera exegisse, verba pénitâsse? Qui forrè rogatus quid ageret, ex Ennius luto se aurum dixit colligeret. Jam verò ipse Ennius nî Homerum miratus frequenter quoque lectorâsse, nûnquam illius se fortitum animata testatus est. Adcò scriptoris, quem assiduè legerat, sensa spirituunque combiberat, ut illius animum induisse confiri potuerit. Ita fit: Ciceronianî sunt qui Ciceronem; Catullianî, Propertianî, aut Ovidiani evadunt, qui Catullum, qui Propertium, qui Ovidium dies noctesque volvunt: sic omnino Ariostianî aut Augustinianî, vel etiam Gregorianî sunt, qui Ambrosum & Augustinum, qui Gregorium diurnis nocturnisque lectionibus exhaustiunc. Eorum animas fortuntur, quorum libros legendo devo-
rant. Sed quâd honestus est, & Christiani, Bellarmino potius quam Tibullianum dici, qui scilicet Bellarmino Principe Christianum, Genitum Columbianum, Moriendi artificium; & Eternam felicitatem Sanctorum, Ascensionem mentis in Deum potius quam spurcum Tibullum, aut impudicum Venustum, aut similis farinæ librum legendo contriverit: Bellarmino & ejus generis scriptores; aurum & gemmas, alimento & salutem animi propinanti illi alij cænum & fôrdes, yemena & mortem instillant. Qualis rerum lectio, talis & legentum profectus. Non tam legenda sunt varia, quam utilia.

§. IV.

Christia-
forum in
lectio-
nem.
Augcl.
Augustini.
B. Thomæ
Aquinatis.

Bernardi
abbatis.
M. Anton.
Coc. lib. 2.
cap. 7.
Bernar. de
orando Deo,
initio &
propriis fe-
nem. Et ad
ad fratres de
Monte Dei,
medio fer-

Idem ibid.

Lectio &
oratio sunt
arma, qui-
bus diabo-
lus expu-
gnatur.

Diu multumque Aurelius Augustinus inter Dialo-
gicos Sophistas verum indagavit, at non solum id non invenit, sed à vero longè aberrans in Manicheum delirium incitat, nec à lapidu tam gravu prius erigi cupi-
vit, quam Tascensis Pauli divina monumenta legit.

Fuit beati Thomæ Aquinatis Lectio adcò diligens & peniculata, ut illius oculi assiduè affixi, nec in proximo quidemstante violerent, neque interpellantium vocibus turbarentur aures. Nullum fuit meliorum scriptorum genus, in quo non esset studiis ac multum volutatus. Collationes Patru assiduè pervolvebant. Hinc illud cùm doctrinâ tum sanctimoniam jubar emicuit.

Citra fidem proditum videri potest, quod de Bernardi Abbatis solerteria narratur, qui nullo unquam praecoptore usus, ceterum lectionem assiduâ ita profecit ut in mysticis scriptis explicandis nullus hodie sagitor numeretur. Hinc nihil miri, Lectionem sacram à Bernardo tantopere omnibus esse commendatam. Beata vita dulcedinem, inquit, Lectio inquirit, meditatio inventus, oratio pulsat, contemplatio degustat. Lectio quasi solidam cibum eri apponit, meditatio masticat & frangit, oratio apertore acquirit; contemplatio est ipsa dulcedo, qui jucundat & reficit. Ex his postumis colligere, quod Lectio sine Meditatione arida est, Medi-
tatio sine Lectio erronea. Hauriendus est sepe de Lectionis serie affectus, & formanda oratio, qua Lectionem interrumpat, & non tam impedit interrumpendo, quam priorem continuo animum ad intelligentiam lectionis restituat. In omnibus autem scripturâ initium legendi debet esse timor Domini, ut in eo primo solidetur intentio legitimi, & ex eo ordinetur, & exurgat totius lectionis intellectus & sensus.

Hinc ejusdem Bernardi verbis rectissimum asseritur: Valde nobis necessaria est lectio divina. Nam per lectionem discimus quid facere, quid cavere, quid tendere debeamus. Per lectionem sensus & intellectus augen-
tur. Lectio nos ad orationem instruit, & ad operacionem. Lectio & oratio sunt arma, quibus diabolus expugnatur; haec sunt instrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur. Per orationem & lectionem virtus destruuntur, & virtutes in animâ nutiuntur. Lectio demit ero-
gnatur.

A rem vita, subtrahit hominem à vanitate mundi. His-
le prorsus documentum subnectens Bernardus Certis ho-
ris, inquit, certa lectioni vacandam est. Fortuna enim & Ro-
ria lectio, & quasi casu reperta non adiicit, sed reddit au-
tam insitabilem! & leviter admisit, levius recedit à memoria.
Sed certi ingenii immorandum est, & affectuaciuo est au-
mus. Quo spiritu scripture facta sunt, eo spiritu legi deplorant,
ipso etiam intelligenda sunt. Nunquam ingratis in secessu
Pauli, donec usu bona intentionis in lectione hys, & studio af-
fidua meditationis, spiritum eum imbibet. Nunquam intel-
liges David, donec ipsa experientia ipsos Psalmorum affectu-
ueris. Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in re-
trem memoria demittendum est, quod fidelius digeratur, & su-
sum revocatum crebrius sumuntur, quod proposito convenit,
quod intentioni proficiat, quod deinceps animum, ut alia ca-
gat non libeat:

§. V.

Traetârunt alii divinarum rerum lectionem sole-
tius fortasse, suntque ob eam rem magis nomen
adepit, sed qui Hilarione religiosius id fecerit, vix quin
quam fuit. Quippe qui Davidicum carmen, & altorum
facta vaticinii tanquam prestante Numinis recitabat, sa-
pe ac multum testatus, considerat & religiosè ea pro-
fus esse legenda, quæ à divino spiritu essent profecta.

Hunc non inchoeret etimulus Servulatus à Gregorio Sem-
Magno plurimè laudatus. Fuerat hic homo mendi-
cans & morbidus, gravi paralyse licet affixus, ut nec
movere se posset, omnisque literatæ discipline insuper
ignatus. Sed eò legendi & audiendi studio ardebat, ut
è pecunia emendacâ sacrum litterarum opuscula
mercatus sit: quandocunque autem lectorum nadus
est, ea illæ legenda, sibi auctoranda & edificanda tradi-
dit, usque ad eò Lectionem sacrâ intentus, ut affiducare
audiendi, curâ & diligentiâ percipiendi ea que legen-
tur, sanctioris doctrinæ oppidu gñarus evaserit. Tam
est animu[m]is, quæ legimus, serio intendere. Hinc ea
memoriter recitabat, quæ ipse legere nesciebat: hinc
opibus in opiam, & gritudinem valetudini p[re]ferebat
hinc omnem calamitatis id[em]p[er]t rido p[re]ferebat.

Hic multis non possum non indignari, quâlibet
copiâ abundant, sed nec ipsi eos legunt, nec aliis legen-
dos permittunt, verè canes, ut aijunt, in p[re]cepto; qu[od]
quidem fænum ipsi non comedunt, eos autem, qui fe-
no imminent, rictu invadunt. Nam ut quidam discipli-
næ, scilicet voluptati & jaetantie libitos colligunt. Sunt
qui libris non alter quam Corinthiæ vasis, aut p[re]dictis ta-
bulis, sculpsisque statu[is] utantur, & hac sup[er]sticis pat-
re conclavia exornant, qua exornantis animis est inventa.
Sunt qui libros egregios & multos habent, sed eos in
vinculis tenent, qui si forsan erumpent & loqui pos-
sent, ad judicium privati carceris suis dominos evoca-
rent. Nunc flent taciti, & queruntur, illud p[re]cipue,
quod aliqui stupores avari libris afflant, quibus multi
adolescentes ingeniosi egant.

Caluimus Sabinius & Seneca divites aut, sed certe
non ingenii fuit. Huic memoria tam infida & malamodo
tam nulla erat, ut illi modo nomen Ulyssis excedere,
modò Achillis, modò Priami, quos tam bene noverat,
quam nos p[re]dagogos nostros novimus. Nihilominus
eruditus volebat videri. Hanc itaque compendiarium
artem excogitavit: magis pecunia summa tervos emit,
unum qui Homerum teneret, alterum qui Heliodorus
novem præterea Lyricis linguis affigavit. Postquam
hæc familia illi comparata est, cœpit convivas suos in-
quietare. Habebat autem tervos ad lecti fulcra cum ce-
naret, ut illos aspicere, ita que innuere posset. Ab his sub-
inde cum peteret versus, quos referret; sapere in media
versu excedebat. Ille ramen in eâ opinione erat, ut par-
taret se scire, quod quisquam in domo suâ s[ecundu]m Ia-
ninus servorum suorum scientiâ gloriabatur, ut mo-
rum libro

rum librorum. Quid inter te atque illum interest, nisi quod aliquando tu stultior; equidem uterque alieno, verum ille servorum, & certe suorum, at tu librorum nil ad te pertinentium ingenio gloriari. Quod si librorum copia doctos faceret aut bonos, doctissimi omnium atque optimi esse possent, qui ditissimi, cuius factio pe contrarium videmus. Qui gloriam, è libris querit, huic libri non habendi solum, sed noscendi; neque bibliothecæ tantum, sed & memoria committendic; cerebro non armario concludendi sunt, alioquin vel bibliotheca, vel bibliothecâ nemo erit gloriior.

Prolemæus Philadelphus Ægypti rex, Alexandrinâ bibliothecâ quadriginta milia celestissimorum librorum conclusit: qui diversis ex locis diu magno studio quæstus sumul afterunt. Regum hunc apparatum Serenus Samonicus vir ingentis doctrinae privatissimis fortunis superavit. Nam sexaginta duo milia librorum doctissimis curis collegit, quos omnes Gordiano Juniori, cuius patri familiansimus erat, morem reliquit. Magna prorsus hæreditas, & multis suffæctura ingenii.

§. VI.

Sunt & alii prioribus illis plènè contrarii, qui nullâ librorum, & quod sequitur, nullâ lectionis curâ tanguntur. Inter eruditos senecti volunt, sed totis quandoque mensibus, imò annis pâne integris vix librum aperiunt, vir pauculos versus legunt. Musæ illorum fasciatae, raro illic codices, rarissima volumina reperies: eorum loco reftudinem aut chelyn, fistulâsque æneas, frictillum & abacum luforum, omnèque aleatorium chragium primo aspectu cernes. Hic ingemiscunt Musæ velut captiæ, sub tam indoctâ tyrannide.

Regi Prolemæo tot nobilissimos libros ignis abstulit: hic pene contrarium imperat fatum. Paucos eösque negligens libros pulvis consumit. Ita multorum ignavia, solius pene culina sollicita, litteratum negligens, coquos examinat non scriptores.

Quam longè aliter Basilius Magnus, qui à principio Philosophia studiis insecatus, ubi verò sanctioris scientie dulcedinem gustavit, humanas artes, & disciplinas apernas, divina solùm studia mirari, eaque tanto affectu complecti cœpit, ut panis viniqüe usu omni sibimet interdicto (sic ajunt) perdius & pernox lectioni sacræ inhaerent, dum salubrioris sapientia compos fieret. Hic cocum & culinam in libris reperit, totos dies noctes totas sine fastidio epulaturus.

Huius non multum impar Equitus Abbas Valerii, qui ne sibi unquam decet quod legeret, quounque ibat scortees manticas libris refertas secum deferebat. Nec illi hoc vium est onus, quod lectione tam multiplex utilitas penset. Ita militem strenuum non lorica, non gladius, non galea, non alia gravata arma, quibus defendenda est vita. Non aliter qui sacrâ se lectione armat, cacodemonis insultus non tantum facile sustentat, sed illius machinamenta expugnat. Nam, quod Bernardus dixit, *leitio & oratio sunt arma, quibus diabolus expugnat*.

Gervasius & Protasius sanctissimi martyres, gemelli fratres, qui se uno paru editos, non formæ magis quam mortum munititudine probârunt, cum tyrannidem declinaret, decennio rato latuerunt, quod quidem tempus omne orationi & lectioni sacræ studiissimè impenderunt. Quâmautem hoc vita institutum Numini gratum extiterit, cacodemonis confessione patuit. Hic per idolum consultus, non prius se responsum dixit, quam Gervasius & Protasius thura sibi adoleverint. Sed qui legendi fidei, precando constantiam ingentem haerant, occidi potuerunt, cogi ut Christum negarent, non potuerunt. Ita cacodemonis dolî in contrarium cessere: quos enim perditos cupiebat, eos coronâ martyrii donatos vidit. Sic iis omnino armis, quæ mani-

A bus eorum extorquere cogitaverat, victus ipse succubuit, hoc est, oratione & lectione.

Eandem orationis & lectionis panopliam etiam feminâ induerunt, eaque omnes diabolorum exercitus tum in lectione studiis: non tantum sultuerunt, sed & profligârunt; sexu ac lectione stupratores.

§. VII.

Cæcilia Romana patricii generis virgo clarissimam profapiam castissimis moribus longè superabat.

Hæc Evangelice història librum aut legit, aut in sinu obvolutum gestit, ut quoconque iret, & quotiescumque vellet, lectione sacrâ identidem refici posset. Sic castitatem defendit, sic martyrii palam obtinuit, sic supplici acerbitatem pertulit. Nimurum ad Christum felinabat, qui virginem toties allocurus est, quories illa lectionem de Christo exorsa est. Notissimum Augustini: *Oratio tua locutio est ad Deum: quando legis, Aug. in Ps. Deus tibi loquitur; quando oras, cum Deo loqueris. Idem 85. mibi Hieronymus afferens: Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Hinc Sylvia Ruffina herois nobilissima per assiduum lectionem id didicit, ut sciret etiam in solitudine non esse sola. Nam toties secum loquenter Christum habuit, quod lectione de Christo exorsa est. Notissimum tom. 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Hinc Sylvia Ruffina herois nobilissima per assiduum lectionem id didicit, ut sciret etiam in solitudine non esse sola. Nam toties secum loquenter Christum habuit, quod lectione de Christo exorsa est. Notissimum tom. 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Par ferè legendi studium studiique affectus in Marcianâ cellâ nobili viduâ vigebat. Hæc incredibili curâ divinas paginas volvebat. Inde hoc denique affectu extitit, ut carmen illud Dauidicum assidue secum ipsa repeteret: *In Psalm. 118. corde meo abscondi eloqua tua, ut non peccem tibi.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Lectione sacrâ semper fructuosa, nonnunquam non si- 1. ep. 22. ad Euseb. mil. 60. Hieronymus afferens: *Oras inquit, loqueris ad sponsum; pag. 385. legas ille tibi loquitur.*

Tom. I.

Aaaa2

cum

eam ipsum librum attentius volvaret, rixas audiit fratris cum matre altercantis. Mox libro, ut sit, temere in finum coniecto, item compositus accurrit. Et quia in fratrem natus minorum plusculum sibi juris ab auctoritate concessum creditit, germanum paullò acerbius objurgans: Tunc, inquit, cum matre digrediari? hoc genus Iurij tam impars & indecori non erubet? Sed frater prolixè reprehensionis impatiens, & impotens ira, tamquam furore geminato astuans, atque calente impetu cultrum in fratris peccatis deligit. Sed a providentissimo Deus letalem plagam prodigio luculento avertit. Siquidem ille ipse, quem diximus, liber in finum abductus contra ferrum, velut leutum objectus vitam servavit fratri. Nam eam peccator patrem perebat culter, quam regebat liber. Fidem fecit, quod inventum est volumen totum pâne trajectum, ut parum abfuerit, quin cutis per ipsum strigeretur. Ita compertum est, priorum libellorum ultum non animis solùm esse utilem, sed inter-

Cyprian. lib. 2. Epif. 2. ad Donatum,

dum corporibus etiam salutarem. Idecirco Cyprianus

optimè monet: Sit tibi vel oratio assidua, vel lectio: nunc cum

Deo loquere, nunc Deus tecum.

ACTIONES LECTONIS SACRAE.

1. Actio lectionis sacrae.

1. Quamvis ipsa lectio virtutis actus sit, habet tamen hanc sui exercitum certam rationem. Prima est, sacra lectio (quoniam quidem fieri posset) certum sibi statumque diei tempus cupit assignari, sicut & oratio. Hi enim tales sunt labores, qui non quovis semper tempore rectissime fiunt. Sicut arborum fructus qui statim anni temporibus proveniunt, paullatim autem dulcescunt, si autem præcocius sint aut seculini, plerumque decidui sunt, nec statim ferunt, sed præsumad matutinatem pervenerint, corrumptuntur: sicut orationis ac lectionis exercitum ordine servato juvat; confuso illo, tedium sibi facit, & mentis affectum languere cogit.

Secunda.

2. Non tamen multa finit, sed quidem tempore legenda, ne obruatur memoria. Plinius Secundi documentum id fuit, qui utiliter suadet, multum esse legendum, sed non multa. Nec dixeris virtutum prudentem voluisse, multum quidem legendum una hebdomade, aut mens uno, sed non una hora. Quemadmodum stomachus in prandio cenâve una non obrueretur est cibis, sic memoria & intellectus non impediendus est omnibus, cum seria est lectio, & animi salutem spectat. Ex isto sequens præceptum deducitur.

Tertia.

3. Non obiter & perfunditor, non festinantes, sed considerate ac meditare legendum. Subinde subtilendum, & quæ lecta sunt, paullò attentius expendenda: eo prorsus modo quo gallina bibunt, quæ ubi aliquid liquoris rostro hauserint, mox erigunt se, haustum liquoris per breve guttur demissura: iterum mergunt rostrum, iterumque attollunt, dum sicut expleverint, ita nos aliquot perlectis versibus, mentem erigamus celo, & quid in rem nostram sit, discipiamus. Sed iterum legamus, iterumque perpendamus lecta. Sicut autem habebunt quæ legerimus, nec unquam sine fructu erit lectio. Hoc fecit Martinus Delius lectionis longè studiissimus, qui totos dies etiam impransus, idque ex more, usque ad seram cenam affixus libris hæretab. Cum scriptorem artipuit, non ante dimisit, quām attente atque integrè perlegisset, & quæcumque in capedunculas litterarii sui thesauri referenda judicasset, ea scitè descripsisset. Ita plus simplici vice omnia Tostari Abulensis voluntaria (sunt quindecim) non suspenso aut volante, sed prepresso vestigio perlegit.

Quarta.

4. Sacra lectionis est, non quovis admittere scriptores, sed cum delectu. Eruditè lapiens Romanus monet: Lectio multorum auctorum, & omnis generis voluminum, habet aliquid vagum & instabile. Certis ingenis immorari & innutri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter

*Eruditionem
viri publica
logumuntur
monumenta.*

Senec. ep. 2.

A sedeat. Nusquam est, qui ubique est. Idein & Hieronymus finit commendans: Post scriptas sanctas, inquit, delectas, non aliud hominum tractatus lego, eorum duntaxat, querum filiarum, & aliis, a Nos cum eodem Hieronymo, inquit & anis sibi las, quod Paulus monet, b semper excludas volumen.

5. Libelli prius legendi sunt, ut lecta dirigantur ad opus. Frustra legit, qui non facere conatur que legi. Fingit & verbis facta. Primum dixit Bernardus: Iehesu, invenit quid discis, discernit quid caveas, ostendit quid rendas: nuntium proficis, cum legis, si tamen facis ea quæ legis. Exempli causa: Lego, quanta virtutis, ut quoniam animi promulgare veniam graviter ledenti. Hic ego mecum proponit discurso: Cur ergo tot nobisissimas occasiones nego, cur premium facilissimum obtinendum spacio? Cur non omnibus iniurias meis, & quoniam me unquam habui, non quam prouipsum è veniam tribuo? Ita lectio abstinencia animum & corpus juvet; quam nobis fuit fenus Eleemosyna; quam caelestis & Deo digna fuit vita ad castitatem leges inflata. Hic novis me stimulis impello: Cur ergo non exactius abstinentiam servo? cur non liberalius elemosynam spacio? cur non ardenter castitatem colo? doleo tantum a me virtutis & pietatis neglegit, jamque statuo conatu omni omnibus: que viribus deinceps facturum, cuius me facia haec memento lectio. Ita fiunt è verbis actiones. Numquam lecta in vita regulari convertenda. Tunc enim est utilis notitia litterarum, cum in actum translati, sequi psalmi rebus approbat, non verbis. Hinc optimè dicitur ab Iddo: d' Omnis profectus ex lectione & meditatione predicit quæ enim nescimus, lectione dicitur: quæ didicimus, meditatione conservamus.

CAPUT III.

Rosa Milegia, seu, Diligentia.

§. I.

MILESIA ROSA, cuius ardenterissimus est color, regit & confertur secundissima omnium virtutum. Diligentia, five Accuratio in rebus omnibus. Illustrissima exemplis hac in re Mater Dei precepit. Vix enim nuntium accepit ex celo Elisabetham cognitam uterum ferre, mox, ut Lucas testatur, Exurgens Maria abiit cum festinatione in montana. Ardorem fuit hoc iter, & longum. Nam optimi Auctoris & sensu & calculo è Nazareth in Hebron civitatem, ubi Zacharias habitabat. Mater Domini tristitia duas leucas & confecit. Hoc est. Virgo celestis alacritate mirâ obicit, siquidem cum festinatione abiit in montana, moras in via trahere, nos salutare, superfluum censebat, festinabat. Alterum indultria exemplum præbuit Virgo divina querendo filio. Diligentiam Virginis turbare potuisse hæc cogitatio: Jam duodecennis est, inquit Deus est meus filius, et amissus esse non potest, absque mea opera ipsum siter. Inventum inventor rerum omnium. Obivium erat hoc cogitare, & domi desiderare. Sed alia fuit mens Virginis, singularis diligentia specimen præberet volunt, & invenit, cum curâ & lucu inventit.

Diligentia plurimis nostrorum laborum deest. Negotiamur, agimus, laboramus, sed frequenter patimur accurare ac diligenter. Subinde omnia nostra languent, frigent, jacent, multi laboris plerumque non sumus: plurima solute ac negligenter facimus. Adeo rata est in rebus omnibus diligenter. Hac una quæcumque actiones, tam intiores quam exteriores, mirthice commendat. Verissime dicitur: Homo diligens & accuratus duos meretur panes, cum aliut deles & marcidus vix dimidium. Considerate mihi, obsecro, veterum pictorum opera, quam accurata, quam artificio plena, quam elaborata,

borata, quam ea denique absoluta sint. Quid, obscero, causæ, quod aero nostro vix ulli tales sicut pictores? An colorum, an artis, aut portius auctoritatis est defectus? Sunt è nostris pictoribus, qui respondant, non artem sibi defutaram, si adforent estimatores artis, etiæ nostri genii nimis in luxum excurrere, hinc artes nimia parsimonia sepe huius. Et ubi jam, inquit, Candaules Rex Lybit, qui Bularchi tabulam auro repensam emis? Ubi bodie Julius Caesar, qui Timomachus duas tabulas, Medeiam & Aracem, octoginta talis seu quadraginta octo milibus philipporum emis? Ubi Rex Artalus, qui unicam Arisidis pictoris Thebani tabulam centum talentis, seu sexaginta milibus philipporum licetatis est? Ubi hodie qui tabulam, quantumvis artificiosam & grandem, decem milibus philipporum emat? Et hinc, auctoritate, artis neglegit; hinc nos penicillo pingimus voluntate nec multum sollicito; hinc nunquam ad sui perfectionem veniet pictura. Si quid exactius fiat, sunt qui merent & laudent; qui vero dignum arti præmium reperiat, nemo hominum est. Equum aliquot philipporum milibus mercari in levi habent, tantum pro absoluissima picturâ dare, extreme prodigalitas specimen centent. Sic torpe industria. Sic acres jacent. Nam licet laudatores forsan habeant, non habent largitores.

Quam hæc verè dicantur, non disputem. Hoc assero: De laboribus nostris, quos Deo largitorum munificissimo vendimus, id nequit affirmari posse. Abramabo dictum: *Ego sum protector tuus, & merces tua magna misericordia.* Deus operum nostrorum non auctorat solum benignissimus, sed restitutor liberalissimus est. Idecirco nimium sibi ipsi invidet, qui quidquid huic Domino facit, non id studio, quam potest, contentissime facit. Reæstissime dixit religiosus illi scriptor: *Mulsum facit, qui rem beneficat: sine sollicitudine & diligentia nangua acquirent virtutes: homo fervidus & diligens ad omnia est paratus.*

Quæri potest, quæ ars, quodque opificium maximæ defiderit diligentiam. Videtur sanè labor typographicus summam exigere industriam. Nam sutor unum alterum veacis errorem facit; typographus, si vel litterulam unicam non suo loco, non ordine recto, intervallo non congruo ponat, in centum & plures annos errorem miric. Nonquam non errasse dicunt: tanti est, vel semel, vel levissimum quid neglexisse. Dum in orbe hoc agimus, in officina typographicâ sumus; formas ponimus, præsum ducimus, volumina excidimus. Erramus in omnem aeternitatem abit error. Cum Zeuxide pictore quibus nostrum dixerit, *Æternitatem pingit; quidquid demum faciat, Æternitati cuncta facio.* Hinc iure meritisimo non medicoris, non mollis, sed summa exiguita diligentia, idque in rebus omnibus, cum omnia Æternitati facienda sint. Nos sapissime, quod apud typographos frequens est, formulas perire colloquamus; sed ignaverit imprimitus; bene statuimus, sed male ac segniter exequimus: deest nervus, diligentia deficit, languor omnia corruptit.

§. II.

Rex Ezechias omnibus sui regni administris soler-
tiam perfusuram exhortatione quam maximè se-
riat: *Videte, ait, quid faciat, &c. Sit timor Domini roboscum,*
& cum diligentia cuncta facit. Nunquam enim bene fit, quidquid honesta rei negligenter fit. Huc omnino spe-
ciant vivacis documenta diligentia, quæ Septimus Se-
verus & Helvius Pertinax Imperatores Romani pos-
teris dedere. Uterque seprugenario jam major erat. Per-
tinax cum ad Imperium clatus, Severus cum morte sub-
latus est. Æratem bellicis laboribus uterque contrive-
rat. Et Helvius post sucepta rerum gubernacula, ubi pri-
mum Tribuno militarem tessera mōre dedit, eam
esse voluit hanc vocem, *Militemus.* Septimus vero jam

A animam aeternam, ejus ipsius tessere, quam Perrinax de-
derat, non immemor, hoc ipse signum edidit, *Laboremus.*
Hæc germana diligentia sunt symbola, *Militemus & La-
boremus.*

Nunquam triumphabit diligentia, ubi labori pare-
tur, cui omnia vendunt superi. Eam ob causam Paulus
laboris & ipse amantissimus hortatur: *Labora sicut bonus*
2. Tim. c. 2.
2. 3.
miles. Ingenios animos labor nutrit.

Præclarè Musonius apud Stobæum: *Vt facilis ac
promptius labores illos sustineamus, inquit, quos virtutis &
bonitatis gratia subiuri sumus, hac animo reputare secum
utile fuerit: Quam multi multa tolerent propter malas cupid-
itates, ut qui amant flagitiosè, qui otia conseruant, qui honores
renuant & gloriam. Non est ad magna facilis ascensus.
Absque diligentia nihil sui perfectionem obtinet. Grandis
est labor: Præmium multò erit grandius. Sed labor
forsan est assiduus? Quam tamen & brevis & nullus ad
æternitatem?*

B Clodius Albinus Caesar omnium, qui ante eum fuerunt, bellicosissimus exitit, acer ingenio, ad querendum diligens, ad omnia, quæ intendisset, in finem per-
severans. Hunc Aurelius Victor tam prudentem ac in-
dustrium fuisse ait, tamque felicem armis præcipue, ut
nullo cum hoste congressu nisi victor discesserit. Nos
cecum ascendere molimur; sed à cælibibus sanè rideatur,
nisi affidus adversus ignaviam pugnemus. Hunc ho-
stem nisi quotidiano congressu vincimus, frustra spera-
mus celum. Tam immensum beatitudinis præmium
defidios ac frigidis obtingere non potest. Verissime
dixit Chrysostomus: *Mala res est ubique remissio, cha-
rissime; propterea ab inicio Adæ dictum est: In sudore
vultus tui veseris pane tuo.* Omnia obsequuntur diligentia.
Hæc in rebus omnibus summo studio sectanda, id
que plures ob causas.

*Chrys. tom.
5. hom. 54.
ad Amiach.
mibi p. 306.
Gen. c. 3.
v. 19.*

§. III.

C **P**rima causa. Quod diligenter fit, altero tanto me-
tius est eo, quod solitanter & obiter est factum. Scri-
pturam aspice duorum scribant, diligenter & torpidi: quæ illæ primus characteres format æquales, terlos,
elegantes; quæ alter impares, curvos, deformes! So-
cordia in causâ est tam fœdæ scripture. Omnia opifi-
cium fabriles operas considera, aurifabrorum scyphos,
pictorum tabulas, sculptorum statuas, cultariorum gla-
dios, bibliopugorū libros, fætorum vestes, textorum
pannos, sutorum calcos. Quidquid in omnibus cum
curâ diligenterque confectum est, laudem fert, statâ
mercede dignissimum; quidquid indiligenter & levi
brachio factum, ab omnibus ut res nihil repudiat. *M. Plutarch. in
Craffus eam à mechanicis diligentiam requirebat, ut
ipse etiam servos suos in iis artibus instrueret non er-
besceret. Quidquid cum curâ fit, etiam diligenter fit.*

D Altera causa. Diligentia omnium voces & elogia Secunda
meretur, omnes ad emendum invitat. A rebus vilissimis
id patet. Fuit in maximâ civitate homo mechanicus, sutor,
sed tantæ industria, ut ex illius unius officiâ cives
plerique omnes nec sine ambitu calcos sibi confici vo-
luerint, si unus omnibus satisfacere poruerit. Corium
hic opifex non aliud, quæm alii cordones, habuit, nec
formis ferè alii est usus, sed diligenter longè alia calcos
confecit. Hinc emporum ad hunc unum accursus ma-
ximus. Jure merito: nam in rebus etiam vilibus eximium
quid est, & appetendum, diligenter.

Tertia causa. Si spectetur is, cui omnis hominum la-
bor consecrandus est, jure merito quam diligenterque
omnia sunt facienda. Diligentia cum virtute coniuncta
separat sapientiam examinat: Ecce hac fit? cui labo-
ras? si Deo, cui certè labor omnis debetur, nihil ei ni-
mis diligenter & exactè fit. Hic illud veterum, *Ne quid
nimis, valere jubemus. Nulla nimia est cura, quæ Deo
imperhedit.*

Tom. I.

Aaaa; Sanctus

Ribald. in vi-
tâ S. Ignatii lib. cap.
10. fine.

Hier. c. 48.
v. 10.

Quarta.

Quinta.

S. Thom. 2.
2. q. 54. art.
1. ad 1.

Diligentia
ad omnem
virtutem
& actionem
necessaria
est.
Isocra proce-
mio orat ad
Nicodemum de
regno.

Sexta,
Ter. 5. in Ce-
nâ Dom.
noct. 3. lect.
2.

Horat. epist.
lib. 1. ep. 2.
ad Lollum.

Septima.

Sanctus Ignatius Lojola cùm hominem è suis remis-
sibus agentem cerneret, sic cùm allocutus est: Quale te,
quid spes? quid tua actions cun? cui laboras? Ille
Deo se laborare respondit, Deum sibi finem esse, cuius
causa omnia faceret. Cui deuò Ignatius: Túne Deo,
inquit, haec facis tam languide, tam negligenter? Mu-
ndo tam legitor fetivore, nill magni criminis sit: in Dei
obsequiis socordius rem agere, ertot est intolerabilis:
Maledictus qui facit opus Domini fraudulentem. Hic illud
Ezechias milles ter milles ingredendum: Cum diligentia
cuncta facite.

Quanta, Nunquam sine prelio est diligentia. Reclè
Gregorius: Studio, inquit, tarditas ad premium proficit,
desitudo velocitas ad supplicium crescit. Imò pars pro m. est, dil-
igentia fecisse quod faciendum erat. Nam si avissime consci-
tum afficit, debitarum rei diligentiam adhibuisse.

Quinta, Decus omnium virtutum diligentia, nec ex-
arum ulla sine hoc ornamento perfecta. Quod Theolo-
gie principes Thomas Aquinas optimè dixit: Diligentia
requiritur in qualibet virtute. Et concludit: Negligentia spe-
ciale virtutum est, qua sollicitudinis debita defectum importat. In-
de diligentiam reclè appellabimus, debitam in quovis opere
sollicitudinem, qua quidem singularis virtutis actus est. Ex
quo non possum nō plurimum mirari, cùm omnia libris
plena sint, & scribendorum librorum needum illius fi-
nis, cùmque plurimi scriptores omne genus virtutum
commendare, sui esse instituti, & osticantur, eorum tam
plorofque omnes de diligentia altissime silere, &
mutos esse. An non hæc omnibus ingredenda, & quovis
modo incœpanda? An non omnibus & logis longè dis-
guissima? sed ea jam plerique scribendi ratio obti-
nuit, ut, cùm unus tacet, omnes illum sequentes raccant.
Ovium aut cœrorum titu incedimus: quod primus viam
signat, hæc ceteri sequuntur; & cùm flumen tranant,
alter alterius tergori caput imponit: sic ferè scribimus;
quod prior, nō doceret, hæc & ceteri silendo transunt.

Sed ad rei. Cum diligentia, seu debita sollicitudo,
ad quamlibet virtutem, imo ad actionem quamlibet
recte obeundam & requiratur, par est, eam virtutis culto-
ribus quam commendissimam esse. Quod etiam Iso-
crates discipulorum suorum auribus inflans: Ut inci-
cūrāndis scribi, ajebar, cura & diligentia plurimum momenta,
sic ad virtutem adipisciendum vires habet maximas.

S. IV.

Sexta causa. Quanta plur. orum in suam peniciem
est diligentia, quam recte nimiam aut vitiōsam appellemus. Ecclesia Christi Domini in Oliveto, cum
discipulis sic introdit loquentem: Vnde horum non potius
suis vigilare mecum, qui exhortabamini morti pro me? vel Iu-
dam non videtis, quomodo non dormit, sed festinat tradere me
Iudeas? Idem licet dicere de plurimis ad excutiendum
torporem: Vel non videatis impuros amatores, avarios
Eucleiones, ambitiosos Alexandros, quomodo non dormi-
ant illi ut amoris suis indulgent, isti, ut pecunias
suis augeant, hi ut per altiores honorum gradus alcen-
tant. Nimiù non dulce est, vigilare, cum omni crescent,
cum honores exsurgunt, cum amores incidunt. Ali-
quam sepe solerter sumus, & induit in nostrum ex-
tremum! Quoties vigilamus, cum longè sanctius in utram-
que aurem dormiremus!

Vt juveni banius, surgunt de nocte latrones;
Vt ruprum servet, non expigerit servus.

Ignavissime amator cali, necis mereri quod, avas,
quod opas; ali inveniunt, quo pruis beneficium asse-
rant, quam posant. Vel improbum quemque non vi-
des, quomodo non dormiat, sed omnem moveat lap-
idem, quomodo manibus pedibusque obnix omnia fa-
ciat, ut votis pœnatur; & tu dormis, qui ascendere mo-
liris calum?

Septima causa. Prisorum sapientum vox erat: Dil-

A gens industria utilior, quam bonum ingenium. a Ratio in 2. industria
prompta est; ingenia bona plerumque exortitaria, nascen-
tia, & agitaria, & industria, & industria, & industria, & industria, &
quæ ferè sine mixtura dementia. b Hinc sepiissime quando
meliora ingenia, tantò periculosiora, nūli patienter se præcep-
regi. Sed quis hæc communem paenè omnius studiū, nūli
imò furorem usitissimum non obstat? Ingenio-
si videvi malitius, quam diligentes & industrios. c Indus-
tria proflua luculenta, & quæ auriculas Midas longissi-
mè exporrigat. Imò quod amplius, otiosos quodcumque
nos esse singulare & laboris fugitantes, modo vide-
mur ingeniosi. Nam ea ferè opinio invalidit, ingeniosi
esse pigros. Ergo ut ingenii laudem feramus, ut ipse
pigritia non horremus. Vestram fidem, o mortales, quid
est, aut singuli potest stultus? Quis unquam ingenium
sua sibi virtute comparavisti at nemo alter diligentiam.
Ingenio bono sepe nequissimus quisque est, & eo non
nunquam ad aites pessimas aburrit. At diligentiam ha-
bere non potest, nisi homo frugi, & virtutis promus. De-
inde quid ingenio re aliena, vel alieni plures comi-
cula, vanissime gloriamur? Diligentia nolita est; indus-
tria in nostro cœnu reponenda est, sique adhucmerita,
que fecimus ipsi. Adeoque non rutius solum atque
utilis, sed & revera laudabilis est, diligentia quam in-
genio praestare: quod si utrumque conjugatur, mixtu-
ra fiet longè nobilissima. Ingenium vel mediocre ad
maximan dignitatem evet ea, quam commendamus,
diligentiam.

Hanc Valerius jure meritissimo dilandans: Quia
so, inquit, vites industria commenor, arecaçus alaci fructu fo-
pendia militia roberant, forensis gloria accendit, cuncta su-
a cœcta fido sibi recepta nauruntur & quidquid animo, quidquid mo-
tu, quidquid lingua admirabile est, ad cumulum laudi perdu-
citur diligentia. Neque hæc opus ingenii testium catervâ.

Q. Roſcius histrio, industria scemica notissimum
exemplum, tantò in rebus suis accusatione fuit, ut nullum
unquam spectanti populo gelatum, nisi quem domi
mediatis fuerat, proponere fit auctus. Quapropter non
ludicra ars Roſcius, sed Roſcius ludicram artem com-
mendavit: nec vulgi tantum favorem, verum etiam
Principum familiarites amplexus est. Hæc sunt atque
ac solliciti, & nunquam cœlantes studi premissi. Atque
hæc etiamnum ubique fulgent. Aulas, Curias, aliaque
domos opulentias ingrediamur, videbimus hæc illi plu-
rimos, qui nullo natale splendor, nullo nūmorum
subditio, sed soli diligentia ac industria experiments
ad amplissimas dignitates est loco humili evalerunt. Hæc
tales nobilissimi quique, vel quia inerti & stupidi, vel
quia seges & pigi, coguntur sequi, & vestigia eorum
longè adorare. Illi industrios viri Princeps & in oculis
& in pectori ferunt, aliorum opulentiam & magnificam
segnitatem pro ornamento habent, sed inutili ac sterili.
Atque adeo ultro divitias & nobilitas in manu diligentia
funt. Tu modò industria amata, & ultro teambient
cum opulentia, tum proficia!

S. V.

Q. Vantis olim notissimus orator Demosthenes, ho-
mo anteā balbus, blatus, exilis spiritus, acerba vo-
cis, sed ille oris sui virtutum, ceteriāque naturæ maligni-
tatem ratiō studio expugnat, ut & vocem sonoram,
& lateris firmatatem, quam corporis habitus negaverat,
a labore ac diligenter fit mutuatus. Multos enim virtus
uno spiritu impetu complexus, dum adversa loca scan-
deret, pronuporabat: ad oblique pœnas fluctuum fragores
declamabat, ut aures patiētia jam duraret ad concita-
re conctonus tremitus vel moverentur. Inserit etiam in
osculis rutilum duologum solitus est: quæ quidem
exercitatione, continua vocem aperit ad matrum &
gratum auribus sonum perdidit, & literam caninam
edere sic didicit, ut eam nemo exp̄r̄s̄ vel referr̄. Con-
fuetum illi angusto cubare leto, ut citius exp̄r̄gere
tur in

in specum etiam descendere, ibique philosophari dimidiis capitis parte abrasa, quo facultas egrediendi praeterpetetur. Ferunt etiam speculum Demostheni fuisse aequali ipsi, ad quod seipsum exerceret, gestu & via corrigeret. Cumque inter clamandum, inconvenienter mouere soleret humerum, suspenso & lacunari vero aut gladio, cuius metu se continebat, id defuisse. Quis nos tristum, animi vita sedulitate tantu[m] corrigit? Ita que alterum Demosthenem mater, alterum diligenter enixa est. Plut[archus]que omnino diligentia, quam mani debuit Demosthenis. Mater hominem edidit, diligentia Oratorem, & quidem tantum, qui omnem Atheniensem populum, quod vellet, dueceret, quem omnium & voces & digit[us] loquebantur: En, hic ille Demosthenes est. Absque diligentia fuisse, Demosthenes cultellarius inter opificum fortes confundens.

Nouiss. quid Platonus divini eloquii virum morem. Hic altero & octogesimo etatis anno decepsit sub capite Sophronis numeros habuisse fertur. Ita nec extrema quidem ejus hora agitatione studii fuit vacuit; idemque illi vita finis qui diligentie. Democritum Philolophum non immixtum veneficium, qui quanto animo previt opulentiam, tanto diligentiam amplexus est. Democritus pater in opibus florebar, ut Xerxis exercitu epulum prebere facile posuerit. At Democritus, parvus admodum regnata summa, reliquum patrimonium patre donavit. Ipse Athenas migrans, annis coti pluribus sic ibi moratus est, ut omnia temporum momenta ad percipiendam & exercendam doctrinam contulerit. His profecto diligentie genitus est, nullas temporis particulas etiam minimas negligere.

Carneades tam diligens & laboriosus, quam diuturnus sapientia miles, non agitata expletis annis cendem vivendi ac philosophandi finem habuit. Doctrina operibus & se contentione adduxerat, ut cum cibi capiendo causâ recubuisse, cogitationibus inherens manum ad mensam porrigitur obliuisceretur. Quis non fratum, obserco, sic cœlum cogitat, quis aeternitatem sic animi medullam haurit, ut laudatissimam Carneadis oblivionem amuleum?

Porro fructuosa Archimedis industria, quā Marcelli conatus tamdiu sustinuit, aliunde non ā silico. Cleanthis silere non possum. Quis enim unquam tam labiōsē haurit, tam pertinaciter tradidit sapientiam, ac Cleanthes, ipsa pene diligentia. Nam cū in opere adolefens esset, nocturnū tempus trahendae aquæ, diurnū studiis impedit. Enimvero tam solerter adiecit, ut annum nonagesimum æatis nonum auditores suos attenuissimā cura doceret. Ita studiōsissimi tñex duplii labore unius facili spatiū occupavir, in certumque redidet an discipulis, an præceptor fuisse diligenter ac laudabilior. In parando vixit non abfimilis Cleanthi Plautus, ille festivissimus fabulator patens. Hic dies nocteque in pauperiātate pugnauit diligenter: Interdū fabulas exarabat, noctu pistori operam locabat, & molas tritūfales agirabat. Industria nihil nimis difficile.

Non possum, quin hic addam incredibilem pene diligiam Themistoclis, qui rerum maximarum curis dilutius, omnium tamen civium suorum (uti Rex Cyrus omnium suorum militum) romina memoriam comprehendit. Per infuriam partis pulsus, & ad Xerxem, quem paullò ante devicerat, confugere coactus, priusquam in conspectum ejus veniret, Persico sermoni se affusefecit, ut regis auribus familiariter vocis sonum adhiberet. Hem, quid non potes diligenter? omnia ubi velut Numini obsequanuntur.

Sed ne feras Diодорум Siculum exactissima diligentia
virum tacere. Nam Diодорus ne in descriptionibus or-
bis ficeret quod alii, & sepius erraret, bonam Asia Eu-
ropaque partem non sine gravibus incommodeis pera-

A gravit. Gorgias Leontinus Isocratis magister, centuria
& septem exegit annos, nec tamen tam longaeus ab ope-
re & industria unquam cessavit.

Sed ut longæ felicisque industriae velut in acervum
unum, exempla redigamus, Ilocrates cum quartum &
octogesimum annum ageret, opus composuit nobilissi-
mum ardens spiculæ plenum, Ex quo appetat, sene-
scientibus eruditorum membris, in animo florem juven-
tae, bene filio industrie, reuineat. Nimirum diligentia non
tantum facit eruditum, sed partam eruditiorum etiam
conseruat & auget. Omnia diligentie propositum Deus.
Estque Tullianum illud etiamnum verissimum: *Diligentia* subiicitur *omniis*. Diligenti nobilissimum cuiuscum-
que artificis instrumentum est, hinc omnibus officiis,
museis omnibus necessarium. Nobile, inquis, instruimen-
tum diligentia, sed pretio tam levu non patatur: mea-
indolis est, naturare & agitare rem facere: operi mo-
robius immorari non possum. Audio, & cum Ambro-
B siu respondeo: *Vince naturam diligenter: & naturam nobis for-
mare non possumus, possumus diligenter.*

§. V I.

N Eque verò tantum in gravioris momenti rebus nulli opere parcendum, nil omittendum industrig, sed in quibuscunque aliis etiam viisioribus. Sapiens Polycleti dictum est: Etiam lutum ad ungues elaborandum. Quod si lutum accurate tractandum, multè magis marinor & ferrum, multòque magis argentum & aurum; que tandem diligentia geminis dabitur? aqua ea que divino sunt obsequio, pretiosiora sunt marmore, & ferro, argento & auro, geminisque omnibus. An non ergo convenit, ut ea usque ad anguem, & quamè possumus diligentia elaboremus?

Narrant Annales p̄fici, à Sebastiano Ziano Venetorum Principe architectum Constantinopoli evocatum, qui eadem divi Marci educeret. Architectus omnem operam ad hoc edifici largiter promisit, et tamen lege, ut in templo à se struendo statua sibi locatorem ad propagandam nominis memoriam. Annuit Sénatus. Ad dictio finito Architectus lingua paululum solutionis non usquequam se accuratam fuisse dixit, & portuose quedam aut firmius aut venustius strui. Rescrivit hoc Princeps, & vocatum hominem obiungens: Statne, aiebat, stetisti politici? cur opis, quod immortale cupimus, parcere diligentia confeceisti? Ergo neque nos pacis statius. Statua tibi ponetur, sed extra templum. Stat illa hodiisque dixito labris imposito, aeternum diligentie minis exacte & lingue intemperantius solare monumentum.

Ergo illud Ezechiæ Regis montium assiduè ingerendum: *sit timor Domini vobis*cam, & *cum diligentiâ cunctâ* 2. *Paral. cap.* facite. Non potest justè unquam reprehendi diligentiâ: 19. v. 7. quod veterum testimoniis abundè confirmatum.

Romanus scriptor rem scitu dignata narrat industriae plurimum exollendae. C. Furius Cresinus est servo liber, cum in parvo admodum argello largiores multo fructus perciperet, quam ex amplissimis vicinitatis, in inuidia magna erat, seu fruges alienas pelleceret veneficis. Quamobrem in jus vocatus, dicta die instrumentum auctiuncum omne in forum attulit, unquam adduxit filiam validum atque bene curatam, ac vestitam, ferramenta egregie facta, graves liones, vomerem ponderosos, boves taurosum. Iste libi patronus: Haec inquit, o Quirites, mea sunt veneficia: neque possum vobis ostendere, aut in forum adducere industriaem, sudores, vigilias. Sennentiis omnium absolutus est.

Ita est profectio: tam agrorum quam animi cultura non impensis, sed diligentia constat. Hinc optimè dilectum à prisca: Arator nisi incurvus prævaricatur. Agilis est & flexilis diligenter, neque molestias horret, inδcas ut fūrū laudium materiam amplectitur. Neque aratores solū, sed & Imperatores & Reges in sui
Aaaa 4 commer-

9 In Iso-
crate.

Ambr. lib. de
Joseph.

in. lib. 18.
t. hist.
p. 3.

commercium trahit diligentia. Julius Cæsar consumptis in re bellicâ diebus, noctes nihilominus ad tripartita dividebat officia, quietis scilicet, publicæ rei, & musarum.

Adrianus Imperator Geometriæ gnarus, Arithmetiæ peritus sumus, egregie pinxit, Multicèn tenuit, Astronomiæ scientiæ omnes illius ævi facile superavit. Alphonsum Aragonum Siciliæ Regem, non Septem regnorum administratio, non innumeræ curæ, non bella ingentia, qua gessit, reuenerunt potuerunt, quod minus Rex tantus jam annam agens quinqueagulum litterario praceptorum se submitteret, ne Latini loquendii usi careret, ita suam acu volvbat industriam. Ne vero Hispani litterarum expertes Livianæ lectione fraudarentur, ipse Livium è Romano in Castulonense idiomam transfult.

§. VII.

Tanto industriorum ac diligentium hominum numero, plurimos admiror, omnes veneror & laudo, plerosque imitandos censeo. Si quis tamquam ex omni hoc numero, non pradicandum duntaxat, sed & imitandum arbitretur; dicam quod sentio, idque ex animi mei sententiâ. E priscis neminem non laudandum magis quam imitandum arbitror, exemplar diligentiae longe illustrissimum C. Plinius Secundus. Erat huic vito acre ingenium, incredibile studium, summa vigilancia. Erat somni parcissimi, hinc nonnunquam etiam inter ipsa studia instans: nam ille quoque noctibus ad studia utebatur, & minimum dormiebat. Quod verò maximè diligentiam sapit, quodque omnibus, qui litteras tractant, imitandum censeo, istud est. Nihil unquam legit vir iste, quod non excepseret, nec in aulico solum aut bibliothecâ. Ed etiam in mensâ, in letistica: sed & equitans quoque vel scribat, vel scribendum dicibat. Ita rotos dies usque ad cenâ tempus inarebat libris. Ne quid verò de studiis decerpseret cena, super eam libe[r] legebatur, interim adnotabat ipse & excepserat. Fuit unus aliquis amicorum lectorum in mensâ, cum quadam perperam pronuntiâset, repeteret oëgerit. Huic Plinius: Intellexeras nempe? aiebat. Cum

C. Plinii
Secundi in
studis di-
ligentia:

3000. *Phi-
lippeorum.*

Plin. lib. 18.
Nat. hist. c. 5.

S. Augusti-

Prūsq[ue] finian, vera diligentia miracula subi-
ciam. Aurelius Augustinus cūm jam octogenarius esset,
non miris operosè divinariū literarū studia exer-
cuit. Scriptū itaque plura, quām quisquam legerit, si
fides est Posidonio, cū jure merito esse debet, qui Au-
gustino familiarissimus, omnia ipsius arcana potuerat
arbitrari. Neque nostrūm ulla gloriatur omnia Augustini
scripta cū lecta, cū sermones, epistole ac libri amplius
ducenti vel temporum voragine absumpsi, vel in-
juria abditi delitescant. Incredibile videri posset, quo-
modo vi sit sanctissimus, inter amplissimas curas, in-
ter negotia gravissima, in mure re concionandi assiduo,
tot divina scribere volumina potuerit. Sed nihil nimis
arduum diligentia.

Ambrosius in sacris Augustini praeceptor, morbo &c. 5. inveni
niisque confectus, tantum non animam agens, nihilominus
minus ne sibi prius diligentiam, quam vitam exquiri
poteretur, Psalmum 43. interpretari cepit. In in
eodem lectione, & spiritus eius, & egregiorum operum
cursus extinctus est.

Origenis immortale ingenium, ut Hieronymus lo-
quitur, non miror, sed miror diligentiam incredibili-
lem. Nam eò industria scribendi in hoc viro excutit,
ut, teste beato Hieronymo, quidam plurimi fratum hinc
multitudine audiente lex milia librorum Origenis se
legisse sit confessus. Superi! quod diligentia portentum
est hoc? Auxerunt aliorum studia bibliothecas, ac per
partes compleveré. Unus & solus Origenes ingenii felicitatem
citate bibliothecam unam quamvis ingentem impetrare
potuit. Quid nos, quæ nostra est diligentia? somnium & origo
umbra ad talium virorum ingeniosissimam industriam,
in quibus saepe ingenium & industria vel diligentia in-
ter se certarunt ambigua victoria. Verissimum illud
Tullianum; *Diligentia in omnibus rebus plurimum valeat; haec causa
principia colenda est nobis; haec semper adhibenda; haec nihil nos
affequitur, quia una virtute relique omnes continentur.* Illud
igitur Ezechia Regis vel milites occidendum, affectu
observant animo: *Sit timor Domini vobiscum & cum de-
lignantia cuncta facite.*

ACTIONES DILIGENTIAE.

1. Prima diligentia regula est, quam exactissimè observatur: *Nulla dies sine linea*, nulla, nulla. *Desidia secundum lignam* animi est, etiam si dies & hebdomades, & mentes sine ullâ perdat linea. Solon vir summae industrie dicebat loquebatur, se quotidie aliquid addiscerentem seneferet. Idque supremo vita die confirmavit, cum a fidientibus amicis & sermonem inter se conferentibus, caput jam morte presumere erexit. Interrogatus quid hoc faceret? Ut cum iustit, inquit, de quo disputatis, sciero, doctior moniar. C Migratisne fane jam pridem ex hominibus negligenter, si eo animo vitam ingredieremur, quo eam Solon egessus est.

2. Diligentia est, omnia suo quaque tempore facienda disponere, nec ullam diei partem ab opere immunita dimittere. Temporis & actionum confusio, diligentiam plurimum retardat. Sunt qui de die vagentur, aut stertant, noctu ad olem aut serum fadiosse laborant. Sunt qui profectis ac negotiis diebus amplissime ferientur, feriatis operi assident. Perturbatis ac propositus est hic retum ordo. Hoc lepros in mani, pices in pratis, hoc cancos in ramis, hoc poma in rivis est querere. Diligentia omnia, & suo tempore facit diligentia.

3. Diligentia non solum affiduum votum, sed etiam Tercia
non inquit quan factum est, totas pene noctes aut precan-
do aut laborando transmittere. Serio diligens homo
seipsum suspirat, & ait: O si possem penitus nondomi-
nare; quam ego prompte ac hilariter noctes cum pre-
cationibus tum lucubrationibus impenderem, cum nul-
lum tempus studii & colloquiis cum Deo sciām aptius.
At quia non valo totas pervigilare noctes, de his, quant-
um licuerit, decerpam, meliori occupationi, quam
soulo, impendendum. Ita in lucro ponam, quicquid
horis summi ademero.

4. Diligentia minimas eriam particularas temporis vel
lul ramenta auri colligit, & in suum usum redigit. Nullus
ius alterius rei auctura major est, quam temporis
quamvis nec vilior est, sed apud ignavos. Apud Laceda-
monios summa temporis parsimonia fuit, nec ulli
vium permisum vel otio vel ludieris diem frangere.
Hinc ab Eporis magistratu Laconica ambulaciones et
iam non utiliter, nec ad exercendum corpus institueri
puniebantur. Nemo scipium inter diligentes numeret,
qui minimam horule partem, vel otio, vel inutili
faciendo puder combutere. Diligentia maulvile auri
ant etiam

aut etiam gemmas quam tempus perdere. Homo ex aſſe diligens mavult ſua ſcripta, Aristophani aut Cleanthis lucernam, quam Vitellii patinam, aut Promachi laganam oleant. Hinc quinta diligentia actio.

5. Diligentia ſtudiosissimè fugi homines illos otiosos temporis fures, qui & ipſi parum agunt, & laborantes impediunt. Diligentia, colloquia vana abrumpit, ſympoſia non accedit, ne paullatum malus contrahatur habitus temporis male colloquandi. Ita omniem occaſionem perdiendi temporis pro viribus declinat, nec dannum extimat neglexisse luſum aut ludicra, amifile ſine ſuā negligunt pecuniam, perdiſſe fine culpa ſuā gratiā; modò non male perdiſſerit tempis omnium theſlaurorum maximum.

CAP V. CAP. IV.

Celi Rosa, ſeu, Desiderium caeleſtis Patrie.

§. I.

NON opus hic interprete, res loquitur. Rosa illa Germanis non ignota, quam illi à coloris amicitate Celi Roſulam vocant, caeleſtis patrie desiderium ſignificat. Hoc animi ardore in patriam mirifice Mater Domini excelluit.

Deoſi 24. Deus olim p̄cipiens Moſi: Ascende, inquit, tu & Aaron. Ascenderuntque Moſe & Aaron, & viderunt Deum Iſrael. & sub pedibus ejus quā opus lapidis ſapphirini, & quā ſiculum cum ſeruum eſt. Petrus Galatinus Hebreum laudat doctorem Rabbi Haccados, qui Mefſe matrem hīc designari ait. Hæc illa ſedes ſapphirina quam Dei filius ſcipo implevit. Neque in orbe ſimile opus eſt viſum. Non primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem. Hinc illa Anſelmi voces: O Domina, nihil tibi equali eſt: omne quod eſt, aut in tra te, aut ſupra te eſt. Supra te ſolus Deus; in tra te omne illud, quod Deus non eſt. Eam Virgo puritate animi habuit in terra, quam beati nasciuntur in caelo. Erat Virginis beatissima, ut Paulus loquitur, conversatio in celo. Ita nobiliſſimam agentis & contemplanti vite mixuram fecit: celo inhaerebat desideriis, terram illuſtrabat ſanctissimis exemplis.

Beatus Bonaventura ciens Virginis devotissimus, ſuo ſtylo Virginem ſic ſitit loquentem: Surgebam ſemper noctis medio, & quā poteram affectione in templo Petebam: Primo gratiam, quā dilectionis p̄ceptum implerem, & Deum toto corde diligetem. Petebam deinde gratiam amandi & proximum, ſecundum Dei voluntatem ac beneplacitum. Tertiū petebam, ut vi tam mihi Deus ad illud tempus prorogaret, quo naſceretur Virgo, quā Deum effet paritura mater: desiderabam itaque, fervaret mihi Deus oculos quibus illam in tueret, linguan quā illam laudarem, manus pedeque quibus ei fervirem. Et nunc quā eſt expectatio mea, nōne Domine, & ſubſtantia mea apud te eſt. Alii in aliis ſuā quātant gaudia: ego verò delectabor in Domino.

Neque ſolum Virgo beatissima ad Domini pedes cum Magdalenā ſedit aeternas delicias contemplata, ſed etiam Marthæ obſequiis ſe addixit: nam & filium & ſeipſam operā ſuā aluit. Itaque contemplant & agentem vitam mixurā temperavit laudatissimā. Vox ſapiens eſt, vitam actusam eſſe bonam, meliorem contemplatricem, optimam exuturā quæ mixta. Atque hanc in Domini matre veneramur. Ut autem hæc in oculis eſſet, & aeternā coleretur memoriam, anno millesimo quadragintesimo octoegitimo quarto, quod Averbertus Mireus refert, in honorem beatissima Virginis Concepta institutus eſt Ordo. Huic Toleti dedit originem Beatrix à Silvā nobiliſſima Lutitana femina, Pontifice Innocentio VIII. Vestis religioſa hæc fuit, Tunica

erat candida, velum capitii cœli colorem amulabatur. Habitū ſane pulcherrimus, & qui vel ipſo colore Virginis beatissime puritatem, & vitam celo inhaerentem repreſentabat. Plurimæ aliae eaque diversæ religioſæ familiæ Virginis honori ſunt iuſtituta. Exempla ſintiſt.

Anno millesimo ducentefimo trigesimo tertio Gre- goriū I X. Pontifice tranquillandis Italie civitatis Ordo militari initium habuit, auctore Bartholomeo Vicetino. Ordini nomen S. Mariae Gloriosæ Nobiliſſimæ quique hinc religioſi ſe addixerunt. Muneris ſuī eſſe volebant pupilos & viuas defendere, concordiam inter diſſidentes conciliare.

Anno 1252. ſeptem Florentini cives initium fecerunt. Ordinis Servorum B. Mariae, Martino IV. Pontifice.

Anno 1501. nobiliſſimus Ordo in honorem diuine Virginis ab eventu coepit mirabiliter. Ludovicus XII. Rex Galliarum ſham coniugem Joannam Caroli VIII. ſororem repudiavit, duxitque Annam Principem; nec fa-

to color defuit: matrimonium ſeilicet fuſſe violentum, Ludovicus XI. patre Joanne imperioſus, quām par fuſſet, agentes deinde virginem, quam acceperat, a le redi. Joanna nihil ſe opponens, in Christi thalamum deuſupit, & pro honore Matris Christi initium dedit Ordini novo, Pontifice Alexandro VI. Julius II. & Leo X. Ordinem illum literis conſummarunt. In eo Virgines Aniunciatæ degebant. Hærum veltis cinerei coloris fuit, ut penitentia mejeret. Candidum velum à capite ad pedes deſluſebat, quod virginem puritatem oculis ingerebat: pectore ad imos quoque pedes crux purpurea deſcendebat, qua Christi in cruce aeti memoriam affidet obſiceret. Leges hujus Parthenis familiæ fuerunt omnino decem, nec plures. Nempe beatissimæ Virginis primariae virtutes, quarum nomina ex Evangelis haec recitantur: Prudentia, Humilitas, Paupertas, Veritas, Patientia, Obedientia, Pietas, Cōpia, Cœlitas, Chastitas.

Totalios Ordines honori Virginis beatissime iuſtitutos, nimis hinc longum eſt percenſere. Ead non omitendum. Sanctus Rupertus Germanæ Apostolus anno 591. Duce Bavaria Theodeberto Virginum cōnobium condidit ſub patrocinio aeternæ Virginis Mariae. En religioſam familiam nobis tam vicinam à mille & amplius annis iuſtitutam!

§. II.

EST & alius Ordo longè ampliſſimus, in quem multa milia virorum ac ſeminarum per totum orbem ſunt adiſcripta. Hujus Ordinis lex unica iſta: Matrem Domini ſemel quālibet horā verbis Angeli ſalutare. Egi- mus hac de re in Trifmegiſto, & Amuſſi, hos libros ob- ſerco, mi Leitor, adi & illie dicta in memoriam revoca. Hic addo: Moſis iſte quorū horis divinam Virginem fal- ſandi, tora Lufitanā recipiſſimus eſt. Omnes cuiuſi- cunque ordinis & ſtatiſ homines mox caput aperiunt, aliisque omnibus ſepoſitis aeternam Virginem falunt. Quām verò id Deo gratum ſit, non obſcurè palam fe- cit anno Christiano 1614. Atque hinc nemo non intelliget, quām cordi Deus habeat ſia Matris honorem. Conimbricæ (civitas eſt Lufitanæ, eruditioſ domi- ciliū) quidam capiteſt in inſidiis luce dubiā expeſtabat, in hanc unam curam intentus, ut manuſtru- rum ſclopō traiiceret. Ita vigilantissimis oculis imimici adventum exceperit, collineavit, glandem ejaculatus eſt, fragore viciniam omnem exterruit, ſed conatus proſrus irito. Reſ mira, & poſt homines natos pane inaudita. Nam alter audito hora puluſ repente conſtitit, ut pro more Matrem Domini falutaret, nec ad illud loci punc- tū pervenit, quod nefarius inſidiat oculis deſignat.

Videte teſtatiſſimum divinæ bonitatis argumentum, Anton Ba- & quām Deo placet, ſuam Matrem inter mortales eſt. Lingem. I. 3. de laudatori. Præſerit, his præſerit horariis precatiōnibus, cap. 6.

Præſerit etiam Christianis uſitatiſſimum fuit in horas ſin-

gulas

SS Narcif-
fum & Fel-
ici.
Vide Marci
Valeri Au-
gustini Vin-
delcorum.
gulas frontem crucis signare. In actis Augustini mar-
tyris Afræ, missus a Cajo judice explorator: Cognovit,
at, eos sero ad te venisse, & scio, quia Christiani erant,
nam in omni hora signabant frontem crucis, in qua
Christus eorum passus est.
Hæc quo homini animi ad Deum elevatis incredibili-
ler accedit, carceris pars defiderium, quod in Virgini-

gustum Vin. delicorum. Hæc quot hæri animi ad Deum elevatio incredibiliter accedit caelitus patris desiderium, quod in Virgine caelesti venerantur. Nec alius hic impensis, non allâ vi opus est quam confutidine. Aflueſe, quod facilimmoſt est, & magis ac magis celi desiderio incaleſces. Neque hoc ſolum: viam quoque ſignabunt tibi tui genitus & quotidiana ſupiria. Non difficile illuc itur, quod nuntius tam frequens praenititur. Celi desiderium in homine ſincere Christiano quotidie crescat, ut non tantum in omnes horas prompti parati ſimis hinc migrare, ſed cupiamus etiam carceris hujus angustias effingi; neque ultares creatuſa ita demulceat, ut præ ea influueſt videantur illæ deliciae.

3. Reg. c. 11. Narrant Regum fasti, Adadum adolescentulum cum
v. 17. aliquor Idumaeis sui parentis famulis ē Iudeā in Agyptum profugisse Joabi meru. Rex Pharaon benevolē protul⁹ nobilissimum hunc adolescentem excepit, amplam ei domum præbuit, lautam mensam adjectis agros assignavit. Atquē quod divinæ paginae testantur, Invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret eiuszorem, forem uxori sua germanam Taphnes Reginam. Ex hoc conjugio natus est Adado filius Genubath, qui in Pharaonis palatio cum regiā prole velut regis filius nobilissimum educationem habuit. Itaque Adado plus favebat exilium, quam patria; cum longè felicior fuerit in peregrino, quam unquam esse potuisse in natali solo, favore regio & opulentia eximiū. Nihilominus ubi Adadus inaudiri Joabum & Davidem regem vitā fūnetos, Pharaonem adiens. Liceat mihi, ait, cum veniā tuā in terram patriam reverti. Cui Pharaon: Quā enim re, inquit, apud me indiges, ut reditum urgeas in patriam? Nullā responderet Adad⁹ nihilominus obfici te, ut dimittas me: partii soli prædulcis amor a deo inhāret, ut potentius me trahat, quam manus ferrum.

Quod Adad Rex *Egyptius*, hoc nobis sepiissime
objec^tas mundus. *Quā enim re apud me indiges?* Nomen
geris & decus, in pro^{pt}ro es, omnia tibi feliciter succedunt.
Qui autem feriō patriam celestem amat, responde^t
et quod Adad: *Dimitte me*. At opes tibi non defunt, &
viēt abundas & fortunis: *Dimitte me, obsco^{re}*. Sed mundus
varia amētatis memoriam replicans: *Et volu-*
ptibus etiam frueris, inqui, sunt tibi gaudiorum so-
ci, sunt convivia, sunt tripudia, sunt jucundi lusus, sunt
alia hilaritatis invitamenta, quid tibi deelit? Fac nihil de-
elit, cūm tamē defunt plurima, nihilominus, *obsco^{re} te,*
ut dimittas me. Non possum, ait mundus: est tibi ideo, non
sunt liberi, est famula; non possum dimittere; & quō tan-
dem ire cogitas? Si celum amoris est, respondebit pro fe-
quique: *Vadam in terram meam, malo in patriā civium*
esse infūsus, quām hic in exilio primus. *Vadam in ter-*
ram meam, celestem patriam, illuc desideris feror; hic
magnes me ferrum licer frigidissimum trahit, illuc an-
helo. O monde immundissime jam pridem vale: quis fal-
laciis jam dudum fatur sum. Pollicitis diffitimus es, re-
*vix *Codrus*. Sed verum esto, sis dives, sis fidus, multa do-*
*nes, & plura donaturum spōndes; in Regis aut *Caſa-**
ris solum me evehas; domum Neronis auream, duplex
Davidis regnum, summas Salomonis volupates, opu-
*lentiam *Cresi*, magnificientiam Cyri, fortunas & vi-*
ctorias Alexandri Magni, centum & viginti septem
*provincias *Aſſueri* offeras, quamvis trecentas *Helenas*,*
Estheres septingentas, in conjuges mihi sitas; vale mun-
*de, vale non me teneas; *Vadam ad terram meam*.*

Nisi sic Christiani sentiamus, indigni sumus, qui cælo, qui Beatorum confortio, qui Deo fruamur.

Hieronymus Cardanus vir oppidō doctus, vari arti-
ficii instrumentum, quo quis scipsum non difficili niti-
fusum trahat, curiosi describit. Si res corporis ad an-
num transferamus, desiderium beatitudinis, ipsi sumum
hoc instrumentum est, quo quis scipsum quondam fa-
tum beatus
pius ad immensam pertrahat altitudinem. In calunivis eti-
B evchi? recipit sapientia in calum attrahit desiderio. Horum
penes te est. Negligisti? tibi unum culpam impinge. Nemo
calum naufragio diripit, sed vehementer deideratur
& acriter pugnando. Pondus sui molestissimum sensit, am-
qui dixit: *Supra modum gravat sumus, supra virtutem: In- 1. Crat.*
gemisimus gravati. Nihilominus tractorio illu infor- 2. 3. 4.
mento scipium in sublime pertrahens: *Cupio, inquit, 4. 5.* *Phil. 1.*
solvi, & esse cum Christo. 6. 13.

Beatus Nicolaus Tolentinas sex totis mensibus ante B. Nata
obitum singulis noctibus Angelorum symphoniam au- Tolent.
dit, quæ illi velut gustulum aternitatis beatissima pre- zentia
bebat. Quo igitur desiderio beatitudinis arsifile hunc
virum credimus, qui ad illam tam suaviter invitabatur
nimur illo eodem, quo Paulus, tractorio instrumento
utus, & scipium ad altra pertrahens frequentissime dice-
bat: *Cupio solvi, & esse cum Christo.* Cumque jam ferreus
sonimus oculos urgeret, collectis spiritus extremi vocis
in laetitiam erupit insolitam. Ubi caussam tam ini-
stitati gaudii quæsivit qui a derant morienti, ille: Do-
minus meus Iesus, inquit, sanctissima Mater cuius inim-
icus ita me alloquitur: *Euge serve bone & fideis, intra in ga- 7. 8. 9.*
dium Domini tu. Sui hæc verba exhalavat animam.

Sanctus Ignatius Lojola tamen ardenti desiderio aetulabat ex his vinculis evolandi ad Christum, ut quiescere mortis sue meministis, temperare a gaudiorum lachrymis non posset. Nam illo eodem protinus tractorio instrumento ad sidera seipsum attollens: *Cupio, aiebat, diffolvi, & esse cum Christo*, multo mithi melius. Neque id eodem quod sumnum sibi bonum fruendum obvenire, sed ut gloriā Christi tantopere amati cotām invenirentur.

Beata Monica divi Augustini duplicit nomine mater, ^{B. Moni} jam vicina morti cum filio cepit colloqui. Sermo erat ^{Ang. 1. 1.} prolixus & igneus, & omnis de cœlesti eternitate. ^{Eod. Conf. 1. 11.} his colloquiis mater & filius extollebantur, ut fili videbantur perambulare celum, viseante inter verba mundo. Hinc optima mater: Fili, aiebat, quantum ad me, nihil hinc amplius me delectat, res nulla me afficit. Illud erat unicum, cur diutius vellem vivere, ut te Christi-
num Catholicum viderem. Vota transcedi mea: Et Catholicum te video, & Dei servum. Quid huc ulceris facio? migremus in terram meliorem.

Beatus Macarius cali desiderio apud se statuerat, B. Macarius
quinkue omnino diebus ita mentem componebat Padua 1610
Deo, ut aliud non cogitaret quam calum & Deum. Barthol. Man
fine turgioli obfererat, nulli nec interroganti rii janius
pulsante, responfus. Initio tam ardua contemplatio- cap. 27.
nis leipsum cohortatus: En, inquit, ascends calum: ca-
ve, ante confitutum tempus reliquias calum. Hic ordi-
nibus Angelorum interes, hic Deo fruens, hic mane:
nec inferiora repete ante confitutum diem. Bideum
ita exegit. Sed non tulit cacodæmonis invidia tam ar-
duam contemplandi virtutem. Nam die tertio calum
Macarius sic populati cœperunt flamma, ut etiam flo-
rea quam

De desiderio cæli. Pars II. Cap. IV.

839

rea, quam vir sanctus insistebat, cœperit ardere.

Quod Macarius geminos dies geminisque noctes ardore incredibili perseveravit, utinam nos subinde geminis horis aut horarum partibus faciamus, et quidem ratione, ut quis ipse sibi dicat: Humiles ac foliditas cogitationes pelle; relinque terras paullulum; ascende cælum, Angelorum choris temet infere, Dæo fruere; diliguisse quo loco manifuris sit æternum.

Sunt qui totis mensibus vix unquam feriò celum cogitebunt, velut *Egyptii aratores*, quorum nemo celum aspiciat. Nilus *Egypti nominatissimus fluvius*, Philone teste, quod alius regionibus celum, hoc ipse præstat *Egypto*. Nam uti celum pluvias supernè desuentibus terram irrigat, ita Nilus aquis ex imo ascendentibus inundat agros. Hinc aliarum regionum incole celum, *Egyptii Nilum aspiciunt*, à quo pluviam exspectant. Hinc rectissime *Seneca*: *In Egypto*, ait, *nemo aratorum aspicit celum*. Simillimum hic dixerim: *Nemo amatorum mundi celestia confidat*. Celum in inane nomen est, terram intuentur, terram suam, aurum siring-

terram invenimus, terram spumam, aurum invenimus.
Longe alter ad eum natu' se gerunt. Olim Israëli
Moses: Terra, inquit, ad quam ingredieris possumendum, non
est sicut terra Egypti, ubi jacto scime, horrorum in morem
aque ducuntur irrigua: sed montuosa est & campestris, de celo
exceptam pluvias. Illi minimaq' quibus celestis patria pro-
missa est, quidquid solide voluptatis perecipiant, è ce-
lo trahunt, inde iis ros fluit optatissimum.

Peregrinatio est vita nostra: cum diu ambulaverimus, deinde redeundum est. Nemo peregrinus patriam non desiderat: etiam si sumus.

Optat de patriis posse videre focis

*Opus de patriis posse videre focus.
rescio quâ natale solum dulcedine cunctos*

*Scio quia natus fuit anteve cincos
Ducit, & immores non finit esse fuit.*
Atque hoc quidem accidit etiam iis, quibus extra patrum bene est. *Quis jam eorum erit sensus quibus malo est? Sed & aliis rebus patria desiderium inuitum. Beatis ad natales latribus ac filivas proferant. Aves ipsae, quamvis alibi saginatae, ad patris nidos revertuntur: aspera leones astra percuti. Arbores transplantatae solum malunt nativum. Ad solum centrum precipitant fasa, ad suos fontes & ad mare peregrinata diu flumina recurrent. Ad spharam suam evolatignis. Homo solum est peregrinus, quamvis in exilio miserrimus, reditum in beatam patriam non assidue cogitet? *Hic dum fimus in corpore, peregrinamur a Domino. Animis e celo orfundus, terra inquinatus calum suspirat. Hoc nuno beatioris vita desiderio probi improbique maximè differunt. Probi in genero feminis in orru exsurgunt suos, redire cupiunt; unde animo, potiore sui parte, descendenteri Improbis orru illius obliiti, prater terram viu quidque amalpiunt. Bonum est illis hic esse. Calum eis desipit, quibus terra sapit. Nimis terrigena terra, calum affectant celi genit; nec ullus abit dies, quin mente illi sint. Hociter obstrui nequit.**

*Omnia possebat, non posset aether Minos,
Gratia Dñs: animo duolibet ire licet.*

Gratia Dñs; animo quolibet ire licet

Inventum hi Dædalus alas, quibus in celum, quæties volunt, evolent. *Conversatio eorum in celo est.* Has alas forsan, & volahdi artem nōn nōni desiderat? Juvabimur, & quād licet, signabitur tælestem hanc semitam. Ergo ad celum & ad Cælestes mirramus hoc modo.

§. IV.

Quam ego hodie ad vos, ô beatissimi Calites, spiriorum (ah) ex intimo peccatore prorumpo? Ah! quam me gemere docent mala mea innumera, & innumera vestra, quia nunquam amistretis, bona. Vos, ô Diva Diva, diem lucis jam finiuitis, vobis ultra sol reperier non occider, & luna vestra non minuetur, quia Deus vobis est in sempiternam lucem. Olim quidem, sed olim tantum

A flevisti, & acerbas lacrymas ut largissimam flementem *Ps. 121. 7* effudisti, nunc verò ab hac rati triti semente quam latos referis manipulos? lacrymam omneam abstersit Deus ab omni facie vestrā. Fuit, cum etiam in vos suam *Isa. cap. 23. 1* pharetram mors exonerata, & animum vobis extor- *v. 8.* queret, non ulu vulnera. Nunc verò ubi mors aut mortis toxicata spicula? Præcipitavit mortem in sempiternum is, qui morte suā mori coegerit mortem, eamque propriā iustis cadere trucentiā. Vos contra statis in monte sublimi, & felici, in monte, in quo Dominus *Ibid. v. 6.* exercituum colivit, populus faciet aeternum;

Fuit, heul fuit cùm maceribus, angoribus, atq; doloribus oppressi tabescereis, non aut nisi madidos in cælum oculos emittere. Abiit mæror, evanuit angor, dolores fugerunt, obliuionis tradita sunt angustie, priores univer- *Ibid. c. 6.*
se. Quam mirata lots est inter vos & illos, qui vos olim ^{v. 16.}
calcaruit, lacerarunt, jugularunt! lacrymæ vestre in illo-
rum cadiminos transferunt, triumphus illorum in vestris lacrymæ mutavit. Et est nunc, qui omnium vestrum loco tyranis omnibus inclamat altum: Ecce servi *Ibid. v. 13.*
mei comedent, & vos exieritis: Ecce servi mei habent, & vos se- & seq-
tatis: Ecce servi mei lacabuntur, & vos confundemini: Ecce servi mei laudabunt pro exaltatione cordis, & vos clamabitis pro dolore cordis, & pro contritione spiritus ululabitis. Ecce enim ego creo calos novos & terram novam, & non erunt in memo-
riæ vestræ

Hæc Regis vestri, Æcclites, cui servivisti, vox est in improbos illos, qui servitutem, quam conditori suo debebant, suo seductorî præstat maluerunt, cui imperare poterant. Eant nunc; & ex imo Tartarorum speluncachimini vos impetrant, saimis & sibili profundant. Non oblitus amplius colibrotum hotum vibrantes lingue, sed nec olim obetantiis, quibus Deus erat clypeus, & munimen, & omnia. Ipsi suis se dentibus lacerant, quos in aliorum fixerunt ulcera; & venio perimi jam doleant, quod in aliorum viscera putant transfundere; nemibi magis noxil, quam libi. Vos jam, & beatae phalanges, extra omnem relijacum in alto ac securum triumphatis, & quidem sine flagello ad triumphalem currum appeno, sine nolâ & affiliente carnifice. Brevis erat, imo unius erat momenti mœstitia vestra, nunt ^{18. 19. 20. exp. 65.} gaudebitus & exultabitus in limpiternum, & non audietur in vobis ultra vox fletus & vox clamoris. Felicitas vestra hoc uno invidenda maxime, quod invidiam omnem nesciat. Ambitio, livor, contentio ab Elysitis illis domiciliis prout exulant.

Sed eheu! quām miserē mortales nō exēcent hę pēstes, quibus in immortales juris nihil est. Vix hęc ullis hōnōr sine ambitione; nulla hęc sine līvore gloria, sine contentione nec infima quidem felicitas: & ab his mala, quādūm tamē hōnōs, quādūm stat fama? ut fūnus evanescunt omnia, neque sub sole est, quod aternet. Vos illi aēterni soles, o lācta agmina, quos nullā unquam spēlent nubes: vos illā stellā nūnquam occāsura. A vobis dies est, quem nox nullā excipit, quem nullā dividit sollicitudo & cura. Ah! quām jure alium itabō ad alta illa viridatia suspirium! & tamen ad ignota suspirio gaudia; quid si ea gustass̄, quid si fuiss̄ illa expertus? certum mihi est, solo illorum desiderio, velut ab igne cera, tabescerēm, & vel millies in vitam vocatus non hōrterem, vel iterum millies ac millies ē vitā tormentis ejici, foli cupidine ac fame celestium de-liciarum illeētus. Nūn verō cūm eas nec oculis vide-rit, nec auris audierit, ardeo tamen & astuanti feror desiderio ad voluntates nēc auribus nec oculis unquām libatas. Hoc sc̄io, quām iuave mihi fōtēt, quām & ju-cundum, non posse clarisse amplius, non fūtē, non frig-erē, nō dolere, nō posse amplius moti. Quotidia-nā hęc mala sunt, quę vitam humanam incurunt. Et quātū tamen hęc beatitudinis pars est, nālis carere in dō- beatitudo non est. sed in dō beatitudo non est.

se est. Ergo verè è datum esse, non tantum est à miseriis, procul esse, & nō scire mala, sed & inter voluptates esse, atque deliciis affluere.

§. V.

Gaudium
beatorum
est ineffa-
bile,

ET illas vestras, o cæli cives, quas esse dicam? Gran-
dia sunt volumina, que illas contentur oculis subi-
cere. Sed & piorum voces de illis cœrebæ sunt, plenæque
sensus & affectus. Ah! infantum balbuties est, & male
narratum somnium, quidquid scribitur, quidquid dicitur,
quidquid canitur de beatorum gaudiis. Vel illorum
umbram cogitationes nullæ affiguntur, nedium voces.
Arque hinc est, quod voluptatis tam incomprehensæ
cupido, tam facile, tam sepe intepescit. Nimis uestis
aliquis è silvâ carbonarius, tugurium sūtum quod ha-
bitat, vel amplissimis palatis, quia ignotis, anteponit.
Ita nos sepe carcere nostris, quos intolimis, stellatis
illis regionibus præferimus; oblati in celis nostris,
quibus fallimur, futurae antepotimus voluptati. Eheu
bis miseri i quibus nec diti, nec sine dolore frui licet per-
tutris gaudiis, nec affiguntur durata illa, ob male cupita
peritura. Sic cælum amittimus, & terram non retin-
emus! Beatos vos o cæli Reges Reginæque, qui maluistis
jacturam omnium facere, ut unus vobis esset omnia
Deus, qui vosjam innumeris cumulat bonis.

Et incom-
patibile.

Ah! o Deus, ah! quid est, te frui, te intreri, te amare,
& amari abs te! formam suam in unum conferant for-
mosi homines omnes, suum splendorem omnes stellæ,
suam venustatem omnes flores, omnes gemmas suam
elegantiam, suam pulchritudinem pulchra omnia: hæc,
inquam, in unum conferant universa, collipientur,
& unum quid fiat; ad Deum collatum quid erit? non
tantum, quantum nox ad diem, ad solem candela, ad
mare una est guttula; ad eum venusta omnia, pulchra omnia,
bona omnia, præ uno illo pulchro & bono, non
tem tantum, sed & nomeri amittuntur. Hujus boni æter-
no intuitu beatus omnes cælestes: hujus aspectu sic sa-
tiantur, ut satietas eos captura sit nulla, nullum fasti-
dium. Torrente sincerissimæ voluptatis inebriabuntur,
nec futre desinent; sed ita que desinent inebriari, & re-
pleri ab tibere consolations; nam Dominus illorum de-
clinabit super eos, quæflum pax.

Isa. cap. 66.

¶. 11.

Beatis tor-
menta ver-
tuntur in
gaudium.

Quæta securitas, o quies secura, quæm ingemisco,
cùm cogito de te in hoc turbulentio Oceano! O cælestes
epulæ! longè suavius est vel miculas vestras libare, quæm
annos plurimos saginari i mensis Siculis. Beati, qui efu-
riem non loigam æternis convivis mutarunt, brevem
hitum non defectuò ne statim solantur, æstum & algo-
rem jucundissimæ temperie, labores omnes non finitū-
ræ quiete, omnes dolores non perituro gaudio exclu-
dunt. Ah! quæm jucundum est exili meministis in pa-
tria, tormentorum recordari in gaudiis? Gaudete, o
beati cælestes, nullæ vobis amplius eriguntur crucis, nul-
la volventur rotæ, nullæ induentur molestæ tunicae,
nullæ in vos immittentur bestias, nullæ vos lacerabunt
ungulae. Ignes, secures, gladii, & omnis feralis supellex
in auctores suos redit, illos æternum exarnificatura, à
quibus in infontum carnificinam usurpata est. Gaudete,
victores Christiani: pruna, quæ calæstis, jam rofa
vobis sunt; ungulae, quæ purpuræstis, lilia; columnæ, ad
quæ cæsi estis, trophæa; eraticulae, in quibus assati estis,
refrigeria; crucis, quæ vestiūstis, thalamis; laxa, que crue-
statis, gemmæ; faces, quæ sustinuitis, Favonii; carcere
quos habistis, Elylii campi vobis sunt.

Heb. cap. 11.
v. 37. & 38.
Probi ab
improbiis
semper op-
peti.

De his omnibus verissimè pronuntiavit orbis con-
cionator Paulus: Circuierunt in meloti, in pellibus capriæ
angustiati, afflicti, egentes, quorum dignus non erat mundus.
Nec est, quod quicquam merito miretur, adeò probos
semper vitaque integras, ab improbiis fuisse oppressos.
A primordio namque religio & innocentia vim pati-
tur. Qui Deo placuerat, occiditur, & quidem à fratre;

A quæ procliviùs impetas alienum sanguinem infestat-
tur, à suo est auspicata. Helias fugatur, Hieremias lapi-
datur, Isaías fecatur, Joannes legis clausula, in pœna
saltatricis lucra, trucidatur. Eadem reperit omni ævo.
Quanti Cæstariano gladio ceciderunt? quanti aggressi
campique Christiano fatigentes sanguine, flumina re-
trò egunt? quæm rutili dispersi, & palabundi in alias
alio sole calentes terras ejeclit? sed felix Ecclesia, post tot
prælia viætrix & triumphans, omnis jam dolor & an-
gustia secura, quia innixa dilecta sita, spona sponsus &
cujus labris medicamina, tanquam à lacteo puerere,
sugat in medelam; à cuius pectori, tanquam à fonte
perennatu, restinguat situm in æternæ dulcedem au-
gmentum.

§. VI.

Hic sunt, qui Prophætæ spiritu inundati, qui vita
sanctimoniam clari, qui dispersi, qui vagabundi, pa-
triaque soli extores, conversationem suam querentes
in celo, æternitatis candidati. Itaque oculos ariolamus
celo. En Sionis gloriam pro luæ. Etenim hi sunt, qui
potum fleut, partem cineris miscuerunt, gulam Deo suo
maestantes: hi qui animam suam, victimis castigatione,
Deo immolant; qui cænibus & vino se etiam pa-
no abstinent, leguminosus pabulo, & aquæ pota, car-
ni frenos induerunt. Ex his Paulus, Antonius, Hilarius,
Macarius, Styliques, Paphnutius, Arsenius, Theodosius,
Daniel, Benedictus, Mauritius, Placidus, Damascenus,
Bernardus, Dominicus, Francis, Bruno, Ignatius, om-
nem sui amoré ad cælum cælique Regem transfluerunt.

Post hos, Virgines numeri nescientes, qui perpennæ
carnis obliuione ad paradisi delicias jam adcesserat
frugi & oculos condignos divinae disciplinae archiflma
mancipârunt custodia. Haec Apostoli exemplum & mo-
nita fecerat, nullum virum noverant præter Christum,
cui maturitatem suam sponsarunt, & in ejus volunta-
tem totæ concesserunt, soli Deo nota; adeòque universi
compositæ, ut nec alios admiserint, nec suos emi-
serint oculos, soli libidini cæcæ.

Horum omnium animo magnum non fuit, ignem
risisse ut plumam, rotam amâs ut cœlestram, bestias
provocare ut muscas, flamas calcâs ut rolas; mag-
num tamen fuit corpori, fuit ossibus, fuit nervis. Ma-
gna igitur merces manet tantorum suppliciorum victo-
ribus. Cruore, vibicibus, flagris, livore negotiati sunt co-
ronas. Ostende jam illis livores, negabunt esse suos. Siste
sanguinem, crudeliter te dicent, quod hunc fontem vels
flare, qui cœlum referat; sudorem mirare, contentem
tanquam vitoris mancipi donativum; vulnera com-
miserare, pellem dicent integrum, quam integrit æterni-
tatis gloria. Magni omnes, sed post pugnam magni. Fe-
lices animæ, quæ ne caderent, caderent quotidie mor-
tua, ne morerentur æternum. Bonus Deus, ne tantum
pater, sed & pia mater, quæ ut æternum laet, modi-
co abfinthio infantem terret. Ah! sim & ego ex illis fi-
liis; imò ab hac matre juguler, ut filius sicut; pérque gla-
dium fidei & veræ virtutis experimentum, transferat
in meliorem vitam, imò in pacem Deo coxam. Nam
quid aliud à primordio fides & probitas, quæm juguli debitrix;
tibi debitus exsolvam tibi.

Jaceat hinc inhonorus ciniis: animam tantum nunc
junge tibi, o Deus, quam non patieris æternum esse vi-
duam, & paradisi exilem.

Sed ad Divos redeo, qui æræ carenti veste indui-
mollius in hac triumphali, quamvis molestâ tunica,
quæm in Milefis, purpures, aut coccineis steterunt ovi-
bus. Ita virtus duritæ extruit: ita plurimi cum Boni-
facio, Vito, Modello, ferventi plumbo, oleo, resina-
pice, sulphure, tanquam balsamino perfusi ore, omne
cruelitatis ingenium contempserunt. Bene Cyprianus:
Quis, inquit, non omnibus viribus elaboret, ut cum Christo fa-

tim

rim gaudet ut post tormenta & supplicia terrena ad premia divina perveniat: Claudantur oculi in persecutionibus terre, sed patet calum; minatur Antichristus, sed Dominus Christus ruetur; mors interficit, sed immortalitas sequitur; occiso mundus eripitur, sed reficitur; paradisi exhibetur, vita brevis extinguitur, sed eterna reparatur.

Magnâ est dignitas, & quanta securitas; exire hinc letum, exire in pessimas & angustias gloriosum; inter pessimas & angustias gloriosum. Quama est dignitas, & quanta securitas; exire hinc letum, exire in pessimas & angustias gloriosum. Videbantur & mundus, & aperire eodem statim ut Deus, videbatur & Christus: Tam velociter migraudi quanta felicitas, ut terris repente subtrahatur, & in regnum cœstibus reponatur! O regna! o beatitudinem! o delicias sine fine duratas! Eò torus aspiro, eò mei anhelant gemitus. Huius mibi quia incolatus meus prologatus est. V. 41. o. 3. Quando veniam, ô Domine J e s u s, & apparebo ante faciem tuam?

Nec enim upiam quidquam invenio melius quam te videre. Et mecum sentiens Augustinus: Si invenis me & hunc, inquit, quam videre faciem Dei, illuc te prepara. V. 42. o. 3. amori tuo, si vel sufficias aliquid pulchrius, quam est illa à quo est omne pulchrum. Qui fecit omnia, melius est omnibus; qui pulchra fecit, pulchra est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, major est. Quidquid amaveris, illa tibi erit: dico amorem creaturæ Cœtorem, & in factu: ne temet te quod ab illo factum est, & amitas eum, à quo & ipse factus es.

His talibus suis nutrientib; est cœli desiderium. Nunc actiones hominis cœlum desiderantis in pauca confero.

ACTIONES CÆLESTIS DÉSIDERII.

1. Adio cœlestis desiderii. 2. Cœli desiderium difficillima quæque non faciliat tantum; sed & iucunda reddit. Qui cœlum fieri desiderat, labore; precari; vigilare, inediā tolerare, humi cubare, carnem variis rigoribus atterere, inter suavia numerat. Carnis amor amore cœli superatur. Desiderium desiderio restinguatur: quidquid inde minuitur, hinc crescit. Illa omnia, quæ dixi, dura videbuntur ei, qui beatitudinem non expedit. Qui cœlum desiderat, in genti spiritu, toto pectore proclamat: Quid mili, & voluptrati, quæ mōmento perit?

3. Qui cœlum ardenter desiderat, scipsum sepius sic affatur: Nonne melius est brevi tempore dimicare, ferre vallum, arma sumere, fænum sumi quæ perperu, lassificare sub loricâ, ridere ad vulnera, & postea gaudere victorem; quæm impatiens unius horulæ servire perpetuò? Quare age, labora, curve, vigila, opus fac Christiani, ministerium tuum imple, sobrius esto. Jam pugna tempus est: se queret victoria non tempus, sed eternitas. In premium tibi promissum est cœlum; audie illud rapere. Nihil amantibus durum est; nullus difficultis cupienti labor.

4. Qui cœli cupiditate inflammatut, dies noctesque clamans: Quia dabit mihi peinas sicut columba, & volabo, & requiescam a te! Hec me quia peregrinatio mea prolongata est b t. Sed non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis c. Domine dilexi deum, c. 8. coram domus tue, & locum habitationis glorie tue d. Vnam petti a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vita mea e. Beati habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te f. Letitia semper in super capita eorum gaudium & exultationem obtinebunt g. 5. Qui cœlestis patris desiderio ardet, Hieronymi preceptum exactissime observans, egerudit quotidie de carceri, & praesentis laboris ante oculos suis pingit mercedem. Quo-

Tom. I.

A tiecumque in mundo pulchra aliiquid aut amari, grati saporis Enstoch, aut rara delectatione viderit, audierit, gustari, contrectari, cap. 18. fine ad paradisum mente transgreditur, & esse incipit, quod futuris mib; p. 65. est. Et milles sibi ipse dicit: Hæc omnia & plura cum infinitè majori voluptate possidebimus in cœlo.

5. Qui gloriam cœlestem fitientem habet, quiete non. Sexta. Etis silentium obseruat, hæc stelligerum cœlum firmè suscipiens, scipsum Bonaventura verbis alloquitur: O Bonaventura, anima, quæ dicere voleo, cum futurum gaudium apicio? Tam Soliloq. e. 4. pene pre admiratione desico, quia gaudium erit in eternis & extra, subito & supra, circum & circa. Gaudebit in omnibus gaudibus de omnibus. O anima, qualis tibi erit dies illa, cum supra omnes has stellas, ad felicissimas illas choreas fueris assumpta, cum tibi tormentum (si jam patienter id sustinueris) converteretur in eternum jubilium? Tunc de omnibus his laudabili Domi- nūm Deum tuum. Misericordias Domini cantabim in eternam.

7. Qui cœlum in votis habet, quantum magis adver- Septima. sa sentit, & quanta gravioribus persecutus arutus, tanto ille ardenter ad patrum suspirans vociferatur: O domus Dei æterna, tu esto latitia & consolatio mea: dulcis memoria tu beati nominis, si revelatio interioris mei & tædiorum omnium, O bone Iesu, doce me facere voluntatem tuam, ut a spiritu tuo bono deducatur, ad illam beatorum civitatem perveniam, ubi est dies æternus, certa securitas, secura æternitas. Da quæso, Domine Iesu, ut illes totis desideriis & omnibus studiis constanter tendam, quod te ascendisse credo; ut in præsenti quidem miseria, solo teneat corpore, tecum autem semper sin in cogitatione, & ibi sit cor meum; ubi tu es thesaurus meus.

C A P V T V.

Rosa Silvestris, seu, Patientia:

S. I.

C Sive tria Rosa Patientiam conferimus. Virtus hæc necessaria, non tam summe ardua: tribus solidi gradibus ad eam pervenirent. Primo nomen PATIENTER, alteri LIBENTER, tertio HILARITER. Tres pa- patientia gradus: Singulors explicamus. Primus Patientia gradus est, i. Patiētes. Patient, seu, velle potius pati quam peccare; ægrotare male quam magno confusere. Atque ita qui non murmurat, non queritur, non indignatur; qui manus dat, sequit miferia permittit; hic in primo Patientia gradu 2. Libenter.

2. Libenter. Cupere adversis fatigari, eaque i. Hilariter cum gratiarum actione velut donum è calo admittere. ter. Videat quæm disparti conatu, alii atque alii hos gradus condescenderint. Non male Heli, sed melius Jobus, sed optimè Andreas Apostolus, optimè Paulus, optimè Ignatius Antiochenus, Smyrnensis Antistes Polycarpus; optimè alii innumerati. Heli Sacerdos in primo velut gradu constitut. Nam cum ei Samuel divino iusla imminente malorum seriem prædictisset, subiunxit Heli patiens auditor: Dominus est, quod bonum est in oculis suis i. Reg. cap. 3. faciat. Jobus altior ivit, datus præse legi in speculum vers. 18. Patiētes. Et an non quævis animo libenti pertulisse centendus, qui dixit: Si bona suscepimus de manu Domini, lob cap. 2. mala quare non suscipiamus? Sit nomen Domini benedictum. ver. 10. En volentem & libentem Jobi animum in adversa omnia. Hæc tamen à Deo non peiuit, neque enim illum ulcerum thesaurum desideravit, neque illum liberorum stragem optavit. At vero in lege novâ discipulus Christi Andreas crucem omnibus votis expertus, eminus conspiciam amicissimè salutavit, Salve, ô bona crux. Depo-

B b b nendus

Rom. cap. 9.
vers. 3.

nendus è cruce, nequaquam se inde solvi passus est nisi
mortuum. Hoc nimurum est, hilatiter pati. Ita Paulus
doluit non posse vel centum cruces uno vestre corpo-
re; voluisset mille animas habere, quæ eas liberalius pro
Christo posset per varia supplicia prædigere; inflatiabis
erat patiendo. Nam ubi quætidie pæne tortus & in-
numera passus, Oprabam, inquit, ego ipse anathema esse à
Christo pro fratribus meis. Beatus Bonaventura sitientissi-
mus patientiæ: Nolo, inquit, esse sine vulnera, o bone Iesu, cùm
te sic vulneratum videam. Non convenit, Domine, ut ego gre-
garius miles, cuticulâ non fauicâ & bene curata triumphem,
tu verò dux in oculis meis pene unum, sed grande ac lacryma-
bile vulnus pendas & expires.

Moris erat olim pæne omnia vestium dissecata gerere:
ocellatus thorax, ocellatae manicae, tibialia, calige, fene-
strati calceti, perforata omnia censabantur pulchra. Si
quis ejus tei causam sciscitatus obiecisset, eum sibi mo-
tem probari non posse, ob plures ac superfluous sumpus,
prolixorem sartoris operam, pannos subdititios, & bie-
viorem vestis usum: huic nemo non respondisset: Ita
moris est; hæc vestium forma jam omnibus placet, ideo
nec opera, nec crumenæ hæc parcendum: novis viven-
dum moribus est. Nunquid argumentum nostrum vi-
detur probum? cur ergo non optimè ratiocinetur Bo-
naventura: Hoc quidem aspernum nec facile toleratur, res
fudoris & arduæ virtutis est, sed quia in te, Domine Iesu,
hoc novum vestimentum genus contineat, omne cor-
pus tuum ocellatum, vulnus habet vulnera, nullum
membrum non fauicium est: & ego pro meo in te amo-
re hunc habitus modum amplectar; ardenter cupio
crucifixio Domino meo, quæ licet, exquirari. Pudet jam
integro esse corpore. Dominus meus Iesu felibit, nec
ego hoc falernum relpuam: Dux meus spinas pro galea
gerit, ergo facessit rosa à meo capite, inter orbicularia
tentaculum ero formosior.

§. II.

B. V. Ma-
riam pri-
mum pa-
riætia gra-
dum con-
fendisse,

A Tque hinc Patientiæ tres gradus. Nunc por-
videndum, quæ eos Virgo beatissima concende-
rit, cui plurima semper Patientiæ fæges fuerat in manu.
Atque ut hæc summatum libemus: Anceps Josephi ani-
mus, & occulti abiit molitus, quantum mororis habuit?
Tacuit Virgo, & rem Numini commisit. Puerperium in spelæo, pecudum hospitio, in extremâ tertium
omnium penuria, quæcum incommodorum tulit? Tacuit
Virgo, & pertulit. Filium octavo die cruentari, non
potuit non esse acerbum huic morti vulnus. Hunc ipsum
filium Herodis gladio destinatum ad necem queri,
mors utique fuerat huic parenti. Sequitur fuga in Ægyptum, & torus septennii exilium. Quæ omnia Virgo
patientissime tulit. Filium diuodenem cùm triduo am-
fissit, quantis eum suspiris, quantis doloribus quatissime
cenfenda est? nec tamen hæc quidquam habuit impa-
tientia. Joannem Baptistam aulicum Herodis concio-
natum capite plexum esse, acerbus quoque nuntius
huic Virginis fuit. Quantus deinde amatitudinis cumulus
in virgineum pectus descendit, cùm filius plebem
miraculis & concionibus formaret, saepe tamen non re-
fertur nisi contemptum, irrisiōnem, convitia, calumnias.
Hæc maris animum compunxerunt, sicut tamen pa-
tientia accendebunt.

Quod verò pelagus doloris & mortoris in Virginis
animum sese infudit, cùm filius vale inextremum ma-
tri diceret subiuritus crucem? Hic moror ex mortore,
alia atque alia doloris acerbitas secuta. Brevi adfuit de
filio capio nuntius, quem nox utique acerbissima exce-
pit. Postera lux omne crudelitatis ingenium in virgi-
neam Patientiam explicavit. Quidquid illi unquam
Martyres pertulere, hoc eo die una Virgo perculit, & di-
riora. Quæ enim in Virginis auribus tempestas fuerit
insanitus populi clamor, Tolle hunc, crucifige: O quale &

quam luctuosum in maternis oculis spectaculum, filius
flagris casus, spinis coronatus, in ludicrum regnans
tutus, damnatus ad crucem! Ecquis, oro, senius Virginis,
cùm illam funestissimam pomparam prodeunt in ex-
tratones filii susmet oculis spectavit? Quis denique acci-
bitatum oceanus meum Virginis vallavit, cùm illum
moriens verba audiit, mortuum suo fini exceptit?

Post filii verò ad Patrem redditum duo maximè cor-
quabant matrem; Judæorum horribilis pertinacia, &
sui obitii dilatio. Nihilominus hanc ærumnam mo-
lem non patientissimè solùm pertulit, sed & alterum
tertiūque Patientiæ gradum supererat: quod demor-
stramus hoc modo.

Tanto erector & illustrior est in homine Patientia, Se-
quuntur in eodem amplior est divine Voluntatis, Se-
pientiae, Providentiae, Bonitatis ac Justitiae cognitio: at-
qui Virgo beatissima præ aliis omnibus notitiam illam datur
B habuit; ergo se semper & in omnibus divine Majestati
cum perfectissimâ patientiæ subiecit. Noverat illa ex-
æstissimè merores suos ac dolores omniumque homini-
num à divinâ voluntate, & velut à Dei manu subsumit.
Itaque quidquid adversi fentiebat, summi benefici loco
habet. Quæ quidem ratione generosissimis Marti-
riis excellebat, in quibus non genus supplici, sed
ardor patientiæ attendendus.

§. III.

Patientia cibatio pane magis necessaria est: quia
cùm panis deest, aut illius non fatis, nunc Patientia
ejus vicem subeat. Adeoque Tarsetensis Paulus multò
quam verissime dixit: Patientia vobis necessaria est. Homo
nem cetera imbecillem, patientia tamen cum & diabolis
& fui viætorem efficit. Homo ad patientiam compo-
sus omnem Achierontis exercitum tuto ad cettamen
provocat. Philisteus gigas: Date mihi virum, clamabat,
& meat mecum singulare certamen. Talis athleta Jobus,
omni armorum genere cum diabolo congressus est, &
semper palmarum tulit. Patientia virtutum omnium ma-
ritinum est. Quod Gregorius affirmans: Patientia, inquit, virum
est radix cibis, queritur omnium. Nec verò quidquam est,
quo Deum quis poterit demereatur, quia patientia
sed nec ullum certius amoris in Deum est argumentum,
quam multa pro Deo patienter ac libenter tolerare.

Ludovicus Blofius peritissimus magister spinis vel foliis
mediocrem, vel etiam in parvis patientiam illiustri ac di-
gno proflus eloqui commendat, nec putem alium fa-
cile scriptorem esse, qui rem oculis tam nativâ & pro
priâ dictione subiecit. Auctoris verba quam integrum
recito. Hæc Blofius est institutio: Neque enim aliquid Trinitatis
urilis, inquit, homini potest, quam tribulatio, sine tribulacio-
ne, sit externa sine interna. Et nullum certius segnum divinae
ctionis habetur, quam si quis tribulationem humiliter patet
terque proper Dei amorem sustineat. Illa enim est præiudicium
& præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponat. Pe-
nitenti pro Deo, res tanta dignitatis est, ut homo jure se reputare
debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia proper
Deum equanimiter tolerata, incomparabiliter præstantur
est, quæcum sint multa & grandia bonorum operum exercititia.
Quodvis gravamen imaginem aliquam excellentissima Pa-
tientia Domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo pro-
mereri potest perfectam ejusdem Passions Dominice parti-
cipatiōnem.

Atque hinc est, quod Christus iis, qui virtute jam
multa sunt exerciti, calamitatis varias in præium mit-
tit: perinde ut Domini præbissimis famulorum pre-
turas & prefæcturas munieris loco committunt. Ergo
labor, inquit, laboris merces sit: Ita omnino si labor
aut magna dignitatis, aut excellentsis lucerit sit. Sapienti
nihil suavius his laboribus. Hoc Christus luculentem lais
calamo beati Marci explicans: Nemo est, inquit, qui re-
querit

tamen aliter non ultius est, quâm ut Brietium voce plorâ compellans: Num ego, inquit, Briet, delirus tibi videor? Cumque ille in ruborem datus, id à se dictum negaret, Marinus addidit: Cum hac loquereris, aures meæ ori tuo hærebant. Et en, obtinui tibi à Domino, ut primus post me Pontifex sis. Sed scias variis te temperatibus in munere exigitandum. Hæc Praeful Martinus ultio erat, convitatorum plus ceteris juvare precibus. Hunc Antistitem nemo iratum, inercentem aut incidentem nemo vidit unquam: talis semper fuit, qualis sol est supra nubes. Vale Socrates, vale; habemus viros probatoris patientiæ, quanvis eam ab uxore tuâ Xantippe non acceperint.

3. In Columbano.
Pythag. apud Stobaeum
form. 19.

4. In Constantino & Theodosio Imperatorum
Cirys. 10.
hom. 20. ad
pop. Antioch.
sub finem.

5. In duobus religiosis fratribus.
Ruffi. 4.
quid. 3.
num. 23.

6. In Stephano
Reatinio.

Dubitaverat sècum beatus Columbanus, an injuries hominum, an levitiam potius bestiarum perferret. Vixum est denique satius esse homines quam feras tolerare. Imperitissimus enim est, qui aliorum imperitiam, & planè satius, qui fatuatem aliorum perferre nescit.

Hinc regiæ illæ Constantini & Theodosii Imperatorum voices. Fuerat Constantini statua à nescio quibus furiosis hominibus vulnerata faxis. Non defuerit, qui optimum Imperatorem acriter instigarent, ut in eos animadversi placeret; præsternit cum Imperatoriam faciem fidei vulnerata faxis. Constantini, ut ei primum ingenium erat, manu faciem oberrans & subridens: Ego vero, ait, nihil vulneris in vultu deprehendo. Magna virtus est, si non ledas, à quo Iesus es: magna virtus, si ei parcas cui nocere possis. Nobilissimum viriditatem genus est, ignorare. Hæc Christiana est uelio; hæc cordatissima Patientia, illi Philosophorum pietate longissime antestans.

Theodosius familiariter rogatus, cur neminem eorum, à quibus injuriam accepisset, securi addiceret. O utinam, inquit, vel mortuos ad vitam revocare possim; cur vivos ob iurias morte mulcetem? Hæc Patientiam sapienti Cthiisanam, his præmium primum aut inter primos debet.

Nec omiserim illucre factum, quod Ruffinus Aquileiensis recitat. Duo religiosi fratres habitabant una, ab omnibus de Patientiâ commendati. Fuit, cui animus esset tam laudatam Patientiam curiosius explorare. Ergo ad eos revisens amicum hospitem se gerebat. Ingerens hortulum absque arbitrio, quidquid ibi oleris erat, fuisse ita contudit, ut nulli esset usus. Hanc illi mensa sua stragem viderunt, nec tamen animum aut vulnus in hostem mutarunt; certi omnem isthanc injuriam constanti silentio concoleare. Cui vero cenula tempus appeteret, nec esset quodd mensa inferretur, hospitem allocuti: Domine, ajunt, vis, ut caulem illum, qui in hortulo remansit, in cenam parcum: urget hora, nec alius ad manum est. Hæc hospes in genua tenuis, & rarissimam patientiam exosculatus: Deo, inquit, gratias ago, à quo vobis tam eximum patientiæ donum est. Augete hoc, etiam me hortatore: regiam ad cælum viam insistitis. Patientia constantiam adjungite, & vestrum est cælum. Patientia secundum fluvium navigat, nec unquam aberrat ab optato portu.

Geminis illis fratribus jungendus Stephanus Ratinus in Sabini sacerdos. Hic desetam legetem est modico agro in proximam aream congeserat, totius anni solitum. Eo improbus quis subrepit, & ignem subdit frumentatio acervo. Nuntiavit hoc trepidè discipulus Stephanus, & Væ tibi, clamitabat, va Pater, area incensa est. At Stephanus ore imperturbatus: Væ illi, respondit, cuius malitia id nobis accidit. Persuasum habuit vir patientissimus, nihil malum dici oportere, nisi peccatum. Vera patientia eum sibi amicum credit, qui molestem irrogat, aut injuriam, adversarios pro adiutoribus habet, contumelias gratias reddit, damnum pecuniarium inter lucra numerat. Eversis aut perditis rebus omnibus, cùm confilio profici videtur nihil, una

A superest ratio, quidquid evenerit, ferre moderatae ac patienter.

Verum non satis est Christianæ patientiæ, ut diximus, in primo altero gradu consistere, ad tertium etiam eluctatur; ut quod ferendum est, non patientantur & libenter, sed & hilariter perferatur.

S. VI.

Petrus Claravallensis Abbas, gravi morbo affectus, & oculo altero captus fuerat. Ceterum tamum ab Claro fuit, ut ob eam cladem conceperit mororem, ut teles, retinatur etiam vehementer se gaudere, quod ex diabolo probatoris partibus sibi inimicissimis, alterius molesta liberatus sit.

Gaudebat & Pigmenius Romanus presbiter, quod in ambobus esset oculis orbatus, ne hostes Ecclesie coegeretur cernere. Occurrit ita illi aliquando Julianus Apostolus, & blandè, sed nequerit: Dis, inquit, gratias habeo, ô Pigmeni, quod te videam. At Pigmenius levè ac fortiter: Et ego, inquit, Deo me gratias habeo, ô Julianus, quod te non videam. Jaçutram corporis vir iste tam pacato & hilari animo tulit, quan generos & forti tyrannum omnibus formidololum & terrificum contempsit.

Non defunt exempla patientiæ, modò sint qui imitari velint. Illud è multis millibus illuftrissimum tam Christianæ liberalitatis quan patientiæ fidus emicat, beata Elisabetha regiæ stirpis vidua. Hæc defunctorum conjugis cognatis provinciam occupantibus, cum liberis ejetæ, inopis, vaga, exul, æxumis omnibus preffata; ab his etiam, in quos olim beneficia contulerat, deserta & contempta, tam constanti animo cuncta sustinuit, ut eo ipso tempore, & in hac ipsâ extremâ mendicantibz hymnum, Te Deum laudamus, decantari volerit: eam ob causam eonobium Fratrum Minorum adiit, infirmis precibus hanc sibi gratiam fieri, & Canticum, quod dixi, decantari rogavit.

Videte regiæ sanguinis feminam fortunis omnibus evolutam, & tamen patiens est; ab omnibus defunctorum tam non deserit Deum: ad mendicorum detribuit, quæ tot millibus mendicorum subvenit, nemini tamen male precatur. Vix quisquam vel hospitio eam dignatur, & tamen gratias agit. O grandem patientiam! voluntariè Deo sacrificavit, quisquis in æxumis gratias egit. Hæc via est ad cælum; vixiam ire potes aliam; cælum per aliam inventire non potes.

Hinc optimè responsum à religioso sene. Rogabat Ruffinus juvenis, & : Queso te, mi Pater, ajebat, juva im- peritiam meam; memoria mihi nec capax, nec firmata; præceptionibus onerari se non finit. Eam ob rem unum atque unicum mihi documentum penitus vel intulisti, cuius per omnem vitam oblivisci non licet; eius tamen generis sit, quod rectâ semitâ ducat ad cælum. Huius senex: Bene mones, inquit, unicum ibi monitum, idque brevissimum suggeram. Sed dic, oto, potes coniunctis & injurias affici? Possum, respondet. Senex item: Potes silere? Possum, ait, sed non semper. Potes injurias atque coniunctis ferre & concoleare? Hoc difficultius, sed conabor posse. Denique senex: Hoc igitur, inquit, monitum cape: Salutis via, injuriarum tolerantia. Hoc monitorum monitum, hoc præceptionum epitomen puto. Nihil verius. Nam quod Augustinus dixit: Verum humi- lem patientia offendit injuria.

Atque hæc injuriarum tolerantia sepe fructuolissima est. Spiridionem virtutum sanctissimum Constantinus II. Imperator è Cypro ad se in aulam evocaverat. Ille abjectissimo quo solebat habitu, ligulam fictilem è collo pendentem, & baculum manu preferens in aulam venit. Fuit exaulicus, qui hunc tam abjectum manu ingressum, aulæ concrepum interpretatus, colaphum incuteret. Spiridion dicti Domini memor alteram

ram quoque genam proumptissimè obvertit. Tanta viri patientia turgidum perculsum adeò attronuit, ut repente facti veniam supplex peteret. Neque illam Spiritum negavit: hoc unum addidit, deinceps injuris absineret, aut certè cunctanius inferret.

Recens est, quod addo. In Indiis unus aliquis è Societate Jesu, pro foribus hominis idololatram filiam baptismi percupidam reperit, cùmque Christianis sacris imbueret caput. Ut hoc sensit mater, primùm alapam, dein pugnum fauiculam incusit, imò & fuisse rem egit furiosa. Sed ex fuit hominis religiosi submissio & patientia, ut illa ipsa mulier (tanta virtutis vis est) cum omni familiâ lustrali fonte sit expiata. Priscis instar miraculi fuit, quod subiungo.

Marco Catoni caussam in foro agenti, Lenculus tractâ pingui salivâ medianam dicentes frontem conspuit. Catò sui minimè oblitus, vultu modestè absterso: omnibus, inquit, & Lentre, afflumbo, eos plurimum falli, qui te negant os habere. Joco proflus ingenioso tandem in juriam digesit.

Sed Catoni parens aut superiori adituo: è cuius patientia plus consecutum est emolumenti. Joannes Fernandus, beati Francisci Xaverii in Japonem comes, Amangutii publicâ, ut solebar, viâ concionabatur. Hic præteriens è plebe nescio quis, attractâ præpinguâ salivâ, repente in medianum insput faciem: ille sine perturbatione illâ spumam linteolo abstergit: ac ne verbo quidem redditio, cæptam orationem eodem proflus tenore vultuque prolegit. Id contemplatus ex auditoribus quidam haud imperitus rerum estimator (ex quo facile intelligas, ad perimendos animos facta dictis quânto antecellant) capit cogitare apud se; profectò nobilissimum atque adeò divinum philosophia genus esse, quod homines ad tantam aequitatem animi constantiamque perducet. Dismisâ dein concione, dominum ad Fernandum venit, præcipua Christianam fidem capita legèque probè cognolit; postremò certis preicationibus, Molisque Decalogi ac Symbolo Apostolorum è cathecismi formulâ memoriter hauftis, Amangutianorum omnium primus anteacta vite detestatus peccata, sacro fonte renascitur. Hunc alii deinceps divino impulsu imitati, quorum ad quingentos brevi peruenit numerus; & quidem ita in proposito firmi stabilisque, uti per varias deinde clades & bellica infortunia, & nefarias Bonziorum conspirationes, magistris ac pastoribus haud solum orbati, suis tamen ipsi moribus ac vita ratione, Christianam fidem & disciplinam in hoc usque tempus religiosè coluerint. Origines missam copiose in solo sterili, Christiana fuit patientia.

§. VII.

Narrant, Principem pro symbolo habuisse pictum struthiocamelum, additâ inscriptione: *Durissima coqui spiritus*. Struthiocamelus (res nota) ferream rostro soleam præferit, ut sui stomachi vices ostendat, qui etiam ferro digerendo valeat. Vir è solido patiens nullum non ferrum concoquit. Corpus hominis istius species: stomachum plerumque non robustissimum habet, utpote jejunii & inediâ fractum. Animus inspicio: Struthiocamelum dices; colaphos, faxa, clavos, gladios, catenas, lanceas; omnem mortis supellecilem spiritus patientia consumit.

Fit nonnauquam ridiculi causâ, ut scorteus thorax seu colobum minutum concussum adjecto pipere ita coquatur, ut & comedî possit, & digeri. Cibi olim durissimi erant injuria, calamitatis, calumniae, lucretus, dolores, mors: at prædros hos cibos Christus patientissimo amore ita fregit, ita concoxit, ut eos jam stomachus etiam imbecillior possit digerere. Pueri puellæque & fessi & senes, tam crassos bolos non solum gluriunt, sed & concoquunt. Ad carcerem Agatha vult ad epu-

Tom. I.

A lum faliare properat. Laurentius inter prunas jocatur. Invitat bestias Ignatius. Crucem & faxa Philippus Apostolus amplectitur. Ita spiritus durissima coquit: Gaudet patientia duris.

Fatidiosi nimium & imbecillis stomachi est, qui nec Imbecillis verbulum quidem aut injuriam potest concoquere; est stomachus qui obganniat, & obliteratur, quin cibum pâne prius inrevomat, quâm admittat. Vx huic homini cum hoc calo non potest stomacho: re huius qui perdidunt sustinentiam. Hinc omnis concogenesis morbi, hinc misera & præmatura mors. Opti- quomodo pro Christo capitâ absolucionem patientur?

O delicati nimium & impatientes! militia agimus, clauso a-

quid hic lauitam & cupidas lectamur? arma potius, nime.

arma queramus, & ante omnia clypeum patientia. Et

sciamus victoriam omnem esse litam in perferendo.

Omni hominum ordinis, etati, sexu patientia non deco-

ra tantum, sed & necessaria est. Juvenis es? sustine; plus

virum & roboris habes. Senex es? sustine; major tibi

prudentia, longior est experientia, quæ vires suggesteret

do est, lib. 5.

Vir es? sustine, & eum age quem profiteris. Femina es?

Exced, ante sustine, & Christianam esse te memento, quia etiam in finem.

ignibus duret. Servus es? sustine, ut saltæ animi tui sis

dominus. Pauper es? sustine, ne malum tibi gemineri impo-

natur. Dives es? sustine, ut tibi tuus eriam in calo

thesaurus crescat. Tui juris es? sustine: nemo verè liber

est, nisi qui patiens est. Religiosus es? sustine: nam id est

viam arctam ingressus es, ut quamplurima patiaris. In

conjugio vivis? sustine, & cogita conjugum metropoli-

lin esse omnium molestiarum. Celebs es? sustine; lati

tibi sit uxore ac liberis carere, molestissimis oneribus.

Virgo es? sustine: nam virginitas, ut Ambrosius vult,

facit Martyres, sed non sine pugna. Virga es? sustine,

afflictionum magnes est viduitas. Doctus es? & tu quoque

sustine, ne non tantum indoctus sed & satius ha-

bearis. Quisquis impatiens est, stultus est. Indoctus es?

æquum est, ut non minus sustineas, quam docti. Ergo

remigem te cogita in procellosissimo mari. Sanus es?

sustine, ut sanus maneas: morborum omnium deterri-

mus est impatiens. Ægrotus es? jam maximè sustine:

prima patientis opportunitas est morbus.

Consummatisima Christianorum Philosophia est, Christia-

Bona facere, & mala pati. Et quod mireris, ad ipsam im-

patientiam opus est patientia, & sepe magnâ. Exspectat

quis inimicum in infidili, famem perfert, negligit som-

num, tolerat frigus, exponit se periculis. Evidet tandem mala pati,

meditatur hic homo, ut incommodorum tam patiens?

Ut accepta injuria impatientiam potenter exerat in adverſarium. Saul Hebreus rex impatientissimus,

Davidem à cantaricibus puellis sibi prælatum, quâm pro-

lixa usus est patientia, ut illius, quam sibi fingebat, in-

juræ impatientiam insigniè proderet. Absalon pa-

tientissimus nequam, si loquar, patientiam biennem

exhibit strenue, ut tandem impatientian, quâm è vio-

lata foro conceperat, insigni flagitio patetaceret. De

his talibus apotifissimè dixit Hieremias vates: *Ut im-*

que agerent, laboraverunt. Concepimus dolorem, & peperi-

vers. 9.

rum iniquitatem. Calicem mundi bilberunt, & amici dia-

boli facti sunt. Bubunt calicem, abinthium potant, cal-

lamitates etiam gustant, sed amarum hoc poculum alii

propinquant; uti Theramenes venenum in carcere hau-

sturus: Propino, inquit, hoc Critæ: reddensque pocu-

rum ferro publico: Vide igitur, ait, ut hoc ad eum con-

tinuò perferas. Fuerat autem Critæs triginta tyrannis

crudelissimus, & cauſa Theramenis necati.

Hier. cap. 9.

Psal. 7. v. 15.

Valer. lib. 3.

cap. 2.

Quam

ta illi hominum impatientissimi stas calamitatis in

alios etiam, quantum licet, derivant, ne soli sint mi-

seri. Ita contemptis legibus divinis malum pro mali-

maledictum pro maledicto reddunt.

§. VIII.

Ita illi hominum impatientissimi stas calamitatis in

alios etiam, quantum licet, derivant, ne soli sint mi-

seri. Ita contemptis legibus divinis malum pro mali-

maledictum pro maledicto reddunt.

B b b 3

Quam

1. Pet. cap. 2. Quàm longè aliter Christus, quì cùm malediceretur, non maledicebat; cùm patretur, non comminabatur. Quàm longè aliter & Paulus, qui: *Maledicimur, inquit, & bene-2. Cor. 5. 4. v. 12. & 13.* dicimus; *perfectionem patimur, & suffinemus; blasphemamur, & obsecramus.* Christus absinthiit bibit, crucem pertulit, sed hunc amarorem hostibus non propinavit, eos, qui se crucifixerant, non similiter in cruce rapi voluit: *Dimitte illis, exclamat, ego pro eis calicem hunc amarissimum exhauiam.*

Quàm verò nos longè aliter, nec ad magistri exemplum: ut bannum minimis, omne verbulum casu elapsum ad injuriam capitalem trahimus. Hieronymus ad Eu-
2. Cor. 6. 11. stochium, Pauli Apostoli patientiam in laboribus pluri-
vers. 23. mis, in carcerebus abundantius, in plagiis supra modum, in mortibus frequenter exercitam proponit. At nos rebus levissimis offendimur. Cibus est insulso? mox eum impatientia invadit. Calix frangitur? non lè contine impatientia. Mensa concutitur? protinus bilius se prodit. Vinum effunditur? quam primum fuit impatientia & vociferatio.

Iust. sat. 6. *Pone crucem seruo* —

vers. 21.8. Ad hanc oris intemperiem, impatiens se fere animus ef-
Prov. c. 16. fundit. Sed o quātò melior est patiens viro forti; & qui
vers. 32. dominatur animo suo, expugnator urbium? *Quoriam cum
Iust. cap. 1.* probatus fuerit, accipiet coronam vita. Cæci mortales, quod
vers. 12. patimur, attendimus; præmium, quod patientio meremur, non cogitamus.

Hic mirè juverit, Christianam Dialecticam probare, & inter adversa, nervosissimis, & ut vocant, cor-
nitis fere argumentis strangle. Ea sunt hujusmodi.

Primum: Id quod pateris, aut jure pateris, aut injuriā. Sive: *Aur calamitatem hanc meritus es, aut non es mer-
ritus.* Quid ait? utrum dicas? Si jure, meritè vexaris. Dic, *oro, quid contrā habes hincere?* cur luere non vis, quod deliquisti? cur exedere reculas, quod intravisti? Sed injuriā, inquit, esti aut illi me affligunt, supplicium tam grande meritus non sum. Esto. Hic igitur nobilissimum patientia occationem observa, huc amplissimum merendi campum considera & utere opportunitate. Aurum est, genima est, vel levissima molestia pro Christo tolerata. Plus pateris, plus aurum, plus gemmarum congeris. Sed brevius tecum agam: *Aut justè pateris, aut inju-
fli: si justè, iustitia te confirmet; si inju-
fli, innocentia te solebit.*

Secundum: Addo argumentum alterum: *Aut probus es, aut im-
probus.* Probus es? *Gaude, ac tibi ipsi gratulare: Dili-
genter Deum omnia cooperantur.* Rom. 8. 28. quoniamque mala. Improbus es? Iterum gaude, & divinam clementiam exolle, quæ corripit, ut ad frugem corrigat; quæ flagellat, ne damnet.

Tertium: Addo tertium: *Malum quo premeris, aut sanabile ti-
bi videtur, aut insanabile.* Si sanabile, acquiescendum spei; si insanabile, acquiescendum necessitati. *Ægrotas?* Hoc age, ut valeat animus, quā in te ipse te morbus juvabit.

Amisisti famam? vide, ne simul amittas & patientiam, & duplex incurras damnum. Pecuniam perdidisse plurimis profuit: tibi profectò non obterit, modò patientiam retineas, pecuniam longè pretiosiore.

Amisisti famam? crede mihi, si retines bonam conscientiam, non tam amisisti famam, quām amisisti putas. Nam obrectatores tui possunt, quidem invitum te vituperare, facere vituperabile non possunt. Grandius bonum est bona fama, quām ut uno oris flatu dissipetur. Excellentia cuiuspiam signum sit, in vulgi linguis quasi scopulos incidisse. Venier dies, quæ loquacibus his cœdatis silentium indicat. Esto patiens, & notum te vulgus faciet, clarum virtus, conscientia fœcurum. Tu ergo perditis & spretis omnibus eam ipsam, quam tibi nemo umquam eripiet, virtutem, & in primis patientiam ampleret: haec una tibi pro omnibus satis est. Sic ab au-

A rium & sermonum procellis cubiculum cordis inge-
dere, cui si sua est tranquillitas, habes ubi iugitorum
fessus reposes, & in finit gaudeas. Sic non fame tan-
tum, sed vita quoque dama non senties.

At doles quod malam habeas uxorem. Magis tibi do-
lendum est; si uxor tua malum haberet virum. Nam
uxor mala, si cam toleras, virum faciet bonum. Et Pla-
tonis placita nosti, longè pejus est, injuriam facere,
quām pati. Hoc Varonis monitum spectat, virtutem
uxoris aut corrigendum, aut ferendum est. Dic̄ ratio
brevis & elegans datur: Qui virtutem emenda, uxorem
præstat commodiō; qui fert, seipsum facit melo-
rem. Sed nimis mala est, inquis. Teipsum culpa; hoc
bi malum tu elegisti. Hoc jugum sponte suscepimus la-
etando & calcitrando non evadis, sed exasperas. Hic fo-
rast patientia. Ferendum est, quod deponi nequit,
tamen p̄m.

At filii te affligunt. Fortassis & tu aliquando afflixisti
patrem; & nequid natus, sed antequam nasceris afflixisti matrem. Malos habes filios? tibi ipse gratias age,
quod eos non melius educaveris. Tales plerunque sunt
liberi, quales a parentibus educantur. Malis principiis
occurredum est. A primis annis instillanda pietas, te-
nera digitis convelluntur, molliam facilem flecentur. Qui
ramulum differt fletere, arborem jam tortuosam &
duram frustra curvare tenet. Deinde quid mirum est,
si tui te filii offendunt, cùm tu filius quotidie offendas
eum, qui nostrum omnium est pater. Ergo quod facis,
patere. Atque adeò, ut vides, in rebus omnibus necessaria
est patientia. Indociles ac miseri sunt, qui necessita-
tem non in rationem vertunt.

§. IX.

Hædus, ut Mythologi docent, cùm videret hædos
alios ad cultrum trahi, & jugulari in victimas,
ipse fuga elapsus in lupos incidit. Hic carnificus
medius & jam exp̄s: Si moriendum, inquit, mihi erat, an
non præstabat Diis immolari, quām à lupis lacerari?
Prudenter omnino, & supra ingenium hædi. Ita omni-
no Christianus dicat: Cùm cā legē nascamur, ut in mi-
seria sumus, & incommodis conflictemur innumeris
(neque enim aliter hæc vita constat) cur non hac onia
volentes & libentes patimur? Certe patientia sunt
ita. Si patienter id fiat, minus est laboris, plus p̄m;
si impatienter & repugnanter, plus est laboris, & nihil
p̄m, sed plurimum supplicii.

An non igitur longè condicibilis est Deo velutho-
stiam patientia, quām diabolo ut victimam impati-
entia transcribit? David sexcētes infidili perfidi Saulis ap-
petitus, è tot latribulis ferarum excusus, tam vario mor-
tis discrimine fatigatus, in has denique voces erupimus:
Si Dominus, inquit, incitat te adversum me, odoreter sacrificium. Si visum est optimo Deo, vel affligere me, vel pe-
nituit necare me, idque, o Rex, tuā manu, nil contradico,
fiam Deo sacrificium, hostia Dei cadam voluntaria.

D Ita profus loquatur æger, dicatque: Mi morbe, mi
dolors, si Dominus incitat te adversum me, odoreter sacrificium.
Sic & pauper dicat: O mea paupertas, si Dominus
incitat te adversum me, odoreter sacrificium. Ita probis &
obrectationibus notarus liberè proclamat: Adeste ca-
lumnia, & omnis exercitus infamia, si Dominus incitat
vos adversum me, non repugno, odoreter ille hoc faci-
ficium. Nec aliter suos quicque inimicos ac amulos in-
clamet: Adeste viri, & linguis ac detribus me discipili-
te. Si vos Dominus adversum me incitat, ego me vobis
non subraham: pergit, mordete, laniate victimam atra-
destinatam, odorabitur Deus hoc sacrificium. Ita me
Deus amer, hoc suavissimum patientiæ carmen est.

Quod prīci dicebant: *Nulla dies sine linea;* id usurpan-
dum hic Christianis, *Nulla dies sine mubeclâ.* Quotidie
aliiquid pro Christo tolerandum. Jobus septemto toto
, non tantum cælum nubilum, sed & ferreum exp̄m
et;

est; acerbissime tractatus a satanâ, omnes tamen satanæ vires infregit patientia.

Paulus non roantes tantum nubeculas, sed nimbos, cataractas, grandines tulit; tam crebris impetuibus fulminibus, ac si omnes in eum unum diaboli collincissent: tam gentes, quam Judæi suam in illum fævitiam acuebant. Hinc longissimum ærumnatum catalogum, te-
xens: *In Laboribus, inquit, plurimi, in carceribus, in plagiis, in motribus quotidianis. Ter virgis casus, semel lapidatus, ter naufragium pafpus, in vigilis multis, in fægore & nuditate, in fame & siti, in jejuniis multis suam Orbi patientiam probavit.*

Nullus Sanctorum sine lucâ & patientia coronatus est: Abel justus occidit, Noë plurifariam exagitatur, Abraham ærnum multiplicibus conficitur. Et ne in & patientia immensum extendam volumen, quare, & invenies singulos adverba passos. Solus in delictis Salomon fuit, & forfitan ideo corrut. Amici Dei quotidie aliquid pro Deo tolerant, nulla eis sine nubecula præterire dies.

Franciscus Beata Teresa, illud Hispaniarum fidus, virgines suas ad omnigenam virtutem identem hortabatur, ad nullam verò magis quam ad constantem pro Christo tolerantiam. Esubercent proinde, si aliud iter cuperent insisteri, quam quod sponsus signasse cruentis vestigis. Hoc Teresa a Christo didicit, qui eam sic fertur allocutus: Meritum non in fruendo, charifissima, sed in operando, patiendo, amando sicut est. Vitam meam alpice dolore & passione plenam. Semel duntraxat in monte Thabor gloria scintillam edidi. Nec mater mea sine maximis doloribus fuit. Nam ex quo illam Simeon perferendi doloris communio, id luminis à Patre meo accepit, omnia, quæ ego decursum patiturus eram, viderit. Plurimi amicorum, qui in eremo vixerunt, quamvis assidue cum diaboli a secum ipsis lucerentur, tamen multo tempore omni solatio caruerunt. Credet mihi filia, quem Pater meus majori amore prosequitur, hunc majoribus eriam laboribus exercet, & his responderet amor. Hoc iter est veritatis. Me respice & mea vulnera: dolores tui nunquam haçtenus hue pertingerunt. Hæc filiæ Christus. Inde Teresa patientiæ cupidissima, non aliam vivendi caussam sibi esse dicebat, quam ut Dei nomine quamplurima patereretur. Hinc sapius toto animo ita solita est precari: Domine Iesu, non aliud à te flagito, quam ait mori, ait pati. Perinde si diceret: Tamdiu patientiæ tempus est, quamdiu moriendi non est. Ergo mori vult, qui pati amplius non vult.

Jam c. 19. Certè Servator jam morti proximus, *Consummatum est*, exclamat. Quod debui, pertuli: ad omnem Patris voluntatem pauplus sum omnia mihi patientia. Subiunctum est: *Pater in manus tuas commendabo spiritum meum*; & quem commendavit, emisit: nihil enim, quod ulterius patetur, sicut omnem calicis amarorem ad guttulam exhaustum. Cum ergo defuit Pater, secutum est Mori. Quisquis inter animos Christi amicos censeri cupit, hoc idem calidis suspiriis sapient: *Domine Iesu, aut Pater, aut Mori. Si nondum dignus sum mori pro te, dignus sum pro te Pater.*

ACTIONES PATIENTIAE.

1. Prima, & altera, tertiaque, adeoque primaria patientia, actione est Tolerantia injuriarum, cum non solum reus, sed & innocens cum Job de se affirmat: *Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus. Oraculum est ab Apostolorum Principe: Melius esse beneficentes, quam maleficienes pati.*

Secunda. 2. Veræ patientia est, non murmurare, non conqueri, non excusare se; non homines, non alias res creare, culpare, ærnum suas, non ut sua mendici ulcerare, proponere, sed eos silentio velare; ultiorem nullam cogitare, sed omnia tam præterita, quam præsentia & futura Deo, ejusque sanctissimæ voluntati plenissime

A transcribere: *Faciat Deus, quod bonum est in oculis suis. Ferendo & cedendo vincimus.*

3. Veræ patientis, injurias non solum non vindicat in Tertia inimico, sed inimicum eriam amat, pro inimico orat, imo etiam beneficia in inimicum collocat. Atque ut hoc ritè faciat, occasione si faciendi sedulò caprat. *Patientia vera*, inquit Gregorius, *ipsum amat quem portat. Gregor. in Nam tolerasse & odire, non est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris.*

4. Veræ patientis (quod probissime observandum) in *Quarta* omnibus que angunt, turbant, urunt in quibuscumque demum adversis se quamprimum ad Christum crucifixum, velut præfertem sibi convertit, cùmque his talibus vel sexcentis vel millies uno die alloquitur: *Domine Iesu, da mihi veram patientiam. Subinde solis duabus voculis: Domine Iesu, affectum suum applicat. Hæc alloquia roborant, hi affectus calefaciunt, hæc ad Christum conversiones solantur & erigunt.*

5. Veræ patientis proponit sibi diversa eorum exempla, qui singulariter excelluerunt hac virtute. His inspectis ita secum ratiocinatur: Tu non poteris quod isti & eis: En tot millia beatorum cælitum, quam patientia eis penetrarunt per arcam semitam, per ostiolum angustum. Imo tot cælium superfluit in oculis suis, qui mirabilem in adversis tolerantiam exercent. Quid tu horum impatentissime mortalium? Illi præsent magnis passibus, tu nos sequeris: exempla vides, non imitaris? Num cogitas calum ascendere non probè conatus, sine vulnere, salvâ pelle, pede inoffenso? Ad paradisum non per paradisum, nec per viridaria itur, sed per dumeta. Patientia in rebus omnibus maximâ est opus. Calamitatis cujuscunq; remedium est patientia.

6. Veræ patientis quotidie primo manè Deo se quam *Sexta* integrissime offert ad omnia toleranda, undecimque deum ea provenient, simul ingens in *Quinto* patientiæ desiderium excitat, & una firmissime apud se statuit ad verâ omnia velut in manu Dei suscepit. Hic idem vesperi Deo gratias agit, non tantum ob beneficia, & ob res secundas, verum etiam ob adversas & tristes, quas itidem beneficii loco numerat.

7. Veræ patientia est, non tantum manus à verberis *Septima* bus, sed etiam linguam à verbis impatentiam olentibus, imo & oculos à torvo asperctu, imo & cor, atque hoc maximè à furiosis cogitationibus cōtinere. En Martem Domini, quæ ad eum nihil vindictæ spirabat, nemini male precepsit, si filii sui crucifixores & hostes uno omnes fulmine potuissent terrere, rogasset potius eum filios: *Pater dimittit illis, quia nesciunt quid faciunt.*

8. Veræ patientis non fugit confortium corum, quos sibi sentit adversarios, imo querit, ut semper præsto sint quibus exerceatur ad patientiam. Ita Alexandrina dives matrona ab Athanasio Antulite viduam sibi in domo suâ gratis alendam petuit, non morigeram, & placidis moribus obsequiosam, sed iracundam, garrulam, risosam. Atque hanc demum impetravit, & magnas Præfatu gratias egit, quod occasione nacta esset exercenda patientia. Rem fuisus narrat *Cassianus collatione 18. c. 14.*

9. Veræ patientis omnem impatientiam, quam in se *Nona* pos deprehendit, quamprimum punit, & interim sibi ipse concionatur: En delicate martyris, en hominum impatientissimæ, hoc jam lucratis, quod ipse fencis. Res adversas impatientia tua non fustulisti, sed auxisti. An nefas? Impatientia malum malo cumulat. Ergo *Ovid. lib. 5. 34. Amer.*

Perfer & obdura; dolor hic tibi proderit olim. *Amor.*
Sepe tult laſſis succus amaro, open.
Leniter ex merito, quidquid patiare, ferendum est.
Quando autem negare non posse, quod inferiorum cruciatus velientes sis meritus, tolera igitur minutulas has seu molestias, seu injurias, & gratias age pro tam brevi & miti inferno.

B b b 4

10. Veræ

Decima. 10. Verè patiens selectissimis è sacrâ paginâ senten-
tiis se armat: Quales sunt:
 Job cap. 2. 1. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non susci-
piamus?
 vers. 10. 2. Patientia pauperum non peribit in finem.
 Prov. c. 19. 3. Doctrina viri per patientiam noscitur.
 vers. 11. 4. Ne dicas: Reddam malum pro malo. Expecta Domi-
num, & liberabit te.
 vers. 22. 5. Usque in tempus suslinebit patiens, & postea redditio-
nem iucunditatis.
 Eccl. cap. 1. 6. Si quis te percuterit in dexteram maxillam tuam,
vers. 5. præbe illi & alteram.
 Matth. c. 5. 7. In patientia vestra posidebitis animas vestras.
 Luc. cap. 2. 8. Si suslinebitis, & conregnabimini.
 vers. 19. 9. Quoniam servasti verbum patientie mea, & ego ser-
vabo te ab hora tentationis.
 Apoc. cap. 3. 10. Nec veterum gnomas spernit patiens, sed eas sibi
applicat, in rem suam convertit, & amplum ex iis fru-
ctum confequitur. Quales sunt:
 vers. 10. 1. Non quid feras, sed quemadmodum feras, interest.
 2. Speremus quod volumus, sed quod acciderit fe-
ramus.
 3. Feras, non culpes, quod virati non potest.
 4. Tantò quisque minus doctus est, quantò minus
patiens.
 5. Patientia tam non est in prosperis, quam forti-
tudo non in molibus, quam luctus non in latis ac
jocularibus est.
 6. Ille verè patiens est, qui adversis conteritur, nec
tamen ab animi tranquillitate dimovetur.
 7. Non minor est victoria hostem tolerare, quam
vincere.
 8. Melior est conditio patientis iustè, quam fa-
cientes.
 9. Sapientia comes patientia.

CAPUT VI.

Rosa Centifolia, seu, Resignatio,
vel Indifferentia.

Rosa Centifolia Campania potissimum nota, nu-
mero gaudet foliorum ordine. Huic flori eam
virtutem, quam Resignationem seu Indifferentiam vo-
cant, conferimus. Virtus longè nobilissima, de quâ
quinque libris Heliotropii egimus, nihilominus hîc alia
occurredit: super hac virtute diffenda. Sed nostri hoc
loco inquit et summam rem complecti, & in pauca
conferre. Itud jam agimus.

B. Virgo
Resignationis vir-
tute fuit
prædicta.
Anton.
par. a. ut. 15.
cap. 41. §. 1.

Virgo beatissima hac Resignationis virtute præda-
ta fuit modo proflus incredibili. Testem hîc laudo
divum Antonium, qui de hac Virginis Resignatione
obstupescendum quidam & pîs auribus vix credendum
asserens: O Domina, inquit, ita divine voluntati conformis
fui, ut audieam dicere, si nullus fuisse qui filium crucifigeret,
ut adimpleretur voluntas Dei, ipsa illum in cruce posuisse, &
clavis affixisse. Neque enim minoris te obediens fuisse cre-
dendum, quam Abram, qui proprium filium propriis mani-
bus Deo obruit occidendum & comburendum. Nec aliter eâ
de re locutus Gerfon: Ipsa, inquit, si Deus iussisset, filium
crucifixisset. Nam quod divinus Paulus de cœlesti Patre
Rom. cap. 8. asserit: Proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tra-
dedit illum; idem de Matre asserendum: Proprio filio
non pepercisset, sed illum pro nobis tradidisset. Sed
nunquid hæc Mater, dum filii tormenta spectabat, non
inter ingentes dolorum fluctus volverebatur? Quantis
enim lacrymis Hieremias vates Hierosolymæum exci-
diuum deslevit? utique divinum in cælum arbitrium
agnovit. Hîc duplum cum Theologis voluntatem sta-

Duplex
voluntas;

A tuimus. Primam illi Pietatis seu Conditionatam: alteram Decreti seu Absolutam vocant. Ad rem Virgo beatissima vicem filii, Hieremias vicem civitatis doloris. Absolutissima. Nec malus aut inanis hic dolor fuit, quia fuit rationi conformis. Nihilominus illa decet & Aboluta Voluntas stetit firmissima, quia divina Voluntati juncta indissolubili nexu. Hac voluntate filium crucifixi Virgo Maria, B. Virgo, hac eadem Hieremias Propheta civitatem evenit voluerunt, & quidem ideo, quia id divinæ placuit Voluntati. Inde Bernardinus, eximius Virginis cultor, verissimè affirmat: Intemerata Virgo semper habuit contrarium a. f. aspectum ad Dei beniplacitum promptumque conseruatum.

Birgita sanctissima vidua, in iis quæ vidit caelestis S. Birgii ostentis Virginem introducit loquenter his omnino in seru-
tis verbis: Quando confidabam loca clavorum in ma-
nibus & pedibus (filiis) quos secundum Prophetas cu-
cifigendos audivi, tunc oculi mei replebantur lacrymas. Et cum filius meus inspexit oculos meos lacrymantes, tristabatur quasi ad mortem. Cum vero considerarem
potentiam Deitatis ejus, confolabat iterum, sciens
quod ipse sic veller, & sic expedire; & omnem volun-
tatem meam conformavi voluntati ejus. Sic semper
erat lætitia mea mixta cum dolore.

Mirabimur fortaffe, qui potuerit Virgo filium in
crucem actum suismet oculis spectare, & non animo
linqui, ac corruei sub cruce. Da matrem, que hac ta-
lia in unico eoque amantissimo filio cogatur cernere,
eius tamen cor maiore non contabescat. Quomodo
igitur Virgo spectaculum tam infandum in unigenita
suo exhibitor & oculis & auribus accepit: & tamen
stetit, tamen animo non concidit, tamen ad ultimum
usque actum tam cruentæ tragediæ duravit: una atque
unica Resignationis virtus in itatu Matrem tenuit. Pro-
babilissimum est, virginem hanc Matrem, quod per
omnem vitam sollemniter habuit, tum maxime fecisse. In-
dubio ad omnia illa tam oculorum quam aurum ac-
erbissima vulnera illud astidit secum ingeminavit. Ita Maris
Pater, ita mi Pater, quoniam sic placitum fuit ante te. Ecce confitit
ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, secundum lacu-
voluntatem tuam. Hæc millies, bñ millies, & sibi vel
uno die dixisse animo credibile est.

Voluerit illa quidem omnes filii cruciatu suo cor-
pore exhaurire, sed quia Deum cognovit velle ueos
perferret filius, suam voluntatem divinæ perfectissimæ
subjecit, illud identidem suspirando: Fiat, mi Deus, fiat
voluntas tua.

§. II.

Vthujus Virtutis, quam Indifferentiam seu Resi-
gnationem vocamus, indolem penitus explore-
mus, hec nobis consideranda.
Primum. Hac virtus principium ac fundamentum est: Ita Re-
gnationem virtutum. Absque hac nulla virtus ad sui per-
fectionem pervenit: per hanc mirificè firmantur om-
nes. Neque fieri potest, ut quis ullam animi tranquillitatem
obtineat, nisi in hujus virtutis palestâ sit exerci-
tatiuum. Semper claudicat, qui non in omnibus divi-
næ voluntati resignatissimus vivit, ut quovis momento
possi dicere: Mihi perinde est, prout Deus voluerit.
Velle divinum, ac meum, velle unum eft.

Deinde, vis hujus virtutis & natura in hoc consistit, 1. Ego ut homo seipsum totum cum rebus suis omnibus in cura con-
Dei manu reponat velut pilam, quia Deus arbitrio suo
mo lepro-
data in ludat. Exempli gratia. Quærat Deus ab homine tota cura
e: Dives an pauper mavis? Domine prout tu vis. omnibus
Ægrotare an bene valere desideras? Domine, quod tu rebus in
mihil judicaveris fore expedire magis. Contemni an Dei mis-
honorari ac suscipi potius aspiras? Domine tu fisi quia repon-
amo te, & ob istum in te amorem in æquilibrio ito.
Honorem autem contemptum da, prospera an adversa,
æquum parato animo suscipiam. Non nego, si meam na-
turam

turam ac propensionem spectem, honorari solum cupio; si tuam voluntatem respiciam, contemni non refugio. En habes me ut pilam, modò in manu tuâ sim.

3. Effectus
est ad om-
nia seu
experi-
entia seu
obtinebit.

4. Ad ac-
quieren-
dam
hanc vir-
tute unice
fecit seip-
sui amore sui
exiere.

tertiò, Effectus hujus virtutis sunt; jucunda facilitas ad omnia seu facienda seu perficenda, magnum animi lumen, continua mentis tranquillitas. Quisquis non eo modo, quem hic expressimus, divinæ Voluntati deditius est, tenebris lapsius circumfundetur, plurima diffidit, scilicet, solidam mentis tranquillitatem nunquam obtinebit.

Quartò: ad acquirendam hanc virtutem unice facit seipsum amore sui exiere. Qui femet tam calide amat, qui suis commodis tam studiòe invigilat, qui suum iudicium tam promptè adorat, nunquam ferio poterit affirmare: Volo quod vult Deus. Talis in rebus adversis timidus, in secundis turgidus, in neutrīs male quietus est.

Ille unus felix & tranquillus, qui in unā arcta unicā Dei voluntate conquefecit: quidquid enim agit, ad perpendicularum divinæ voluntatis velut aurum ad libellam examinat. Et quia sc̄ in omnibus divinae providentie ac voluntati plenissime commitit, nihil anxiè facit: scit enim, quām providum habeat, quām & benevolū etiam in minimis curatorem, de quo sibi securissimè polliceti aūst, res suas longè melius quā ab ullo mortaliū, quām etiam a sc̄iplo curandas. Qui in alto mari navingant, undeaque nil aliud nisi mare vident:

— Calum undique & undique ponit: Virgil. lib. 2. Evid. ter- nā paginā pōm. & l. 1. Ezechiel 5. 10. itaque sc̄e ex integro divine Providentie & arbitrio committunt, Deum undique & undique Deum, & in Deo sapientissimam simul & amantissimam tam rerum suarum, quām omnium aliarum dispositionē cernunt. Hi velut infantes feliciter, & à tetricis curis alieni vivunt, neque querunt, quanti frumentum in foro veneat. Hoc curarum. Patri optimo relinquent, qui non dabit pro pane lapidem, pro pīce scorpionem, pro pharaco venenum. Ita sit, ut hominis istius ita Deo fidentis,

Letus in p̄fēc̄t̄ animus, quod ultra est

Oderit curare: & amara late

Temperet rīsa.

Deus & in hoc, & in illo, & in isto, & in omnibus providebit.

§. III.

EGO mihi certus persuadeo, si paullò altius humanæ menti posset imprimi, quām hac Reignationis virtus & Deo accepta, & nobis supra modum fructuosa sit, neminem Christiani sanguinem futurum, qui non netvis omnibus & toto p̄ctore huic sc̄e virtuti dederet. Hoc enim est & in Deum, & in homines cor rectum gerere. Augustinus id disertissime docens: *Qui sunt, in Psal. 63, qui recto corde? Qui omnia quacunque in hac vita patiuntur non ea tribuunt insipientie, sed confitit Dei ad medicinam suam, nec presumat de iustitia sua, ut putent se iustisē pati quod patiuntur; aut ideo Deum insumptum, quia non plura patitur qui plus peccat.* Aliquid senti, sive secundum corpus, sive secundum dīpendium rei familiaris, sive per orbiculat̄ aliquam charisimorum tuorum; noli respicere eos, quos nōs iniquitores te. Non enim forte audes dicere iustum te, sed nōs peccatores te. & florere in istis, & non flagellari, ut displicat tibi consilium Dei; & dicas: Ecce puta peccator sum, & propter ea flagellor: quare ille non flagellatur, — cuius novi tanta flagitia! Quānumcunque mali fecerim ego, manquid ego tamum feci, quānum illeris. Disfortunum est cor tuum. Quām bonus Deus Israēl, sed rectis corde! Tui autem labuntur pedes, quia zelus in peccatores, pacem peccatorum inveniens. Sine curare, novit Deus quid agat, qui vulnus novit. Non fecatur alius. Quid si desperatur? quid si properet tu feceris; quia non desperaris? Patere ergo, quidquid patens, recte corde: novit Deus, quid tibi doner, quid tibi subtrahat. Quod tibi donat, ad consolationem valeas, non ad corruptionem: & quod tibi subtrahit, ad tolerantiam valeat, non ad blasphemiam. Si autem blasphemas, & difficiet ti-

A bi Deus, & tu tibi places, p̄verso corde & distorto es: & hoc pejus, quia cor Dei vī corrigere ad cor tuum, ut hoc ille faciat quod tu vī, cū tu debras facere quod ille vult. Quid ergo? Vī detorquere cor Dei, quod semper rectū est, ad pravitatem coris tui? Quantò melius ad rectitudinem Dei corrigit cor tuum. Duo rībi modò prop̄posita sunt, elige, cū temp̄us est. Si recto corde fuerit, ad dextram eris, & laudaberis. Quomodo? Venire Matth. c. 25. benedicti Patris mei, percipere regnum, quod vobis vers. 34. paratum est ab origine mundi. Perverso autem corde si fueris, si subannaveris Deum, si providentia eius irriseris, si dixeris in animo tuo: Verè non curat Deus res humanas: si curaret res humanas, ille latro tantum habaret, & ego innocens indigrem? Perverso corde factus es: veniet iudicium illud apparet omnia, propter quae ista omnia faciat Deus: & tu qui nolusisti in hac vita corrigerem cor tuum ad rectitudinem Dei, & te ad dexteram preparare, ubi laudabuntur omnes recti corde eris ad sinistram, ubi tam audies: Ire in ignem eternum, qui preparatus est diabolo & angelis eius. Et manquid erit tunc temp̄us corrigerem cor? Peccas, & parci; adhuc peccas, adhuc parci; & adhuc addis. Quām diu patientis est Deus? Semies & iustum Deum. Ecce, cū loqueris, muta cor, & factum est, quod tam sepe & tam diu clamatur ut fiat, & quod eternam penam parturit si non fiat.

Questiones subinde scriimus sterilissimas, & quæ non tantum ad farinam nil faciant, sed nec ad doctrinam quicquam adjiciant. Quid ad me, & sc̄e quid juvent, quæ mater Evandri, quæ Hecuba nutrit fuerit? Penelope an Cleopatra. Herba seculo suo dederit: Num Didymus grammaticus quatuor millia librorum scripsit? Num Ulysses extra norum veteribus orbem tandem frēto jaētus sit: Quot Acestes annos vixerit: Quam patriam Homerus habuerit. Quid hæc ad mores, quid ad calum? His non multū absumiles sunt, & subinde magis nocivæ, anxiè indagare, quinam Sanctorum alii sint in cælesti palatio sublimiores. Hunc talēm curiosulum optimè monens religiosissimus scriptor Thomas de Kempis l. 3. lmit. Christi cap. 58. Noli, ait, inqui: *re, nec de meritis Sanctorum, quis alio sit sanctior, aut quis major fuerit in regno celorum. Talia genera sepe lites & contentiones inutiles, nutritae quoque superbiam & vanam gloriam: unde oriuntur invidie & dissensiones dum iste illum sanctum, & aliis aliū superbē contari preferre. Eodem speciat, cū diversa religiosorum virorum familiæ odiosissimis lenteantur inter se conferuntur. His sanctitas & virtutum omnium chorus, his p̄ne sola eruditio affingatur, illi ob religionis ævum & annorum centurias, isti ob totum Præsum & Pontificum tiaras è suā familiâ eductas alii preferendi videntur. O mortales vanissimi! Ad tribunal Cesaris stamus, illuc nos oportet judicari.* Actor. 6. 25. vers. 10. Quid hæc in questionem & contentionem adducimus, quæ mores depravat magis, quām emendant? Si questionibus libet vacare, hoc porro agamus, & questionem illam longè utilissimam ponamus, quæ una omnium virtus maximè faciat ad calum.

§. IV.

Q Væritur, in quo demum Christiani & Religiosi hominis vera sanctitas consūt. Quæstio omnium optima & sc̄i dignissima. Responsum ad hanc Vera ho- minis Christiani sanctitas constituit in conformitate cum lege æternâ, quæ est in mente Dei. Vera hominis Christiani sanctitas constituit in conformitate cum lege æternâ. Lex æterna est Voluntas divina: quidquid enim in specie per omnem sæculorum seriem operatur, hoc simul & semel ab æternō voluit & decrevit. Is autem eximie p̄fēctus, is verè sanctus est, cuius voluntas, & ab eā proudeente actiones, æternæ legi, hoc est, menti ac voluntati Dei exactè conformantur. Nam Dei voluntas cum reip̄a sit eadem cum intellectu divino, & ideo legi æternae necessariò conformis, cui ex æquo responder, hinc ipsa pariter mensura est & regula sanctitatis. Et qui

quia haec conformitas in Deo est infinita, hinc pariter infinita est ejus sanctitas: in homine vero, in quo omnia sunt finita, suos illa limites habet; ita tamen, ut semper possit crescere. Hinc tanto sanctior est homo, quanto aeternae legi, seu divinae voluntati conformior. Res quidissima.

Deinde, Sanctitas consistit in amore seu conjunctione cum Deo, quae origo est sanctitatis. Hinc luculentem cernimus, in homine illo majorem esse sanctitatem, in quo apprehendimus aetatem cum Deo, divinamque voluntate conjunctionem. Qui Deo coniunctior, is & sanctior.

Dionysius
c. 12. de di-
vinis nomi-
nibus.

Tertio, Sanctitas, ut eam beatus Dionysius depingit, est omnino puritas. Atque quotidiana nos docet experientia, mentis impuritatem contrahi est contractu & adhesione ad res infimas & fordistas, quae terram & lutum oculent; ad pecuniam, ad epulas, ad Veneres, ad alias corporis delicias, ad diversas ostentationis pompas, ad pictas honoris & dignitatis praedas. Quemadmodum ergo ab his infimis & sordidis bonis contrahitur impuritas, ita est contractu & adhesione ad sublimia, divina, caelestia, conciliatur puritas. Ita purus & sanctus est, qui toto affectu totaque voluntate Deo adhaeret; & quod magis omnem affectum omnemque voluntatem in Deum transfundit, eo in dies fit puer & sanctior, dum omnia cogitata, dicta, facta, & quidquid voluntate complectitur, ad amissum divinam voluntatis examinat, & ad Deum dirigit. Nil certius; & divino oraculo fir-

1. Joan. c. 2. matur: Qui facit voluntatem Dei, manet in aeternum. Et quid opus testibus? Vox Domini est, & aeterna Veritatis orationem. Matt. c. 12. culum: Qui fecerit voluntatem Patris mei qui in celo est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Atque haec illa sanctitas est, quam iure Deus exigens: Sancti estote, inquit, quia ego sanctus sum.

† Chame-
leontem ex-
sicut animalculum illud chameleon * rerum omnium
est desirabilis quibus se applicat, aut ab aliis applicatur, colorem induit, praeter rubrum & croceum: sic & voluntas humana in omnes celestes formas transmutat, omnium rerum faciem induit, quibus se per amorem jungit. Si ergo voluntas humana divinam assidue contempletur, illi se semper applicer, non potest non induere divinam Voluntas cæruleum, sic loquar, seu cælestem colorem.

Inde Christiani sapientis dictum: Quid per voluntatem resolutè & efficaciter vis, hoc absoluere es. Vis ex animi timentia esse humili: hoc ipso jam es. Vis esse temperans, obediens, castus, patiens: sed liberum tibi est, hoc esse, si illud efficaciter vis; jam temperans, jam obediens, jam castus, jam patiens es. Eò referendum Augustini scitum: Non faciunt bonos vel malos mores nisi boni vel mali amores. Nec aliter Annaeus: Quodcumque, ait, sibi immundum peravit animus, obtinuit. Hominis ergo voluntas divinæ se jungat, & divinam induit.

§. V.

Hic unum aliquid difficile videtur. Voluntas Dei aut amabilis, iucunda, suavis, benefica est, aut verdura, tristis, aspera, severa. Priorem illam obviis ultinis, totis brachis, prouissimo amplexu excipimus. Vultus nos Deus bona valeritudine gaudere, opibus abundantare, honoribus fulgere, pleraque omnia optare & ex sentientia obtinere: Hanc nos voluntatem cupidissimo nexus stenagimus: ad hanc toto capite annuimus: hanc toto peretore amplectimur: hic erumpimus in promptissimas has voces: Volumus, Domine, Volumus, omnino Volumus. Bonum est hic est: hic Dei voluntatem ingenti suavitate sequimur quocunque duxerit. At ubi voluntas Dei contrahit frontem, in modo aliquam induit faciem, rugosam, rigidam, minacem, mortalem, lacrymosam, hic nobis accidit quod pueris. Hi quos amant, quibus assuerunt, quibuscum ludunt, si personatos vident, expa-

A vescuntur: nos cum Dei voluntatem sub alia velut persona, sub alio vultu invaleitudinis, ignoranziae, paupertatis cernimus, mox ut pueri terremur, & clamamus: Non est haec voluntas Dei, non est, ut iste me nebuli iniquissime criminetur, ut hic trifurcifer rot me injuris oneret, ut homo ille celi & terra oditum rot me damnis afficiat, non est Dei voluntas istud, non est. O pueri, & o infantes! detrahamus terrificam hanc personam, vultus hunc austernum Deo demamus, & ipsissimum Dei voluntatem sub tristiori schemate latenter videbimus. Eadem Dei voluntas est, quae mulcet, & quae pungit, quae minatur, & quae punxit; eadem est, quae morbum & fanatum, quae opes & paupertatem, quae gloriam & ignominiam immittit. Placer prior illa mittit & benevolit, hilaris & exultans, placet & haec altera, tristis & adstricata, actis plenis & austera; eadem proficiens est cum priori. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? Deus ergo Pater est, & aequè bonus ac liberalis Pater est, cum negat, & cum annuit, & cum recreat, & cum flagellat; cum vulnerat, & cum sanat: sive blandus, sive ferocius sit, Pater est, nec amantissimum in nos voluntatem mutat.

Augustinus hoc sepissimum suis inculcans: Matre, inquit, quonodo fricant in balneis ad salutem filios: Nones parvuli clamant inter manus eorum: Ille ergo crudelis sum, ut non parcam, non exaudiant lacrymas: Nones plena sunt patetate: Et tamen clamant pueri, & non cum parciunt. Sit & Deus noster plenus est caritate. Sed ideo videtur non exaudire, ut sanet & parcat in sempiternum.

Non est igitur Resignationis virtus, quae Dei voluntatem, tam dulcem illam quam asperioram alteram, non aequè prompta amplectitur, Sanctissimum rex David luculentius hoc nobis ingerit: nam & beneficium petendo, & ob beneficium gratias agendo: Emittit, inquit, manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aqua multis. Et dexteram sibi vult porrigit, & è periculis edifici. At vero gratias agens: Tenuisti, ait, manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

Fit nonnunquam ut adolescentis viā cenosā, declivis & lubrici viā ducem sequatur præuentem, eique jam jam lapsurus, dexteram porrigit, siam tamen dexteram non porrigit; aut quia adolescentis opem non ferit poterit, aut nimis ferit, aut certè quia magis vult non cedere, quam manu teneri ne cader. Cum ergo in cenum corruit, siā culpā cecidit; quia teneri non voluit. Simillimum hīc. Afflicti manum divinam poscent, gravorem casum metuimus. Dextram quidem porrigit Deus, sed nihil omnino cadiamus. Et quo tandem modo si fieri dicendum? Responder David: Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. Quod isti & illi cedant, in promptu cantha est: voluerunt illi quidem divinam manu tenere, sed ab eadē teneri & duci noluerunt. Et audite, obsecro, iforum hominum preces. Est, qui sic ore: Domine, da mihi bonam valeudinem. Alius: Da mihi, Domine, liberalem victum. Tertius: O boni Domine, tu es omnium conditor, da mihi uxori meam & formosam. Est qui dicat: O Deus, in manu tua sita sunt omnia, da mihi præfaturam opulentiam. Alius: O Christe Sacerdos summe, da mihi pingue fæcere.

Licet hos omnes interrogare: Quod vos, o boni, divinam voluntatem trahere nesciimi? Ille quidem, ut audio, in viam bona valeritudinis, & non alio: sit in viam liberalis viæ: hic in viam formolæ conjugis, nec aliam vult ingredi; alii vero in viam opulentæ præfaturæ & pinguis fæcotorii. Hac ratione vos non Dei sed vestri estis. Resignari non estis. Itaque quantum jam liquet, datur vulpis divinam voluntatem, non duci ab illa: Dei manum tenere cupitis, teneri ab illa recusatis. Adeoque in voluntate sua non deducet vos Deus. Ita miseri cacciamur desideriis, & in daunia nostra properamus. Liberos

Liberos Rachel perit anxiā pietate, & impetravit sed pœnituit voti: nam alter filius mortem matris auctulit nascendo. Rebecca quoque filii beari voluit: sed jam proxima partui, si, ajebat, sic misi futurum erat, quid ne-
cessa erat concipere? Ita plurimi latram valetudinem pos-
scunt, quos soli à virtutis sanarent morbi. Ita divitias ro-
gant, quae ipsis semitam planitatem ad inferos, ad cælum extulisse pauperes. Ita tias & sceptra impetrant non-
nulli, sed fuso malo, à quo illas petitus & ligio immunes prestitiflent. Heu in nostram pericliem calamis, due-
re volumus divinam Voluntatem, sed duci detineamus.

§. V. I.

Longe alter precatur, qui Resignationis virtute pœnit: hoc illius unicum votum est: Dic me, Domine, quod tu ipse vis; promptissime sequor: modò viam voluntatis tuam (quod unice cupio) infistan. Vis me valere? bona via. Vis agorare me? non deterior est prior; plerumque etiam melior. Vis me abundare? semita bona est. Vis me in egestate esse? & hæc æquæ bona est, quamvis non æquæ jucunda. Vis me honorari? tristes alii, & nemini non gratis. Vis me contemni & despici? Tristes depreßus quidem, sed tutus. Ita, Domine Jesu, ita: in voluntate tuâ deduc me; tene dexteram meam, & ego tenebo tuam.

En iste Dei, & Deus manum illius apprehendit, duciisque illum in voluntate suâ secutissimè. Hic Indiferens, de quo loquimur, hic Resignatus est. Quid ergo magis in rem hominis est, quam posse & velle toto ani-
mo dicere: O Domine, quia ego servus tuus: ego servus tuus, & filius ancillæ tuae. Prae omni diadema gratum militis, Dei servum esse, à divinâ Voluntate duci ac regi.

Utrum, oro, sublimius est, Dei matrem an Dei ancillam esse: nam beatissima Virgo ab Angelo Dei mater salutata, ancillam sese nominavit. Hoc, dices, virginæ submissio fuit: nam Elisabetha eodem Virginem, quo Angelus compellans nomine, Et unde hoc nubis, ut venias. Mater Dominus met ad me? Fatoe! ancillam te dicere, submissio fuit; sed his ipsis verbis Virginem ad gloriam incredibiliter exiit. Nam absolutè & præcisè, ut The-
si dignitas logi loquantur, major est dignitas esse ancillam Dei, & ancillæ quam matrem Dei. Ea enim dicenda est ancilla Domini, quam Dei Voluntatem ad unguem perficit. Hinc mu-
tueretur sub concione Domini exclamante: Beatus venter tuus, qui te portavit, subiunxit Dominus: Quoniam beati qui audiunt verbum Dei, & cibadunt illud. Major enim beatitudo ag. tom. 6. est, ut Augustinus interpretatur, divine voluntati obsequi, & fons à Dei Matrem fieri; nam & beata Maria, ut sanctus Pa-
p. 10. 10. ter loquitur, beatior fuit concipiendo & gestando Dei filium in corde, quam in carne. Hoc enim in eâ magnificavit Dominus, Ioh. 11. qui fecit voluntatem Patri, non qui caro genuit carnem.

Amicitia. Aristotele auctore, amicitia non potest esse inter eos, non potest inter quos magna est distantia, seu divitiarum & hono-
rum, seu virtutis. Hinc inter opulentum & egenum, inter dominum & servum, inter sapientem & fatuum, nec longa erit amicitia, nec fida. Quid ergo inter Deum & hominem poterit esse amicitia? Sapientissimus est Deus, homo & ignorans, & fatuus. Omnipotens est Deus, homo ipso debilitas. Omnitum thesaurorum re-
conditorum est Deus, sola vivit mendicitate homo, heu mendicissimus. Quæ igitur familiaritatis Deum hominemque copulabit? Arqui Hebreus P̄saltes ex homi-
num numero Dei amicos designans: Nimirum, ait, honorificati sunt amici tui Deus. Equinam, o Regum optime, sunt hi amici? Ille verò affirmatius hoc afferens, & ho-
rum amicorum esse innumerabiles pronuntiantur: Di-
miserabo eos, inquit, & super arenam multiplicabuntur. Qui-
dam illi tandem? Ad hanc quaestioneum ipse Dei filius respondens: Iam non dicam vos servos, inquit, quia servus nescit quid faciat dominus ejus: vos autem dixi amicos. Quos illos, obleco? nimis eos, quos sub ipsâ concione, lo-

A quente manu commonstrans: Ecce, ait, mater mea, & fratres mei (utique & amici). Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in celis est: ipse meus frater, & soror, & ma-
ter est. Si hac unâ conditione non difficulter servata possumus esse fratres Dei & sorores, quomodo non amici?

Quocirca qui in omnibus vult quod Deus vult, jam in amicitudine divinam transiit, jam cum hoc amico suo sapientis, jam dives & immortalis, jam aeternus, jam Deus est. Tanti venit, & non pluris amicitia divina. Qui idem in omnibus vult quod Deus, jam Dei amicus, jam p̄e Deus est.

Narrat Joannes Taulerius, p̄fissimus ille concessionat, Robert. Bel-
urum maximu m̄ vii nominant, fusile honestum, qui ma-
rinus votis desideraverat doceri, quoties & quâ præpa-
ratione animi epithum exalte adeundum esset. Huic à
Domino, ut Taulerius loquitur, resonum est hoc pa-
tientia: Qui non habet quod suum est, & qui appetit quod suum In p̄f. c. 38;
non est, & cui sati placuit quæ à me sunt, & me, quando voleret, initio, mihi
percepere poterit. Hæc homini resignari verisimiliter effi-
cies est: hic enim non habet quod suum est. Ea dicimus
nostra, quæ nobis charissima. Hinc voces illæ, Hic meus
cibus, hoc canticum meum, hoc pratum meum, hæc
mea voluptas. Prima Resignationis pars est, hæc sua ha-
bere nolle. Altera, quæ suum non est appetere. Hæc, gratianis
quid minus nostrum est, quæ sui ipsius odiū, & quo-
tidiana mors detectorum affectum! Hæc tamen homo
Resignatus appetit. Pars Resignationis tertia est, omnia
quæ Deus vel perimit, vel immittit, rectissima, opti-
ma, sanctissima censere. Huic homini placent omnia
quæ à Deo sunt, lœta, tristia, prospera, adversa, & tam
ea sibi, quæ alii eveniunt, velut è manu Dei
accipit, animo ad divinam voluntatem semper erecto.

§. VII.

A Nte Hierosolymæ templi strætam, Taberna-
culum cum Arcâ vicem illius subiit. In Arcâ Mosis
tabulæ ac scipio, & in æro craterे m̄rina servabatur.
Voluntas Virginis beatissime velut Area fuit divinæ Voluntas
Voluntatis. Hic tota lex servabatur vigilansissime. Nam B. Virginis
in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditata est die ac
fuit arca nocte. De Virgine haec dixerim: tota unum aut unius apex
non præter a lege, donec omnia furent. Minima, maxima p̄f. 1. v. 2.
mandara servavit exactissime: nullo unquam vel levissi-
mo peccato afflata Virgo, tota erat in Dei voluntate. Matib. c. 54
vers. 18.

Ab hac Matre Virgine non minimo profectu didicit
sua cum divinâ Voluntate conformatiōnem mater alia. Anno 1582.
Fuit superiori aëro secundum nobilis Matrona, quæ filium (Paulus is andiebat) Romanum miserat instituen-
dum. In studiis adolescentis processerat, nec mediocrem
fui spem concitarat. Interē domi desponsa ei nobilis
virgo cum dore amplissimâ virginis milium aurorum.
Hanc altera tanta pecunia sequebatur legi hereditatis.
Videbantur familiæ munimenta, si futurum prospec-
tes, præclarè constituta. Hæc erant consilia mortaliū,
hæc vota magnarum cogitationum. Mots media inter-
venit, & turbavit omnia.

Ferendus erat nuntius ad miseram matrem, jam filio
orbatam. Ne autem graviore iœu prosterretur, vel
etiam ut solatorem magis p̄fidentem haberet, suscepit
hanc provinciam Collegii Rector. Hunc ubi vidit mu-
lier, præfatio malorum divinavit quod erat. Et quan-
quam dolore percussa, antequam quidquam audiret,
precibus effusis ante imaginem Crucifixi, mulierem
animam firnat. Surgit deinde, & accepto tristis nuntio
nihil immurata, iterum procumbit in genua, præsen-
tium oculos eo majore afficens miseris cordiâ, quod fuit
animo fortior. Tum presso mortore aut victo: Pater,
inquit, (referant ipsius verba) nihil ad aures poterat
gravius accidere. Sed quoniam depositum suum repe-
nit Deus, ita me ad ejus voluntatem conformo, ut si
commodaret iterum, ejus voluntatem antelatura sim
cupiditati

cupiditati meæ. Neque hoc ostentationi datum, aut solus verborum color fuit. Nam postridie cum tota familiâ, gratias Deo actis, ad sacrum epulum in templo se stitit.

Hoc est resignatione esse; & totis brachitis divinam Voluntatem in lucu etiam maximo amplecti. Sed hujus rei specimen longè recentius subjungo.

Iustus est Princeps omni agro suo, totoque Principatus una cum conjugâ atque liberis abite, & bona sua omnia cedere alteri. Fulmen horibile, & forsitan impervium. Sed antimus tibi præfens excepti hoc admirando robores: Siquidem Dux ille, jam prouulnatus exul, non tergiversari, non excusare multa, non forem deplorare, non ad aliud tribunal provocare, sed hoc unum dicere: *Liberis me.* Nam mea omnia illius sunt, qui jam iis decidere me jubeat. Dixit, & fecit. Nil proscriptus, nol cordatus nomine Resignatus.

Animus verâ Resignatione imbutus, inter cæli terræque ruinas stat impavidus: Satis ei fulci est, Voluntas Dei. Hinc beata Catharina Genuensis unicum illud optimæ ac religiosissimæ vitæ fundamentum habuit: *Fiat Voluntas tua.*

ACTIONES RESIGNATIONIS.

1. Actio Resignationis.

1. Nullus Astrologorum tam accuratè stellas numerat, tam arteneat celum obseruat, arque homo Resignatus divinam Providentiam considerat. Hanc ille in rebus omnibus mirabilissime refulgentem obitum affidit adorat. Et hoc est præcipue, quod verè Resignatum efficit, perpetua divina Providentia in cæbus omnibus tam publicis quam privatis, tam suis quam alienis obseratio. Divinam Providentiam ubique agnoscere, est Deo semper fidere; qui Deo nunquam non fidei, divina Voluntati non ægri se subiecti, & omnia Deo tribuit, omnia cum Deo transiit, Deo adscribit omnia, vel volunti, vel certo permittenti.

Secunda.

2. Homo Resignatus multò quam persuasissimus est, omnia, quæcumque sunt (solo peccato excepto) fieri non & voluntate Dei. Hic idem homo securitate suavi certissimus est, omnia qua sibi Deus immittit, quantumcumque acerba, in suum nihilominus emolumentum cœsura. Hinc ipse sibi hæc polliceri audet: Nihil tibi potest contingere, quod nocturnum sit: fide Deo, & omnis hominum iniquitas tibi serviet, tibique proderit quamplurimum.

Tertia.

3. Homo Resignatus non fatigat, non æstuat, non sevit, non angit, non furit, non turbat, nec turbatur quocumque rerum eventu, sed eodem semper ac placido tenore animi progreditur, oculos suos in Dei Providentiam, voluntatem suam in Dei Voluntate fixam habet. Quidquid evenit, Dei Voluntate scit evenire, idque in suum, & omnium eorum bonum, qui diligunt Deum. Homo Resignatus ita se in divinæ Voluntatis manu compositus, ut si terra rueret, si celum deflagraret, ille imperiaturus dicere: Ita Deo vistum est: Sic placuit Deo. Potens est Deus & aliam terram, & aliud celum condere. Sed quia sunt qui calamitosis rerum eventibus turbantur, tremunt, indignantur, furunt, his Resignatus liberè concionatur: Quid facitis infant? Voluntas Dei errare non potest, non potest falli, nec fallere. Hac ab æterno & prævis & decreta sunt: Hæc Deus permittit, vel ut puniat nos, vel ut castiget, vel ut exerceat nos. Inimicos puniunt, lapidos castigant, bonos exerceat.

Quarta.

4. Homo Resignatus brevem sed suavem hanc canitionem affidit canit: Domine Jesu, fiat Voluntas tua. Parum ei est hoc carmen centies uno die repetere: millies, bis millies vel uno die, toto animo, nec sine gaudio cantat: Domine Jesu, fiat Voluntas tua. Quotidianis his exercitiis eò sua viter homo Resignatus pervenit, ut serio ac verè affirmet: Nil proorsus est in orbe hoc inferiore, quod me valde delectet. Unicum meum ga-

dium est, in omnibus Voluntati divina obsequi. Tolle divinam Voluntatem, & cetera omnia nubis obols vendiderim.

5. Homo Resignatus seipsum sepius voluntin umbra Quæ exerceat ad palum hoc modi: Quid faceres, qui te gereres, si quod tibi charissimum est, Deus auferet? Si huc tibi commoda, si hanc tibi pecuniam eriperet: Dicrem: Fiat Voluntas tua. Si liberis & conjugi te orbanet: Dicerem: Jure reperiisti mitum, qui dedisti, fiat Voluntas tua. Si eripet opibus ad sarcum & mendicem te deruderet? Non aliud quidam prout possem dicere, si omnibus te honoribus spoliatur, ludibrio exponeret omnium? Acerbitum hoc & insuave pulmentum, sed & divinam Voluntatem inspergerent pro lacero. Quod si Deus variis te mörbis dies nocte torqueat, idque viginti, triginta, & pluribus annis, quid mad hoc? Hoc unum respondere habem: Domine Jesu, fiat Voluntas tua. Tu filius es, ego vasculum in manu tuâ. Figuli est seire, quamdiu olla cibano duranda, ita Resignatus animus multiplici Resignatione premitur in omnia adverfa.

6. Homo Resignatus suam devotionem, quam de divinæ Voluntati affidit approbat, statis de die temporibus renovat. Etenim præterquam quod affidit per diem suum illud, Fiat Voluntas tua, animo veret, nihilominus manu, metuere, vespere, hunc deinceps singulis, jam solenni formulâ precatur: Domine Jesu, fiat Voluntas tua. Et simul se, siueque omnia divine Voluntati ac Providentia, impensissime commendat: certus, nec in tempore, nec in æternitate se deferendum à Deo, nisi prior ipse deserat Deum. Hinc semper lacanti animo canit: Dominus regit me, & nihil mihi deerin.

7. Quandocunque homo Resignatus novi meritis causa adverterit, mox ad divinam Voluntatem, ad tutissimum suum asylum se recipit. Verbi gratia, famæ, sitis, astus, frigus cruciant, cibus insulæ obtruduntur, ipse immixtò reperit, perent, perent, aliquid negatur, labor odiotissimum imperatur, à quibusdam despiciuntur, & irideantur, iniquè accusantur, pecunia illi aucta fama eripitur, ab ænulis exagitatur, à doloribus exoptatur, homo ei amicissimum subtrahitur, &c. Mille talia sunt, quæ in singulis dies expeccantur. Ubi homo quid homo sentit resignatus, mox ante Deum velut præfacent, se abicit cum his dicit: An non ego, mi Deus, aut Domine Jesu, an non ego me decies millies, vices millies & amplius sanctissima Voluntate rite obtuli? quid jam tergiverter aut refutam? Nam quid ego modo patior, hoc ab æterno decrevisti (certus sum) ut illud hoc modo, hoc tempore, hoc loco, ab his hominibus patior, prout illud nunc patior. Fiat ergo in me Voluntas Domini mei: Ecce adsum, ad omnia, quæ Dei Voluntas ab æterno in me statuit, perferenda paratus. Sit nomen Domini benedictum.

C A P V T VII.

Rosa Candida, seu, Sacre Communio- nis devoio.

S. I.

IN Arcâ quam Mosis Deus construendam dictaverat, quod paulò ante diximus, tabula legis & baculus Mosis, similique manna recondebatur. Matrem Domini celestem Arcam rectissime nominavimus: hic legis tabula, hæc virga rhamaturga, hæc manna.

De legibus rite servatis, gloriosus Princeps Hebreus: *Hæc omnia, inquit, custodiri à juventute mea.* Humanâ con- *Luc. cap. 21.*
ditione hic Virgo longè sublimior affirmare potuit: *Hæc omnia* *in utero* *matris meæ* *custoditi* *ab utero*, *imò & in utero* *matris meæ* *perpetuâ* *custoditis*: *en actibus* *matris* *divina* *humanaque* *voluntatis* *concordiam*. *Sed neque*

¶. Virgo
communi-
catione facie
tum devo-
tum.
neque manna defuit in cœlesti hac Arcâ. Erat Virgo sub illud Christiana disciplina initium devoutissima Communioni sacrae. Hoc nobis niveum manna, hoc Rosa candida reprezentat. Sunt, qui querant: Quoniam è septem Ecclesiae Sacramentis à Domini Matre sunt adhibita. Brevisime respondeamus.

Primo, Baptismate abluta est: non ut primæva labes in ea extingueretur, quam nunquam habuit, sed quia fons illæ ad alia Sacraenta velut ostium est, & omnem Christianum populum insignit. Deinde Confirmationis Sacramentum die Pentecostes accepit in Apostolorum societate. Tertio, Penitentia Sacramento non eguit, que omni peccatorum labe caruit. Utrum in ea Penitentia virtus fuerit, erudit dispergit. Sunt, qui affirmant fuisse, non quidem dolorem de commissis propriis, sed defestationem de alienis peccatis, cum apostoli decreto nunquam peccandi. Eius animi est divus Antoninus. Quartò, cùm Josepho nupst, nondum lex nova fuit, quæ Martrimonium Sacramentis annumeravit. Quinto, Virginem sub vita finem sacro oleo unctam ajunt, cum in gratia augmentum, tum nobis in exemplum. Sexto, sanctissimam Eucharistiam percepit, ut dicto Domini pareret: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

De primis illis Christianorum floribus testatur Lucifer cap. 1. cas: Quotidie perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem. Si Christianorum ceteri in sacrâ Communione frequentandâ tam assidui, tam quotidiani, ergo etiam Virgo beatissima quotidie sacra mysteria obivit, corpore filii sui refecta, quem præ ceteris omnibus atdebat. Quin imò ipse Christus Dominus hoc suum cœlestè ferculum sumpsit. Quod prisci Patres clarissime docent. Bafili verba sunt: Benedixit, sanctificavit, ac gustavit. Dixerit Chrysostomus: Ipse quoque libet ex eo, inquit, ne auditis verbis illius dicent: Quid ergo sanguinem bibimus? Idem & Hieronymus affirmans: Christus Dominus ipse, ait, conviva & convivium, ipse comedens, & qui comedat.

An ipso die cœng ultime Virgo beatissima sacraissimam Eucharistiam sumperit, non vnde queruntur erudit. Sumpsiisse, complures afferunt. Metaphrastes monit, ut vnde dum explicat. In eadē proposito domo, ait, in quâ cum discipulis Christus accubuit, in conclave tamen diverso, Mater Christi eas feminas, que filio ministriaverant,cepit. His ad edendum Paschatis Agnum collectis Christus Dominus sanctissimam Eucharistiam per Petrum misit. Sic eis, inquit Metaphrastes, gratiæ refecti, tenens pro ministerio. Opinio probabilis, cui accedunt Didacus Vega, Sebastianus Barradius, Joannes Waltherius. Ita Mater Domini (sì fides illis testibus) ita etiam mihi sanctissimum illud gynaceum, etiam pridie Dominicæ funeris, Dominico corpore refectum est.

Beata Mechtilda, cœlestè hoc epulum accessura, Virginem Matrem quinque verbis Angeli salutare solita est. Quo quidem more hoc egit, ut suavissimam memoriam revocaret primò. Numini Virginio utero coniuncta, clausi, & nra Dei notitiam petiit. Deinde sanctissimam facies è præfeti in brachia suscepit, hic sibi Humilitatem petuit. Tertio recordata est, quomodo æterna Mater singulis momentis, dum vixit, augmentum grataria receperit, hic sibi veram cum divina Voluntate conformitatem petuit. Quarto, quâ devotione Virgo cœlestis sanctissimum corpus filii suscepit, peritique sibi gratum animum. Quinto, obitum Virginis consideravit, petique felicem vitæ clausulam, & ardentes in sacrâ Communione affectus.

Exercitum non minus utile ac pium quam breve. Gregorius VII. Pontifex ad eandem beatam Mechtilde pro beneficiis in Ecclesiam collatis litteras dedit, iis hoc institutionis inserens: Inter cœsera arma, inquit, Tom. I,

A qua tibi contra Mundis principem contul, potissimum est, ut corpus Dominicum frequenter accipias, & ut certa fiducia matris Domini te committas.

§. II.

E Sacris lipsianis beatissimæ Virginis plurima nume- Reliquias, rantur. Cumprimit domus quam habitavit, vestes quas gestavit: sic vela, cingulum, vitra, leicticula; sic & pronubus & sponsalitus annulus, qui Perusia religio- fum. sissimè afferatur. In ejus rei testimonium liber editus anno Christiano m. d. c. xxvi. Hic liber aliud sibi non sumpsi dicere, quâm illum unum Virginis pronubum annulum. His annumeranda pars quadam supellectilis, ut sunt sellula, colus rotata, cereus, fascia, oleum, feretur, velamina sepulchralia; inò etiam virginelæ & capillorum. Quibus hæc locis afferventur, docet Loricæ de accuratè Ferreoli Locri Maria Augusta.

B Si quis autem operosus ficeretur, quâ regione, quâ civitate, primaria Virginis reliquias serventur, hunc ego ad proximum templum censeo duendum, cùque Do- ^{hæc reliquias} ^{Maria Au-} ^{gusta lib. 5.} ^{cap. 21. 22.} ^{segg.} minicum corpus sanctuario, clausum monstrandum cum dicto: En primarias reliquias à beatissimâ Virgine acceptas; pretiosiores non habet hic orbis noster. Non annulum, non effigiem, non epistolum, aut solum aliquod vestimentum memoriae reliquit Christus; sepius, corpus, sanguinemque suum pignori Servator tradidit. O pretiolum! Re ò carum pignus! Quantis est inter amantes libellum, vel annulum, vel chirotheculas, vel pîtam tabellam amori accendendo relinqueret? Ardenter hic amor est: dedit, quo nec plus, nec maius, aut pretiosius date potuit.

Hic, suaserim, omisis verbis, animo & cogitatione bus indagemus: Quo sensu fuerit Virgo beatissima, quibus latitutis incellerit, quantis desideris æstuavit, quibus affectibus arserit, cùm illum ipsum filium suum, quem brachii gelarât, non jam brachiis, sed ore suscepit, & (quod inauditus amoris inventum) vîlera demitteret. Hic, ut dicebam, vix verbis locus est, cogitationibus est: hæc eloqui non possumus, possumus cogitare, imò debemus, si quidem placeat imitari.

Obstupescendum fane & nimis quam tremendum est, Dei filium, hominum esse cibum. Mox, tremuitque terra, mortuum Domini corpus suscepit: non tremat Christianus suscepit vivum? Matthæus: Ter- Matt. 27. ra mota est, inquit, & petra seisse sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Ingentibus fissuris rupes se se aperuerunt, non tam dolore Dominicæ mortis, quam cupiditate mortui corporis in se recipiendi. Paterunt tumuli non tam ut redivivis cadaveribus egredium darent, quam ut Dominicum corpus invitarent ad ingressum. Nos homines, tametli jam pene in lapides obduruuerimus, nihilominus per effet dissilire ac rumpi, ut sanctissimo corpori, ut tanto hospiti daretur locus. Spirabant saxa pietatem, & inhabant cibum tam pretiolum: quid homines faciant, quos ab Orcis revocavit, quos ad celum * Vide S. reduxit Dei Filius hominem indutus, & propter homi- Hieronym. nes in cruce extinxit? Evigile hic pietas, exfligat latititia, vigeat pœnitentia, ardeat amandi suavitas, strin- de loca Her- gantur amplexus, optimorum affectuum impetus foliis apertum. posolorum. spem suscepit.

* Christus ex Oliveto in celum redditurus pedum ve- stigia sic saxe impressit, ut ea totiæ sœculis durârint, xviij. Ho- hodieque peregrinorum oculis conspicua. Licet saxeum daperitum sit peccatum nostrum, qui sit tamen, cùm illud toties Do- pag. 78. minum Jesu suscipiat, non ejus impressa sibi vestigia & 102. quæ tenacius retineat? Heu quam cito friget noster amor, ipse specta- uit ante an- quæ facilè pietas omnis evanescit, quæm leviter me- te annos non ligies affectus dilabuntur? Hic faxum indicat, ut hu- ade multis.

mana mens vestigia Domini, & imitationem Christi altissime impressam sibi non dimittat.

§. III.

Ubi cap. 6. v. 5. 6. 7. **H** Ebræus vates Isaías ostento celesti recreatus: *Regem Dominum exercitus, inquit, vidi oculis mei. Er volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe ruleras de altari. Er tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.* Si præcibus fides, ignitus iste calculus, Verbum æternum carne velutum, Christum Dominum panis formâ intectum nobis repræsentat. Super prodigio hoc celesti tria potissimum capita exactius consideranda. Primum est: E summo Angelorum ordine missus est Seraphim. Alterum: E pruni igneum tulit calculus. Tertium: Non nudâ manu, sed forcipe exceptum attulit.

1. Seraphicus est cælo legatusmittitur, qui vivum carbonem labris imponat, & urgeat, ut recipiat quod allatum est. Hæc plurimorum desidia est; sacra mysteria non obeunt, nisi pene vi adigantur; ad cenam

Plutarch. 1. 8. symposio. qu. 6. initio. **h**anc magnam non veniunt, nisi sacerdos vocentur. Polycharmus civis Atheniensis, Plutarchus teste, orator bonus, nec ignarus tractans Reipublice, cum vita æstimationem redderet, pro concione sic dixit: Præter alia, virtu Athenenses, nunquam vocatus ad cenam ultimus veni. Hoc enim videtur admodum populare: sicut contrâ eos, quos tardè venientes convivæ ceteri præstolari coguntur, insutives & imperiosos judicant, molestique ferunt. Satis est ad cenam, ad convivium semel vocatum esse; superbani facit conuaciam, sacerdos vocari, neque tamen se sifere vocant. Cælestis convivii stutzer, seu, Modimperator Christus humanissime vocat, amantissime invitat, cenam suavissime commendat, quia jam parata sunt omnia. At convivium plorimi aut tardè veniunt, aut omnino non veniunt.

Luc. cap. 14. vers. 17. **Q**uibus omnibus quæquissime respondebit: *Vocati, & renuisti: Nemo regum illorum, q. vocati sunt, gustabat cenam meam.* Vocabatur olim ad Assueri conjugis mensam Regina Vashti, que renuit, & ad Regis imperium venire contempsit. Non impunè hoc feceris, & mulier superba, & contemptu! Reginam exere cogeris, & inter ancillas stare. Diadema tuum portabit alia, te dignior. Idem animæ cuicunque cælestem hanc cenam, negligenti opprobrandum: O cæca & misera, & tu neglegens! Cælum perdis, antequam acquiras: *Vocaris, & renuisti.* Variè vocat Deus ad cenam hanc magnam. Et primò quidem oraculus divinis, voluminibus sacris, libellis pīs, exhortationibus spiritum excitantibus. 2. Vocat sanctioribus aliorum exemplis. 3. Occasione comoda, quam subministrat. 4. Erumus subinde & calamitatibus hoc impellit. 5. Infinetu cælesti. 6. Nonnquam periculosis morbis compellit intrare. 7. Nonnullos trahit imminentis æternitatis formido. 8. Quodam sanctissima Eucharistia admirandi affectus evocant. Plurimos impellit desiderium Deo placendi. Eiusmodi Deus vocatores mitit, qui convocent ad epulum cælesti. Hoc nobis Angelus representat, qui ad eum cælestem calculus ingestus ori. Sed ipsum jam cælestatum consideremus, quod erat alterum cælestis ostendit, caput.

2. Igneus calculus, in quo duo spectanda. **D**uo sunt in hoc calculus spectanda, ignis, & carbonis: neque enim ha natura milcentur. Candidum Eucharistia velamen divinam & humanam naturam regit: utriusque ignis conjunctus est, amor ardenterissimus. Id Johannes Domini oculus edidit: *Cum dilexisset suos, inquit, usque in fine dilexerit eus, sive in finem amoris, interpretatio Chrysostom. Cælestis sponsa gratulatur sibi, & ait: Barrus Cyprī dilectus meus mihi. Agathius Hebraicē & Græcē doctus hæc verba subiicitur. Racemus camphora dilectus meus mihi. Camphora genus est arboris*

A aromaticæ, quæ vites æmulatur, ferrebot non multum uis absimiles. Et quod admittendum, hic camphora partus, hic talis botrus, si ignem conceperit, et ardet pertinaciæ, ut in aquam missus, non tandem non extinguitur, sed incendium suum sic nutrit, ac si mensa oleo.

En Christum Dominum, ipsissimum Camphora brum in ipsis aquis vivacissime ardentes. Quacunque divinissimum hoc mysterium spectemus, metus mensim amores cernimus; amoris ignis hic spirat, sive tempus, sive locum, sive donum hoc, sive cum quidonet, cogitamus. Paulus hoc è cælo arcana commendatur: *Ego enim accepi à Domino, inquit, quod tradidit mihi quoniam Dominus IESVS, in quâ nocte tradiebat, accipere panem, & gratias agens friget & dixit. Accipere & manducare, hoc est corpus meum, quod pro roba tradidit: hoc facite in meam commemorationem.* Si placuit Christo mysterium tam tremendum, donum tam pretiosum omnibus post facilius commendare, an non convenientissimum sufficeret id die solenniori, quo in rupe Thaboris cum sole fulsit, vel quo redivivus ad vitam, vel quo gloriosus in cœlum rediit? Cur convivium latissimum die celebratam lucentu: quoconque id die fecisset, amoris semper maximus fuisset. At vero id cæ nocte aggredi, quâ licetiones proditionem aperiebat, quâ Domino fel & acerum coquebatur, quâ crux & flagra parabantur, hoc amoris longè quam maximus fuit. Eo nimis vespera cælestem hunc cibum nobis tribuit, quo savissimus hostibus tradebatur ad flagella, ad spinas, ad clavos, ad probra infinita, ad mortem turpissimam. Obstupescendum. Cum lupi jam dentes acuerent in agnum brevi lacerandum, agnus vitale pabulum subimilitur lupis. Nam qui manducat hunc panem, vivet in eternum. O amorum amans! flammas Deo dignas! & in cœlum nullis aquis aspergendum! Verissime, ô sponsa, botrus camphora dilectus tibi, qui in aquis tot dolorum, tot injuriarum, comacerbit mortis vivacissime ardebat. Aqua multe non poterant extingui charitatem, nec flumina obruerunt illam. Hæc causa Paulo dicendi: *Charitas Christi urge nos. Non solum excitat, non allicit solum, sed pectus velut calidus ignitus adurit & penetrat.*

Plenus admittit David: *Panem Angelorum manducavit homo, ait, cibaria myisti eni in abundantia. Quem defecit? Etum querimur, cum sic abundemus? Quomodo has dapes naeleamus, cum Panis sit Angelorum? Incredibilis prius amor Davidis fuerit in Jonathan, cuius filio Miphilebetho adolescenti clando benevolentissime pollicitur David: *Resistam tibi omnes agros Saul, & tu comedas panem in mensa mea semper. Qui adorans cum dixit: Quem sum servus tuus, quoniam resistis super cœnam mortuum fratrem mei? Ingens hic affectus regis, in hominem membris pene omnibus capratus: sed major fuit Christi in nos debiles ac mancos. Heu canes mortui sumus, & tam regiae mensæ aduimus, quicquidque ipsi rolumus, ignitus calculus ad Angelos accipimus ad nostrum libitum.**

Sed tertium caput hic considerandum est, forteps, tam quâ calculus ignis ab Angelo delatus. Ignis impetu plenus, majestatem suam omnibus vult esse terroris, nec tangi se patitur, manibus non velatis. Hinc & Angelus forcipe uitius deferendo calcu, quem è pennis exciperat. Quo latissime docemur, quâ hæ reverentia euopus, cum Eucharistia ignis iste calculus vel lumen, sive candus, vel erat adorandus propoicitur. Columna ad ecclesias, Ecclesiæ aurei oris. Ecclesiæ Chrysostomus. Angelos ad hoc sacrificium venerabundos adhibet affectus mans: *Nou cogitas, inquit, ipsum hic invisibiliter adesse. Deo minum, qui unusquisque motum meruit, & conscientiam habet. Non cogitas quod Angelus hæc flupende adhibet? Domine, cunctæ reverentia hanc circumveniant! Ubi enim humus Christus*

De devotione S. Commun. Pars II. Cap. VII. 855

855

Christus est, ibi Angeli sunt, ibi cælum, ibi lux hac sola-
re, l. in ri luce fulgentior.

114. *Math.* *Casarius Arelatenensis Antilles*: *Quemadmodum viator,*
hom. 50. fine *ait, è pellucido, illimi, ac plane crystallino rivulo non bibet, nisi*
Casar. *hom. 30.* *se prius ad illum inclinet, ita fons omnis gratia labra non hu-*
metabat nisi viatoris feso ad hunc fontem inclinantis.

Heanticus VIII. Rex Angliae post vitam non sine
flagitiis exactam, in fatali tamen lecto ergo divinan
Euchariastam reverentissimum se praestit. Nam cum
rem divinam fieri iussisset, sub ca^m Domini corpus in via-
ticum sumptus e sella larrexit, ut genibus humi defi-
nitum, quod xis hoc mysterium adoraret. Hic adstantius unus su-
gessit, posse regiam majestatem valetudine praeservi-
tam imbecilli fedentem corpore divino refici. Hic rex
grandi spiritu. Si me penitus, inquit, in terram abjec-
rem, aut infra terram, ne sic quidem huic regum Regi
fatis exhiberem honoris, qui omnia mihi dedit, repeti-
turus omnia. Ita Catholico instruatus viatico migra-
vit è vita.

Præclarè dixit Athanasius: Corpus hoc propterea
adorari debet, quia per unionem factum est Corpus si-
li Dei, annuntiatum per Angelos, formatum à Spiritu
sancto: Quantum obsecro Magnatum vel solum vesti-
mentis reverentia habetur? quinam sunt ii domini,
quorum vestibus tantum honoris defertur? Homines.
Quid ferice illorum vestes sunt? Vermum texture. Sed
nunquid hic Christi pallium, aut tunica, aut linteum,
quo in cenâ præcinctus proponitur, spectandum? An
non ipsilimum hic Christi corpus, quod pro nobis tra-
ditum, flagellatum, in cruce elatum? Chrysostomus
dicit, ait, vellem ipsius formam aspicere, figuram, vestimenta,
calceamenta. Ecce eum vides, ipsum tangi, ipsum manducas.
Et tu quidem vestimenta cupis videre: ipse vero tibi concedit
non tantum videre, verum & manducare, & tangere, & intra
re sumere. Igitur accedat nemo cum naufragio, nemo resolutus; om-
nes accessi, omnes ferventes & excitati.

Perfa regis fui felam tam eximio cultu venerantur,
ut in ea quemquam alium sedere capitale sit. Hinc illud
Corru. 1.8.
bif. cap. 9.
fus. Alexandri regium dictum. Sedebar Alexander, & ad-
moto igne refovebat artus. Forte gregarius miles ægræ
incedens & frigore pene eneatus, ut qui vix arma &
fejsum sustinuerat, ad castra tam pernivit. Eo vix
rex è sella sua quamprimum exilivit, torpentiisque mi-
lititem, & vix compotem mentis, demptis armis in sua fe-
de justus confidere. Ille diu nec ubi requiesceret, nec à
quo esset exceptus, agnivit. Tandem recepto calore vi-
tali, ut regiam sedem, regémque vidit, territus furexit.
Quem intuens Alexander: Equis intelligis miles, in-
quit, quanto meliore forte quam Perfa, sub tege vivaris?
Illi enim in sella regis confidisse, capitale forer, tibi fa-
luti fuit.

Sed quanto nos, o superi! meliore conditione sumus quam miles iste, quanto sub Rege vivimus benigniores? Non sellam tantum regiam occupamus; ipsis Regis gremio amantissime forem. Rex nobis leipsum donat; Rex nobis est omnia. Huius mihi, saeculatum Chrysostomus, quot ad salutem nobis sunt viae? Nobis corpus suum communicavit, nos corpus suum efficit, & horum nos nihil à malis avertit. Quenam igitur erit nobis excusatio, cùm talibus paxi talia peccemus; cùm lupi sianus Agnum comedentes, cùm tanquam oves respecti more leonum diripiamus? Hoc non est calculum igitur forisce, sed nuda & irreverenti manu diripere.

Iis qui sordidè & minimè nuptiali ueste hanc cenam accedunt, decentiùm, Cypriani sensu, ad collum appenderetur molare faxum, ut sic in alium pelagus ante abriperentur, quām illotā conscientiā ignem tangerent tam putum.

De noxis
pateritis Neque verò satis est, de noxibus præteritis dolere, nisi
firmissimum animi decretum fiat, futuras cavere. Baali
Tom. I.

A simul & Christo, Pudicitiae & Veneri eadem atra litare dolere, & non possumus: ignes nimis diversi, diversa nimis sunt futuras sacrificia; aut hec aut illa ejusremus necesse est. Rex varius communicat Ozias thuribulum & prunastrebat voluui austu temerario, sed ab offenso Numine in præmium retulit lerium. Non tangat hunc panem nisi purus à noxis. Nam quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem in- 1. Cor. c. 11. digne, reus erit corporis & sanguinis Domini. vers. 27.

Insignissimè hic Chrysostomus hortatur, & : Qui ha- Chrysost.
jus, inquit, sanguinis sunt participes, cum Angelis & Archangeli- tom. 2. in
gelis, & superius Virtutibus commorantur: ipsam regiam Chri- c. 6. Ioannis
stolam induit, spiritibus armis muniti. Sed nihil dixi, in d. 45. fi- hom. 45. fi-
psum induit sunt regem. Sed sicut magnum est & admirabile,
ita si pure accesseris, ad salutem accesseris; si pravâ conscientia,
ad paenam & supplicium. Qui enim manducat & bibit in- 1. Cor. 1. II.
digium, iudicium sibi manducat & bibit. Nam si quis re- vers. 29.
giam purpuram coniungunt, haud secus, quam qui scandunt,
puniuntur: quid mirum si, qui immundâ conscientiâ Christi
corpus accipiunt, idem supplexum subeant, quod, qui cum clavis
cruci affixerunt? Vide quam formidandum paenam bis minet
Paulus. Irritat quis faciens legem Mosis, fine ullâ miseratione
duobus vel tribus testibus moritur: quando magis putatis dete-
riora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaveris, & sanguinem
testamenti pollutum duxeris, in quo sanctificatus es? Con-
sideremus igitur rem nostram, cum tantum fruatur bonus, &
cum turpe aliquid animum subit, cum irâ vel re, vel verbis rap-
pimur, quid mereamur, quem spiritum accepimus, nobiscum
reperimus, & irrationabiles nostros coibeamus affectus. Hac
cogitatio nostra sit: Quousque rebus presentibus incumbemus?
Quousque nullam salutem nostram adhibebimus? Intelliga-
mus, quot in nos beneficia conciliat Christus.

Hebrea anus Noëmi sua sūra nurui Ruthæ, ut ad Ruth cap. 3.
Booz pedes se applicaret: *Lavare, inquit, & ungu- vers. 3.*
re, & induere cultioribus vestimentis.

Nunquid ad Christi pedes nos abjecimus ut servi?
Ad cenam vocamur, ut convive charissimi. Ruthæ dictum est affabili liberalitate: *Si stieris, vade ad sarcimulas, vers. 9.*
& *bibe aquas, de quibus & pueri bibunt.* Invitat & Christus non ad mellorum pulches, aut ad refrigerans in melle acutum, sed ad delicias Angelorum, ad corpus & sanguinem suum sumendum, quibus nimurum familia celestis pascitur. Huc propera, si erieris, huc, si stieris, festina. *Est qui situm non dissimuler, & dicat: O Domine, immensum ego sum, sed aurum, sed voluptates, sed honores.*

Tu verò ad sarcinula vade, ad Dominicum cibum potumque prodera, & honores hic, & voluptates, & auti conditorem, & omnia hic reperies; modò yas adferas vacuum & purum.

Sed eidem Rutha dicitur: *Quando hora vescendi fuerit, ibid. v.14.* veni *huc*, & comedere panem. Ut horam prandii & cenæ attendimus, si dies Communio sacram obseruemus. Cui non gelu triplex circa pectus est, ita seipsum sapientius alloquatur: En iterum Dominicus, en iterum festus dies est: vocaris, tēpus prandii, hora cenæ te in oner, vocatis: Vade, & comedere panem. Non negligamus has horas, & Christiani, horas salutis faveantissimas. Quisque jam caveat, ne morituro sibi dicatur, quod Plinius II. avunculo otiosè ambulanti dixit: *Poteras has horas non perdere. Nos ipsi nunc nobis occinamus:* En horam cenæ, en Domini-
nicum, en festum diem; potes hunc sine facia synaxeos cibo transmittere: Ergo ne perde hunc diem, hanc optati-
ssimam horam, veni & comedere panem. Praescripto
tempore matutino colligendum fuit manna, aut à sole liquefiebat. Colligamus celeste manna, dum licet. Fu-
git hora, & sol aterritatis iam premvit.

Terius dictum est Rutha: *Er intinge bucceliam tuam in ibidem a coto.* Calestis hic panis ita sumendum est, ut ei aliquid addatur lumen aceti, quod Christus portaretum in cruce. Acerum cibo condimentum, comedenti refrigeratio-

est; hinc illud messoribus olim usitatum. Panis cœlestis nunquam accipiens, quin aliqua de Christi cruciatis meditatio addatur. Christus Dominus in supremâ cenâ id se velle, testatus expressissime: *Quotiescumque, ait, hac ficeritis, in mei memoriam facietis.* Agnus olim comedendus era*t* cum lactu*c* agnib*us*. Amaror Dominica mortis in hoc eculo flavissimo ostendatur.

est; hinc illud messoribus olim usitatum. Panis cœlestis nunquam accipiendus, quin aliqua de Christi cruciatis bus meditatio addatur. Christus Dominus in supremâ cenâ id se velle, testatus expressissime: *Quotiescumque, ait, hoc feceris, in mei memoriam facies. Agnus olim comedendus erat cum lactice agrestibus.* Amaror Dominica mortis in hoc epulo suavissimo ostendamus.

Hac omnia dicit, ut calcum illum ignitum, sanctissimam Eucharistiam excipiamus foroice, hoc est, reverentia quantum possumus maximam. Hoc faciunt Angeli, quantum magis homines vermiculi? Vnde homini, qui manibus profani & impuris tam grande contrectat mysterium. Variis ad hoc miraculis eruditur. Unum est in milibus idque testisissimum fidei huc sisto.

Anno millesimo quadragesimo trigesimo tertio
Philippus Burgundia Dux sacrosanctam Holtiam Di-
visionem facili misit, quam ab Eugenio IV. summo
Pontifice imperavit, atque ejus rei litteras testes in
hunc sensum accepit: Dono misticis Holtiam à Iudeo
pluribus locis gladio confossum, & multo sanguine
confersum, in sacrario nostro haec tenus reconditam.
Hoc autem volumus jubemus, ut eam in templo, alio-
ve celebri loco, honore illo ac reverentia reponas futu-
ris post faculsi venerandam prout maiestas tanti Sa-
cramenti desiderat.

Duo hic miranda, primum est: illud hominis flagitium. Iudeus Hostiam factam toties repetito vulnere, tamque confuso appetit, ut certus initi numerus non possit, distinctè plures quindecim majoribus iictibus cernuntur. Alterum: Exat Divione epistola Regis Gallicanum Ludovici XI. data Blefis die 21. Aprilis ad Decanum & Clericos sacri Diviopensis facelli. Hoc scripto Rex testatur, se gravissimo morbo laboravent, sanitati ex integro restitutum, quam primum Divisionem Hostiam animo veneratus, Eucharistiam sumpsisset. In ejus rei fidem, & gratam beneficij memoriam, mittere se illam ipsam auream coronam, quam Rhemis in solenni inauguracione accepisset, sanctissime Hostie offendendam. Oblata est, hodieque annua & publica supplicatione illa ipsa regis corona sanctissimum Sacramentum in umbra vultur.

In oculis est hic ipsi Dominus, *ignis verè ardens & consumens*; suam quisque coronam, & quidquid inter chariora habet, hic submittat, addat infuper & animam suam, præcipue voluntatem fleti reculam. Christus Dominus amansissime nobis pro nobis dat corpus, dat sanguinem, dat animam, dat ^{et}divinitatem. *Jus prælegi* legi fuerat: dente pro dente, oculum pro oculo, &c. Hoc jure Christus exigat corpus pro corpore, sanguinem pro sanguine, animam pro anima: quid porrò dabimus pro divinitate? *Hic nihil nec proprii, nec alieni suppperit.*

Thales è priscis sapientibus, Mandrayum Prienensem nova quadam & subtilia de celo, de sole, ac sideribus docuit. His doctori suo quantum veller pecunia obtulit. At verò Thales: Non aliud, inquit, peto primum, quām ut Thaletem non celes auctorem, cum horum iniecitur mentio. Christus Dominus, si licet ima summis conferre, pro cælesti hoc dono, pro corpore & sanguine suo, pro animâ & divinitate, non aliud quām sui mefioriam petui: *Quotiescumque haec feceritis, in mei memoriam facite.*

Duo quadam Sapientia eterna invenit, quæ non dico hominum nullus, sed nec ullus Angelorum, non tantum non invenire, sed nec inventa latius intelligere potest. Invenit Deus, quæ tatione Deus fieret homo: sed & hoc invenit, quæ ratione Deus-homo fieret cibus homini. Invenit utraque prò nimium obstupefcenda! *Quis audivis unquam tale, aut quis vidit hunc simile?* proclamat Ier. Quibus igitur obsequiis hanc inventionem remunerabitur? Si animo grato fatearum hoc

Deus in-
venit quâ
ratione
Deus fieret
homo, &
quâ ratio-
ne Deus-
homo fie-
ret cibus
homini.
Isaia c. 66.
vers. 8.

A ipsum: Deus invenit, Deus est auctor. Illud interim caveamus, ne admirandum hoc inventum, ne divinum hunc cibum, nudis, ut dixi, aut impuris manibus tangamus.

Gratia per hoc Sacramentum largienda responderemus.
preparationi iubi major & exactior preparatio, ^{bi} amplior gratia. Non aliter quam sicut is à fonte publico plus auferre aquæ, qui was adferri capacius. Ita hic omnino. Quisquis enim plus tibi expendit, plus charitas & humilitatis hic exerit, plus gratiæ recipit, non tantum ex opere operato, ut Theologi loquuntur, sed etiam ex opere operantis. Cera mollitor facilius signum recipit, aridus lignum ciuius ignem concepit, animas ad hunc cibum preparatio, plus gratiæ accipit. De Agno Pa-^{Euseb.} chatus lex pœnula præcepit: Non comedetis ex eo crudum quid, ^{vers. 2.} nec coctum aquæ sed assum tantum igni. In Eucharistia, inquit Gregorius, crudum agnum edunt, qui Dei presentiam non habent satis expendunt. Proberbitur scilicet homo. ^{Dom.}

Et quantæ, obsecro, in cibis sæpe viliissimis præparations sunt? Narrat Plutarchus, Inter Sybarites moris fuisse, ut corum feminæ totæ anno ad sacrificium aut convivium invitarentur, quod eis licet, per id temporis spatum, vestem & omnem mulierem mundum exatius parare, ita que ornatores seu sacra, seu cenan adirent. Difficile hoc foret creditu, sed facta pagina confirmant. Reges Persarum nullarum admitebant feminam, nisi prius per annum excultam. Hinc virgines Assueto regi listende sex mensibus oleo ungebantur myrtino, & aliis sex, quibusdam pigmentis & aromatibus utebantur. Hæ humanis fiebant oculis; quid fieri par est divinis? Et nonne Hebreos adolescentes Nabuchodonosori repræsentandos elegerunt eos, in quibus nulla esset Dam macula, decoros formâ, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplinâ, & qui possent stare in palatio regis? Et nos repræsentandi Christo nî præmitamus studi? Absunt saltu macule, quas animus sciens volens retinet. Adsit sapientia, quâ profanum cibum ab hoc cœlesti distinguere sciamus. Et quia hic nimirum, ut convivium cœlesti semper accumbarimus, discendum est idioma cœli, gratarium aetio. Utissimum calo lingua est, assiduum habere gratiam. Probet igitur seipsum homo, & sic de pane illo edat.

Pericles Philosophus, ut Ammianus memorat, cum longè cultior, quam alia soleret, ad nuptias veniret, interrogatus est, quid hoc faceret contra morem, tam nitidā veste? In gratiam sponsi, respondit, ut pulcher ad pulchrum veniam. Si queratur è Christiano, quid noxas tam sollicitus expungat, in egentes stipem conferat, ieiunia ineat, precatiores fundat, optimè responderit. Ut pulcher ad pulchrum veniam: ipsa pulchritudo Christi est nec impurus aut fedos amare potest.

Lupus, ut fertur, cum levâ urgetur fame, nec tamen vivan reperit, quam optat, prâdam, terram vorat: nihilominus si paulo post carnes acquirat, terram revo- mit, & cibo locum facit delicatiori. Qui totos dies, heb- domades totas rem terræ tractat, & negotiis invigilat, vix fieri potest, ut non aliquid terræ glutiat; sed terram necesse est revomat, cum Agnus in cibum datur. Ani- mus a fallacissimis mundi nugis, ino etiam ab honestis aliquo negotiis abstrahendus est. Probet seipsum ho- mo, & sic de pane illo edat.

S. VII.

Suidas milles *pg. 418.* **I**ustinianus Imperator, quod Suidas testatur, in pal- tio suo non sine regio sumptu aureum triclinium condidit. Si ulla uspiciem triclinio tam nobilis ac pretio- so dignus est, hic certè caelestis cibus eo dignissimus est. Ubi autem plus casti amoris, plus veri auri est. Quisquis è Christianis hunc panem recipit, fit vivum Christi fer- culum: quod si aureum & gemmis distinctum non sit, saltem non ferreum, non plumbeum, sed argenteum sit. Cor hominis plumbeum est, quod rebus peritius mi- serè affixum; cor ferreum est, quod prioris vita vitius in- duriuit; cor argenteum est, quod puræ in omnibus sine- ræque intentionis est.

Diversissimus est animantium cibus, aëre pascitur chamaeleo, igne falantranda, veneno aranca, larido fe- lis, carduo alnus, fufure poreus, mutibus milvus, feno taurus, avenâ equus, melle ursus, ovibus lupus, mari fal- so cetus, serpens terrâ, caitor & lutra lignis; sic & ani- manta cetera diverso gaudent pabulo, omnia tamen buccellam mortis plurimum horrent, quam sèpè primo deprehendunt mortu. Hominis cibus est agnus te- nerissimus in cruce assatus; ne autem sub hoc tam delica- to pastu buccella Judæ, mortuive bolus delitescat, *probet seipsum homo, & sic de pane illo edat.*

Apud Longobardos veteres moris fuit, ut regis filius non prius paternam mensam accumeret, quam in bello alteri regi serviisset: Optima ad divinam Christi mensam preparatio est, virtutem suam militare probâ- se. Neque enim nescire possumus hominis vitam esse militiam, in quâ pulcherrimum viætoriæ genus est vine- cere seipsum. Ad hoc sese animet, qui hoc convivium frequentat, dicaturque sibi ipsi: Hodum summi Regis conviva es, & ut spero, post ovidium, aut post dies qua- tuordecim vel mensim idem hoc convivium imibis, in- terea temporis ætumnae at tentationes diverse te incu- fabunt, sed videamus quem interea te militem geras, quomodo ætumnas sis toleratus, tentationes supera- turus, quod dignior huc venias conviva. Proba igitur teipsum, & sic de pane illo ede.

Sed objicis: Quis tandem dignus hoc convivio? Promississime respondemus: Mortalium nemo, si qui- dem convivij speciem dignitatem. Neque nos hic Leuthericus Senonensem Archiepiscopum imitamus. Oderat quosdam hic Anistes, cùque in ipsâ Communione sacrosanctâ terroruerat hoc modo. Recepit olim moris fuerat, dum corpus Dominum porrigeretur, dicere: Corpus Domini nostri J esu Christi si tibi salutis animæ & corporis. Leuthericus autem, omisâ hac loquendi formulâ, eos, quos territos volebat, sic alloquebatur: Si dignus es, accipe. Ob hoc a Roberto Rege Galliarum epistola severiori non immerito reprehensus est. Quis enim tam terribilis conscientia, aut tam robusta invercundia, ut dicere auit: Dignus sum, acci- pio. Igitur conviva huc accessurus, hoc unum duntaxat unicè caveat, ne os vinum ardens aut allium oboleat. Hoc ajo: Modo nullus ad priores noxas affectus in an- mo residet. Sunt enim qui ore satis aperto vulnera conscientia detegant, nec eorum quidquam, quæ mem-oria vel scheda suggestum, subticeant, nihilominus la- tentissimas alunt cogitationes, quibus prioris vita for-

Tom. I.

A des non penitus displaceant, latet etiamnum ad eas af- fectus: commissa piacula exponere volunt, ea deinceps penitus cavere non statuant, aut certè non firmiter sta- tuunt. Hoc, ajunt intra se, & istic penitus cavere, has delicias meas omnino deserere non est animus, nec possum. Faciamus interim quod lex & tempus exigit. En os impurum, quod ardentes vini aut fætor allii con- taminat. Hic quantis possum viribus vociferor: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Sincerissime sta- tuat ea omnia & singula, quibus Deum gravius lauit, totâ mente, omniisque curâ cavere.

Huc sane plurimum facit crebrior Communio, & i. *Præpa- rationis* animosior sui abnegatio. Primum optima plerumque *rationis* præparatio est, Multa pejus facimus, quia ratiæ faci- *optimæ ca- put: Cre-* mus. Multi malè orant, quia iatissimè orant: multi in iis, *brior com-* in quibus maximè debent, vincere se nequeant, quia munio. *nius raro le vincunt. Ita prorsus multi se malè præpa-* *ram ad synaxin, quia nimis infrequenter convivium* *hoc celebrant.*

Ecclesiastes ille longè religiosissimus hanc tradens *Ioan. Tene-* *præceptionem, Quisquis, ait, secuè accedere cupit, lerus in fa-* *tert, non multum curerit quid sentiat, sed quid velit & inten-* *cris Insti-* *dar. Affectum & voluntatem suam ad Deum ex toto mihi p. 73.* *corde convertat, omnibus illis quæ Deo dispergunt, & seq.*

Cum humili voluntatis sue in Dei voluntatem regi- natione valefaciat ex ipso fundo. Sanè qui ejusmodi est, nunquam Domini corporis sacramentum accipit, quin singularem & magnam reporter gratiam, & quod seipsum accedit, ed plus inde gracie adipiscitur. Addit dignum observatu: Imò posset hic, ait, tanâ semel cum devotione ac desiderio, talique intentione accedere, ut si ad infimum Angelorum ordinem prædestinatus fo- ret, ad secundum, imò etiam ad octavum vel nonum chorum proveheretur. Unde si duo æquæ perfæcti, æquæ sancti, in omni viâ sint, quorum tamen alter frequen- tius altero sacramentum Domini corporis dignè per- cipiat, ob hoc ipsum velat fulgentissimus sol præ illo altero perenniter fulget, singulariter & admirabili unione Deo copulabitur.

S. VIII.

Alerum præparationis optimæ caput est, genero- *2. Genero-* *sior sui ab-* *negatio.* *4. Reg. c. 6.* *vers. 25.* *& seqq.* *Samariam premeret obsidione arctissimâ, ingens in ur- be famæ & grassabatur, ut quarta pars cabi, seu qua- drans stereoris columbini quinque argenteis, seu, duo- bus florenis & decem bacis; caput alini argenteis octo- ginta, seu, quadragesima duobus florenis & decem bacis veneretur. Cùmque Hebreus Rex Ioram obiret mar- nia, mulier ad eum succlamans: *Salva me, inquit, Domine mi Rex. Cui Rex, Salvet te Dominus, inquit, ego non possum. Quid enim via?* Hic mulier causam suam exponens: Inter me, inquit, & vicinam meam ita convenit, ut suum atraque det filium coquendum & epulandum. Ego filium meum fide optimâ dedi, coxi sum illum & come- dimus. At illa nunc filium suum abscondit, & frangit fidem.*

D Non absimili modo injuriarum nosagit caelestis Pa- ter, qui omnes caelestis epuli convivas inclamat: En ego dedi filium meum, & comedistis illum; da & tu, ô ho- mo, & tu, & tu quoque filium tuum, date vos quinnes & singuli filios vestrors. Vos verò malâ fide absconditis il- los. Hæc æterni Patris in nos querela est.

Quisnam, obsecro, hic filius noster? Aspice, digitum *Suus cui-* *intendo. Suus cuique filius est, quidquid illi charissi- que filius* *mum est. Explico. Est, qui unicè delectetur aucto: ho-* *est, quid illi* *minis istius filii aurum est. Est, qui formosum homi-* *charissi-* *nem plus æquo amet, & depercat: est, qui epularum* *mum est;* *lautiis & vino; est, qui ritulis & honore plurimum af-* *ficciatur: sunt, qui picturâ, ali qui Musicâ præcipue oble-* *centur: illi pictorum miracula, huic Musicam tolle, &* *ambobus*

CCCC 3

ambobus sustulisti filium. Sunt qui chartarum lata, sunt qui equis & amplio famulito, sunt qui venatione & canibus insanè gaudeant: extendat quis paludum magnam suam, & tangat hos homines: eripiat illi formosum hominem, huic tuas epulas, jam utique suum eripiat filium; subtrahat illi honorem, isti laetus, huic venationem, gravius dolebunt, quām si mortuos lugerent filios. Nimirum acerbum est illis hęc talia Dei causa defere: sic abscondunt filios suos. Filium suum liberalissime dedit Deus, & non abscondit illum: *Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, dare autem cęlege, ne quisquam nostrum negaret suum.* Hęc Abramini sumus, & Isaacum animosā dexterā maestum. *Deo.* Clamat Dominus: *Nisi quis renuntiaverit omnibus que posiderit, non potest meus esse discipulus.* Christus relinquere omnia suūtūtū renuntiari omnibus iussit. Ita saltem parati sumus, id, quod charissimum est, offere Deo. Hęc clamat Paulus: *Probet autem seipsum homo.* Profecto, nemo melius scipium probaverit, num amet Deum, quām si exploreret, paratus sit rem etiam charissimam Dei causā defere: præcipue si illud, quod tam charum est, simul etiam sit noxium. Hęc in omni modo laborandum, ne quis filium suum malignè abscondat. Vide, mi Christiane, hoc aut hoc aut istud tibi vitium inheret, amor illi lascivus & improbus velut filius animo tuo agglutinatus est: hęc vir etio, & jugula hunc filium tuum, ut tibi Deus per Eucharistiam det suum.

A milletis vicibus in die aut sepius etiam, tantum cum soleitate
at devotione, tam sibi animo ipsum suscipere, ut praemunia
bominibus divinâ gratiâ copiosus diteret.

5. **Sacra Communione** **vere** **devotus** **intra** **hebdomadem** **seipsum** **si** **alloquitur**: **Ante** **biduum** **aut** **triduum** **Christum** **hospitem** **sucepti**, **&** **jam** **iterum** **tam** **incatus**, **tan** **perulans**, **tam** **effusus**, **tan** **lafetus** **est**? **Hi** **mores** **hui** **hospiti** **probari** **non** **possunt**. **Vel** **de** **fusco** **agens**: **Poft** **biduum**, **aut** **ipfe** **sibi**, **aut** **triduum** **Christum** **regem** **in** **domum** **tuam** **introduces**, **nec** **aliter** **te** **praparas**? **Proba** **teipsum** **&** **prapara**, **ne** **sumpnus** **pharmacum**, **reperias** **venenum**, **ne** **comesturus** **escam** **vita**, **glutia** **bolum** **mortis**. **Cave** **de** **te** **dixerit** **Aggeus**: **Comedit** **aggeus** **st** **&** **non** **est** **satiari**, **bibylia** **&** **non** **est** **mebranis**. **Cave** **ne** **mercedem** **quam** **congregas**, **in** **faculum** **mittas** **perutum**.

6. Sacra Communioni vete devotus in ipso ad aram *secundum* accessu quam fieri potest compositissimum est, veste ad munditatem & honestatem facta, oculis modeste dejetis, manibus decorè junctis, genibus reverenter submissis, cogitationibus ad pietatem collectis, lingua & ore quieto, corde solo loquente. Hoc si non obseruant, qui ornati in solentore nimium compti velut ad chorae, aut profanissimum convivium accedunt, qui oculis emissiis, manibus ac moribus incompositis, cogitationibus vagis ad magnam hanc cenam irruunt, nec cogitant, se in sui judicis conspectu stare.

ACTIONES COMMUNIONIS SACRÆ.

i. *Actio
commu-
nionis fa-
cili.*

1. Ante omnia requiriatur hic bona & sincera *inten-*
titio. Sunt, qui panem Angelorum crebrio percipiant, n-
hilominus peccatis immersi vivant, nec vita impuram
corrigeri, sed eam hoc velamine tegeant. contentur. Hi se-
non probant, nec corpus Domini dijudicant. Apage
hos Iuda fratres ab hac mensa. Nec etiam bona inten-
titio est, convivium hoc frequentare ab majore in re-
bus caducis prosperitatem, vel ob suaviores affectus &
dules animi Iesu, vel ob Iam confutetudinem, vel
ne ceteris negligenter habeatis, vel quia hoc impera-
tur. Hae talia prava intentionis sunt. Prima hic est
intentionis, intime conjuncta Christo.

Secunda.

apud animum suum discernere, octavo quoque die, minimum semel singulis mensibus hanc mentem accumbere. Ultra mensum differre, animi semet negligenter & frigidi signum est. Omnibus autem aequaliter hic legem figere difficile est. Quapropter hac in re Confessarii iudicio standum, qui ordinis, statu, etatus habita ratione non difficulter iudicetur, quid optimum factu. Augustini non has in re suorum optimus: *Omnibus, inquit, Dominicus diebus communicandum suade & hortor. Semel iterumque (non tamen scepis) intra hebdomadem ab homine profano celeste hoc convivium inni potest, si festi dies invitent.*

Tertia.

3. Sacerdotibus ea vita ratio instituenda, ut quotidie possint rem divinam peragere. Ranius faciis operari, aut pejoris vita ut culpanda negligientia plerunque indicium, rarissime sanctitatis signum est. Patres familias, & quibus heri potestas est, famulos suos ceterosque domesticos cum verbis tuis exemplo urgent ad piam famam communicandi confutudinem, ut faltem quot mensibus id fiat. Possunt etiam in familiam e legge admittere, ut singulis mensibus factos sancta mysteria percipiant, si quidem velim domesticum morem non negligere. Scendum namque dominis est, tanto servos fideliores futuros habi, quanto fideliores fuerint Deo.

О пакта.

Tauler. in
sacris infit.
cap. 38.

Facilius spirituali fructu Angelorum panem accipere.
Animo desideria cœlesti hoc pane refici, & jam refectus
es. Hic solatium grande suggesterens Tauler: *Spiritualiter
potest quis, inquit, ubicunque sit, sanus & insirmus, vel*

facris instat.
cap. 38.

ecunda, ita quidem ut convivium hoc adiutus dicantur. Credo hic sub candido orbiculo, in sub micula minimâ verissimè corpus & sanguinem, animum & divinitatem Christi esse abdant. Non hic fides, neque argutatris ratio audienda, sed fides. Hoc fidei mytheum est. Hoc Ilaias vociferatur: *Si non credideritis, non permanebitis.* Credete, credete, & intelligetis. Necenam flans in terrâ, manu continges calum; nec pelagus immensus transfundes in scrobiculum; nec palpitantes oculos in flagrantissimum defigies solem. Credo veritatem aperitum, me affirmantem. * *Hoc est corpus meum. Et: Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.*

8. Quisquis hic conviva nos ingratis esse cogitat, sine Hamilitatis & Charitatis veste non accedit. Humilitas ubique necessaria, hic maxime. Praeclarissime hic monet Augustinus: *Qui foris tumefecit, inutus tabescit.* 20
Quia ante Deum te projecit, a Deo erigitur: qui adverterit Deum non se erigit, a Deo projectur. Dic ergo cum Chamaeza: *Ita* 21
Domine, canis sum; mihias delidero. Dic cum Centurio: 22
Non sum dignus, ut intres sub tecum meum. Quando 23
humilior, tanto capacior, tanto plenior, Colles repel- 24
lunt aquam, implentur valles. Nimirum alius est Deus;
erigis te? recedit a te: humilitas te? accedit ad te. Ante
omnem hic opus Humilitatis, cur rannit Charitas ju-
*genda. Tibi dictum pura: *Si offers manu tuam ad altare,* 25
& ibi recordari fueris, quia frater tuus habet aliquid adver- 26
sum te, relinque ibi manus ante altare, & vade prius reconci-
liari fratri tuo. Alienatio & aверlio à quoconque homi-
ne vel minima prius tollenda, quam minima hec accen-
*denda. Vade ergo prius reconciliari fratri tuo. Humili-*tas & Charitas hic graffissimum te facient convivam.***

9. Cum hōp̄es Christus Dominus suscep̄t̄ est, non Nōa
mox ē templo abeundū, non statim profanū labor
refusendū, sed nec statim precatiōē lingū recitā-
da. Cor loquunt̄, lingua sileat. Tunc amantissima cum
Christo infinūtū colloquia, tunc opportunū est,
defectūs suos deplorare, miseriae & ærūnas suas om-
nes novo hospiti expōh̄ere, auxiliū ad agendā & per-
ferendā omnia implorare. Tracta, mi Christiane, cum
Domino tuo familiarissimē omnia negotia tua, velut
cum amicorum tuorum optimo: præcipue vero divinae
Voluntati te quām plenissimē eorum committre. Hic
ipsa te opportunitas monet. Quapropter die animo:
Duc me, & Domine, quō ipse vis per Iēz̄a & tristis iu-
mentum

jungat. Hæc vera Spes, dulcis, verax, felix est, quæque nec sperantem fallit, neque confundit, sed ad optimum provehit, animum interim sperati boni anticipatione latificat.

Spes vitæ
æternæ una
omnium
optima,

Non est major, non est pulchrior, non fæcior spes quam æternam sperare vitam, modò ea non cœca sit vel præceps. Sunt enim, qui semper male agendo bonum sperant, quo nihil est stultius. Qui vitam æternam sperat, vitam, quam agit, corrigit: hæc ad illam pergitur. Spes vitæ æternæ una omnium optimæ & sola Spes vera est, quæ & felicem facit, & jam facit. Eximè, quod sollet, Bernardus. in Psal. 90. serm. 5. mihi pag. 537.

Bernard.

in Psal. 90.

serm. 5. mihi

pag. 537.

Non est major, non est pulchrior, non fæcior spes quam æternam sperare vitam, modò ea non cœca sit vel præceps. Sunt enim, qui semper male agendo bonum sperant, quo nihil est stultius. Qui vitam æternam sperat, vitam, quam agit, corrigit: hæc ad illam pergitur.

Spes vitæ æternæ una omnium optimæ & sola Spes vera est, quæ & felicem facit, & jam facit. Eximè, quod sollet, Bernardus.

in Psal. 90. serm. 5. mihi pag. 537.

Bernardus: *Vt quid enim, inquit, si hac sapientia, ut quid*

cunctam abicere omnino spes miseris, vanas, inutiles, sed

ctorias; & huic uni tam solide, tam perfecte, tam beata Spei

torum devotione animi, toto fervore spiritus inhabere?

Mundus spe plenissimus est, sed heu plerisque, quod Bernardus dixit, spes misera, spes vana, inutiles, se-

ductoria est. Adeoque Thales sapienter censuit spe nihil esse communius: hanc enim etiam illi habent, qui

aliud nihil habent. Et quia spes sapientia fallacissima est, qui

meritò eam somnium vigilantium appellavit Plato. Spes,

quæ non æternam alpirat vitam, volatice & fallacissima

Plena est.

Cato Uticensis, quod Plutarchus memorat, Antio-

chiam ivit, & vidit extra portam in utroque viæ margi-

ne, compotis stantes viros, juvenes, pueros, cum disci-

mme & statu, in festo omnes habitu & vête: magis tra-

ctoria præterea candidatos, sacerdotes etiam ipsos coro-

natos. Cato stomachari, & putare sui honoris causâ fa-

ctum, & succinere iis, quos premisserat, tanquam indi-

cassent. Itaque jam propior descendit veliculio, & suos

idem facere & pedibus ire jussit; tanquam salutandus,

& pompâ illa deducendus. At *Ecce senex quidam, cor-*

rona & virgâ insignis (designator is erat) ne salute qui-

dem dicta rogavit: Ubi Demetrius reliquist: & quan-

do venturus? Demetrius is erat Pompei libertus, &

multum apud illum poterat, in quem omnes mortales

tunc oculos habebant conjectos. Itaque hic comites

Catoni & indignari, & iſu emori. Cato nihil aliud

prolocutus quæ: O miseram civitatem!

Tales omnino sunt plenissime spes hominum, ridicu-

la, inanæ, temeraria, stulta, fallax, verbo, somnia vigi-

lantium, quæ nescio quid promittunt ut decipiunt. Ve-

Aug. 10. 10. tissimum dixit Augustinus: *Nihil tam inimicum spei, quam*

serm. 29. in retro respicere: id est in eis rebus, quæ præterlabuntur & trans-

Matth. mibi

ent Spem ponere: sed in his quæ nondum data sunt, sed danda

pag. 44.

quandoque, quæ nunquam transibunt. Quando autem scaret

Gen. cap. 19. tentationibus mundus, velut pluvia & voma sulfurea, meru-

vers. 26.

et exemplum uxoris Loti: Retro enim respexit, & ubi re-

spexit, ibi remansit. In salem conversa est, ut prudentes conderet

exemplo. Apostolus Paulus de hac Spe ita loquitur: Spe enim

vers. 24.

salvi facti sumus. Spes autem, quæ videtur, non est Spes.

Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non

videmus, speramus, per patientiam expectamus.

Valer. lib. 1. Carthaginem Dux Amilcar, cum obliteret Sy-

racusas, inter somnium vocem exaudiisse credidit, nuntiante-

mentem futurum ut proximo die in eam urbe cenaret.

Lærus igitur perinde ac divinitus promisæ vicitriæ, pu-

gnax paravit exercitum. In quo inter Siculos & Pœnos

ortæ diffensione, castris ejus Syracusani subitæ eruptio-

ne oppressis, ipsum intra mœnia sua vinclum petrarex-

runt. Ita magis Spe, quam somno deceptus, cenavit Sy-

racusus captivus, non, ut animo præsumperat, viator.

En dormientis & vigilantis somnium Spem ma-

guam, sed fallam.

S. III.

E Romano exercitu quidam gloriösior miles apud

Scipionem natu minorem fecutum elegans & affa-

bri factum, & quod putabat telis impenetrabile, ostend-

taverat. Cui Scipio, Tuus, inquit, clypeus, & mi juvenis,

A & firmus & venustus est, sed virtus Romanum decet non in lœvæ, quæ clypeum, sed in dextræ, que gladium gerit. Spem habere positam. Cum Scipione dixero: Virtutum Christianum decet non in lœvæ rerum caducarum, sed in dextræ rerum immortalium & æternarum. Spem collocare. Spes cetera paret omnes & vanis.

fallacissima. Quid enim?

Bonam spes valetudinem & ergo in spe habes mortalitatis oblivionem, & vitiorum amicitiam. Proh! spes vitam æternam & ergo diuiculum speras carcere, in quo mula feras, multa videoas quæ nolis. Proh! spes annorum exitus? ergo dolendi ac pudendi copiam spes materiam. Peccandi expectas licentiam? Ah quæm infelix gaudium, & quæm longevam spes penitentiam! Ultionis spes occasionem: Credemini, o homo, tu spes quod alii timent, hoc est, tuum ipsius interitum. Divitiarum speras cumulum: O fatu! pregrandem ex lappis & tribulis speras sarcinam. Sed homines forsitan, dignitates & famam speras? Invidiosam ergo miseriam, opulentiam inopiam, pavidam superbiem, pulverem & inanem auram, funum & mendacem umbram speras. Honestas filio filiæ speras multas: Ut video nondum didicisti, nec tu nec alieno fapes malo. Hoc scias, vix illa res est, quæ tam crebro tamque graviter fallit, quæm hilares nuptias, quæq; fæcissime tristes sine numero sequuntur tragedias. Sed forsan verula jænque tuisstis uxoris funus, & novæ mptas thalamum expeetas: O miser & insane! attrito uno laqueo disolvit gaudes, ut novo & validiore vincari. Sed spes post mortem gloriam, & apud posteros nomen, & amplam in funere laudationem? O spes mortuorum inanes! Quid pœta domus cœco? quid philomela profusur furdy. Quid aura felix post naufragium, quid amplum ab ignotis testimonio te juverit? præterim si crucieris ubi es, & laudieris ubi non es. O quanta pars mortuorum vento pascitur, & insomnis gaudebit quæ multi mortalius inter spes optimas ad æternam ruunt penitiam, à gaudiis momenta ad supplicia delat!

Heu vita quanta spes alii planè improba!

Spes hominum fallacissima sub oculis ponit hac mythologorum narratio. Bubulus, ajun, fabulorum in gressu boves mirè lœtos reperiit; cauflam igitur infolitam laetitiae scisciratus est. Cui boves: Speramus, inquit, fabulam hunc diem in pinguisimis pacuis abique opere transponendum. Quis, oblecto, art bubulus, in Spem istam penitus inanem vos impulit? Respondet: Hoc ita futurum somniavimus. Ad quæ statim bubulus: Nolite quælo, mei boves, nolite his somniis habere fidem, que mox fuisse fallissima deprehenderit. Ego revera longè aliud somniavi, vos scilicet hodie aratores. At, ut nos, somnia hominum certiora, quæm brutorum esse conseruerunt.

Eрудite nostros nobis mores objicit hic apolodus. Quoties cum brutis animalibus præa pinguisimam speramus; quoties opes, honores, voluptates ita somniavimus, ut mox in robustam Spem convalecant somnia? Tandem Metelli fortunam sperari pluimus, pauci obtinent: spes omnis ad aratum paupertatis, vel ignominiae, vel calamitatis pertrahitur jugulanda.

S. IV.

S Aracorum principi, cui Zizit nomen, Judæus in Cœli magus annorum quadraginta dominatum polliceri est auctus, si sacras imagines ē toto regno tolleret: futu- spes hominum vanissimas! Chrysostomus ann. 714. & ipse princeps paulò pôst repentiñ morte sub in Cœli. laetus est. O spes hominum vanissimas! Chrysostomus anno 714. aeo primaria femina maritum suum consulem futurum speraverat. Verum spes ista destituit, maritus mortuus est, & consularis alterius datus est. Chrysostomus spes la- plam consolaturus. Primum fac tecum cogites, inquit, licet valde explorata esset hæc spes, atamen humanam spem

simam fārinam? quid vappa ad Falernum aut Cretum? Denique omnia, quā hī nobis bona videntur aut suavia, illecebre sunt, quibus excitemur ad meliora illa & aeterna speranda. Quidquid in hoc orbe situatis est, ad aeternas voluptates levis gustulus est; et spes evollet, & futuri dulcedine se īmpleat. Eterna promisit aeternus, si credidero, ait Angustinus, et mortali sicut aeternus. Facilitate aeternam sperant crucifixi regis amici: Speculum immortalitatis plena est.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

Domini.

Sap. c. 3. v. 4.

Aug. 10. 10.

Jfr. 29. c. 6.

de verbis

noveras, & demonstravit quod non noveras. Ideo ergo factus est A spes nostra in tribulationibus, in temptationibus.

Livius l. 12. Plutarch. in è Cannensi clade infelicissimè redeunti, Senatum populum Romanum quasi re bene gestâ occurrisse, gratiasque egisse, quod de République Româna non desperasset, sed quantum erat exercitus, reduceret, Rom. Tercio Varioni gratias egit quod non desperaret de Répub.

Li. 12. Plutarch. in è Cannensi clade infelicissimè redeunti, Senatum populum Romanum quasi re bene gestâ occurrisse, gratiasque egisse, quod de République Româna non desperasset, sed quantum erat exercitus, reduceret, Rom. Tercio Varioni gratias egit quod non desperaret de Répub.

Populus Auidus fluvius juxta Cannas Romano sangue rubuisse; quamvis jam tot Romanorum militum internectioni data essent, ut eorum capitalis inimicus & hostis Hannibal misericordiâ motus, dixerit: Satis est, Parce ferro: quamvis Romanorum cadaverum ea copia fuisset, ut in torrentem coniecta pontem Carthaginensibus straverint, per quem de castris in castra commeate posse: quamvis ex nobilitate & equitatu ordine tot milia cecidissent, ut detractis annulis modum unum impleverit Annibal, ut narrat Livius, vel duos, ut Florus, vel tres, ut Plinius, ac Carthaginem transmisserit; quamvis tota arma à fugientibus abjecta & mortui detracta essent, ut cum cladem hanc reparare conarentur Romani, arma non invenirent, quibus militi hosti occurrerent. Nam, ut ait Florus: Arma non erant, detracta sunt templi. Denique quamvis Roma post obelissum à Brenno Capitolium, nullam unquam maiorem cladem sensisset, & jam in servitum Carthaginem incidere verebatur, tamquam consulem suum Terentium Varrom, qui stolte contra consilium collega sui Pauli Emili in prælium descendebat, & infeliciter pugnaverat, gratulabunda excepit, ideo folium, quod de République non desperasset.

Tam bonus, tam & mitis est Deus & Spei humanæ favens, ut post omnem homini nequitiam, post optimos dies pessimè consumptos, post acervata fœde flagitia, nihilominus omnia bene habeant, modò ad ipsum recurramus, modò peccâto pœnitentia, modò spem non abiciamus. Promissum Dei certissimum est: Quoniam in me speravit, liberabo eum, cripian eum, & glorificabo eum, Deus pâne gratias agit per amplissima beneficia, quod post plurima naufragia mari-terrâque facta, de ope divinâ, de felicitate sempiternâ non desperaverimus. Nihil 1. 14. 15. spes in Domino, & confusus est. Bonus est Dominus spes, remans in eum.

Ecclesiastes cap. 11. Tertio. c. 3. vers. 11. 25.

Et quamvis nimia spes seu præsumptio, & nimius timor seu desperatio duo sunt præcipitia in gehennam, nimius tamen formidandum est excedere sperando nimium, seu præsumendo, quam nimium timendo & desperando. Quod si homines tantum niteretur ut salvi essent, quantum nimirum ut pereant, jam pridem vacuus ploraret Orcus. Ergo spemem, & iter ad cælum in stauratis viribus prolegnamur.

§. VIII.

Cur cali fore sunt patensissima, ex quo eas Christus crucis clavis, suoque ingressu reservat. Crucis fixus latro eo omnino die, quo è cruci abiit, in paradisum transiit. Verum si fas interrogare: Quæsto, Domine Je-1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1171. 1172. 1173. 117

fecta, tam beatæ spei totâ devotione animi, toto fervore spiritus inherere?

Cur Deus
non de-
linquat
sperantes
in se.

Planè non derelinquit sperantes in sc. Quare ? quibus meritis ? Audi quod sequitur : quia speraverunt in eo. Dulcis causa , attamen efficax , attamen irrestragabilis , dummodo spes in eum. Unde obsecro tam multum spei Bernardo ? Optimum habuit in praelectione hac magistrum , psalterum Hebreum. Suavissimum hoc carmen (Quoniam tu Domine spes mea) facilimè dicit Bernardus : nec mirum , nobilissimus praecursor citharèdus regius voce illum praedit.

Videte & audite regem Sionis David optimâ spe
ad eò plenum, ut de illo non male dixerim, totus pene
spes fuit. Evolvite omnia Psalmorum carmina, vix cre-
brus, vix ardentes quidquam commendatur quâm
Pf. 4. v. 10. vera spes. Hinc illæ Davidis affiduae voces: *Quoniam tu*
Pf. 5. v. 12. Domine singulariter in Ipc, constituiisti me. Latentur omnes,
Pf. 9. v. 11. qui sperant in te: in aeternum exaltabunt. Sperent in te, qui
noverunt Nomen tuum: quoniam non dereliqueris quærentes
Pf. 21. v. 10. te Domine. Spes mea ab umeribus matris mea. In te Domine
Pf. 30. v. 1. speravi, non confundar in aeternum. Spes omnium finium
*Pf. 64. v. 6. terre, & in mari longe. Ego autem semper sperabo, & adji-
Pf. 70. v. 14. ciam super omnem laudem tuam. Dominus virtutum, beatus*
Pf. 83. vers. ult. homo, qui sperat in te.

Philomela suavem sed eundem pæne cantum iterat. Nec ferè aliter David spem usque & ulque ingerit, qui quantus quantus, pæne torus spes fuit. Ego autem, 25.51. v.10. inquit, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in eternum. Cum olivâ se contendit, ubi de spes suâ differit. Oliva semper viet, afflabilis simaragdo gemmæ nobilissimæ; spes nunquam deficit, nisi spes falsa sit.

Bernardus, quem dixi, in spem erexitus
incoscullam: Tria sunt, inquit, que sic roboretur & confirmant
cor meum, ut nulla me penuria meritorum, nulla confidatio
proprie voluntatis, nulla estimatio calefis beatitatis ab
altitudine spei deicere posit in eam firmiter radicatum. Tria,
inquam, considero, in quibus tota spes mea consistit. Charita
tatem adoptionis, Veritatem promissionis, Potestatem reddi
tionis. Murmure tam, quantum voluerit, insipiens cogitatio
mea, dicens: Quis enim es tu, ut quanta est illa gloria, qui
busive meriti hanc obtinere speras? Et ego faciliter respon
deo: Scio, cui credidi, & cor meum, quia in charitate nimia
adoptavit me, qui verax in promissione, quia potens in ex
hibitione. Licer enim ei facere, quod voluerit. Hic est funicu
lus triplex, qui difficile rumpitur, quem nobis a patria nostrâ
in hunc carcere usque dimisum firmiter, obsecro, teneamus:
ut ipse nos sublevet, ipse nos trahat & pertrahat usque ad
conspicuum gloriae magni Dei. Speremus: Spes non con
fundit. Hac paulo copiosius dicenda erant, quanid
es majoris momenti, & allii de illâ sterilius loquuntur.

A C T I O N E S   S P E I

1. *Actio Spec. Valde eos mitigando. Ambros. in Psal. 12.* 1. *Prima Speci actio, siquicunque propria est, Expectare, non luctum nuntium, non pecunia acervum, non Assuetum epulum, sed caeleste, sed eternum gaudium. Pulchre dixit Ambrosius: Spes commodi furatur labores, & metum abscondit periculi. Dulcis & brevis expectatio est, cuiusunque lit moræ, cum bonum expectatur nuntium desituum.*

2. *Secunda. Rom. cap. 8. vers. 25. 2. Spes nunquam sine patientia forore sua est. Spes vera non est, que impatiens est. Per patientiam, inquit Paulus, expectamus. Ad hoc ipsum beatius Jacobus hortatur: Patientes igitur efflorescatis, usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terra; patienter ferens donec accipiat temporaneum & serutum. Patientes efflete & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquit. Dubitas, ait Augustinus, quod tibi dabit bona sua, qui non dignatus est suscipere mala tuar.*

Aug. 10. 10. 37. *De verbis Do- mini, v. 1.*

A 3. Spes vera non est temeraria, neque enim solam Tem
Dei misericordiam, sed & justitiam confiderat, illudq;
sibi assidue occidit: *Vniverse via Domini misericordia & veritas, seu iudicium. Itaque spes utrumque Christi pe-*
dem, sicut Magdalena, & amplectitur & osculatur; per
dem misericordia & pedem justitiae. Terret te Deipara
sticaria spes misericordiam. Erigit te misericordia mea quae
bet Jufitrix. Joannes Apostolus: Omnis, inquit, qui ha-
bet hanc spem, sanctificat se, sicut & ipse sancta est.

B 4. Hoc cautissime spes agit, ut quantumvis reddat
agat, suis tamen meritis nil penitus adcribat: Spes ve-
ra, soli Dei largitatem nititur. Bernardus: *Pericula, in qua*
quit, habitatio eorum, qui in meritis suis sperant; pericula,
quia runta. Tota spei salus, & omne ipsis meritorum Christus
crucifixus est. Hinc illae Bernardi voces: Frenit mundus, drenat
premit corpus, insidiat diabolus; non cadam, fundatus enim in
sum supra firmam petram. Peccavi peccatum grande, turba
tur confitientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnus
*Domini recordabor. Ego fidenter, quod ex me mihi deest, usq;
a mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordia affuit,
nec defuit foramina per quae affluant. Meus prouide meri-
tum, miserationem Domini. Non planè sum meriti inops, quam-
diu illa miserationum non fuerit. Domine memorabor ju-*

5. Spes vera cum Orationem Dominicam tecit, vñf. 16.
ingenti spiritu dicit: *Adveniat regnum tuum. Neque enim
tantum orat ut adveniat, sed etiam adventuram spe-
rat. Joannes Apostolus attestatur: Hec est fiducia, quia
habemus ad eum, quia, quodcumque petierimus secundum Iam 1.
voluntatem ejus, audiat nos. Atqui divina voluntatis maxi-
mè est, aeternum illud regnum à nobis assidue po-
stulari.*

6. Spes vera tam viriliter agit, ut ferrea videatur aut sera adamantina, neque enim illi unquam succumbit operi. Et quanvis fatiscat nonnunquam & labatur, generosior tamen resurgit, & vires luntur e lapsu, nec viam, quam coepit infistere, unquam deserit. Eo regi vatis cohortatio spectat. *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Sic agendum: Esi pessime cadamus, viae tamen nunquam desperanda, spes nonnquam deponenda est: quoties cadimus, toties refugamus: millies cadimus, millies resurgamus. Apofutissime Augustinus: Optimus ergo ille, inquit, qui & viam tenet, & bene ibi ambulat: Sequentis autem spes est, qui est aliquantum claudicat, non omnino errat, aut remanet, sed progredivit, est paullatim.*

7. Spes vera inter Desperationem & Praesumptio-
nem seu Temeritatem media prudenter graditur. Sun-
tum, qui in scipis sperant, in vigilis, in labore, in jejuniis, in
virtutibus suis. Sunt, qui desperant, dicit enim confide-
rant, suam imbecillitatem, obtrahunt ut pusillanimita-
te. Sunt, qui sperant quidem in Domino, sed frustra:
quia sic de misericordia ejus sibiipsi blandiuntur, ut a
peccatis suis non emendentur. De his Bernardus: Be-
neplacitum est, inquit, Domino super timentes eum, & in eis, in p[ro]p[ri]etate
qui sperant super misericordia ejus. Dicitur. Quis sperant,
signanter praemisit, Super timentes eum. Frustra siquidem
sperat, qui contemptu gratiam a se repellit, & spem suam
pros[pectu]s evanescat. Nullus horum trium habitat in securitate
Altissimi. Primus enim habitat in meritis suis, secundus in pa-
nia, tertius in virtute. Immunda habitatio tertii, anxia secundi,
fulta & periculosa primi. Spes vera non nimiam, aut re-
meret, non in scipis sperat, sed sciplam in Domino
fundat.

CAPVT IX.

Rosa Greca, Lynchis, seu, Paupertatis amor.

§. I.

Rosa Lynchis non excedit quinque folia, odore nullo est, & viole magnitudine. Paupertas huic rosa non absimilis.

Nec folis gaudet, nec gratum spirat odorem.

Vix quidquam habet orbis contemptibilis Paupertate. Nec cuiquam acerbior est Paupertas, quam divitiae innaturgo.

Mariae Virginis parentes & divites fuerunt & nobiles, hac unica illorum filia, sic tamen Paupertatem, sic virtutes ceteras amavit, ut potuerit hoc elogio compellari: Tu tota es Charitas, tota Castitas, tota Humilitas, Paupertas tota es. *Multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universa.* Evangelii leges, ino & consilia, priuquam promulgarentur, jam Virgo exactissime servavit. Et en amorem Paupertatis: Fabro, qui fortunæ inops manu toleravit vitam, non gravatè nuplit. Scivit hunc virum virtute opulentum esse.

Vilis argutum est auro, virtutibus aurum.

Hæc insuper Virgo beatissima complures vestitarias ascas non habebat: duplex ei vestis fuerat, quam in obitu vicinis & pauperibus viduis reliquit. Epaminondæ ajunt principi Thebanæ unicam fuisse vestem, quæ si fuisset reficienda, domi se continebat Epaminondas. Hic rem magnam præstisset, si hoc amore Paupertatis fecisset. Virgini, Virginisque filio unius generis vestes fuerunt, coloris, ut multi purant, nativi. Deinde, tectanda paupertati, manibus victrum paravit Virgo. Basilius id affirmans: *Totam, inquit, familiam constituebant Christus, Maria, Joseph, qui se offensione essent otio, præseruit cunctis pauperibus eis, in aspidis corporis laboribus versari sunt soliti, & hac ratione quotidianum victum queruntur. Cum Christus pauperibus his parentibus subiectus esset, laborando etiam suam in parentes obedientiam testatus est.* Epiphanius Constantiopolitanus de moribus divinae Virginis: *Doctili, inquit, & amans doctiram, lana, lino, serico, & byssu laborabat. Quod de illo potissimum tempore assertum credimus, quo Virgo etiam in templo inter Virgines educabatur.*

Antoninus, Euthymius, alii existimant Christi togam inconsumitilem, de quâ milites fortii sub cruce, Virginis opus textile fuisse. Absentur doctissimus Caesar Baronius, cùm in Oriente gentis rite seminarium officium fuerit vestes conficerit. Eftas Sacerdos id confirmans: *ipsa, inquit, faciunt fabla omnium hominum. Augustus Imperator non alia usus est ueste, nisi quam domi facilius coniugis, soror, filia, nepes.*

Porrò Paupertate Virginis quæ oratio satis explicetur? In stabulo inter pecudes, idq; Decembri hieme, partum edere, cunarium loco præsepe adhucere, extrema Paupertatis non fallax argumentum est. Omnes alios divites hos hospitium capiebat, huic uni pauperculæ hospitiu ne vilissimum quidem cubiculum patebat; ad beffiarum specum amandabatur. Neque brevi tempore, sed ipsa quadriginta dies, dum scilicet lustranda prodit, hoc cævum Virgo habitavit. Nec omni reliqua vita ditor esse voluit, tamen si portuerit. Tres ab oriente Dynastæ ex apertis thesaurois utique non vile aut minutum quid divino Infantii obtulerint; regium fuisse munus nemo dubitaverit. Hi namque orientales Principes eo animo iter intenderunt in Bethlehem, ut novum Melchian & stellæ Dominum regiam munificentia & quantis possent munericibus velut dediti subiecti venerarentur. Quod clarissime Matthæus explicans: *Et aperte, inquit, thesauro suis obtulerunt ei munera.* Magnum quid

Tom. I.

A daturi, thesauro dicimus expromere. Ita hæc protus B. Maria regi liberalitate cælestem puerum esse salutatum, illud aurum à apertis thesaurois argumento est. Nihilominus Virgo beatissima voluntaria Paupertatis suæ minimè oblita, dona quidem, mysteriis gratiæ, non recusavit, sed ea paullò ergavit, post in pauperes ergavit. Quod divus Antoninus explicat afferens: Aurum, inquit, sibi oblatum à Magis non modicum, non sibi reservavit in posterum, sed pauperibus per Joseph dispersit. Idem plurim testimoniis firmatur.

Aut certè, quod forsitan aliis placeat, divina Virgo regias gazas verecundissimâ manu libaverit tantum, & è singulis donis exiguum quid accepit. Alterutrum hominum jam explorata veritatis esse credimus.

Quod si Virginis lustrationem spectemus, mira Virginis paupertas cogitanda occurrit. Legiserat, ut agnus, 2. In lustratione: aut certè, si facultates decessent, duo tortures pro infante substituerentur. Virgo mater è fuit Paupertate, ut non B habuerit, unde agnum emeret aut offerret; ita columbulas duas artulit hominum egenorum sacrificium.

Et quantum Paupertatis habuit tristissima fuga in 3. In fugâ Ägyptum? Nulla hæc preparationes præmissæ, nihil in Ägyptum supellec̄tilis in viam assumptum, nulla viatici mentio, primum. Accepto tristis nutritio, mox ipsa nocte fugiendum, & iter duorum mensium ingrediendum. In itineribus non pauca patiuntur vel divites, qui plenâ perâ turgentique marsupio via molestias solari queunt. Quid jam pauperibus fieri, quos nec crux, nec focus, nec cella sequitur? Hinc itinera pauperum molestissima, laboris & misericordiarum plena: nec enim uspiam grati adventores sunt.

Nec in viâ tantum Paupertas Virginem comitata, 4. In Ägyptum: quam in Ägypto ipsi septemniō toto nunquam defecit. Cogitetur obsecro, quantum penuria, quantum & ceterarum arumnum fuerit tolerandum inter gentes tam barbaras, quætrum dñi crescent in hortis, aut in pratis pacant. Hic continua stabuli Paupertas, imo durior, tor annis Virginem exercuit.

Ad paupertatis culmen gradibus variis ascenditur: summus est, non superflus tantum, sed & necessariis carere posse. Huc mater Domini pervenit, quæ sibi vel necessaria decessit non patienter soluit, sed & hilariter tulit. Addidit semper plam. Nec enim ipsa sibi pepercit, quæ inter alia relinquentia scipit. Quoque numeravit, deditque humanae genti vere de suo viaticum ad cœlum, panem vivum.

Atque hanc paupertatem Virgo ritu hominum religioforum promulgo etiam votum confirmavit, si sancta Birgitta fides, quæ Virginem matrem sic loquenter fuit: *Omnia, quæ habere potui dedi indigentibus, nihilque nisi viæ tenuem & vestitum reservavi. Nulla mihi, nisi Deus, placuerunt. Ego semper in corde meo optavi, ut viverem ad tempus nativitatis ejus, si forte fieri meterem ancilla indigna matris Dei. Vovi etiam in corde meo, si esset ei acceptabile, observare virginitatem, & nihil unquam possidere in mundo. Si autem aliter veller Deus, fieret voluntas ejus, & non mea: quia credebam ea omnia posse, & nihil velle nisi mihi nile, ideo ei omnem meam voluntatem commisi.*

Potuerunt itaque omnes laetissimæ hujus familiæ, & ex ea singuli, Christus, Mater, Josephus dicere: *Pauper Psalm. 87: sum ego, & in laboribus à juventute mea.* Atque hanc suam paupertatem Christus suæque matris in monte Golgotha orbi universo spectandum dedit; tum suas vestes paupertinas carnificum turba reliquit, cùm matrem discipulo pauperi commendavit. Fuit Josephus Amanthus dives, fuit Nicodemus, fuerunt & alii, qui donum hoc mente gratissimâ suscepissent. Sed voluit Christus thesauro tanto custodem pauperem esse pescatorem.

Post filii redditum in cælum mater in domo non suâ de quo in precariò habitavit. Reditus ipsius anxi fuerunt & collati.

D d d latitiæ c. 12. v. 12.

latitiae huius Christianorum, quam Apostoli per septem diaconos viduis, aliisque eagentioribus distribui curantur.

§. II.

Hanc filii, hanc & matris Paupertatem imitantur, quibus & filius & mater in amorphis est. Pauper-

Senec. ep. 87.

tas, ut eam Annae depingit, minimè truci vultu, sed

humanius est: neque enim aliud Paupertas, quam

parvi possebit: Pauper enim est, non qui pauca possidet,

sed qui multa non possidet.

Divites è reculis pauperum pingue- scunt.

Eccles. c. 13.

v. 23.

Abac. c. 1.

v. 23. *C. 14.*

Jacob. c. 2.

v. 6.

Salvian. de

Provident.

Iota ep. 2.

Marcellinus

appellat epि-

gram. lib. 4.

Epigr. 74.

Vide cap. 1.

Genes. v. 16.

Horat. lib. 1.

ep. 6.

ad Nume-

cium.

Iuvenal. sat.

3. *circa med.*

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.

Eccles. c. 9.

v. 16.

Eccles. c. 13.

v. 7. *C. 23.*

v. 29.

Ibid. v. 24.

RC. 3.

Horat. lib. 2.

serm. 3.</p

tens vento. Gladium bonum dices, nec cui deauratus est bal-
thec, nec cui vagina gemmæ distinguuntur, sed tui ad secundum
subtilis acies, & mucro munimentum amne ruptum. Regula
non quam formosa, sed quam recta sit queritur. Et quodque lau-
datur, quod illi proprium est. Ergo in homine quoque nihil ad
rem pertinet, quantum aret, quantum feneret, a quam multis
salutetur, quem pretioso incutat lecto, quam pellucido bibat
poculo, sed quam bonus sit.

Stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed eum stratum, phaleras, frenum attendit; sicut est, qui
hominem è ueste aut conditione putat estimandum. In
hominis laudandum est, quod ipsius est. Etsi familiam
habeat formosam, & dominum pulchram, & aream bene
nummaram, nihil horum in ipso est sed circa ipsum. Lau-
datur in ipso quod hominis proprium est, quod eripi non
potest. Nemo nascitur dives: quisquis in lucem exiit,
julius est lacte & panno esse contentus: ab his initii nos
regna non capiunt.

Doctissimus Judæorum Philo, in illud Exodi: Non faci-
cias deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. Videat mihi
subiecte lib. inquit, & aliud præceptum uile moribus, ava-
rios valde arguens, undeque argutum & aurum sibi qua-
rentes, & acquisitum tanquam Numen recondentes in penetra-
libus, totam suam felicitatem acceptam illi ferendo. Quin &
illos reprehendens, qui cum non possint proprias divitias colere,
quod his careant, alienas mirantur, non minus avari, quam illi
priores, quos adoraturi mane ad aedes eorum tanquam ad san-
ctissima tempora curvantur, bona petunt ab his quasi Numeribus.

Hebreus rex Salomon è puro puto auro fusiles sex
gradus fecit, ad regale solum confundendum. Atque
ur R. egum facti loquuntur: Non est factum tale opus in uni-
versis regni; si premium simili & ari spectetur. Quamvis
& alios reges, eos maxime, quibus argutum & aurum
suerat vernaculum, ex argento & auro fecisse, scalas
memoriae proditum sit. Solum speramus in calo subli-
me, deliciis plenum, in omnem eternitatem stabile. Ad
hoc tuifissime itur per argenteos & aureos gradus, sed
calcatos. Qui autum & argutum non pectore gestat,
sed pedibus calcat ad vera Paupertatis leges, si securissi-
mus ad illud excelsum caeleste solum pertinget. Beati
pauperes.

Ut autem veras Paupertatis divitias exactius inspici-
amus, eas ordine sub alpeatum ponam. Hoc agam, ut
quantum boni sub Paupertatis fordido palliolo lateat,
nemini non perspectum sit. Per certa capita ibo, &
compendio rem summatam complector.

§. IV.

I. Paupertas nō mali habet. Hic vulgi sensus est, nescio
quid mali paupertate abdum latere. Error est, &
falsissima calumnia, Romanus sapiens luculentus: Pauper-
tas, inquit, nulli malum est, nisi repugnanti. Plurimis pa-
ræs divitias, non finis miliariarum fuit, sed mutatio. Hoc
ipsum confirmatius asserens: In paupertate, ait, nō mali esse
intelligit, quia quis modo nondum pervenit in infaniam omnia
subvertentis avaritiae atque luxuriae. Quantulum est enim, quod
in tutelam homini necessarium sit: & cui deesse hoc potest, nullum
modi virtutem habent? Sed nec ulli paupertas dedecet
est. Minutius Felix verissime. Quod perique, ait, paupertas di-
cimur, non est infamia nostra, sed gloria; nec pauper est, qui non
egit, qui non imbat alieno, qui Deo dives est. Paupertas nullis
invitis ac recusantibus non gravis & indecora. Et ille ve-
tè pauper est, qui nescit paupertatem ferre. Non ma-
lum est pauperem esse, sed nolle esse. Enimvero tam non
solum pretiosa, sed & formosa vita est præcis sapienti-
bus Paupertas, ut Rex Macedo pæne orbis dominus di-
xerit: Si Alexander non esset, Diogenes esse vellit. Dolio cōque-
patum integrum Cynicus iste philolophus pro domo suā
fuit etiæ supplex domus istius vile poculum fuit. Sed cum
Diogenes rusticum cavis manibus bibentem vidisset, se-
ipsum superflua supelle utilis damnavit, poculum quo-

Tom. I.

que abject tam rerum omnium egenus, quam omnium
dominus. Omne tuissit punitum hic paupertatis cul-
tus, modò causam habuissest meliorem.

At in his videre est, quam pulchra sit virtus ipsa, cu-
jus vel umbra tantum habet pulchritudinis. Hinc pluri-
mi Philosophi scitatores, nec obscuri nominis, usque Divitiatu
ad eò divitias contempserunt, ut non modò aliunde contem-
plata non admiserint, sed eas etiam quas à parentibus proes-
tate habuissest, sponte publicarint. Inter hos Democri-
tus Abderites nihil denum præter ingenium possedit, tuis Abde-
ritis. Unde alii quidem pauper videri potuit, sibi revera di-
tissimus fuit.

Nec tantum in Philosophorum Scholis hæc virtus
hæsit: maximos belli duces (quod alioqui rarissimum) sui
amore implevit.

Phocion Atheniensis inter maximos Imperatores nu-
merandus, usque ad eò divitias sprevit, ut grande auri
pondus quod Alexander dono miserat, pertinaciter re-
pudiari, testatus se non egere auro regio. Hinc inter
Graecis sapientes diu di hoc viro qualitum, majorne
Alexander esset, an Phocion, qui aurum Alexandri con-
temperat.

Non imparem vir iste sequere dignam naectus est con-
jugem. Huic cum martrona nobilissima è suis cimelii
torques, annulos, monilia, ceteraque muliebris mundi
ornamenta monstrasse: modestè Phocionis conjux sub-
ridens: At meus, inquit, ornatus non talis; ab auro &
gemmis pauper est; sed Phocion me ornat iam vices
Atheniensum Imperator.

Jam verò si malum illum in Paupertate esse aut vi-
tium arbitrii essent maximi viri, non Publicolæ, non
Menenio funerali sumptus defuisset, non Curius aurum
Samnitium, non Fabius, quod Pyrrhus dabat, recusâ-
set. Periperit continentia illa Romanorum Imperium; lu-
xus & avaritia perdididerunt.

II. Paupertas laeta & hilaris. Is, quem paullò ante 2. Pauper-
ta laudavi, illultrissimus testis. Si vis sive, inquit, quam nihil
in paupertate malis sit, compara inter se pauperrum & divitum
vultus. Sepiu pauper & fidelius ridet: nulla sollicitudo in alto
est: etiam si qua incidit cura, velut nubes levius transit. Horum, in im-
pudicitate, qui felices vocantur, hilaritas sita est, aut gravis, & suppetata profunda pe-
trificata: & quidem gravior, quia interdum non licet palam esse
miseros, sed inter exummas ipsu[m] excedentes necesse est agere
felicem.

Bene paupertas
Humili testo contexta latet;
Quasiunt alta sepe procella.

Senec. Thys-
tus.

Liceat hæc paullò prolixius sinceram Paupertatis latet-
tiam sub alpeatum ponere.

Fuit urbis primas, qui è regione fabri ferrarii habuit, paradi-
Faber summo mane & antelucio incudem urgere, mal-
leum rotare, ferrum tractare, tundere, limare, leviga-
re, intercæda cum servis laetissimus esse, ridere sapienti-
bus, cantillare assidui. Contrà summas illi secum feriò
putare, ecquid tandem id cauise est, quod ipse, divi-
tius cum abundaret, deliciis afflueret, honoribus excel-
lere, raro tamen latet est, ratiu[m] rideret; ille verò è

Vulcani prospiciat sterops in tantâ egestate sapienti & fini-
cerius rideret, cachinnaretur, etiam & risu diffueret: in
tantis porro laboribus cantitaret perpetu[m], in tantâ
cibi somniique parsimoniam nunquam non hilaris esset,
nullâ sollicitudine concuteretur, quem & cura velut
nubes transirent. Quare fabrum hunc tacito suffragio
beatiorem judicavit leipo, hominiisque adeundi & col-
loquendi quæsivit opportunitatem. Igitur in opus cer-
tum manus illius conducturus, ipse lemniam officinam
adit, adstat, sermones varios misceret. Faber brevia re-
sponsa cantinunculus subinde diffinxit. Quarit tandem
otiosius ille stator, ecquid posset totos soles italutus, ita
& musicus transfigere? Cui faber: Mi domine, inquit,
nulla mihi cura curæ est, præter meum hunc labore,

Doddæ quo.

quo ubi defungot, mercedem recipio; die festo me vi: A
no plusculum in voto: cetera omnia Deo Divisique com-
mittio. Et quia ego opes nullas habeo quas augcam, nullas
etiam habeo quas perdam. Ita nec bella metuo, nec fu-
res nec latrociniis panis meus a muribus tutus est: opes
meas nec naufragia timet nec incendia: ego, coniux, libe-
ri, ferro lanaque vivimus. Ergone, ait dives ille, Plutum
& letitiam in conjugium non posse convenire putas? Sa-
ncte, ait faber, nam divitiae, qui ferio rideat, raro videas;
curis ille uti vermiculis calcus, canis pulicibus, pediculis
mendiculus, usque & usque fatigatus, obsecetur, corro-
ditur. Tacet ad haec dives, domum reddit, sibiique de in-
ventaria tandem veritate gratulatur: die postero ad ean-
dem officinam reddit, refalutat, colloquitur, dumque ho-
mainem labori maximè intentum putat, maruspium,
quod numisurgidum adferebat, occulta & lenta manu
juxta sedentis sciamnum in terram submittit, sic deum
domum repetit. Mane deinceps faber, dum ad lucu-
lentum focum sidat, casu crumenam cernit auream mo-
netam praegnamenta. Expavit primo aurum aspectu, ut qui
ferrum tanquam tueri didicisset haec tenus: dabitur, unde
aurae illa fortuna in illas sefi latebras insinuasset, dein
& cum uxore deliberat, quid faciendum tam inexpecta-
to fortunio, in quos usus tantum aurum erogandum. Ita
varias in curas, Sufficii instar, faber iste distractus, at-
que animum numen hoc celarem, nunc dividit illuc,

In parvissime rapit varia, pérque omnia versat.

*Æneid. ante
med.*

Sed & metus alternaem subi, ne forsan per hanc
fortunam, si illa patet, devolvar in magnum infor-
tium. Atque ita dum has curas coquit sub animo, soli-
tarum cantionum oblitus, & jam aliquot dies con-
suetu lymphonia à vicino non est audit, dixiles elin-
guem aut mutum redditum, & star rana, que certo an-
ni decursu conticescunt. Dives ad fabrum reddit, reperi-
que hominem cogitationibus & curis inmersum, lepu-
tumque, subindeque etiam alè ingemiscerent. Quærit
tandem, quid id esset contra morem morosior, magis-
que reticu? Subitum, inquit, fortunum afflixeritne
an beatit, nondum satis dispicio. Et me, inquit optimas,
subitum infortunio mactavit: peram perdidit plenam
auro. Et hanc ipsam, ait faber, in officina mea, at huic
simillimam reperi, nec scivi anxius & ancepis quid illa
agerem, & cum dicto manus domini restitut, & protinus
vocem recepit, canta vitque ut ante libertime;
meruitque tam sincera fides ut maruspium suum primas
non nihil depleret apud tam candidum in tantu fuligine
fabrum. Nemo jam miretur. Anaccontem Philoso-
phum, qui post acceptum à Polybate Samiorum tyran-
no pecuniarum munus tres noctes insomnis egit, id est
que pecuniam reutulit, cum dicto: *Pecunia malo quam
somo care.* O mortales quid indigesto per acervos
auro, quid avaris fertilium annorum curis confiditis,
futuri beatiores, quò paucioribus contenti? Letat est
Paupertas & sincerè hilaris.

III. Paupertas scientia & artibus apertissima. Jam notum
illud: Paupertas non tantum excolit, sed & excogitat ar-
tes. Non erravit Diogenes qui Paupertatem grande ad
Philosophiam esse praesidium dixit. Orbem obi, & vix
ullus divites scripsit doctos reperies. Ubi imperant divi-
tiae, ibi plerumque exulant litteræ. Ipsi jam infantes &
pueri in scolis hoc ignavia sunt mantelum habent: Non
studemus, inquit, farinae. Aulas & curias obi, & vi-
debis, doctissimorum quemque fuisse olim pauperem; in-
genio & industria emeruisse. Optimè senit Themistocles
qui maluit virum pecunias indigentem, quam pecunias
viro. Philosophæ nutrix, scientiarum & artium
mater Paupertas. Optimè dixit Romanus scriptor: *Po-*
tes consolari pauperes Atilius, sed multò magis docere locu-
plete, quam non sit necessaria solida laudis cupidini, anxia di-
vitiarum comparatio.

*De Attilio
Colatino
Valerius
Max. lib. 4.
cap. 4.*

S. V.

IV. Paupertas dives est. Paradoxum hoc videatur non & pro-
prium, sed istud ad veri regulam examinemus, & suus affectio color habet. Verissime dixit Annus:
Cui cum Paupertate bene convenit; dives est. Non qui parum
habent, sed qui plus cupit, pauper est. Quid enim refert, quoniam
illis in arca, quantum in horreis faciat, quantum pascat, paze-
tum feneret, si non acquisita sed acquirenda computat? Quo
sit divitiarum modus, quare? Primum, habere quod nescit, & quoniam
a proximo, quod sat est. Cui quod sat est, non est, non est
satis erit.

De Concionatore diuissimo verba faciens Augustinus:
nus: *c. Nunquid ipse Paulus, inquit, non habebat divitiae He-
bebat plane. Quas divitias? De quibus dicit, alio loco sapientem dicit:* Fidelis homini Mundus totus divitiarum est. *Audi & q[ui]m non
confitemem: Tanquam nihil habentes, & omnia possi-
dentes: d. Qui vult ergo esse dives, non heret a parti, & totum
possidet: illi inhereat, qui totum creavit.*

Lydwina virgo non solum ipsos trinitatis octo am-
agrotas, & sed etiam pauperrima pauperem eius misere-
rantiibus dicere solebat: *Satis abundat, qui eo, quod
habet, contentus est. Et si uniuersum hominibus com-
munes non sunt divitiae & deliciae, sunt tamen cum mul-
tis communes paupertas & miseria, quibus ego abu-
dans Deo gratias ago, & conquiesco.*

Ego verissime dicitum: *Nunquid parum est, quod
satis est; nunquam multum, quod satis non est. Et certe
si Chrysostomo credimus: Avarus dives à paupertate
tum differt curis, neglegit Dei, corporis inquisitione,
& animi perditione: Nam ventem aquæ ureque fatur,
Fames non est ambitione, contenta est definire, quod de-
finat, non nimis curat. Haec tormenta sunt luxuriae: que
rit illa quomodo post saturitatem quoque esurit; quo modo
modo non impletar ventrem, sed faciat; quomodo si-
stum primâ potionem feda in revocet. Si non nisi domi-
nicum panem, & fastigem caponem in cibum admittit,
sunt non esurit. Sed neque fatus, si pertinet ad rejudi-
cas quam eleganti manu, aut quam perlucido poculo vi-
num tibi ministretur. Fami & siti panis etiam cibarius
& aqua medentur. Si ad naturam vivas, nunquam eris
pauper. Quisquis se ad id, quod natura exigit, compo-
suit, non tantum extra sensum est paupertatis, sed ex-
tra metum. Pecunia sola non facit divitiae, in modo contra-
nulli non majorem sui cupiditatem inicit. Vis fugere
Paupertatem? ex cupiditatem. Non inventu? beda:
*Pauper in cella, dives in conscientia securior dormit in terra,
quam gero dives in purpura.**

V. Paupertas sanitatis mater. Optimè dixerunt ver-
res: Pauperi ut agrotet, non est oculum. Divites vix un-
quam est toto fani sunt. Nec mirum. Cum pace vefra, o
divites, dicam vobis, unde tot morbi vos infestent. Ni-
misi forsan, nimis cibus, nimis potus, & oculi, he
morborum sunt origines, hæ seminaria continuæ in-
valetudinis. Medicorum scitum est: *Somnum humetat.*
Quando jam adeò liberaliter & in multam lucem dor-
mitur, corpora nimis fluida, & humoribus malignis ob-
noxia redduntur. Taceo alia somni prolixioris dama.
Medicis non ignota. De cibo portique nimis res longe
certissima est. Et Siracides apertissime pronuntiat: *In Eridano
multa scis erit infirmitas.* De otio jam pridem omnis Me-
dicorum senatus statuit: *Ubi laboris & exercitiationis defi-
ciens, ibi copia morborum.* At vero divites plerumque mul-
tum vorant, parum aut nihil laborant, hinc necessario
sapientia agrotant. In egenorum adibus vix semel iterum.
Quæ per annum ridet benignior Phœbus, & mensa struc-
torum invitat. Et quamvis tunc pauperes plus equo inge-
rant, & obbibant largius, id omne tamen postero die
laboribus discutitur; non est illis otium, ut agrotent.
Vide ferrarios & lignarios fabros, vide lectores, ex-
mentarios, viatores, aliisque mechanicos opifices, qui
vix

vix unquam agrotant; at verò paene semper opulent. Et nunquid non ipsi quosdam novimus, qui ubi divitias perdidérunt, è dívitiis albo in mendicorum numerum transcripti, simul & leavam arthritidem aut podagram infestam felicissimè amiserunt.

Quod Chrysostomus è cardinale sibi inculcans: *Satietas, inquit, tum corporis robur, tum animi minutus fortis, tum tuendus, tum pudens, tum dignus, tum modestus, tum pacificus, tum amans, tum benevolens, tum solerens, ut delicia laetitiaque bonam valeritudinem, & vites omnes facile subtrahit. Quod si Medicos interrogaveris, omnium prope morborum causas inde ortas invenies. Vnde, & tenus, & simplex mensa (qualis est paupertutis) bone valeritudini mater est, ita eam Medicis appellarent: & non ad satietas et caparari, sed sobriè vesti, saniatatem & sanitatis parentem; contrà satietas morborum ipsa medicis arte incurabilium causam dixerunt. Quod perspicuum est. Siquidem pedum, capitum, oculorum, manuum aggritudines, paralysias, hydropsias, icteros, febres longae & acute, & plures id genus morbi, neque enim vacat in presenti omnes enumerare, non ex modo & temperato viatu, sed voracitate & caparali ingenerantur.*

His confirmandis: *An non videtis quotidie, inquit, ex simptuosis mensis & immodiā inglavie, infinita morborum genera induci? unde podagras? unde capitis dolores? unde corruporum humorum abundantiae? unde innumeri alii morbi nonne ab intemperantia & largiore vini ingurgitatione?*

Ab hoc malo egenorum hominum plurimi planè immunes sunt, cum anno toto non plus vini gustent, quam quantum Cereri libabatur, cui nefas vino facere: In ditorum ædibus plus vini effundunt, quam multi pauperum aliquor annis videant.

Nihilominus valetudo in pauperum quorūque tugurii & casis suavius habitat, quam in opulentis domibus. Et quamvis opulentis homines tota pane pharmacopolia exhaustant, nihil tamen faniores sunt, quam quibus famēs est familiarissima, qui plerumque non magis pharmaco quam vino utuntur. Plerumque nemo minus fanus est, quam qui continuo pharmacorum usu fulcire vult sanitatem. Sanitatis mater Paupertas.

§. VI.

VII. Paupertas virtutum nobile gymnasium. Ad bene beatèque vivendum longè aptior. Paupertas quam large affluentisque divisa. Id cum ipse vite frumenti facile demonstrat, tum sapientium vitorum documenta qui neque habuerunt quidquam, nec habuere voluerunt: vel quia id tutius sit ad securitatem, vel quod ad virtutem aptius.

Audacter dixit Seneca & verè: *Si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi simili. Non potest studium salutare fieri sine frugalitatis curā.* Tantò rectius sensisse credendū Diogenes, cuius effatum illud est: *Compendiosa legum observatio, Paupertas.* Sed multò amplioribus titulis, nec in inanibus, gaudent hac virtus de qua disserimus. Prisci sapientum, ut meritā prorsus, sed tamen succinctā laude Paupertatem assercent, hoc illi scripserunt elogium: *Magistra morum & consanguinea virtutum Paupertas.* Paupertas omnigenas virtutes docet, maximè tamen manutudinem & patientiam. Pauperum manuetudini in retem se offerens Salomon: *Cum obsecrationibus, inquit, loquitur pauper, & dives effabunt rixide.* Addit: *Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquentibus labiis sua, insipiens.* Patientia magistrum esse paupertatem, res testatissima. Christus tuos animos: *Beati eritis, inquit, cum vos maledixerint homines, & persecuti fuere omnes.* Sed quo clypeo, Domine, tuos munis ad injurias omnes tolerandas; nec enim illis euenum corpus, nec ferrea genia, nec adamantium pectus est? In patientiā aversā, inquit, possidebitis animas vestras. Sitita, sed quo paeto tam patientes erunt?

Si dicant esse pauperes:

Tom. I.

Cantabit vacuus coram latrone viator. Invenit, fata.
Unde, obsecro, tam lata tot Martirum patientia? R. 10. v. 22.
pinam bonorum suorum, ut divus Paulus loquitur, cum gau- Hebr. c. 10. v. 34.
dio suscepserunt: Qui didicit opes contemnere, jam novit calamitates perferre. Castissimus Josephus, ut pudicitiam retineret, pallium dimisit: Christianus animus pecuniam mawult pōdere quam patientiam. Et quemadmodum is, qui cum taurō in Circō componitur, hoc *In Hispania* laborat, ut pallio in bestiā caput obiecte primū oculos expugnet, charior enim illi est vita quam pallium: ita qui contra diabolum luctatur, omnium primō suum sibi pallium detrahit, dīvitias spernit: hinc hilarius patientia, hinc facilius pugna, hinc illūtris victoria.

Tres Hebrei juvenes, quod statuam auream, quam Nabuchodonosor exerebat, prō corpore venerari noluerunt, in accensum rogum præcipitati sunt. Tam autem familiarem sibi habuerunt ignem, ut non tantum non corpora, sed nec vestes, sed nec capillos eorum vel leviter ignis libaverit. Eleganter istud, ut solerit, Chrysostomus explicat hoc sensu: *Qui auream statuam Mamum, 22. ad popu-*

lum. Chrys. hom.

monstrant amant, hi profectō in afflictionum flami-

nis ruti sunt; in patientia suā possident animas suas. Psal. 9. v. 19.

*C*ontraria pauperum non peribit in finem. Sic magistra morum, sic consanguinea virtutum est paupertas.

Sed obijcas: Paupertas multis in vita præcipitum fuit. Multarum catarras in tuto fuisse, nisi eam prodidisset paupertas. Ut famem vincant, pudicitiam vendunt. Nihil evincit vane argutator, hoc enim non paupertatis virtus, sed paupertum, eorum maximè, quibus male convenerit cum paupertate, qui orari malunt quam non esurire. Sed & illud *eternum* nō sit:

Plus opum causā delinquent divites quam pauperes. Trochais.
Certissimum est, divites longè pluribus ad vita mon- ver.
strare viam, quam egestatem. Nec ferè dubium illud, & Divitiae
centrum divitibus vix unum vita integræ reperi; con- monstrant
trarium exhibet Paupertas, quæ centum suorum sicut, tia. viam ad vi-

inter quos vix unus improba vita sit in his.

Iter fecerat sanctus Antoninus Florentinorum Ar- Ad hoc pa-

chiepiscopus, cùm in viam miram conspicatus est. Vi- digma.

le tugurium transiunt se objecerat, in cuius recto An- geli spēctabilis

formis se videntes præbuerunt Antonino.

Hanc domum omnino sibi lustrandam censuit vir san- tus.

Ita ingressus, viduam & tres unā filias seperit; omnes veste lacerā & nudis pedibus instabant operi. Hic animus Antonini, ut solebat, totus in miserationem li-

quesceret, & de largiori stipe cogitare, prius tamen in pauperissima illius familia mores inquirere; ubi ē vicinis

intellexit honestas & oppidò laboriosas esse virgines, sed egenas, largissimis elemosynis subvenit non levanda

solum inopis, sed vita deinceps commodius influen- da.

Post aliquantum temporis illac iterum transiundum fuit Antonino, cùm ecce aliud spēctaculum, & priori longè dissimilimum objectur. Neque jam Angeli, sed

demones rectum infidebant. Hoc ab inferis prodigium

causa fuit Florentino Pontifici studiosius in eam familiam indagandi. Igitur à vicinis sciscitatus est, qui se ge-

rerent viduæ illius filiæ. Omnia eadem vox erat, sic enim vicini loquebantur: *Bona virgines largissimis elemosynis adjuvata ad orium deflectere cōperunt, la-*

nificient negligunt, in ueste delicias querunt, meniam subinde lautiorem instrunt, pietatem minus colunt,

tempora rariis adeunt; verbo, jam altæ sunt, neque amplius cum inopis pugnant, sed otio admisso sicutantur

vita. En quales hospites exclusi paupertate domum subeant; opor, luxus, omne genus vitiorum.

VII. Paupertas celi dominæ. Ex ore Christi res liquet: 7. Pauper-

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. tas celi do-

Ceteris promittitur quidem præmium, sed futurū posse na.

debunt terram, consolabuntur, saturabuntur filii Dei vocabun- Matth. c. 5. v. 3.

tur, &c. At pauperibus velut præsentissimum datut.

D d d 3

Ipsorum

Bern. ser. 4. Ipsorum est regnum calorum. Hinc ausus dicere Bernardus: Paupertati non tam promittitur, quam datur: Regnum calorum est ipsorum. Nam eti hæreditatem hanc opulentissimam post mortem, prout cereri beatorum, ad eam, ob maximam tamen illius certitudinem jam datur, jam data dicitur: Ipsorum est regnum. Attende, quatenus Domini verba, quam ea Paupertati favant. Nos homines Hispani, Galli, Poloni terram partiam exprelliri, recepto more dicimus: Est regno Gallie, est regno Poloniae, est regno Hispaniae; de solo Philippo IV. dicitur, ipsius est regnum Hispaniae; de solo Sigismundo III. est regnum Poloniae; de solo Ludovico XIII. afferi potest, ipsius est regnum Galliae: de aliis omnibus etiam Dynastis & Princepsibus hoc solum licet dicere: sunt regno seu Gallia, seu Polonia, seu Hispania.

Hic reges in
hac regni
erant, cum
hac scribere-
rem.

Luc. cap. 16.
v. 9.

Aug. ser. 10.
v. 28.
de verb.
Apostoli:

8. Pauper-
tas Christo-
charissima.
Bern. ser. 1.
in Vigilia
Nat. Dom.
fine.

Psal. 4. v. 3.

Matth. 6. 11.
v. 29.
Psal. 87.
v. 16.

2. Cor. 6. 8.
v. 9.

Luc. 6. 4.
v. 18.

Christus

ut amorem

paupertatis

peruade-

ret pauper-

rimus esse

volut.

Matth. 6. 8.

v. 20. &

Luc. cap. 9.
v. 58.

Bern. ser. 3.
de Nat.

Ciristis,

med.

Paupertati non tam promittitur, quam datur: Regnum calorum est ipsorum. Nam eti hæreditatem hanc opulentissimam post mortem, prout cereri beatorum, ad eam, ob maximam tamen illius certitudinem jam datur, jam data dicitur: Ipsorum est regnum. Attende, quatenus Domini verba, quam ea Paupertati favant. Nos homines Hispani, Galli, Poloni terram partiam exprelliri, recepto more dicimus: Est regno Gallie, est regno Poloniae, est regno Hispaniae; de solo Philippo IV. dicitur, ipsius est regnum Hispaniae; de solo Sigismundo III. est regnum Poloniae; de solo Ludovico XIII. afferi potest, ipsius est regnum Galliae: de aliis omnibus etiam Dynastis & Princepsibus hoc solum licet dicere: sunt regno seu Gallia, seu Polonia, seu Hispania.

Tanum autem in ea non discriminis est, quantum inter regem & subditum. Ut ergo Christus pauperes non esse cives solum, sed esse reges cœli ostenderet, non eos esse de regno calorum, sed eorum ut regum, calorum regnum eis pronuntiavit. Hinc & illud Christus summo pauperum honore dixit: Ecce vobis amicos de mammom iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.

Sed quid ait hic, Domine? ipsi alios recepturi sunt in eum? Hoc quidem tui munera est; aliorum vero recipi a te. Id sane negari non potest. Verum ad eam pauperes electi sunt gloriam, ut veluti reges in cœlesti regnum eos admittant, quos bene de meritos agnoverint. Neque vero Christus dixit, amite Pauperum gratiam, ut postquam mortui fuerint, recipiant vos illic, quo ipsi ante vos prævenirent. Non hoc; sed postquam vos defeceritis, ipsi etiam cum superfluitate, ipsi adhuc in terra gementes, & mortis debitores in regnum introducent immortale. Quidjam amplius egenus testibus? Paupertas cœli domina. Ambrosii dictum est: Qui contemnit facularia, merebitur eterna. Ejus rei veluti caelum affigans Augustinus: Est enim, inquit, paupertas regni caelis premium.

§. VII.

8. Paupertas Christi charissima. Hanc enim primo in orbem ingressum tamen matrem arctissimum complexus. De quo Bernardus: In celo, inquit, paupertas non inveniebatur; porro in terris abundabat & superabundabat hec species, & ne sciebat homo pretium ejus. Hanc itaque Dei filius concupiscentem, descendit, ut eam eligat sibi, & nobis quoque suam estimationem faciat pretiosam. Sic pascentes Christus est præsipi velut e carbedi concionatur, & clamant: Fili hominum, ut quid diligitis vanitatem? hic vel ab infante discevit divitias, fastum, delicias contemnere. Dicite a me, quia pauper sum & humili corde: pauper sum ego, & in laboribus a juventute mea. Dicite cor celo figere, amite cœlestia.

Rupem induit, qui concionem infantis hujus negigit. Quoniam propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopiam non divites effemini. Sedebat in celo imperio Romani folio Augustus, jacebat in vilissimo Bethlehemi stabulo Christus; at celsior in stabulo Christus, quam in folio Augustus. Atqui diutissimum hic mendicus, infans divinus ideo in orbem venit, ut pauperes divinissimum suis concionibus ad omnem morum sanctitatem formaret. Testis ipse: + Spiritus Domini super me, inquit, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus. Atque ut iis amorem pauperum, confitacionem perfruaderet, ipsi omnium pauperium esse voluit. Videat nascientis cunas, videat lectulum morientis; aqua calida nascientis deest, frigida morienti. Reliqua omnis vita inter Paupertatis amplexus acta: Nimurum vulpes foras, & volvuntur cœli nidos habebant, non habebat rerum conditor, quod caput reclinaret. Hic ego cum Bernardo voce quam possum contentissima proclamo: AVT ISTE FALLITVR, AVT MUNDVS ERRAT. Falli non potest Christus.

A stus paupertatem complexus, ergo errat mundus paupertatis inimicus.

§. VIII.

IX. Pauperes Deo singulariter commendatissima, ut recte & ximus in genitum fiducia Deum allocutus: Tibi, ar, derelictus pauper, orphano tu ex auctor. Et tuncum ceteri hojus in pauperes favoris: Oculi ejus, inquit, in pauperem respiquant. Rarissimi sunt in orbe, qui pauperum curam pueri gerunt. Nec tacuerunt hoc humane gentis vitium. Pocula, rati, qui pauperum sortem variè deplorarunt. Vetus & tyricus iure sic queritur:

Ultimus autem
Armenia cumulus, quid nudum, & frustis rogantem
Nemo cibo, nemo hyspicio recteque juavit.
Nec Bilbitanus yates hanc erga pauperes inhumanitatem filuit, dum prædictus:
Semper eris pauper, si pauper es, Amiliane,
Dantur opes nullis nunc, nisi divitiae.
Abi pauper, abi, abi; exclusissimus es: omnium nasea
& falditum es, cui cura sis, nemo est.

Ergo, mi Deus, cum pauperum curam vix illus habeat, tibi derelictus est pauper. Artifex haec arti fiducia, sapientia tua sapientia, suis divitiis dives, viribus suis robustus, forma suis formosus. Sunt, qui amicis fidam & gratiae: neminem habet, cui fidat pauper, nisi tibi, ô Deus, cui derelictus est. Tu tibi derelictum curabis, nam revera Tibi, tua cura ac providentia, tua bonitia ac sapientia, tua misericordia atque omnipotentia derelictus est ab omnibus.

Infantem confidera desertissimum a natura: nescit vivere, nec se induere, nec cibum capere, sed nec pretere potest. At mater præstat illi omnia; mater admoveat ubera, cibum & potum una porrigit, mater induit, ab æstu & frigore defendit, in lectulum reponit, blanditus sopit, dormienti cantit, cunas moveat, plorante mulcet, tidenti atrredit, agorantem dies nocteque assidet, iugi vigilantia, summa cura. Talis in pauperes mater est Deus, haec illis omnia, & fidelius quam ulla mater infanti exhibet. Ipsi derelictus est pauper, ipse illos exutrit, tantum salubriter, quanto parvus. Et vero istud pauperibus a se præstantum pollicitus: Nunquid oblivisci potest maledicere infantem suum, inquit, ut non misereatur filio uteri sui? Ego tamen non obliviscar tui.

Videntur Deus & Mundus sortiti, quis pauperum, quis divitiam habetur curam. Hic Mundus sorti ea obtigit, et curas & cogitationes conferat in opulentos, ita Deus pauperes sua curationis esse voluit: Illi derelictus est pauper. Jacobus Apostolus hac de re luculentus: Audite, inquit, fratres mei dilectissimi; Nonne Deus dedit paupertem in hoc mundo? Beatus ergo qui intelligit super regnum & paupertem. Nil facilius quam videre pauperes subiecti sunt obvii: Paupertas premium intelligere, difficile; arcanum est, & ignotum Orbi, Paupertas, clavis cœli aurea, fed occulta.

In oculis omnium sunt, qui clavis hac aurea dexterim sunt uiri. Videat Christi discipulos, vera sapientie cultores, qui Magistri optimi exemplum fecuti, nihil rerum habuerunt. Pauperes erant, cum se domino adjunxerunt, sed mox pauperiores facti, aurum & quidquid inter homines pretiosum est, aspernati, una duxerunt amicti tunica, terram peruersi, cœlum sulphirabant. Tenuis rerum facultas erat, sed potestas ingens referendo cœlo, & obserando ad arbitrium: sic & regnum inferorum pœnatoribus ad nutum parebat.

Hos multa millia hominum diversi ordinis & sexus fecuti.

§. IX. Abra-

§. IX.

Anighominis & probo sibi ipsi datus, si quenquam se pauperiorem natus esset. Felix Paupertas que unius dicitu tantum proficit, ut pene jam plutes sibi qui eam sponte colant quam qui divitias adorant.

Se non tacendus mihi Paulinus Presul Nolanius, vir Paulinus a preso Patribus laudatissimus, quia inter pauperes pauperum. Ati ut haberent quod pauperibus darent, sua videnterunt, huc verò vendidit leipsum. Hinc illae Paulini voces: Domine, non ego propter aurum ex-

crucier: ubi enim sicut mea omnia, rufiis, tibi enim (inquit Aug. lib. 1. de Civit. c. 10.)

Augustinus) habebat omnia, abeunt vobis & thesaurizare Christus monerat.

Nec Paulino multum inferior Gregorius Neocesa- rensis Pont. Episcopus, * qui hoc posteris de se narrari voluit, quod vivis nullius loci possessor fuerit, & mor- tatus alieni (epulchri habitator sit. Inter ipsas idololatrie

tenebras aliquid eusebinodii lucis affulit. Nam Flaminii vobis.

Diali olim, seu Jovis sacerdos, hederam non modo tangere, sed & nominare nefas fuit, quandoquidem presi- cles hederam tenacitatem & adhæsionem significabat, ut quae texili silvula parietibus aut arboribus insperaret. Atqui virum Deo dicatum rebus caducis inescat & adhæ- scere turpe censebat presi. Luculentum ejus rei speci- men mox addo.

Ad Ephesionem anachoretam. Egyptum Melania nobilissimum non tacendum. Ad Albatem Joanniē de Petri duo re- ligiosi venerant Moschus & Sophronius, & ad mores sancti compendiosum documentum rogabant. Quibus opimus senex Amate, inquit, nuditatē rerum omnium & continentiam. Atque ut effati sui rationem redderet, subiunxit: Mihi credite, rem pāne incredibilem narrati. Cū ego adolescentis in Scithi degerem, quidam ē feribus silene laboravit. Ut huic malo medicina fieret, medicum acer in quatuor ejus loci monasteriis quāsi- tum, & nihil inventum est; cū tamen in iis conobis ter nille & quingenti monachi habitarent. Ex hoc uno arctissime paupertatis specimine in aliis conjecturam facere licebit. Si nihil in amplissimis quatuor monaste- riis sicut acer, quid putandum est fuisse vini, quid aroma- tum, quid buriarum olei, quid porrō carnium aut pi- scium? En veterem frugalitatem. Ah quantum ab his moribus divertunt nostri! Vix aliquam paupertatis um- bram retinuimus: reviviscant hi presi patres, & po- steri suos immodi luxus accusabunt.

Damna quid non immittit dies?

Etas parentum peior avis, tulit

Nos nequiores, mox datus

Progeniem vitiosorem.

Exarganum ergo animis, & neglegit Paupertatis debi-

litatis spiritus pristini temporis memorā recreemus.

Sed prioribus illis accessendus Ephem, imago Paupertatis, qui testamentarias tabellas scriptis his verbis: Nec crumena mihi, nec baculus, nec pera fuit. Nunquam aurum aut argentum, aut aliā rem ullam posse- di. Nam bonum regem ad suos discipulos in Evangelio dicentem audiri: Nihil in terra poscederis. Quam- obrem nulla me rerum ejusmodi cepit cupiditas.

Sed nimis sit laboris, omnia solitudinis antra excute- re, & sanctissimos quoque viros simul & paupertimos inde in publicum educere. Franciscus Affrias tanto af-

feditu in paupertatem arsit, ut eam vix quisquam artius complexus fuerit, diligenter hōverit, sanctius custodi- verit. Hic invito & reclamante patre, convicia insuper ingenerit, inopiam onibus orbis thesauris preculit, nū- dus nudum Christum securit.

Cūque paternis bonis sponte renuntiāset: Jam demum, inquit, animo hilari & serio precari potero: Pater noster quies in calu. Nimi- tum laudis loco posuit Franciscus, quod pauper esset;

S. Ephrem. Greg. Niss. in vita S. Hiram.

S. Franci- fuscus Aff- fias.

8. d d d 4

fuerit

Amans voluntaria paupertatis fuit illustissimum illud feminarum fidus Elisabetha.

Hæc cū regis adhuc fortassis fulget, inter ancillas ad mendicantium mo- rem se compofuit, vestem nativi coloris, rustici tex- tūs habuit, vietum sibi suis ipsa manibus paravit lanificio, Marchionis coniugis, regis filia. Neque paupertatem tanum, sed & pauperes omnes affectu initimo com-

plexa est. Ideo hunc sibi præcipuum sumptu labore, sua omnia in pauperes utriusque manu effundere. Nec

unquam, dum vixit, lator fuit Elisabetha, quācūm fortunis omnibus procula, jāmque inter mendicos

centa hospitium & panem quæsīt, tantū similius Christo, quācūm in tantā paupertate parentior.

Paupertas prima quidem fronte subtilis ac rigidula, at cū in familiaritatem admittitur, minime sumptuosa, facilis, secura, ac etiam benigna est. Ut enim re-

sistentibus permolesta, sic ultiō eam admittentibus per-

jurunda est; adversus fures & pejores furibus voluptates

pervigil excubitrax; adversus vulgi mortus & insula judi- cia custos optima. Nam prodigalitas & avaritia plerum- que divitum aedes obsonerunt. Si quam domum Paupertas immigravit, jam in eā vix nullus superbis locus, nec invi- die, nec gravitoribus damnis, nec damnorū expectationi, nec inuidiis, nec mille suspicionebus, nec naufragiis, ne- podagre locupletum hospitibus. His exclusis, plus loci

erit quieti, plus tranquillitati & virtuti, quanto minus

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

hac erit fortuna. Sæpe animo etiam relætant modestiam per usuali paupertas, quodque philosophia nunquam consecisteret, id inopia effectum reddidit. Sententia Christi dilucidissima, immutabilis: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum calorum.* Credis haec, o pauper, & non exultas? Credis haec & dives, & non trepidas? Naufragium fugis, & plumbeum amplecteris? Quid vanius eo, qui putat plus valere numen, quam Deum?

Quid igitur mendicant pauperiem quasi præcipuum generis humani malum diuturnis convictis laceramus, quæ ut non abundantibus, ita fidis überibus, Paulos, Antonios, Macarios, hisque paria robora virtus aluit, alitque etiamnum hodie tot hominum religiosorum milia. Thesaurus certissimus patiens Paupertas.

ACTIONES PAUPERATIS.

1. Actio Paupertatis.

Cassian. lib. 4. de insitu. et renunciacione. c. 20.

Secunda.

Plutarch. de plecti.

vere indigentia.

Hic exemplum Domina nostræ merito

ingerimus.

Beata Maria nobiles & locupletes habuit

parentes, ipsa tamen nec pastores, nec pescatores, nec

ullus alios pauperes grandi supercilie, ut solent divites,

et se removit. Illud prorsus est intolerabilis, si homines

religiosi Paupertatem professi, pauperes fastidiant aut

sperrant, divites demulcent, & iis adulentur.

Tertia.

Senec. epist. 18. initio.

Idem ep. 20.

in fine.

Ipsum denudò luadens:

Necessarium ergo,

inquit, judico id,

quod tibi scripti magnos viros sepe scelle,

aliquos dies interponere,

quibus nos imaginariæ Paupertate exerceamus ad veram:

quod è magis faciendum est,

quod delictis permauidimus,

& omnia dura ac difficultia judicamus.

Potius exitandus è nostro

& velicandus è animis,

admonendisque naturam nobis mi-

nimum constituisse.

Idem repetit monitis inculcans:

Sed

mant, inquit, quo' dam dies,

cum illos jam divitiarum tedium

cepit, quibus humi centent, & remoto auro argentoque fistili-

bis utantur.

Horat. lib. 3.

carm. oda 29. ad Ma-

cen.

Senec. epist. 110. med.

Quarta.

Plurimque gratae divitibus vices,

Mundaque paruo sub lare pauperum cenæ,

Sine aulaeis & oltro, sollicitans explicuere frontem.

Ergo difficietas tecum ipse, quid sit necessarium, quid supervacuum.

Nou est auctor, quid te nimium laudes, si contemptus

aureos lectos & gemmeam supellecilemque est enim virtus, su-

per vacua contumere tunc te admirare, cum contemptus ne-

cessaria. Tunc te admirabor, si non contemptus panem etiam

sordidum; si tibi persuaseris herbas, ubi necesse est, non pecori tan-

tum, sed homini nasci.

4. Paupertas vera & Domini Jesu imitatrix, non

tantum opes contemnit, neque solum superflua abicit,

sed quandoque necessaria etiam sibi subtrahit. Nam

quod Albertus Magnus afferit: Ubi plena est necessitas,

ibi non est vera Paupertas. Christo & ipsius discipulis

panis etiam defuit, cum eos fames docuisset spicas vel-

lere. Christus in cruce nec frigidam sit, nec astringentem sanguinem capiti supponendum habuit.

5. Vera paupertas non est sollicita nec anxia de cibo, Quæ potu, amictu. Habeamus aquam, habeamus polenam & pannuciam, jamque cum ipsis, inquit, regibus de felicitate certamus. Cui partim non sufficit, et nihil sufficit. Corvorum pulli, quia nondum nigræ, a parentibus non agnoscuntur pro filiis, & video deferuntur; cum autem etiamnum implunes sint, cibum sibi querere non possunt. Nihilominus vel ore, vel manus & calicibus paescuntur a Deo: *Qui dat jumentis escam ipsis, & pulli corvorum invocantibus eum. Qui dat escam omni carni.* In que Paupertas se plenissime committit Deo, qui avulsi, & ipsis etiam vermiculis providerit, & necessaria liberaliter subministrat.

6. Varii sunt Paupertatis gradus, hinc & varia actiones. Primus sit, opes non appetere. Alter, nihil laboris impendere acquirendis opibus. Tertius, eas ultrò oblatas respire, nec admittere nisi coactum. Quartus, pauper omibus, seu salario, seu viatu quotidiano, seu vestitu plebeo contentum esse. Quintus, exclusi superflui necessaria tantum admittere. Sextus, necessarias etiam, subinde latrem, caret velle. Septimus, quotidiano usui viliora eligere, & vero etiam gaudere, cum defuncti necessaria. Hic jam Paupertatem amantis est se ipsum examinare: *Die, bone vir, in quo tu gradu constitisti? An in primo, an in tertio, an in quinto, an fortassis in nullo?*

7. Non infrequens Paupertatis actio inter homines etiam politicis hæc est: Alterius cura se committere paescendum, & vestendum, & eo cibo, potu, ac velitu contentum esse, qui ad alterius arbitrium datur. Id Thomas Morus fecit, qui uni sutorum famulorum hanc sui curam delegavit; atque hunc tutorem suum vocavit. Hic illi pileum, hic caligas, hic calceos, hic pallium, ceteraque necessaria ex ari dominico dedit. Hinc cum a familiari quopiam ob calceos nimium attritos monebat: *Roga, inquietas tutorem meum, ut alios misericordem emat.*

8. Paupertas munera, praesertim si ea adulacionem aut corruptelam vel minimum oleant, non tantum non ambit, sed etiam oblatæ confitante respuit. Nec enim Philosophi dictum ignorat: *Munera accipere, est libertatem vendere. Id agit Paupertas, ut possit cum Abrahamo dicere: Levo manum meam ad Dominum Deum ex celsam posse fore cali & terre, quod à filo subregnum si que ad corrigiam caligas, non accipiam ex omnibus, que tua sunt.* Et cum Samuele: *Si de manu cuiusquam manus accipi, & tibi contemnam illud hodie restituantur vobis.*

9. Quisquis paupertatem amat, sua omnia, quæ possidet, annis singulis recentet, & scrutatur accurate, quid superflui aut nimis curiosi habeat, quid injuncte reineat, num ære alieno laborer, quibus rebus nimium adhuc rescat, velut polypus scopulo. Cor hominis plerunque infatiable nunquam dicit, *SUFFICIT.* Cogitandum ergo sapiens seruum illud Domini effatum: *Qui non renuntiat, non regnabit.* *Lou. cap. 19. tunc omnis que possidet, non potest meus esse discipulus.* Non quidem relinquere omnia, sed certe renuntiare iustitiam omnibus; ne felicitet in ista hedera asteat per hac fluxa separamus, siquidem, qui ex virtute paupertas est, non tantum caret opibus, sed etiam amore opum. Quid tibi prodest, si eges facultate, & ardes cupiditate?

10. Paupertas summo studio curat, & frugalem temperantiam in mensa, & decentem modestiam in ueste, ac omni supellecili: quod vero vel gula, vel ostentatio & pompa subtrahit, id omne Christi membris impedit, & mawult esse nudos domi parientes, quæmæ vestitus pauperes. Cum vero temporis ratio & floridus dignitas vestem postulant splendidiorem, id artifici paupertas invenit, ut ea, quæ latent, vilia sint aut etiam aspera. Quanti Principes, quanti Reges & Reginæ, Cæsares &

fares & Pontifices sub yeste Attalicā hispidum gestarunt A vigiliis ac jejunis in suum corpus pugnavit. Testis ipse dignissimus fide: Ego autem, inquit, cum mihi molesti es. *Psalms. 34.* sent, induebat cilicio, humiliabam in jejunio animam meam. *v. 13.*

Vigilari, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. *Anticyp. v. 8.* verunt vigilias oculi mei. Hęc carnem tacita insulibus *Psalms. 76.* frangunt, hęc à Deo laudata sunt; idque hoc consilio. *v. 5.*

CAPUT X.

Rosa Purpurea, seu, Mortificatio.

§. I.

ROSA Purpurea Pharmacopolis notissima: huic conferenda notissimi nominis, eti parum venu-
ti, Mortificatio, seu Abnegatio sui. Virtus omnibus ra-
dicitus evellendis instrumentum aptius ac potentius
non est Mortificatione. Summa perfectionis, scipsum
opifice posse. Virgo cælestis licet maceratione carnis ad
tuendam cætitatem non eguerit, ea tamen usi est, ut
posteros doceret, quā ratione cupiditates frenande, &
inferiores animæ vires restauranda sint. Itaque ibi per-
fectionis cœpit virgo, ubi alii deserunt, cāmque vita
rationem tenuit, quā in se melior, quamvis ipsi non fue-
rit necessaria. Potuit Domini mater cum filii discipulo
glorianti: Semper mortificationem Jesu in corpore nostro cir-
cumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.

*1 Cor. 4.
v. 40.*
Hęc om-
nes sancti
uli sunt.

Hic ego studiosissimum lectorum compello, eique omnium Sanctorum res gestas propono, & hortor, ut ea cum curā evolutam. Illud denique de Sanctis omnibus, sit scio, affirmatissimè pronuntiabit: Revera hi omnes nec unico quidem excepto, in scipsum rigidissimi fuerunt. Hoc uno sibi omnes fuit illimi, quod eorum nullus in scipsum non revera fuerit. Horum nemo sibimes induxit, nemo semet palpavit, mortificationem Domini Iesu in corpore suo circumferebant omnes.

Et quemadmodum pädagogus quammaxime au-
sterus, aut Orbilus plagosus omnes pueri natus atten-
dit, & quām primum exerrans oculus, vel lingua prom-
ptior, vel manus incomposita, vel gestus non decorus
deprehendit, mox objurgatrix adest ferula, mox oris
tonitru percellit; vel minima queque castigatur: Ta-
les omnino in scipsum fuerunt Sancti omnes, sui ipso-
rum rigidissimi pädagogi, imo hostes acerimi, quorum
hoc unum studium erat, adversarium lèdere: hic om-
nium Sanctorum triumphus fuit, corpus sub jugum mi-
sere, & incommode affectile quamplurimi.

*B. Mariae
duplex ge-
nos morti-
ficationis,
Math. 2.11.
v. 18.*
*Luc. cap. 22.
v. 39.*
Triple
mortifica-
tionis ge-
nus in pa-
tido.

Virgo beatissima geminum Mortificationis genus exseruit, ut de illa tunc dici potuerit: Non comedit, non dormit. Quod Servator de suo prodomo Baptista afferuit: Venit Ioannes neque manducans, neque bibens. Adeò namque modici cibi potusque fuit, ut nec comedisse, nec bibisse censeri potuerit. Idem de Domini Mater af-
ferendum. De vigiliis illius jam suprà demonstratum est. Sicut enim Filius complures noctes pervigilavit pre-
cibus, idque secundum consuetudinem, ita Mater mini-
mi fuit somni, & plerumque dimidiata noctem diur-
nis laboribus affixavit. Nec somni tantum, sed & cibi
parcissima fuit Domini Mater, quæ non quadraginta-
diale, sed septuaginta duorum annorum jejunium cele-
bravit.

Triple Mortificationis genus in paradiſo cœpit, ci-
licia, vigilæ, jejunia. Fames quidem & jejunium est in-
dictum; nam Adamus talem edit boletum, post quem
nihil amplius edit in paradiſo. Vigilæ coepit, nam
fomnos timor abfuit, & leſe conscientia vulneris. Ci-
licia in ufo esse coepit; vix enim Adamus cum uxore
pomum admorderat, & mox unde cilicium sumeret,
circumspexit; siue illud suppeditavit. Nam folia de sicu-
planè apera contexerunt in duos baltheos, iūque cor-
poris rebellionem velarunt.

*Gm. 37.
v. 34.*
*3 Reg. 2.21.
v. 27.*
Jacob cruentā tunicā filii Josephi visā, induitus est cil-
cio. Achabus rex ceteroqui non optimus regum ad Eliæ
minas: Operuit cilicio carnem suam, jejunavit, & dormivit
in sacco. Regum sanctissimus David, tam cilicis, quām

Cum aliquid nobis amantissimus hic Pater subtra-
hit, jocari nobiscum & ludere videtur, nam sèpius
triplo feno reſtituit ablatum. Rem oculis subiūcio. He-
rus famuli sui ades animi causā ingressus, foris accum-
bens mensam, crassissimas librales placetas reperit,
&c; Quælo, inquit, quod hoc deliciarum genus est, ma-
fam tam malè cōstām vorare? non hoc valerudini facit,
scopone, & lignari sectori date, qui ferreō stomacho
hoc genus mafie digerat; mitram alias ē mē domo.
Hac lege nemini gravis est abstinentia à cibo tam illau-
dato. Elapsus aliquot diebus misit hic Dominus ē suā cu-
linā collyras tribus aureis incoctas. Hęc popanorum
muranū domestici omnibus & jucunda & utilis fuit.
Addo huic non diffinile.

Amicum ægrum & lesto decubentem invisit quis-
piam ē sincerissimi amicis: cūque jam abitum para-
ret, cervicali, tanquam ægrum levaturus, aliquot au-
reos clavi supposuit. Ægrotō pronissimum fuit irasci &
vociferari, sed amici reverentia continuit sc. Cūm au-
ten ægroti grabatæ erigeretur, inventum est aurum
amicissimo furto suppositum. Et nunc, ajebat æger, in-
telligo non ad vexandum me pulvinar motum. Sic Ar-
cesilaus fecit, qui cognito Apellis Chii duplicito morbo,
hos est, paupertate & invaleitudine, viginti drachmas
fecum attulit, & ægrotō assidens: Hic nihil est, ait, præ-
ter Empedoclis elementa,

Ignis, Aqua, & Tellus, atque Ætheris ambitus alni.

Et tu etiam, m. Apelles, incommode cubas. Et una cum
diecto culiciram movens, pecuniam subjecit. Hanc anas,
Apellis famula, cūm leste sterneret, invenit, & cum
admiratione ostendit. Ad quæ subridens Apelles: Hoc
est, inquit, Arcesilaus furtum.

Hic ego cum Christo interrogem: Intellexisti hac om-
nia? Si amantissimus Deus, sic omnino nobiscum agit. *Math. 6.13.*

Quidquid subtrahit, modò non invisit, id grandi redi-
dit fenore: vult optimus Pater, ut etiam nos ipſi ægrè
faciamus carni, eique modò cibum, modò potum, modò
vestium aliud, jam aliud voluptatis, jam & par-
tem somni subducamus, idque cum ingenti emolumen-
to. Nec enim unquam tale quid nobis demimus, quin
plura decupo, centrum millecuplo reddantur. Nu-
quam lucroſor est jačtura: perdendo acquirimus.

Quod si hoc hominem ratione agentem non mo-
veat, nihil agent omnia sanctorum Patrum volumina,
qui omne genus Mortificationis, præcipue jejunium,
miris laudibus exulerunt. Omnium loco sit *Augusti.* *Aug. lib. 4.*
nisi, qui adversus Pelagianos: Nullus, inquit, sine jejunio. *Hypog. cont.*
v. 21. Pelag. posse
vicit diabolum. Jobum. Origenes septem continuos dies
jejunii traduxisse afferit. Nova legis Hæpiter Jeanes
Baptista omnem vitam jejunis exigit. Discipulis suis
Dominus Iesu jejunium commendavat hi verbis: *Hoc Matth. 6.17.*
genus demoniorum non ejicitur nisi per orationem & jejunium. *v. 21.*
Videte charismati, ait Hieronymus, quanta sit jejunii virius, Hieron. l. 2.
ut id facere jejunium valeat, quod Apoſtoli nequivirunt. Mor. *contra lo-*
stificationem exterioris caput jejunium. Pharmacis & viam.
Pharmacopolis omnibus longè salubris est jejunium.
Hoc spiritum vegetat, hoc corporis deliciis fractum re-
staurat, hoc illud rationabile & Deo placens obsequium. *Rom. 6.12.*

Perfusissimus sum, si reipsa, & quod dicimus, pra-
etice sciretur, quām moderatum jejunium Deo atque
Angelis complacitum, quām hoc valerudini salubre,
quā animo fructuosum sit, plurimi aut prandere tantum,
aut tantum cenare affuercent. Initium hujus con-
ſuetudinis

Cyprian de
jejunio &
iustitia. Chri-
stii.

Sueruditās paulò difficultius est, & sentiti solet. Sed eo superato jucundissimi progressus sunt. Et sanè plus voluptatis percipitur ab hoc tali jejunio, quām si corpus quotidie farciatur ad fastidium. Optime Cyprianus dixit: *Quotquot viros virtutum vidimus, sine jejunio non legimus ascendere: nec enim aliquid magnum moliti sunt, nisi abstinentia praeceperit.*

Eam ob caussam viri feminæque sanctitatis eximiae, sed & summae dignitatis, jejunio sabbatio Domini Matrem colere confluunt: duos tressē nomināsse fecerit, ut in ore duorum aut trium r̄fūm flet omne vesp̄num.

Matth. c. 18.

v. 16.

Sur. som. 5.

in ejus vta.

u. Ordinis

Minorum, A

Sixto V. Ca-

lūibus ad-

scripsus

Chron. Mi-

nn. pari. 3.

lib. 5. cap. 5.

b. Sea Por-

tugallie.

c. Anno In-

bilai 1625.

ab Urbaño

VIII in al-

bum Divi-

rum relata.

d. Petrus

Peripinianus

orat. 1. in

eamē Re-

ginam.

Esal. 80. v. 3.

Origenes in

dictum

P̄f̄l̄m̄m̄.

Iſidor. Pelusi-

o. i. ep. 36. 4.

August. in

P̄f̄l̄m̄. 50.

Deut. cap. 9.

v. 9.

S. Nicolaus Tolentinas omnigena virtute, sed abstinentia cum primis clarissimus, quavis sextā feria & sabbato semel tantum admittet barbitum, pane solo & fonte contentus, idque in eternis Virginis honore.

S. Didacus Complutensis a omni sabbato & divina Matri p̄vigiili pane itidem & aquā jejunium toleravit.

S. Elisabetha Lusitania & Regina, & præter vernum aliaque jejunia pene quotidiana, diebus quadraginta ante diem Virginis in celum Assumptæ jejunio peregit; singulis insuper sextis feris, divæ Matri p̄vigiili, ac quovis sabbato, pane solum & aquā inediā solabatur. D ita medium ferè anni partem aquā & pane solo tolerabat.

Idem fecerunt & faciunt hodiisque plurimi, omnis ordinis & dignitatis homines.

§. III.

D Veniam, lector, voci non in Latio natæ: seipsum abnegare, seu Mortificare, est alium fieri quām ante fuerit. Sic alius à seipso evadit timidus, qui fortitudinem induit; sic laetus, & hoidini debitus castigationem amplexus, priorem se esse nescit: sic gula mancipium aut ebriosus, ubi abstinentiam sequi coepit, priori homini fit diffimilissimus, fit novus, fit alius ho. Hæc Mortificationis ratio est.

Horratur Plāces regius: *Subite psalmum & date tympanum.* Perinde si diceret: Accipite eruditionem carnis, & reddite Mortificationem carnis. Congrua commutatio, & pene necessaria. Quod Origenis acumen confirmat his verbis: *Psalmum divinam doctrinam vocat. Tympanum porr̄ organum est & pellitū confutum. Iubet igitur divinis oraculis sonum congruentem reddere. Accipite spiritualem doctrinam. & reddite mortificationem membrorum.*

Optima igitur psalmi & tympani cohæsio, optimus doctrina & mortificationis nexus. Ad rem Iſidorus Pelusior: *Ex carne nostrâ, inquit, tympanum efficiamus; sic nempe ut nullum preposti affectus motum habeat, verum terreni membra mortua & extincta sit.* Divinas litteras recte versat & meditatur, qui corpus castigat, & Deo seipsum macat.

Id exemplo suo sanctissimus Moses firmavit, qui legis divinæ tabulas accepturus quadraginta dies jejunio consecravit. Ipse de le: *Perseveravi, ait, in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens & aquam non bibens.* Opportunus sanè recipienda legi apparatus jejunium carnisq̄ Mortificationi. Atque hoc est pro psalmo tympanum exhibere. Eleganter Augustinus: *Noli, ait, extrimes pecus, quod maestis inquirere, habes in te quod occidas.* Maestis a clatum superbia taurum, maestis gibberum avaritiae camelum, jugula olentem luxuriam hircum, sacrificia saginatum gula vitulum, obrunca mordacem invidia molochum, dilaceria pugnacem iracundie arietem, concrema ignavum pigritiae asinum. Has pecudes occide, & ritè litasti Deo: his enim vietimis delectatur.

Bene ageretur cum homine, si corpus hoc, quo vetus homo tegitur, tam promptum inhereret virtuti quam voluptati: hanc sponte sua sequitur, illam, non nisi imperio coactum. Ceterum quod contumacius est, magis in vita propensum, eo fortius sapientiusque fe-

A cisse videri possunt ii, qui illud ut nequissimum mancipium inediā, labore, verberibus affligentes, fatusi juge subjecerint.

Nec pauci fuere, qui gentilitatis quidem tenebris operati, virtutis tamen studio aut necessitate adacti, aut in gloriae aucupandæ in suum corpus imperium plane t. impinguum exercuerunt. Socratem haec in re laudansissimum dicerem, modò ei disciplina Christiana non defuerit, tamen perlebat is perdius & pernox à primo foli ortu, ad somnium alterum orientem stare immobilius, iisdem veligis, eodemque obtutus defixus. Hac ratione ad fortuitas vicies fortiter perferendas corpus animuntque siccimavit obduravitque, ut quidquid tandem eveniret, patienter ferret. Hoc sibi vincendi studio non solum iniquum patientiam, sed & temperiam prorsus laudabilem affectus est. Atque haec altera virtute tantum sibi ipse profuit, ut omne vita tempus inoffensā valetudine traduxerit.

B Illo non multum inferior Diogenes Sinopæus ad eum Diogenes corpus patientiam assuefecit, ut capite semper apero, Sinopæus nudus pedibus incederet, solōque tegetur pallo, caloris & frigoris æquæ patiens, dolis inquinibus, nullus quidem supellec̄ilis, sed sui Dominus. Sub extrema vita tempora crudis etiam carnibus vesci conatus est, ut nihil esset, in quo ministerio alterius egeret sobrium naturæ cultor. O illustria mortificatione exempla! o reverè viros sui victores, modò magistrum habuissent Christum!

Nec in plumbâ & epularum luxu nata est Attili Reguli constantia prorsus admiranda, & contemptus mortis generofissimus. Crebra suimet victoria, magnisque virtutum habitus, tam facile illi viam fecere ad mortem, sed ut captus jam & vincitus, non magis Pœnorum sevitum, Regum quām in aste stans corum arma pertinuerit.

Cato Uticensis vir quantus, quām edomitis, & ut locum quimur, mortificatis animi corporisque sensibus: calores & nives & nudo capite toleravit, iter pedibus fecit, amicis equo sedentibus. Quories febre laboravit, solus esse voluit, nec quemquam admisit, nisi morto levatus. Per hæc Mortificationis specimina virtus illa adolevit, quam Republica civili bello præstit. Hic ille Cato est, qui cepimus continuos dies per loca serpentiibus infesta ducebant exercitum, non equo, non vehiculo adiutus, sed pedibus, & in primo agmine iter faciens, nec unquam fēdens, nisi cūm cibum caperet aut somnum.

Hoc prorsus est omne in corpus imperium tenere, nec illi blandiri, sed ut per eum servo tractare. Quod ubi fit, cūm demum animus potestatem suam salutiter explicat. Atque hinc nobilissimum animi temperamentum & moderatio laudatissima subsequitur, que in præfis idolatrias ad Christianorum ruborem crebrius eluxit.

§. IV.

D F Abius Maximus cūm à se quinque & à patre, avo, Fabio proavo, majorib⁹que suis se penumero Confusa. Maximus gestum animadverteret, comitiss., in quibus filius suis summo consensu Confus crebatur, quām potuit constanter cum populo egit, ut aliquando vacationem hujus honoris Fabio genti daret: non quid virtutibus filii diffideret, (era enim illustris) sed ne maximum imperium in una familiā continuaretur. Quid hac moderatione efficacius aut valentius, quæ etiam patios affectus, qui potentissimi habent, superavit?

Quod si affectus verè mortificatos spectemus, Fabius vincit. M. Bibulus vir amplissimæ dignitatis, qui lus, cūm in Syriā moraretur Provinciā, duos egregi indolis filios suos à Gabinianis militibus occisos cognovit. Filiorum interfētores ad parentem vincitos Cleopatra regina misit, ut gravissimæ cladis ultionem suo arbitrio exigeret. At ille oblatō beneficio, quo nullum magis tribui

tribui poterat lugent, dolorem moderationi cedere cogit, & nefandos sui sanguinis carnifices, est vestigio ad Cleopatram reduci iussi cum dicto: Potestatem hujus vindictae non suam, sed senatus esse debere.

Superi quid in Christianorum optimo desideremus moderatius? quam hinc affectum mortificatio, nec quidem filiorum iniquissimam cedem vicii velle, nisi ratione prols & quissimam? Nec alii e veteri Româ huic diffimiles.

Metellus Macedonicus cum Scipione Africano acer-
rimè disenserat, quorum à virtutis amplitudine profes-
ta contentio ad graves testatâque inimicitias progre-
sa est. Nibilominus cum Metellus interemptum Scipioneum audisset clamor, in publicum se precipitum, moeboque vultu & voce confusa: Concurrite, clama-
bat, concurrite cives, mœnia nostra urbis everta sunt. Nam Scipioni Africano intra suos penates quiescenti, nefaria vis allata est. Idem filios suos monuit, ut funebri eius lecto humeros subficerent, nec enim fore ut id offici ab illis majori viro præstari possit. O Rempublicam pariter Africani morte miseram, & Macedonici tam humanâ tamque civili lamentatione felicem! Eodem enim tempore, & quantum amissi sibi Principem, & quantum habet, recognovit.

Illi minime cedit hominis vere Mortificati obstu-
pendum exemplar, M. Marcellus, qui primus & Han-
nibalem vincit, & Syracusas capi posse docuit. Cùm Si-
culium, licet tunc Confulem, accusatur Romanum ve-
niens, Marcellus, quia collega suis Valerius Lævinus
forte aberat, senatum haberi noluit, ne absente altero
Consule, timidores in accusando essent. Ibi Valerius redit, Marcellus de audiendis Siculis ultro retu-
lit, eisque de se conquerentes patientissimè sustinuit. Lævinus auditus eorum querimoniis, loco eos tantisper
iussit cedere, dum etiam accusatus auditetur, & Patres
sententiam dicerent. At Marcellus illos remanere, ut de-
fensioni sua interresent, cogit. Utrâque parte perorata
excedentes curia subsecutus est, quod liberius sententiam
ferret senatus. Improbatis ac rejetis querelis suis Sicu-
li orantes & supplices Marcellum adierunt, veniamque
petierunt, quod suæ provinciæ iusta executi fuissent,
aque ut ab eo in clientelam porrò recipierentur,
rogarunt. Marcellus quamvis recentissimè latus, ta-
men velut iam omnium oblitus, Siculos clementer ex-
ceptos turela suâ neiriquam exclusit. Super hæc Sicili-
an fortius, cùm accusatores premere potuissent, eam
Provinciam collega cessit. O Marcelli, quam nos san-
ctoribus disciplinis imbutos in ruborem das? Date mihi
Christianum, qui in adversarios atque accusatores
suis tam benevolus sit, & mox cum inter calites refe-
remus.

Marcello accensendum jure merito Valerius Publi-
cola, qui ad illud animi temperamentum pervenit, tam
victor sui, tamque sibi ipse imperiolus, ut domum suam,
licet magnificam, ne malignas suspicione aleret, totam
diruerit, quod loco posita celiore arcis speciem populo
habere videretur. Nonne quantum domo inferior, tan-
tum victoria sui superior evalit?

Quærit Poëta vetus: Quisnam igitur liber & sibi que
responde ipse:

Sapiens, sibi qui imperiosus:

Quem neque pauperes, neque mors, neque vincula ter-
rent:

Responsum: cupidinibus, contempnere honores

Fortis, & in seipso totum atque rotundum.

Talis omnino est homo sui potens, quem nos Mortifi-
cationem vocamus, ad omnes labores subeundos teres, ad
omnem fortunam tolerandam rotundus. E septem
Græcia Sapientibus Bias: Ille, inquietabat, beatus est, qui nil
concupiscat.

Aliæ sunt hominum profanorum voces. Beatus est,

Aiunt, cui fortuna faver, qui dulci fruatur otio, qui genio
seruit, & cuncta ex animi sui sententiâ gerit. Affirmant
hoc illi, negat constantissimè sapiens Bias, & eos laudes
beatos, qui cupidinibus suis respondant & obficiunt, qui
animum frangunt, qui nihil concupiscunt. Alter pro-
fecto nulla in hoc orbe felicitas, tranquillitas nulla est.
Quis enim tam felix, cui ex sententiâ succedant omnia?
solus ille qui in se ipso totus teres arque rotundus, aut re-
bus uitior secundis, aut adversis exercetur. Illis fruatur,
dum Deo placet, his sepe attempet, imo & gaudet va-
rium sibi mortificationis genus offerri. Hoc animi sui
pabulum credit, cùm à seipso tum ab aliis mortificari.

S. V.

Linea, quæ Christi crucifixi pectus aperuit, vul-
nus quidem intulit, sanguinem eduxit, sed dolorem
nullum attulit, quia jam mortuum lauicavit: sic ille qui
se à corpore abstraxit, & Mortificatus haber animi cupi-
ditates, probris convelli, injuriis affici potest, sed ad
impunitæ querelas excitari non potest, jam mor-
tus est.

Democritus Philosophus, ut Stobæus memorat: Fortis est, ajebat, non solum hostium, sed voluntatum vi-
ctor. Fortalis rectius eum dixisset fortis, qui non so-
lum voluntates vincere, sed & omnes animi cupiditates
domaret. Tale sapientissimi Salomonis effatum est: Me-
lior est patients viro forti, & qui dominatur animo suo expugna-
tore urbium. Nimicum

Ardua res vice alios; victoria major
Est, animi fluctus compotus suis.

Multò enim multoq[ue] peritos est, seipsum quam ho-
stem superare, nec propera festinatione fugiendo ad-
versa, nec effuso gaudio secunda seständo.

Beatus Gregorius apothecus dixit: Ego David saltantem
plus stupes, quam pugnante: pugnando quippe hostes subdi-
dit, saltando coram Domino seipsum vicit. Hic ipse David
longè fortior fuit, cùm injurias a Saul illatas, eti pos-
set, non vindicaret, quam cùm leones & ursos disper-
ret, gigantem Goliatum fundâ sterneret, gladi ojugula-
ret. Venustus igitur cecinit verissimum:

Latius reges avidam domano
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Panus
Serviat uni.

Nam, ut Ambrosius loquitur: Graviores inimici sunt mo-
rals pravi, quam hostes infi. Ita castissimum Joseph Agy-
pti prorex grandius quid fecit, cùm adulterium repudia-
ret, quam cùm toti regno imperarer. Ideo Sitacides fi-
cundissime commonefaciens: Si praestes, inquit, anima tua Ecli. c. 18.
concupiscentias ejus faciet te in gaudium inimici tuis. Cupidi-
tates sibi obsequentes eò pertrahunt, quò nec omnes
inferorum machinæ possunt.

Nobilissimum præfici scriptor dictum est: Tantum Thom. de
proficiens, quantum tibi ipsi vim intuleris. Eft non nemo, qui
apud seipsum dicat: Ego precibus, jejunis, vaco, concio-
nes audio, Sacramenta frequento, stipem in egenæ
confero, divina sepius cogito, confilia generosa futuropio,
optima queaque propono; sed interim vix quidquam
proficio: idem sum, qui ante sex, ante duodecim & plu-
res annos fueram, in codem luteo hærc, eadem virtus
identidem repeto, non melior fio, nihil proficio, nihil.
Simillimus sum ægroti, qui molitus surgere, & mox in
lectum recidit: Sic ego, sapius è virtutis conor emergere,
sed in eadem identidem relabor. Quid obficio cauſa? Sibi vis in-
est? Vis, mi Christiane, ut tibi candidissime respon-
derem? Ideo nihil proficiens, quia nobis ipsi vim non
proficiatur. In nefis illud Domini clarissimum: A diebus Matth. c. 12.
Ioannis Baptista regnum celorum patitur, & violentia-
pius illud: Nihil proficies, nec teipsum vices, nec ex-
culam rapies, si violenter non es. Saulus in Paulum, & in
alium

alium planè virum mutandus, à Christo violenter dejectus, tremens ac stupens dixit: *Domine, quid me vis facere?* Hinc mirabilis in omni virtutum genere profectus cœpit. Ne mirare te nihil proficeret; tu totus etiamnum stas, stat una tecum superbia, stat libido, stat iracundia, nisi haec monstra violentus dejicias, nihil unquam è solo proficies.

Christus gloria sua gustulum exhibitur, tres è suis duxit in montem excelsum seorsum. Cur non in ampio ex-naculo aut ameno viridario, aut in valle apricæ? cur non in florilego prato suam gloriam dedit spectandam? Sudandum erat, & eluctandum ad montem. Hæc via ducit ad celum, & apera & ardua.

— *Facilius descendens averni:*

Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,

Hoc opus, hic labo est.

Regnum celorum rapiunt violenti.

Die Pentecostes, Factus est repente de calo sonus, tanquam adveniens spiritus vehementius. Nescit enim lenta molimina spiritus sancti gratia.

Joannes Baptista quantumquamque violenter fœse à corpore abstraxit, non manducans, neque bibens, pœnæ nec vestiens. Si omnem ipsius vitam compendio velim describere, meram violentiam appellem. Ascendit in montem excelsum seorsum.

Maria Magdalena quantumvi emendationem vitæ aggressa est? In Pharisæi domum ubi Medicum suum esse cognorat, non invitata venit, &c, ut Augustinus loquitur, irruens importuna convivio, opportuna beneficio, piæ impudentiæ faniatatem appetit. Non ad caput Domini, sed ad pedes accessit: & quæ diu male ambulaverat, vestigia recta quæsivit. Capillos solvit, lacrymas fudit, pedes lavit, capillis terfis, balsamo inuixit, oculis lacessivit, ita noxarum veniam impetravit. Conscientie labes uni patescere, supplicium est. Publicè & coram multis id facere, omni supplicio acerbius est. Hoc Magdalena fecit. Pecuniam olim ad Apostolorum pedes abiecisse, Christianæ violentie opus fuit; Magdalena omni pecunia chariora, unguentum, os, oculos, manus, capillos velut linteum ad Domini pedes abiecit, quæ in re vim magnam utique sibi ipsa intulit. Putem ego Magdalenam, dum ad convivium non epulatura, sed ploratura iret, in viâ sibi subtilissime, & forsan aliquoties redire capillis, dum secum cogitaret haec talia: Quid facio? res haec nimio pudori mihi est. Quid dicent coniuges? quid magis cogitabunt? Per urbem vulgi fabula ero. Vultus aspergientium me non feram. Tandem; audendum est, sic pergo. Ita vi magnâ lète impulsi caput, egit, peregit. Tantum proficit, quantum sibi ipsi vim intrulit; maxima vis, maximus profectus. Ideo nos non proficimus, quia nobis ipsis vim non inferimus.

§. VI.

*P*apinius eleganter narrat, quæ ratione tela è vulneratorum plagiæ sint extraicta, —

Tela manu parcente trahunt. —

Plerique nos esse vulneratos non ignoramus, sed molli & nimis parcente manu agimus: omnia remissæ & sine vi aggredimur; suspenso gradu & nimium placide ad cælum inus. Fallimur: *Violenti rapiunt illud.* Audite sacerdotem: *Alii mollissimum patrem, quæ languide filios nequam objungunt: Nolite, aiebat, filii mei, non est enim bona fama, quam ego audio.* Verborum tonitru eos percellere debuissent. Quod si verbis nil proficiet, futilibus agendum, vis fuisse exerenda. Tales nos sumus in nos ipsis; sanari volumnus, sed quæ molliissimè. Non ura, non seari sustinemus.

Virginem regiam maligno ulcere laborasse ajunt, sed sectionem omnem abhorruisse. Voluisset illa quidem ulcirs fluere, sed ferrum admodum noluit. Ideo chirurgus scalpellum spongia rectum intulit, & ubex incidit. Hæc

A nostra mollities est; sanitatem apperimus, mortificatio nem fugimus; nemo fecet, nemo urat, nemo nos mortificat, tangi nolumus; vim; à nobis etiam profectam abhorremus. Hinc nunquam curarum. Tantum enim quisque proficit, quantum sibi ipse vim inferi. Nulla vis, nullus profectus; exigua vis, profectus exiguus. Profectus èt spiritalis mensura, *Mortificatio.* Si forte vis quam potestum ad virtutem proficeret, attende quantum habeat. *Spurcatus te ipsum frigeris, quantum cupiditates tuas domine.* Descende in te ipsum, & vide quid humiliari & modestiæ, quid mortificationis & patientie domine habeas, quantum te ipsum oderis, & contemnas. Hac eote hoc aurum probatur. *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis.*

*Cervus natura colubris infensus, ubi eos deprehendit, necat, sed inde ingentem fæcum contrahit, tanquam cupidius ad fontem currit, quanto vehementius fæcit. Serpentes, inquit Augustinus, *vitia tua sunt; confume fæces iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem ventias.* Nam augmentum charitatis, diminutio cupiditatis.*

Res gestas omnium sanctorum hominum evolvit, & quod sibi ipsi quivis vim maximam iugulerit, comparet. Regnum celorum violenti rapiuntur. *Quod Tharsensis Paulus, hoc sanctorum quisque pro se dicit: Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno non in certum redigo.* Non auras, sed carnem percuto, jejunis domo, vigiliis artero, ne inolentius in me infusgar. Nimirum terra, si sibi relieta, finitur quæ vult producere, spinas & carduus profert: qui triticum expeditat, terram aratru vulnerat, & variis eam versus laboribus; sic natura sui juris & arbitrii in vita exuberat. Virtutem exceptam quotidiani eam mortificationibus exerce, aut letet spinarum colliges.

Sed quæ denum haec violentia est? Violentum est, quod contra naturam est. Arqui scimus quæ à natura infinitum sit, adverfarium odissi, pecuniam & lucrum amare, laundari ac honorari cupere, id amplecti quod jucundum est ac suave, contemptum fugere, jugum extutere, subiici nolle, labores declinare, ferari velle. Hac natura corruptior studiosissime lectatur. Enimvero qui aliqui inimicos amat, eos beneficiis ornat, Deo precibus commendat; qui aurum spernit, pecuniam in egenos spargit; qui laudes fugit, contemnit non meruit, ima & humilia ambit; qui labores querit, qui alpæ & difficilia non refutat, qui alii sibi subiecti, hic fæcè contra naturam agit, hic violentus est, hic cælum rapi. Nenpe tantum proficit, quantum sibi ipsi vim inferunt. Ideo David hortatur: *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum. Cælum est præmium, quod nemo auferit, nisi qui sibi ipse vim inferit.*

Apertissime Christus: *Qui vult venire post me, abneget se.* *Martes metipsum. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdidit animam suam propter me, non perdet eam. Magna & mira sententia, inquit Augustinus, quem admodum si hominis in animam suam amor ut peras, salutem in finem pereat. Si male amaveris, tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti. Felices qui oderunt custodiendo, ne perdant amando. Nam amare in hac vita, neperdat in eterna vita.*

Eiusdem Augustini sensu, aliam vitam vivunt bestie, aliam homines, & Angeli aliam. Triplex hoc vivendi genus, brutorum, hominum, Angelorum dissimilissimum. *de cœlo. In seculo. In eternum.* si loquar, similitudinem habet. Brutorum vita impulsi & corporis obsequio, sentiumque obile elementa tota ministrat. Vita Angelorum sine cibo & Venere, Deo ac cælo & stibus deliciis eternum sine satietae satiarum suavissime. Hominum est media, quam cum illis & ipsis patricipiat: si ducent habeat rationem & spiritum, communionem vitæ cum Angelis sortiuntur; si carnem & corporis appetitatem sequuntur, in consortium jumentorum transire. Enim Christiane, tui jam arbitrii res est; eligere, quam yelis

*Statius in
Thebaide.*

*Matth. c. 11.
v. 12.*

*1. Reg. c. 2.
v. 12.*

De mortificatione. Pars II. Caput X.

877

velis vitam vivere: ad bestias non difficultis est transitus: Mortificationem fuge, & brevem migrabis in bestiam. Sed neque ad Angelos difficile transibis: Vive, quod Paulus
Rom. cap. 8. vrs. 13. praecepit, non secundum carnem, sed spiritu facta carnis mortifica, & jam in Angelorum cœtu transisti. Quid autem
ingenitâ ad Dei similitudinem efformati nobilitate in-
dignius, quam ad vitam bestiarum simillimam reduci? Pa-
ternus profrus imperium, ubi ancillatur domina, cum Bernardo
loquor, & ancilla dominatur. Grande mendacium, ubi
humana facies furem tegit bestiae.

§. VII.

Refert Medicorum princeps Galenus, visum à se hominem, qui ad officium clave referandum manibus a pedibus properabat. Cum verò sera clavi non responderet, atque sic officium referari non posset, homo in rabiem actus, clavem dentibus, commorsam abiecit, in januam totum corpore arietavit, denum calcibus quasflam pertundere frustra conatus. Hic furibundus ore spumas vomere, impias voces in Deum jacere, scintillantes oculos huc illuc celerrimè circumferre, instar canis rabidi latrare, vix à seipso manus abstineret; nec jam hominem agere, sed pantheram, aut catulus rapitis tigridem reprezentare. Hoc tam tetrum furiosi hominis spectaculum sic attonitum spectatorem, ut ingenti odio adversus iram concepto, ira motus tam religiosè omni tia caverit, ut nemo mortalium unquam deinceps viderit iratum.

Ed nimur infanæ progredimur, cum Mortificationis frenum excutimus: ita in bestiæ degeneramus, qui possemus Angelis esse simillimi. Jamque ab experientiâ certum est, ab unius quandoque indonito affectu toum hominem pessundari. Id in re musicâ videre est. Pullandi cithara malignè responderet, si unica fidium vel rupta sit, vel discordet. Hortatur Psaltes sacerdos: *Psalmus 32: late Domino in cithara. In psaltri decem chordarum psalme illi.* At si fidium vel minima non affonet, concutus periret: ita prorsus si hominis affectus omnes in concordiam conspirent, unicus tamen iracundia, vel libidinis, vel avaritiae, aut invidiae nondum sit perdomitus, nam extincta est omnis suavis cantus, nulla est harmonia.

Eadem est valetudinis ratio. Medicorum omnium vox non ignoratur, sanitatem ab humorum temperie ac symmetriâ petendat; cum illa solvitur, vel ab unico humorum jam sanitas intercedit: ita salus animâ in temperamento cupidinum consistit. Fortassis gulae ac libidinis impetus jam frenâstis; amorem auri, litoris rabiem, torporis ignaviam jam emendâstis; sed tibi fortassis etiam dominatur ambitus, & nimium honoris desiderium: ohe nondum sanus in omnibus licet bene habeas, tanen in uno delinquis, adhuc agrotas: nec unquam dici poteris rechè valere, nisi hunc etiam morbidum affectionum persanaveris.

Idcirco si tibi ipse consultum velis, nullas vincendi
occasiones negligebi ubi mortificationis opportu-
nitatis se obtulerit, obvias eam ulnis amplectere. Fortassis
tibi aliquis proponitur: *En optimam occasionem;* tu
tuam ambitionem hic mortifica. Cibis deest, aut infi-
sus & male coctus apponitur? hic gulanum impugna. Ve-
stis corpori non ad amissum quadrat? hic superbie glio-
scientes igniculos extinguere. Est qui tibi acriter contradic-
at: hic linguae insolentiam frange. Est qui te reprehendat,
aut conviciis imperat? hic animi submissi specimen
ostendere. Pecunia? jacturam patetis? hic phalangiae vi-
ctoriam monstrare. Forma elegans & oculus blandies
ad asperatum aut contactum te provocat? O quisquis
es, hic virum te gere, oculos & manus continentis ex-
hibilium claudere, has attrahere: mortificationem Domini
Iesu in corpore tuo circumferre. Hic Dominio pro te cruci-
fici stigmata porta. Servorum frons olim vario chara-
ctere, imd & verbis, aut etiam verbis inurebatur.

Tom. I.

A Hinc litterati & stigmata dicti. Sic & sanctorum ho- cris lib. 3.
minum vultus à tytannis multiplici stigmate inustus. c. 14. & Ex-
Circumulerint servi stigmata, & suorum dominorum curia 24.
notas, nobis Domini Iesu placent stigmata: Crux &
Mortificatio stigma nobilissimum: hoc recipe, & castiga
corpus tuum, sed & voluntatem tuam.

Atque quæ melius hoc possis, à parvis incipe. Magnum est in minimis se viciisse. Innumera suader curiositas, quæ Mortificatio vetat. Jubet curiositas per fene- stras prospicere: non prospicere. Occurrit in colloquio à parvis in- quod ostentacione faceret & pompa si id dices: ne Castigatio corporis & voluntatis cipienda.

quod ostentatio faciet & propria & id fieri. sed
dic. Occasio est alterum verbis ferendi: ne fieri. Dicit
cogitatio ut coquum aedes, & quid opsonii paret inter-
roges: ne interrogas. Adeo hōp̄as, tu verò quis sit, unde
venias, quād eāt, quid rerum hic agat, scire cuperes: ne-
scire malis. Hortum ingredēris & invitāt floculos, ut
se carpas: ne carpe. Transī arborem & generosum po-
mum arridet, vñltque gratis à te emi & gustari: ne eme,
ne gusta. In mensā ferculū miris blanditiis ad elū
allicit; tu manus contine, gulam substringe, & aut non
tange, aut obiter tactū mox dimittit. Mibi crede in his
non aedō magnis semet vicisci, est res maximas fecisci,
idque cum ingenī promerito. Hæc Deo, hæc calicibus
mirificē placent, hæc amplissimis præmīs pensabuntur.
Et quamvis nihil peccati foret hæc videre, hæc tangere,
hæc audire, his frui, his oblectari, his vesici; magnæ ta-
men virtutis est, & mercedis longæ maximæ, hac non
videre velle, illa non tangere, his vesici nolle. Nam ut
tantò cāutiū illiciti abstinenceamus, à licitis etiam nos
nonnunquam contineamus.

§. VIII.

Quapropter qui Deo cupi eximiè placere, sèpèius
has voces iterat: Domine Iesu, hoc tui amore
non inuerti, istud non gustare, illud ad aures non admittere
statuo. Hic linguum propter te, hic manus, hic pedes
coërcabo: hanc te judicium meum, in illâ voluntatem
meam propter te deferam. Haec Christiana, haec
sancta sunt, argumenta minimè fallacia mentis bona; &
licet in se minuta videantur, hominis tamen mortificati
illustria sunt specimina.

Aqua, quam tres milites in galea Regi Davidi attulerunt, inter cupedias & delicias regias numerati non potuit, sed quia Rex David sibi sua imperavit, & aquam effundens libavit illam Domino, rem grandiorem fecit, plus virtutis exercuit, quam si cellam vino Falerno & Cretico plenam in pauperes dividi jussisset. Tanti est Mortificationis studio vel aqua abstinere.

Pelagius illustre Mortificationis specimen in re non Mortifica-
grandi commemorans: Senex in Thebaide, inquit, una tiosis spe-
cum discipulo exploratæ patientiæ, speluncam habita-
vit. Atqui conふerat senex sub vesperam discipulum Pelagius
sacris præceptis imbuere. Finita dictione preabantur libell. 7.
num. 43.
una ex more, & sic demum cedebant somno. Evenit
autem, ut ad senem homines peregrini reviserent, mi-
ram illius abstinentiam coram veneraturi. Hos senex
humaniter exceptos, ne vanitatum misericordia succumbe-
rent, prolixè solatus est. His ad ventoribus dimissis, suum
sibi discipulum sero vespere instruendum sumpsit. Sed
quia dicendo jam ante fatigatus fuerat, inter loquen-
dum nictare ceperit, & in somnum solvi alicet. Sta-
bat discipulus, & dormientem senem taciturnus spe-
ctabat. Atc. sopitum excitare viri reverentia non fine-
bat. Vism est ergo exspectare, dum expigercerentur
ipse. Hic juvenem non somnus tantum, sed & cogita-
tiones ejusmodi sollicitabant: Quid hic agis? abi si-
lens & dormi. Inaniter prestolaris. At juvenis sugge-
stiones hasce reputit, & somnum exsuffit pro viribus.
Sed reddit importunus ex aetate somnus, redierunt & co-
gitationes molestæ: at juvenis iterum iterumque restitit
& cogitationibus & somno. Idque septies fecit singu-

E e e e

lari

lari vietūa sui. Jamque nocte ad umbilicum deductā, senex evigilans, & discipulum insomnem cernens: Quid hī agis, ait, non interim dormitum abiisti? Cui juvenis sedatē: Non Pater, inquit, quia me non dimissum credidi. Cur ergo, ait senex, me non excitasti? Non ausus sum id facere, respondit juvenis, ne importuniū turbarem te, Pater. Ita post medium noctem matutinas preces simul perfollerunt. Quibus finitis discipulus demum iussus est dormire. Sed & senex aliquid queris addidit priori somno. Seni ostentum cælestē obiectum est hoc modo: Videbat solium sublimē splendore multo vestitum, in eo septem corona cerebantur reposita. Hic senex interrogate sibi visus est eum, qui hac monstrabat, Cuiam hæc essent parata. Responsum est, Discipulo tuo; Sedes quidem priori vita sanctiū exactæ destinata est: septem coronas hæc ipsa nocte promeruit. Obfupuit senex, & expavit. Mox discipulum accersens: Dic mihi, obsecro, inquit, quid fecisti hac nocte? Juvenis non nihil teritus: Da veniam, Pater, ait, nisi me valde fallo, nihil mali feci. Senex modestiam interpretatus hoc responsi: Uf scias, inquit, mi fili, percunctari non definam, dum fatari, quid egeris, vel etiam quid cogitatis hac nocte. Hic optimus juvenis conscientiam suam interrogans, nec ream sentiens, vix inveniebat quid diceret; hoc unum subiecti: Ignosce, Pater, quod sciam, nil feci, nisi quod sexies aut septies à somno graviter impugnatus sum, illudque identidem mente occurrebat, Abi & dormi; sed quia nondum à te dimissus eram, perfisti. His auditis senex continuo intellexit, quod quies cogitationibus & somno restitueret, toties novam coronam promeruerit. Hæc dicere tamen è te discipuli non futurum censuit. Ergo dissimilans quid vidisset, aliis Partibus rem ordine narravit. Pelagiū hæc omnino verba subjiciens: Discamus, inquit, quia & pro parvis cogitationibus Deus nobis coronam tribuit. Bonum ergo est, ut quis propter Deum in omnibus scipsum sibi extorqueat. Nam regnum caelorum patitur, & violenti rapiunt illud.

Hoc Seraphico Franciso Christus significans: Si me desideras, inquit, dulcia tibi amarescant, & amara dulcescant. Amarum quid est Mortificationis tunc vero dulcescit, cum Christi causa suscipitur. Dulcia videntur mundi gaudia, tñ amarescunt deliciis cælestibus collata.

§. IX.

Mortificatio non honesta solum, nec utilis tantum, sed plane necessaria est, nec in unam tantummodo diem aut hebdomadem, nec in unum dñse extenderet. Quod Bernardus graviter affirms: *Quod, ut in invenit, ita ad ungues omnia à se superflua reser- form. 58. in cavi- tate, nihil se habere putere dignum? Credite mi- Cæstica fine, hi, & i- tata repallulant, & effugata redeunt, & reaccendun- mibi p. 741: tui extincta, & sopita denuō accenduntur. Parum est ergo se- * Putare, semper putare oportet (si non dissimilas) invenis. Quan- amputare, tumilibet in hoc corpore manens proficeris, erras, si virtus putas mortuus, & non magis suppressa. Addit: Vnum in tanto dis- crimine confitum est, observare diligenter, & mox ut ren- scientium virtutum capita apparebunt, prompte severitate succidere. Non potest virtus cum virtutis pariter crescere. Ergo ut illa vigeat, ista crescere non sinatur. Tolle superflua, & salubria surgunt: utilitati accedit quidquid cupiditatis demis. Demus operam putationis*. Putetur cupiditas, ut virtus roboretur. Nobis putationis semper est tempus, sicut semper est opus.*

In hortis cultoribus rem oculis est cernere. Solent hortulanii myriā allarūmque herbarum ductibus diversas imagines in areolis esformare, ut hī quidem herilia infirma, illic leo vel cervus, istic aquila vel struthio-camelus exprimatur: at vero nisi olitor industrius sit, &

A pene quotidie luxuriantem herba comam attendeat, brevi nec leonem amplius, nec cervum, nec aquilam, nec struthiocamelum silvescentes frutices representabunt. Idem profrus hī evenit: si leo licet vel aquila, quod excrescit resces, si cest Mortificationis studium, brevi nec leo, nec aquila, sed monstrum eris non abīmle Satyro Faunōque, hoc est, homini effreni & pravis affectibus pleno.

Cum dixisset Christus: *Si quis vult venire post me, alio- get semetipsum; continuo adjunxit: Et tollat crucem suam sibi, quotidie. Non tantum semel iterumque in hebdomada aut mensis, aut anno: Quotidie. Nulla dies abeat sine hac Mortificationis linea. Romanus Imperator Tius, quo die in neminem beneficium contulisset, dicens solebat: Amici, diem perdidimus. Non minus ille diem cum perditum cedat, quem nullā sui victoriā insigniavit.*

Franciscus Borgias Dux Gaudiæ, è Duke Societatis Franciscani dicens, quo corpus nullā mortificatione afficeret. *Nec corpus tui quidem extremum vita diem ab hac lege mortifica- tionis eximium volebat. Ita corpori semper bellum movebat, neque unquam debeat, quo sibi malè facere, juratus sibi hostis. Hinc amicos nominabat, quæ pos- commoda vocamus. Pluvias, ventos, frigora, astus, omnēmque cali intemperie excepti laxissimi. Podagre dolores, acerbos obrectatores, & quoconque de- dum mortificationis autores sustinuit patientissime. Nec hostem sibi capituloire esse censuit quām cor- pus. Huic magis vexando, arenam calceis & scrupulis injectis, ut eundo pedes offendere, brumā favente ca- put & calvitiem aperuit; fervente sole, quod plus uretur, eō lentiū incelsit. Continuus imbris faciens; quām bellè, ajebat, amici mei me juvant, arque ad edomandam hanc bellum (sic corpus vocabat) adiungunt! Deum rogavit sibi, ut quidquid vita jugundi habeat, in supplicium sibi viceretur: hæc ei amaritudo fuit dulcissima. Noctes informes ducere, inter lucta numeravit. Quin & in morbo mortificationis usum non intermisit. Catapota seu pilulas non glutire, ut alii, sed mandere consuevit, ut os & palatum amarore cruci- ret; potionis medicis tantò promptius sumptis, quantò plus horruit: ut, ubi plus olin voluptitas, jam plus sentiret tormenta; & ut gula tot prūs delicias imbu- suos jam carnifices experiretur.*

Hoc Sanctorum omnium contentissimum fuit studium, seipso Mortificationibus affidius frangere. Et enim probè sciebant, non decere sub spinolo capite membra esse delicata.

Neque vero quicquam terreatur, licet hī multa difficultatis difficultatus, licet indolem nactus sit calidam, raro in ferocem, asperam, & domari difficultem: non hī Mortificationis impedimenta, sed sepe adjumenta sunt. *Quantò prolixior lucta, quantò difficultior pugna, tanto dimicatio major gloria, tanto illuſtrior corona. Huc illud Jobi sed aper- avit: Vocem exactoris non audit. Quod explicans Gre- goriū: Clamorem exactoris non audire, inquit, est violentia tentationum motibus minimè consentire. Sunt quos improbi exæctores identidem vellicant, hunc gula, illum iracu- dia, istum luxuria vehementius invadit, & velut exæctor ius suum postulat. Obtundere aures, & tam constan- ter nega, quām petunt. Nemo est indolis tam indomita, quin eam, si velit, vincere possit, & sub jugum mittere. Sed victoria forsitan rara est? Nullus hī animo ca- dat, præstat vel semel tantum vincere quām nunquam. Succumbit hodie, resumere animum: cras vinces, nihil hī turpius quām clypeum abiecere, & pugnare nolle. Hortatur Augustinus, & cum ascendentem Dominum pa- riter in alium nos erigens: Ascendamus etiam post illum, de dñm, inquit, per virtutis & passiones nostras. Et ne quisquam hoc dicere non posse arbitretur, subjungit: De virtutis nostris sta- tam.*

nam nobis facimus; si vita ipsa calcamus, attollent enim ipsa nos, si fuerint infra nos. His gradibus adjuti, plurimi magnos ad virtutem progressus fecerunt. Sapiens dominatur astris, natura impetus coeret, sentit in se malignam indolem, non consentit. Neque vero sensus noxam contrahit, sed consensu.

§. X.

Socratem nescio quis Medicorum curiosius inspectum, & hominem libidini ac erupula pronum propositum, nuntiavit. Vix manus continuunt. Socrii discipuli, quibus Magistri fui sobria continentia jam pridem perfectissima erat. Hos Socrates repressus: Sententiam, inquit, ne precipitate, o boni talis enim, qualem hic me depinxit, suilem, nisi me alium philosophia & virtus fecissent. Miseros nos, o Christiani, o Religiosi, si minus virium & animi ad hanc rem aderamus quam idololatri!

Alexandrum Macedonem Plutarchus aliis Monachis longè censet antecellere, quandoquidem alii tales sunt nati, illi talem suam de dextrâ, vi, gladio, vulneribus, cruce fecerit. Ita prorsus multò majorem illi gloriam assequuntur, qui natura suam malignitatem fortiter contrarunt, vincere, quam qui mitissimam indolem fortiti ad omnem virtutem faciles ducuntur. Nihil proficit, qui nihil in se superat.

Recepérat in familiam suam sanctus Ignatius Loiola juvenem acrī ac vehementē ingenio, quem sapius ut pater horruerat: Vince te, aycbat, vince te. Si enim te ipsum viceris, celeste præmium multò cumulatius feres, quam qui animam fortiti sunt virtuti prouissimam. Cumque hunc ipsum juvenem unus est Patribus, ut minus tractabilem ac turbatorem domus accusasset, Ignatius non ad vulgi trutinam, sed ad prudentiæ statuam dicta examinans: Quales, inquietus, iniurias, mi Pater: equidem hunc ipsum, quem tu acriter objurandum putas, plus ego paucis mēsibus proscissis arbitror, quam duos illos anno integrō. Erant duo illi suavitate morum & candore nemini non amabiles. Ex quo liquet, solidi profectus rationem non ab ingenio sedato, sed à conatu sui vincendi ac studio petendam. Nemo igitur desperat: plus proficit, qui sibi ipse plus resistit.

Coronidis loco, duplex hoc consilium suggesto planè inserviunt: Si maligniores affectus vélis eradicatum esse, Parva non neglige, & Ulcus tange. Parva, inquam, non neglige: nam si multam nolis aut non possis configere, crede mihi nec elephanthus confodies: si nec uno quidem alterō bolo fraudare volas, si oculorum curiositati nihil, nisi quod turpissimum est, negare audeas, si non leviora etiam lingua delicta corrigas, si non etiam feintillas cupidinum Mortificatione sopia, brevē certes incendium. Aut ergo in minus etiam te vince, aut in magnis nunquam tui dominus eris.

Deinde, quod dixi, Ulcus tange. Sunt qui mortificando le, vitalia nunquam feriant, Ulcus nunquam tangent. Famem aut firm mortificas: optimè facis: sed magis deberes appetitum honoris. Tergum flagellis pullas? Ah cur linguam non flagellas nocentissimam? Verbis & vete humilitatem preferas? Animum oro, animum humilitate imbe. Argenteas lampades aliae munera templis conferas? Recte hoc quidem, sed interim non tangis Ulcus, libidines tuas non definis. Argentum tuum non displaceat Deo, sed magis placet tua castitia. Hic ulcus tuum est, hoc tange, hic Mortificationis scalpellum applica, paru lae adhibe malagma, non sanca. Sacris peregrinationibus te fatigas? Non male. Sed melius faceres, si tu domi tua manetes, & avitiam à te aut invidiā in exilium ejceres. Vigilias tolerare dicas: Optimè. Sed quæso te, dñe simul injurias ferre, &c. Ita moneo, Ulcus tange, & eum è tuis defectibus mortificatione perpetuā sanare stude, qui profutum tuum magis impedit. Pharisæi, ut scimus, superfl

A ciem radebant, ad interiora vix unquam penetrabant. Idecirco Medicus exlestis ulcus eorum tangens: Pharisei Matt. 23, 27, re, inquit, munda prius quod intus est, calcis & paropsidis, vers. 26, ut fiat id, quod deforis est, mundum.

In regum fatus narratur, Amalecitis devictis impetratum à Dco Sauli regi, ne cuicunque parceret; viros, feminas, juvenes, senes, pueros, lactentes & omne pecus gladio meteret: sic enim Deus iussicerat: Vade & percutere 1. Reg. 15, 8. Amalec, & demoli universus eus. Sed divinis iussibus vers. 5, obtemperatum non est. Nam peperit Saul & populus vers. 9, optimis gr. oviis & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis qua pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quidquid verò vile fuit & reprobum, hoc demolitum sunt. Hoc Deo nimis quād displaceuit. Ideo ipse Samuel Agagum regem Amalecitanum ad se adductum in frusta concidit.

Haud aliter aliqui se mortificant in iis que non valde sentiunt, nil resecent de vivo, ulcus non tangunt. Agagum non jugulant. Quid igitur tibi blandiris de tuis mortificationibus: Rex Agag etiamnum vivit, superbia tua & impunitia tua nondum finierunt, libidines tuae nondum expirarunt, ultiōis appetitus spirat adhuc. Agagus Deo in sacrificium offerendus est, hunc macta. Illud in te vitium expugna, quod te potissimum abstrahit à Deo. Mortificationis ferum in eam animi affectionem stringe, qua plarimum pueris habet aut venienti. Hoc moneo; Ulcus tange.

ACTIONES MORTIFICATIONIS.

1. Prima omnium est, quam modò explicavi, Uli. 1. Mortificationis tangere. Itaque Mortificationem quā parte maximè delictus es aut vivax, eò potissimum dirige. Garulus es? frena linguam. Gulofus es? coerēce gulam. Libidinosus es? exteriore sensu omnes cohibe. Faustofus es? amputa supercilium. Ambitiosus es? ad vilia te demitte. Avarus es? pecuniam ut hostis invade. Desidiosus es? ad labores, ad industrias te urge. Eadem de ceteris est ratio.

2. A parvis ad majores se mortificationes affuefaccere. Qui militiam aspiciant, prius arma tractant ludicra, decūfiones equestres celebrant, pugnae simulacra sicut bello se parant. Pari modo ut toras noctes per vigilias dicas, unam alteramve horam vigila; ut totos dies elūrē possis, prius mitioribus te jejunis exerce: ut maximas injurias tolerare nōris, patientiam in minimis obſtruis. Frange voluntatem etiam in licitis, ut eam tantò poteris abstrahas ab illicitis. Judicium tuum defere in levioribus, ut in feris eò minus illius sit tenax. A mitioribus ad mortificationes insigniores facilius est semita.

3. Cūm duplex sit Mortificatio, exterior corporis, Tertia. interior voluntatis, judicis, pravariumque affectionum; Exterior his ferē actionibus se exerit. 1. Sabbatum, aut per vigiliis beatissimæ Virginis jejunio solet colere. Beatus Franciscus à festo diei Apostolorum Petri & Pauli usque ad diem Virginis in celum Assumptæ jejunium quadragintadie inuit: Lusitanæ regina Elisabetha à die S. Joannis Baptista ad diem festum jam dictum pane tantum & aqua jejunavit. 2. Ab uno saltem alterō ferulo his talibus diebus abstinere. 3. Cilicinam vestem aut cingulum gestare. 4. Aliquid solam deceptum vigilis addere. 5. Indormire aſſcri, aut lectum solito diuīrem sternere. 6. Funiculis dorso incuffis Christi flagra nonnihil gustare. 7. Ad urbicum aut suburbana beatissimæ Virginis templo revisere; peregrinationem, praesertim vicinam, ad ejusmodi aedes instituere.

4. Mortificationis vigilans soletia studiosissime eā. Quartæ, ne voluptas necessitatis formosam larvam induat, & ita que aperta non posset, tecta tam honesto schema subrepat. Sed tandem deprehendit hoc futurum.

Ecce 2

Nam

Ratus ab
ratiōi
fōrē iā
cōfōrē.Majorē
gloriā
aſſequiſ
qui hō
plus rel
ſtit.Libidinē
in vā il
liu lō, 1
cap. 10, p
mō.Duplex
conſilium
eradicā
maliſ
aſſeſtib
Prae nō
mō, &
Ulcus tange.Diffic
tates in
mortific
tione in
fūrū imp
dīmētū
ſed alī
mentū;Iob 40,
10, 10
Gnō 10,
10, 10
mō, 10UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nam frâns ista hinc pater: Necessitas wilibus & paucis contenta est: voluptas delicaram ambit affluentiam; multis & exquisitis etiam agre satiatur.

Quinta.

5. Qui stigmata & Mortificationem Domini Jesu in corpore suo circumferre cupit, is cum Paulo seipsum sepius accuratè scrutatur, ubinam lateat quod mortificandum sit; nam Voluntas, num Intellectus seu Judicium ageret, num sensus extiores cautius cohibendi, num carnis peccataria severius castiganda, &c. Notitia morbi, principium salutis. Nam qui scit ex stomacho se laborare, pedem sibi non patietur amputari: ita qui in voluntate virtutum deprehenderit, illi remedium adhibebit, non intellectui aut iudicio.

Sexta.

6. Mortificatio subinde certo numero gaudet. Sunt, qui trigesies in die mortificare se soleant, sunt qui sexagesies, tunc qui crebrius, alii rarius. Aliqui in his insigniora quinque Christi vulnera, alii septem sancti Spiritus dona, alii novem Angelorum ordines, alii etatem Christi, aut Virginis Matris observant, & per cultu Mortificationum suarum numerum ad aliquid horum referunt, laudabili probris Arithmetica: nam quædammodum David, ut regiam virginem Michol in conjugem impetraret, tamdiu Philisteos infuscatus est, dum centum eorum capita colligeret; ita ei, qui beatitudinem velut sponsam ambit, non difficile est, ad numerum suos hostes, pravas affectiones jugulare. Neque enim haec Deo velut venditores merces adnumeramus, sed segnitiem nostram haec numerandi ratione excitamus. Quod idem sit in precibus.

Septima.

7. Mortificationem in se nonnihil amaram multa perfundit dulcedine, si omnes ejusmodi actus conjugantur Christi cruciatis, velut obolus thesauro infinito. Exempli causâ: Sub initium aut finem, aut dum in actu est Mortificatio, brevi precatiunculâ is, qui seipsum mortificat, id omne sic offerat: *Domine Jesu, hanc ego gurram in mare acerbissima Passionis tua defero. Placeat tibi propter te, quod ego hic amore tui facio.*

C A P V T X I.

Rosa Græcula, seu, Misericordia & Eleemosyna.

S. I.

Rosa, quam Græculam, vocant, latissimis est foliis, sed convolutis foliorum paniculis, nec dehincens nisi manu coacta, semperque nascens similis. Huic recessimè, putem, Misericordiam conferimus, que foliis valde lati in plurimorum salutem femer exquirit, nec unquam alias juvando lassebit, semper recens, semper similis nascenti.

Beataissima Domini Mater, quâd sibi ipsi severior, tantò benignior fuit alius. Nam quod Salomon ait, *lex clementia in lingua ejus*. Damascenus eam jure merito Curationum pelagii appellat. Illam paradisi arborem, *Lignum vita*, male comedendo concoximus pro illo Deus dñe suppedavit *Venam Vita*, è quâ Christus aqua viva, & omnis Misericordia nobis ac gratia profluxit. Moses Se-Gen. cap. 36. beonis filium laudans: *Iste est Ana*, inquit, qui aquas calidas invenit in soliditudine. Nos rectius: *Ista est mulier, Bern. fer. de que reperit Misericordia thermas*, Bernardus illarum saluberrimum calorem sentiens, & ideo ingenti affectu exclamans: *Sileat Misericordiam tuam*, inquit, *Virgo beata*, si quis est, qui invocatam tempesteatibus suis fibri minoriter defuisse. Nos quidem servuli tui ceteris in virtutibus congaudamus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miranur: sed Misericordia miseris sapit dulciss. Misericordiam amplectimur charius, recordamur sequi, crebris invocamus. Hac est enim, que totius Mundii reparacionem obtinuit, salutem omnium impetravit. Constat enim pro universo genere humano sufficere sollicitam, cui

A dictum est: Ne timeas Maria, invenisti gratiam, atque latitudinem, quam querebas. Quis ergo Misericordia tua, o benedicta, latitudinem & latitudinem, sublimitatem & profundam quæ investigare? Nam longitudo ejus usque in diem novissimam invocantibus eam subvenit universus. Latitudo ejus replet est terrarum, ut tu quoque misericordia plena sit omnia terra. Sic & sublimitas ejus civitatis superna inveni refectionem, & profundam ejus sedentibus in tenebris, & in umbra mortis obtinuit redemptions. Per te enim celum repletum, infernum evacuatus est; inflaturate ruina celestis Hierusalem; expectantibus misericordia vita perdita data. Sic potissima & pissa charitas & affectus compatiendi, & subveniendi abundat effectu, quod locuples in utroque. Ad hunc igitur somnum stibunda properet anima nostra. Ad hunc Misericordiam tota sollicitudine miseria nostra recurrit.

Olim ab arcana Dei Curiâ, ab edictâ iustitiae sententia nulla fuit appellatio. At vero nunc est ad folium gracie & ad tribunal Misericordiae, nunc superexaltat Misericordia iudicium. Quod infingit Bernardus explicat. Si criminum, inquit, immanitate turbatus, conscientie fastidiate confusus, iudicis horrore perterritus, barathro incipit ab forberi tristitia, desperationis abyso, cogita Mariam. Quam enim clemens nunc erit in celo, que tam misericordia fuit in terra? Gregorius Nicomedensis: *Quotidie, inquit, videbatur ei Angelus loqui & quasi charissima foris vel matris obtemperat ei, que ambrosium nutrimentum de manu Angelii accipiebat, & que resiciebat: victum verò, quem à Pansificibus templi accipiebat, pauperibus erogabat.*

Elie cibum subministrat corvus, Danieli Angelus, Judæi manna effundunt nubes: quid de Domini Matre dicimus? Palladius, qui vixit aeo Theodosii Majoris, afferit, Apollo & Anuph sanctissimos virtus dies non & esque precibus exegit, arce hinc alimoniam quotidiam ab Angelo accepit. Atqui nullam gratiam fas est credere concessam servis, quæ negata sit Matti. Habetur ergo divina virguncula suos veluti convitores in templo mendiculos, quos etiamnum parvula ingredi misericordia resiciebat. Potuit hæc virgo dicere, quod Jobus: *Ab infantiâ meâ crevit mecum misericordia, & de uero matris meæ gressa est mecum.*

Misericordiam itaque cum eâ adolevisse, jamque ille B. Maria lam in celo nobis veniam & gratiam depôscere. Ecclesia confessus & nostra fides afferit. Pro hominibus, dum vixit, supplicavit. In nuptiis Canæ id factum constat, ubi Filium rogavit, tenuioribus sponsis subvenire, idque impetravit. Id ergo jam multo magis facit in patriâ. Pro aliis supplicare ab amore provenit, aquilam in patriâ perfectior est, ergo illic pro viatoribus magis supplicatur.

Eruditè Thomas Aquinas: *Charitas, inquit, hoc requirit, ut pro aliis oremus. Quod confirmanus Chrysostomus, Pro se orare, ait, necessitas: pro altero charitas fraternitatis hortatur. Dulcior autem ante Deum est oratio, non quam necessitas transmittit, sed quam Charitas fraternitatis committit. Neque aliter Hieronymus: Si Apostoli ait, & Martyr, res in corpore constituit, quando adhuc pro se debet esse solliciti, pro aliis orant, quâd magis post coronas & triumphos. Atqui Virgo beatissima a primo, quo vivere ceperit mortali mento, plus Charitatis habuit, quam omnes simul & tempore, & sancti homines & beati Angeli, ergo illa etiam ardens, scelus invenit, pro nobis deprecatur, & efficacius impetrat: Ite, dñe proflus, ut si illa una & sola quippana roget, & omnem cœlum reclamaret, ut Angelum Angelo restitule, narrat Daniel, potentior tamen esset Virginis matris affectus, & ratio, quam calitum ceterorum omnium.*

Huc prius ille scriptor animatum attendens: *Mediator est, inquit, inter nos & filium, qui nihil illi petenti negat, cum sit illius mater, sed & quæ ad eum dexteram, super omnes creas, mortuas exaltata, & ipsi proxima. Seraphinus Firmianus, dicitur, dubium velut problema ponens: Cur, inquit, audaciter, dñe, cito fiduciam in matrem quam in filium erigimus? Cur auditem fiduciam in matrem quam in filium erigimus?*

Mox

ducia in
matre
quam in
filio.

Mox ē Bernardo & Anselmo respondens: Quia in Matrem, inquit, à Filio divina pietas derivatur, absque justitiae terrore. In filio licet attrahat pietas, terret tamen potestas. Scimus judicem cum esse adē exactum, ut rationem de verbis etiam oris vel singulis sit exacturus. Equisdum volumus iustitiae mores hic exhibemus, Iustitiae infans accurrit matrem.

§. II.

Gracis mos erat, ut injuriam à se defensurus tem-
plum, aram, vel statuam accureret. Mos hic Imperatorum aeo migravit Romanum. Hinc ingenui & servi non in templis solum, sed ad quamlibet Imperatorum imaginem aut statuam asylum tibi repererit. Ind, quod Philostratus testatur, si servus monerat tantum Cæsaris imagine signatam manu tenuisset, eum cedere nefas fuisset. Hinc capitum quispiam damnatus, quod servum percussisset, qui argenteam drachmam Tiberii imagine inscriptam tenebat.

Mater Dei asylum est Mater Dei, templum gra-
dum est tæ, aram, vel misericordia: si vel verbo vel gemitu tangamus hanc aram, longè tuiores sumus, quām si omnium Romanorum Cæsarum effigies manu teneamus. Sub aliis Phoenicis iñfus omnes afflitti plurimum subsidit perirent. Jure de hac matre dicimus: *Filius autem homi-
num sub regmine alarum tuarum sperabunt. Affectu magno
pro te quicquid dixerit: inhabtabo in tabernaculo tuo,
protegat in velamento alarum tuarum.*

Sancti omnes in Misericordiam proni velut olivæ in hortis confite fuerunt. At Virgo beatissima velut oliva totum orbem complexa, olivas alias omnes imbravat.

Beatus Dominicus, familiâ suâ nondum confirmatâ, vidit velut diducto celo, quâ ratione Christus stans in gentem humanam tres lanceas vibraret, orbem iræ suæ metam convulsus. Hic mater ad filii pedes provul-
ta, veniam impetravit orbi. Hic utique mater idem sen-
sit quod filius, qui famelicae plebis misericordia com-
miserat: *Misereor, inquietebat, super turbam.*

Cum Senis annona incredibiliter oneraretur, Ca-
tharina virgo modicum farinam jam puudicæ in panes pinxit. Hos deinde in egenos distribuit liberalissimè, nec tamen descececepit quod daretur: quātum enim largius erogabat, tanto plus supererat. Ind, quod mi-
tius, gratissimi tâpors erant hi panes, nec à dominicâ etiam gula spernendi. Sed adjutricem habuit Catharina in celo Virginem divinam, quæ vîa est suis panibus è massa formare panes coquendos. Nimirum plena est Misericordia Virgo cælestis, verus balsam hortus, ubertimum salutis promptuarium; verbo, Mater misericordia.

Meo sensu, perire nequit, quisquis Angelos & Ange-
lorum Dominam in suas partes traxerit. Sed illud, ob-
scro, non nesciamus, à Pythagorâ sapienter dictum; Similia non nisi à similibus comprehenduntur. Misericordiam tibi postulas; nec tu eam alteri nega: gratiam ambi à hanc & aliis à te impetrat. Misericordiam pro misericordia, gratiam pro gratia consequemur. Quales nos sumus in similes nobis, talis in nos est Deus.

§. III.

Hic instituto quo cœpimus, non incongruum erit, si latissima hujus rōfæ folia paulò explicatiū proponamus. Misericordia omnibus non tantum no-
scenda, sed penitus medullis combindata est. Elec-
tros porro nihil aliud est quam Misericordia transiens in effectum & opus.

Matth. 6, 5. — Veritatis oraculum est: *Beati Misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Misericordia beatis omnibus adē iuncta censeri potuit, ut eorum sororem dixerim. Hoc taurit Paulus: *Induce vos ergo sunt electi Dei,*

Tom. I.

A sancti & dilecti, viscera Misericordia. Sancti omnes ex hac familiâ sunt, quæ vix certiora ligno nolcendam se pre-
bet, quām quod omnes hujus stemmatis viri semina-
que viscera Misericordia habent. Huic familiæ naturâ in-
finitum, misericordiam non è crumenâ solum, non è
manu cistâque tantum, sed ex intimo pectori largiri
sua, & cùm opus, etiam seipsum. Toti nonnunquam familiæ agnatum est, litteram caninam * non posse. **R.**
commodè pronuntiare; subinde in vultu aut oculis, aliōve membro ingenitam habent maculam, aut ha-
reditarium morbum: quandoque omnibus ejus fami-
liæ agnata docilis & humanitas. Ita Paulus loquitur,
electis omnibus ab ortu impressa est hæc nota Mis-
ericordia. Ergo & vos, ô mei Colosenses, sicut electi
ali, sicut sancti, sicut dilecti hanc notam in vobis cer-
nendam exhibete, induite viscera Misericordia. Misericor-
dia testabitur, inquit Anselmus, vos Dei sapientia pre-
gnitos, à massa perdendorum separatos, ad vitam aeternam
præordinatos.

Ita prorsus Misericordia amicis Dei omnibus altis-
simè impressa est. Evolat quis omnium Sanctorum
res gestas, quos Lipomanus, Surus, Lippelous scriptis
complexi, nec unicum, putem ego, ex omni numero
reperi, cu non non hæc nota Misericordia infixa.

Quod de seipso Jobus, id illorum quiske dicere potu-
tur: *Ab infâtiâ mæa crevii mecum miseratione, & de uero Job cap. 31.
matris mea egressa est mecum. Si negavi, quod volebant, pau-
peribus si oculis vidua expectare feci, si comedî buccellam meam
solus, & non comedit pupillus ex ea. Oculus fui caco, & pes Idem t. 29.
claudio, pater eram pauperum. Tantâ scilicet egenorum v. 15. & 16.
miseratione rangebar, ut non tantum cæcis & claudis
stupem decederim, sed coparius sum etiam, quantum licuit,
oculos & pedes.*

Pater eram pauperum, cum ipsis pauper, quando corum pauperatatem adē sensi, perinde de si, cā ego ipse laborarem. Cum illi altius dormirent,
ego huc illuc animam versabam, quâ ratione pupillis

providendum, siccurrendum viduis, unde panem, le-
stulos, veltem habent. Reverâ Sancti omnes affectu
tales fuere, qualis Job esse potuit censu & manu. At-
que hoc in Sanctis, qui etiamnum superstites sunt, ob-
servare licet. Hinc illum nemo facile sanctum pronun-
tiaverit, qui ab egeno aeroft ait animo, & in eorum
causam nequitque propendet; qui subinde dat aliquid,
sed amore non redolent data; Misericordiam non sa-
piunt ipsum munera.

Ecquis negaverit, quin omnes sancti spiritu sapien-
tie imbuti decesserit? nam calo nullus admittitur, qui
spiritum stultitiae defert ad tumultum. Atque spiritus
sapientia spiritus humanus est & suavis. Ipsam audi sap. 1. v. 6.
laestinus Rex David aperte proclamat: *Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Da-
nius.* Suni qui in rebus physicis sum peritissimi: Vinum
vix gustant, & ex quâ patriâ sit nōrunt; ostrea primo

D, mortu, ex quo lacu sint, deprehendunt; omne moneræ
genus exactissimè distinguunt, suum corio, suum pan-
no, ferico & holosericu premium statuere nōunt opini-
mè, discernunt omnia intelligenter. Super egenum &
pauperem vix intelligent, inopiam horum non satis in-
spicunt, non estimant pauperitatis misterias, & inde mis-
ericordia non magna lequitur. Beatus ergo qui intelli-
git super egenum & pauperem. Quiquis enim hoc in
re intelligent, est Augustini & Calliodori sensu, pau-
peri etiam non petenti offert, tracentem intelligit, de re-
medio pauperis, affectu pietatis cogitat. Non intelli-
gens, dum peratuit expectat, post multas preces vix de-
mum lentes & seru, quod petebatur, præstat.

O. verè jacundus homo, qui misereor & commodat, in Ps. 111. v. 5.
eternum non commovebitur! Siquidem beati Misericordes.
Sed ubinam, queso Domine, beati sunt? Pauperibus
promissum est tegnum. Sed & hi quoque reges erunt

Ecce 3.

qui

qui Misericordia excelluerint. Nam egentibus non marsupium tanum & manum, sed & pectus aperiunt; cur eis Deus celum clauderet: cum siipem largiuntur, si possent, cor adderent; largiri omnibus cum non possunt, saltem volunt. Quando igitur Misericordia Deum detraxit celo, & mortalitatis facio induit, poterit etiam hominem in celum attrahere.

§. IV.

Qvicunque igitur Misericordes sunt, reges sunt
legitimè uncti. Oleum ad hanc unctionem ipsi
suppeditabantur; certe regni meritisimo Dei fa-
vore sunt assecuti. Elius olim adolescentem lenticulam
olei committens: *Vade, inquit, in Ramoth Galaad, & in-
ducnes in interius cubiculum Iehu, tenensque lenticulam olei
fundes super caput eius, dicens: Hac dicit Dominus: Vnxit te re-
gem super Israël. Aperiesque ostium, & fugies. Facta omnia,
ut imperatum erat. Quibus auditis qui aderant, conti-
nuò suum quisque pallium Iehu pedibus subjecit, ut ea
congesta tribunalis aut solii formam referrent. Quām
facili apparatu salutatus rex Iehu? Quanto sanguine,
quot centenis milibus capitum corona regum ac dia-
demata non raro steterunt? His ipsis annis, quibus ha-
scribo, corona Bohemia eruore quanto, quot homini-
num milibus vindicata est? Ut rex cæli ungaris, vix ul-
lius est laboris, aut impendi; tu modò Misericordia
oleum adfer, & regnum illud jam tuum est.*

August. in Eleganter hoc Augustinus exprimens: Da, inquit, Psal. 36. an- modiea, & acipe magna. Vide, quam latè crescat fenus tuum. Da temporalia, acipe eterna: da terram, acipe celum. Vide pag. 123. quid sis accepturus: Percipite regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi. Terrae dediisti, que si non dedidisti, in terrâ putre scerent. Quid enim inde facturus es si non deadires? Quod peritrum erat in terra, servatum est in celo. Ergo quod servatum est, hoc accepisti sumus. Servatum est meritum: factus est thesaurus tuus meritus tuum.

3. Reg. c. 6. Salomon (quod regum fasti memorant) ad ingressum tabernaculi fecit duo ostiola de lignis olivarum. Hic
vers. 31.

Ad arcana
nissima
templi pe
ntralitatis
cur non ex
auro vel
cedro, sed
ex oleagi
no fabre
facta est
janua.
non immeritò quis querat: Cur, quæso, ad arcamissima
hac templi penetralia, ad sancta sanctorum, non cedro,
non cypresso, aut nobiliore ligno, cur inò non ex auro
fabrefacta est janua, resertim cum id loci sanctitas
postularet? Sciamus architectum hic suisse Spiritum
sanctum, qui non loci maiestatem, sed rei mysterium
specit. In illa sanctorum sanctissima, in aureum Dei
palatium nemo admittitur, nisi per oleaginum ostiolum
ingrediatur, per alterutrum corde ihgredientium est.
Qui misericordiam exhibere nequit, confiteat manus

Chrysostomi sententiâ: Nullus miser est, nisi qui noluerit miseri. Et ne illus, quamvis plurimum dederit, vel minimum eo glorietur: Divites, ait, ex multo modicum, vidua ex modico totum dedit: Quid ingeniatus, & non minus avari quam opulent, cum stipendium erogatis: è pecunia vestre acervo non quidem millefianam partem donatis: vidua illa omnes opes suas, totum exaribolum suum, quidquid thesauri habuit, dedit: hic multum dedit.

Beatus qui Deo donavit sine gemitu; beati misericordes.
Hic, oblecto, paullè aliis peneremus, quid demum
Misericordia tam affabile habeat & decorum, unde
divinis oculis tantopere placeat. Quæ enim alia virtus,
nisi Misericordia cognata Charitas, aetò rapit Deum
In ultimo
judicii die
misericor-
dias opera
predicabun-
tur.
atque Misericordia? In orbis ultimo conventu, in totius
gentium concilio supreponit, die illo decretorio
& judiciali, patentibus ad tribunal universis Angelis,
cum de summi retribu omnium decerneretur, iudex omnium
non explicabit, quod Abel primus martyris & vir-
go fuerit, quod Abraham speculum obedientiae exi-
terit, quod Noe nus orbem asperibus clausum servavit:
Davidis lacrymas & penitentiam filebit: quid Moës &
Elias in Thabori sectim locutus, non exponet: quod Pe-

A trus primus post se crucem descendenter, quod multa
millia Martyrum in eundem suggestum sint feci, non
praedicabit. Sed illud publice recitabit cum laude maxi-
mâ, velut gratias agens; quis sibi fragmentum panis
deederit, quis frigidam porrexerit, quis deflocatam pal-
liolum donâbit, quis hospitio se foverit, quis ad agro-
tum, quis ad detentum carcere revisiter. Supremum
hunc judicem Misericordia filii prærogatiâ singulari
alloqui audebunt, disponent sermones suos in judicis voces
illorum erunt: Da, Domine, quia dedimus; da Te quia
tuâ causâ dedimus, miseri fumus aliorum, tu nostri
misere: fecimus quod iusti, redde quod promisisti.
At ille totius regni se debitorem promississime profes-
sus: Meum, dicit, promissum agnosco; misericordiam
vestram laudo; *Venite, possidete regnum: pro panis fragm.*
ne epulum cælestis nunquam finiendum, pro arrito
pallio vestem immortalitatis reddo, pro hospitio ci-
vates Angelorum vos constituo: *Venite, possidete regnum.*
B Verè singularissimum quid habet Misericordia præ-
ceteris virtutibus. Hæ enim una omnium maxime
Orbis fatali die triumphabit. Idcirco Christus: *Euntes, M. 13;*
inquit, *discite, quid est, Misericordiam vole, & non sacrificium,* *ver. 13;*
Perinde si dicitur: Nondum satis capit, quantarum
virium sit Misericordia. Eia ergo discite, quid si super
egenum & pauperem intelligere, & quām hoc ipsum
incredibiliter Numini supremo placeat. Pater meus ca-
lestis cælum non referat nisi sui similibus. Atqui vos po-
tentiam divini Patris, sapientiam, & in omni loco pra-
sentiam imitari non potestis. *Estate ergo misericordia, ficas* *luc. 10. 6;*
Pater vester cælestis misericors est, & quidem in omnes. *ver. 13;*

§. V

Roma olim Censores obierunt domos, ut in rem
præsentem venirent, scirentque, quæ ratione res
familiares administraretur, num forte in ferrim ver-
mes, in panarium mures, in vestes tineæ grassarentur,
non levi rei domelictæ damno.

Utinam hodieque talis censura sit, reperientur qui mures, tineas, vermes malint pascere, quam pauperes, qui laborent parientes poriis quam egenos male vestitos operire. Sed his multo plures sunt, quorum non paucem aut vestem, sed vermes pecus excludent, & omnem miserationis affectum corrumptunt, ut neminius egas tem aut miseriae faciliter commiserentur.

O ergo beati Misericordie, quoniam misericordiam consequenter. Deum misericordia vestrum commoveri vultis: vos ipsi prius misericordies estote. Ad vestrum Deus exemplum scilicet componet: quem vos illi modum monstraveritis, eum sequetur: Date, & dabitur vobis. Datis alacriter: & prompte: promptissime dabitur & vobis. Datis liberaliter & copiose: liberalissime vobis retinetur.

Dialecticorum praeceptio est, Syllogismus in Dilectione non potest, hunc Syllogismum nos Christi docuit, quo urendum est iis, qui nolunt negari libet, potius Syllogismus est ite: Date, & dabitur: Estote misericordes, & misericordiam consequimini. Num in rerum in hoc vita mercatu tritici, oleum oleo non comparandum, sed ita ut tritici pugillis rotum modum, lecythus olei centum librarum dolium lucrere. Syllogismus in Dilectione non potest, hunc Syllogismum nos Christi docuit, quo urendum est iis, qui nolunt negari libet, potius Syllogismus est ite: Date, & dabitur: Estote misericordes, & misericordiam consequimini. Num in hoc vita mercatu tritici, oleum oleo non comparandum, sed ita ut tritici pugillis rotum modum, lecythus olei centum librarum dolium lucrere.

Quari potest, quæ omnium artium sit quæsitorum
ma. Num forte maximum facit lucrum gemmari, qui
geminis interpolat, ut pluris revendat? Fors Jurisperu-
dencia omnium lucrosissima est, quæ cum consilia sub-
re instrat, pro singulis pagellis laxissime scriptis singulos
poscit aureos. Fors mereatura plurimum lucrat, que
centenos expendit florenos, & trecentos aut quadri-
gentos recipit. Quid si usura sit, quæ fenus ex tene-
re centum facit bessimos, aut ex alio? Num agricul-
tura maximos facit quæstus? magnos facit, sed mode-
stos, & pane omnium honestissimos. Num aut Typo-

graphica plurimum habet lucelli? multum habet, præferum si ledulò tractetur. Belgarum quodam aspice è typographiis prodeunes dñissimos. Verùm nec usura, nec mercatura, nec jurisprudentia, nec agricultura, sed, si Chrysoftomo credimus, ars omnium artium optima, ars artium omnium quæstuoſissima, est eleemosyna.

C

i

t

s

i

n

a

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

i

s

sequas in eâ re nobiles adjutrices. Neque unam tantum religiolam domum liberalissima hæc benignitas pro theatro habuit: latius patebat, per omne genus hominum pervagata. Nullum tempus opitulâdi misericordiâ praetermisit. Publica nosocomia privatorumque aedes, in quibus ægros esse comperit, creberimè intervistidique tanto studio & alacritate, ut nemo unquam vel tenuissimus ejus optât officium, cui non illa perbenignâ conulerit. Sapè nocte intempestâ de eubili surrexit, ut ægis adeset, cum tis non raro triduum quærididum traduxit. Fuit, ut viro religioso, cùm ille forè prodeunti foras interveniret, ingenuè confiteretur, se quidem aucte capranda gratia simulare exitum, re verâ tamen ad feminam prodire graviter affectat: Quæ quoniam, inquit, in me secundum Deum spes suas haber, bona-que, ut audio, existimationis mulier habetur, faciendum mihi est, ut eam hodie convias. Multa præterea ad ægros è sua domo misit, que in eorum usus suis ipsa manus apparavit. Nam & bellariorū, & aquarum, & olei complura genera ægrorum causa domi confeicit: sèpè factum est, ut longos ac pertinaces morbos abigeret, ægrisque diuturnâ medicorum arte delusos domesticis tantum præsidiis ac eurationibus ad pristinam recovaret, firmitatem. Hoc itaque contentissimum Leonoræ studium fuit, ægroris ac pauperibus benefacere, suis non solum pecuniis, sed & obsequiis. Quod quidem in feminâ regiâ vix sati latari potest.

Ejusdem laudatissimi exempli viros feminâque omnes alias omittit. Res infinitæ scriptioñis foret. Ubi de eleemosynâ egerinus, laciniam magis deducemus. Unicus hoc loco nominem: Eberhardus genit. Bois, genere Comes, Biburgensis Antilites, inde Salisburgensis Pontifex, nulli unquam quidquam, dum vixit, Maria nomine petenti denegavit. Hic illud dixisse satis sit: Non videri vitam esse perscriptam ullius sancti hominis, qui non singulariter hunc Misericordia affectum induerit, ut proinde Tarfensis Paulus congruentissime hortetur: Induce vos ergo sicut electi Dei, sancti & dilecti, vi- scera Misericordie. Nihil tam divinum habet homo, quam de aliis bene meret.

VII.

Gregorius Nazianzenus 16. de pauperum amore. Charitatis præcipua pars sita est pars sita est erga pauperes. Nihil tam Deo proprum est, ut Misericordia erga pauperes. Imitandus est nobis Deus. Quis enim est dare beneficium? Imitari Deum. Estote misericordes, sicut & Pater ve- rber califistis misericordes est.

Salomonis encomium de misericordiâ. Prov. c. 16. v. 6. cap. 19. v. 17. c. 21. v. 3. & 13. Qui autem obcurat auctem suam ad tamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Idcirco Daniel Nabuchodot- vers. 24. nosori: Peccata tua, inquit, eleemosynâ redime, & iniquitas tuas misericordia pauperum. Ignem ardente extinguit vers. 33. & aqua, & eleemosyna resilit peccatis. Conclude igitur eleemosynam in corde pauperis, & hec pro te exorabit ab omni malo. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Sera nimis est interrogatio illa:

A Domine, quando te vidimus esurientem, aut frumentem, aut habu- fitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere: & non misericordi- nistravimus tibi, & non pavimus te? Judicii tuo sub pa- peris formâ obeunti nunc ministra, Christum sub egeni schemate latenter nunc pacet. Nemini non expe- scendum illud: Si non pavisti, occidisti. Qui enim habu- rit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum neque posse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charita Do- manet in eo? Iudicium sine Misericordiâ illi, qui non fum- Misericordiam. Euntes ergo, dicitis, quid est: Misericordiam re- volvitur, & non sacrificium. Beneficentia & communionis natus est, & visceris, talibus enim hostis promovet. Deus, bona est oratio, bona proflus, sed cum Eleemosynâ & Ieiunio. Optime di- xit Publius: Homo, qui in hominem misericordes est, memori- fuit. Sic demus, quomodo vellemus accipere. Demus, & proba- dabitur nobis.

Quapropter millies occinendum: Date, & dabitur vobis, date, date. Beatus est magis dare, quam accipere. Am- ma, que benedicit, impinguabit, & qui inebriat, ipse quo- que inebriabit. Veruntamen quod superest, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.

ACTIONES MISERICORDIAE.

1. Primum est, quod Misericordia soleritissime ob- servat, ut, quod datur, affectu magno detur. Hic certe majoris pretii est pronus in pauperes affectus, quam aureus è crumenâ numus. Si plura non potes, da frig- dam, da era duo minuta, sed da ingenio affectu, & plati- rimū dediti.

2. Misericordia est pauperissimos quoque in sche- dâ descriptos habere, memoria monenda & ad Misericordiam, si ea langueat, excitandâ. Idcirco juventu- hanc schedam sibi inspicere, & nomina descriptorum sibi ipsi lente recitare. Talem catalogum habuit illud Misericordia speculum Joannes Eleemosynarius, Patriarcha Alexandrinus, qui quotidie ultra septem milia & quingentos pauperum aluit. Si quis autem non ipsem det eleemosynam, sibi si interrogat: Num iis quibus iussi, & prout iussi, fideliter datur quod iussi?

3. Misericordia est cum pauperibus humaniter & benignè loquit. Optimum est adiicere bona verba rebus bonis & vultu humano benignèque commendare, que præfas. Sit- cides moner: Declina pauperi sine tristitia autem tuum, & reddre debitum tuum, & responde illi paciè in manuſtudine. Congregationi pauperum affabiles te facio. Neque etiam rigidè feruunt, sunt pauperes & examinandi, num eleemosynâ sint digni. Quam absurdum est, argen- tis numis liberalem esse, & verbis bonis tam parcum. Et quæ ista est, ô homo, eleemosynâ? obolum projicis, & probus afficias; das panem, & vocas impostorem. Nunquid tibi supplicanti Deus unquam dixit: Recede impostor? Ergo meritis ne contumeliam inferas, super omnia vultus accedas bonus commiserationem ip- trans, non indignationem: verba sint benigna, & humanitas plena, ut, quod deest itipi, non deſit sermoni. Beneficia non sunt exasperanda.

4. Misericordia est citò dare. Ingratum est benefi- cium, quod diu inter manus dantis hæſit. Gratissima fuit beneficia parata, facilia, occurrentia, ubi nulla est mora. Verissimè bis dedit, qui citò dedit. Quod Publius eleganter dixit: Bis inopis beneficium dat, qui celeriter dat, & minus decipitur, cui negatur celeriter. Hoc ipsum Salomon inculcauit: Nec ducas, aut, amico tuo, Vt- de & revertere, & eras dabo tibi, cum statim posse dare. Hac in re plurimum peccatur à multis, qui nihil à te im- pectari linunt, nisi post molestissimas dilationes. Hoc aliud non est, quam omne beneficium corrumperet, dif- ferendo. Tardie velle, nolentis est. Beneficium moro autem in- lente datum panis lapidosus est, quem esurienti accipere quidem necessarium, sed comedere, acerbum.

5. Misericordia actuosa vult, ut ipse de stipe, si Quia-

potes, non per alios. Germani veteres liberorum manus stipem inferebant, ut sic eos assuefacerent ad prompti dandum. Pannoniæ rex Stephanus in egenos largissimus, non tantum Eleemosynæ plurimum dedit, sed & ipse met plerumque dedit. Hinc evenit, ut sub noctem egressus pinguisimum marsupium in pauperes effusurus, redierit evulsa barba, & bene coniuncta a pauperibus, qui tam hanc regis injuriam minimè cogitabant, sed pecuniam manibus nimium avidis involvabant. Hoc autem Stephanus triumpham suam interpretatus est, & ob id singulare Deo gratias egit. Margareta Hispaniarum regina ita suos, quos in Christiani orbis solatum pepererat liberos, erudit, ut illi a tenebris unguiculis suâ etiam manu Eleemosynas erogarent, En obsecro, cuius non pudur tantos Principes, nos tantillos pudebit?

6. Misericordia actuosa gna est circumspicit, quibus det, quomodo det, & quare. 1. Quibus det, nam egenis vult dare, non opulentis; in vasa suâ id vacua, non plena. Contrarium fit ferre nostro avo nunc unum effundit, sed in vasa iam ante plena; multum donatur, sed divitibus, quorum est largitur, non accipere dona. Inter eos autem quibus dandum, mœo iudicio, primi sunt Adolescentes pauperes, qui Mafis vacant, & panem non habent. 2. Attendit Misericordia, Quomodo det. Inter modos dandi, de quibus hinc agimus, is etiam præclarus est, cum conditur testamentum, non obliuisci pauperem Christum, si Christum non vis hæredem ex affeſtibet, sicutem in hæreditatis patrem admittit. 3. Quare det, omnia scilicet propter Deum, idque non verbis solam, sed factis. Quod sollicite beatus Joannes monet.

1. Jam. c. 5. Filios mei, non diligamus verbo neque linguis, sed opere & veritate. Idem beatus Jacobus ingerens: Si frater aut foror nudi sint, inquit, & indigent victu quotidiano; dicit autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini & saturamini; non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori, quid proderit?

7. Veræ Misericordia est, & largiter & hilariter dare. Eum namque dicemus Misericordem, qui, ut beatus Paulus loquitur, misereatur in hilaritate. Hilarem eum daturum diligat Deus, qui non ex tristitia aut necessitate largitur. Quod Siracides oculis subiiciens: In omni dato, inquit, hilarem fac vultum tuum, & in exultatione sanctificat decimas tuas. Da Altissimo secundum datum ejus, & in bono oculo adiunctionem facito manum tuarum, quoniam Deus retribueret, & septies tantum reddet tibi. Hæc utique credimus, sed etiam tremendum, nec sati fidimus propitiis divinis. Ergo mendax Deus? ergo promisit, quod præstare aut non poterit, aut non poterit? Fidamus secundum, & demus Altissimo secundum datum ejus, quoniam septies tantum reddet nobis.

8. Sine omni ostentatione ac pompa, & quantum fieri potest occulere a deo eleemosynam. Servatoris monitum est: Cum facis eleemosynam, noli tubacare ante te, sicut hypocrita faciunt in synagogis, & in viis, ut honorificetur ab hominibus. Amen duo vobis, reperient mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nequit sinistra tua quid faciat dextra tua, ut sit eleemosyna tua in abcondito, & Pater tuus qui videt in abcondito, reddet tibi. Nihil aquæ vitandum in beneficio quam jaçantia. Res latu loquerat, vel tacentibus nobis. Ecquid opus nomen aut insignia sua donis omnibus affigere? Hadrianus Imperator id fecit, & ob id Herba parietina dictus est, quod eius non men per omnes parietes ferperet. Satis est à Deo sciri quod damus, tametsi nemo sciat mortalium.

9. Cetera pecunia partem leponere in egenos tribuendam. Exempli causa sic suademus. 1. Est qui annis singulis post omnes expensas centum florenos sibi reponat, est qui reponat mille. Primus si quinque, alter si quinquaginta florenos det in stipem, non nimium dabunt. Hoc enim dimidium duntaxat decimatum est.

A Idem iudicium esto, propositione hac servata, de omnium opibus, cenu, annuisque præventibus. 2. Est qui sapienti in anno pecunias recipiat. Hic præclarè fecerit, si accepti semper primicias Deo consecret; Verbi gratia, quindecim, aut octodecim, aut viginti florenos recipit; quid si medium seponat, aut latrem viginti festos, seu quinque bacios? Nam istud hæc consilii est, ut quicunque pecunia summa capitur, aliquid inde, primitiarum loco, pauperibus seponatur. Quisquis hoc prudenter fecerit, damnum nullum sentiet, sed omnium rerum suarum incrementum experietur. 3. Convenit in iis non tenacem ac sordidum esse, quæ vix unquam amplius vendantur pretio, ut sunt vestes deritæ, ciborum reliquæ, ligna in silvis decidua. Et cur Deo non demus prompte, quod libenter daremus affectatores?

B Sic nobilis mercator Hispali felicissimè negotiatus est: si alius Olyssipone hanc consuetudinem siam abrogans onustas naves in ipso portu perdidit, has cum metibus tempestas, illum fortunis omnibus everit paupertas, imo Deus, in quem tam reflictus & tenax esse cœperat. Hæc lucra nostra sunt, cum tam illiberales & immuniti sumus in rerum omnium largitorem.

10. Convivium mendicis, aut tenuis fortunæ hominibus subinde instruere, cuius nobile forter auctarium, is etiam ministrale. Ignotum plurimis aut exolum illud Christi monitum videatur: Cum facias prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte re & ipsi reinventent, & post tibi retributio. Sed cum facias convivium, voca pauperes, debiles, claudos & cacos: & beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuerat enim tibi in Resurrectione iustorum. Faciunt hoc aliquot nobiles familiæ, faciunt hoc Principes, Reges, Pontifices. Nemo hæc dixerit, non esse honoris amplius. Alioqui dicemus, nec illud esse moris amplius, homines ad divina monita tam surdos cœlo admittere.

C 11. Unum aliquem est pauperibus, quemcunque tandem, perpetuè, velut Christum alere. Ita Clemens VIII. Pontifex Maximus fecit, qui honorando Christi collegio non numero, sed decimam pauperes quotidiano videntur ac vestibus sufficiuntur.

12. In omni prandio & cenâ, si mensa sit optimior, Duodecima scutellam vacuan apponere, que scutella Dei appellatur; hanc autem e diversis ferculis, hinc & hinc desumptis partibus implere, eo fine, ut hæc miscellanea dentur pauperibus. Aliquid sibi adimi vix sentiet mensa diutor, at sibi plurimum impendi valde sentient egeni. Hoc est viris nobilibus non neminem constat facere. Quod etiam illud referendum. Nobilis familia quovis sabbato in honore beatissimæ Matris Mariae omnime lacramentum pauperes gratis dispensat. Hoc illius monasterii mos spectat, in quo quicunque e conobitis unus concedit fasto, toties per dies trintata, omnia illi fercula in locum mensæ, ubi vivus federat, deferuntur. Post mensam omnia pauperibus dantur.

CAP V T XII.

Rosa Alabandica, seu, Verecundia,
Modestia, Pudicitia.

S. I.

A Labandica Rosa non immerito conferimus hanc virtutem: sive illam appellemus Verecundiam, seu Modestiam, seu Pudicitiam: diversa nomina, res eadem.

Beatus Ambrosius divina Virginis Verecundiam affectuoso penicillo sub oculis ponens: Verecunda sermone, inquit, arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum querere. Quando ista vel rultu legit parentes: quando diffensit à propinquis?

Ambro. t. 1.
Offic. c. 18.
tom. 1. mib.
pag. 12.
Elogia B.
Marie à
verecundia.

propinquis: quando fastidivit humilem: quando derisit debilis: quando vitavit inopemem solos solita virorum causa invisere, quos Misericordia non erubesceret, neque preteriret Verecunda. Primus est pudor, qui in ipso cognitionis ingressu Domini Matrem commendat legentibus, & tanquam testis locuples dignam, quae ad tale munus eligeretur, adstruit, quod in cubiculo, quod sola, quod salutata ab Angelo taceret, & mota est in introitu ejus, quod ad virilis fœcū speciem peregrinam turbatur affectus Virginia. Itaque quamvis esset humilis, per verecundiâ tam non resolutavit.

Idem lib. 2. Laudat hinc quidem Mediolanensis Praeful hanc viam Dei domum ab exteriore formâ, sed quia curiosus spectator cùm audit adiunctor frontem laudari, mox soleat querere, quae sit intus adiunctor forma, quām venusta conclave, quā symmetria adifici, eam ob caussam Ambrosius continuo adjungit: *Nihil torum in oculis, nihil in verbis prolix, nihil in vercundum: non gestu fractior, non vox petulans, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mens, figura probatis.* Verbo: *Si sanctitas ipsa convenientem sibi voluisset formam sumere, hanc Virginis sumpliisse effigiem,*

Damascenus pene simili elogio celestem hanc dominum extolle: *Honestus, inquit, vestitus mollitiem omnem ac luxum fugiens, gressus sedatus atque ab omni levitate remotus, mores severi, hilaritate temperatis, & quod maximè mirandum, senilis in juvenili corpore Prudentia.* Hic sermo nostro nimirum sterilis non asequitur, quæ melius animo & cogitatione poterunt comprehendendi, quām modesta prudentia hæc Virgo cum imis & summis, cum pastoribus & regibus, cum templi ministris & Pontificibus sit locuta.

Modestia probi hominis pars maxima, quam ideo Paulus tantopere commendans: *Modestia vestra, inquit, nota sit omnibus hominibus.* Mens nequit sic esse nota, sit ergo mentis imago. Recte dixit Ambrosius: *Bona domus in ipso vestibulo debet agnoscari.* Si horologii structura interior turberatur, si roule discordent, fons etiam mentietur index, hinc jaçantia, levitas, petulantia, hinc plurimum indecori. Neque hæc facile fallunt oculos. Nam, teste Ambrosio, *Habitus magis in corporis statu cernitur, animi vox est corporis motus.* Et mēmīstis, inquit, quandam amicum, cùm sedulius se commendaret officiis, hoc solo ramen nomine in clero non esse receptum, quod gestus ejus plurimum dederet. Humiles nos esse decet, mites, graves, patientes, modum teneri in omnibus.

B. Maria homines & Angelos hæc una Virgo superabat. *Quæbatur, inquit, Niciphorus, sine audaciâ, sine risu, sine perturbatione, fastus omnis expers, simplici & humilitatem præcedentem colens.* Hanc porrò virtutem Virgo suis etiam cultoribus cupit esse quām commendatissimam, ut quam ipsa tantum adestimasset, à suis quoque non negligeretur. Hinc, *Divo* *Gregor. 1. 4.* *testa*, *cap. 7.* Gregorio teste, virgunculam, cui Musa nomen, admonuit, ut à risu, jocis, ludo, & ab omni puerili levitate abstinenter, si secum esse cuperet in celo. Beatus Bonaventura non sine ratione affirmit, *Virginem cædem follititudine, dum in vivis ageret, ad virgines coevas attendisse, ne aliqua ex illis illo sermone peccaret, ne in risu vocem extolleret, ne superflua vel inutilia tractaret, neve injurians illi faceret.*

Ita omnis Modestia ac Verecundiâ speculum Dei parentem statuimus. *Diæta & dicenda omnia confirmamus illâ ratione, quam nemo vel hostium negaverit.* Ex omni numero humanae gentis, ex omni mulierum ac virginum etatu, è tot centenis milibus, inò è tot millionibus hominum, Deus utique potestatem optionemque habuit solutissimam, eligendi in Matrem, quamcumque vellet, & quæ illi maximè placeret. Siquidem ab omni exeritate omnes omnino homines sibi præsentes habuit, singulos exactissimè novit, ut qui omnium ac singulorum corda penitissimè scrutatur. Atqui

Ratio confirmans *Dei matræ* *fuisse modestia speculum & electum ex omnibus.*

A ex his omnibus hanc Virginem elegit in Matrem, ergo absque omni dubio castissimam, ergo Verecundiâ ac Pudicitia, omniumque virtutum laude cumulatissimam, ergo sui amantissimam elegit. Hinc Bernardus, *Deus* *mansu* *Eleæta ex omnibus: Predica, inquit, reverendam Ang. Logionem, desideratam gentibus, Patriarcha Preceptor, præceptam, electam ex omnibus, prælatam omnibus; magnam gratiam inventricem, mediaticem salutis, restauratricem suorum.* Exalta denuo exaltatam super choros Angelorum ad celestia regna. Ergo electa ex omnibus. Id nobis Eldas *4. 1.* *Sacerdos explicaverit, qui Sionis electionem prædicans, Dominator Domine, inquit, ex omni silva terra, & omnibus & arboreis ejus elegisti vineam unicam: & ex omni terra orbis, elegisti tibi foream unam: & ex omnibus floribus Orbi, elegisti tibi lillum unum: & ex omnibus abyssis mariis, registi tibi rivum unum: & ex omnibus adiectis civitatis, sanctificasti ribimeri Sion: & ex omnibus creatis volatilibus, nominasti tibi columbam unam: & ex omnibus platanis percoribus, prævidisti tibi orem unam. Ita proutis sanctissima Dei Mater, columba una, lillum unum, ovis una, Eleæta ex omnibus. Idem Chrysostomus affirmans: *S. alia, C. 1.* *inquit, melior fuisse, ea electa fuisse.* Beata Maria ultra omnia in nem humana natura modum Modestiam ac Temperantiam excoluit, non levia, non jocosa, non cantatrix. *Quod si virgo alia majori modestiâ, vel ampliori puritate præter hanc ornata extixisset, illam sibi Dominus præ hac ipsâ omnino in habitaculum delegisset. Siricidæ calculo, grata super gratiam* *Ecclesiæ 1. 18. 8. 10. 10. 10.* *est mulier sancta & pudorata.**

§. II.

Ferunt, Aristotelis filiam interrogatam, quis ei color in vestem maximè placeret, respondisse, vultus purpuram, quam spectatori exhibemus cùm erubescimus. A patre hoc videtur hauiisse, cuius illud effatum est: *Optima color, quem gignit pudor.* Valerius suis Verecundiâ coloribus illustrans: *Parent est, inquit, omnis honestus confilius, tutela solemnum officiorum, magistra innocentie, charitatis proximi, accepta alienis: omni loco, omni tempore favorabilem præ se ferens vultum.* Bernardi sensu, nil tam proprium est verecundiâ, quam proprias vitare laudes. *Cujus illustrissima certè dedit exempla Domini Mater.* *Cùm ab Angelo salutarecur gratia plena, turbata est in tempore ejus: Ut agnoscat, inquit Ambrosius, aures religiosas & oculos verecundos.* Cùm exclamaret Elizabet: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* Et unde hoc mibi, ut venias Mater Domini mi ad te? *me? Beata qua credidisti, quoniam perficiunt eam, qua dicta sunt tibi à Domino.* Virgo hanc omnem laudem à se in B. Maria Deum derivavit. Cùmque ipsa hæc mater ad concionem filii adfaret, non immodestæ aut importunæ per stipatam plebem penetravit, sed expectavit fons, dum auditorum aliquis illius misterii concionans Christo diceret: *Ecce mater tua, & fratres tui sunt foris, volentes te videre.* Cùm apud diversos filios convivam simul & doctorem ageret, nunquam illa auctoritate maternâ dum illam irrupit, nunquam sermonem ullum interrupit.

Bernardus hæc luculentius dissertans: *Gratissima sancta Berna, non gemma in diademate, inquit, micans in capite stella, rubor de sero in facie hominis verecundi. An vero quis putat, quod hac istruebit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria. Ex agnus, nisi Evangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax, nisi præ pag. 165. sumptuosa fuisse videatur? Foris slabat, querens loquacem filio: nec maternâ auctoritate aut sermonem interrupit, aut in habitacionem irruit in quâ filius loquebatur. In omni demique textu Quatuor Evangeliorum (si bene meminerimus) non nisi quæ loquaciter Maria loquens auditur. Primo quidem ad Angelum, secundo ad Elizabet: tertio ad filium, cùm jam esset annorum duodecim: quartò in nuptiis ad filium & ministros. Et si quidem sermo certissimus index ingenita mansuetudinis, & rur* *ginalis*

ginalia Verecundia fuit. *Venobis qui spiritum habemus in naribus, va qui totum proferimus spiritum, qui juxta illud Conuci, pleni rimarum effluius undique. Toties Maria filium audivit non modo turbis loquentem in parabolis, sed discipulis seorsum regni Dei mysteria revelantem; vidit miracula facientem, vidit deinde in Cruce pendentem, vidit exprimentem, vidit resurgentem, vidit & ascendente: Sed in his omnibus quoties verecundissima Virginis, quoties pudicissimi turturis vox memoratur audita: Objecro vos filios, emulamini hanc virtutem. Si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, emulamini Modestiam eam: nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano.*

Petrus Galatinus mirissimum quid atque scitu dignissimum dicit Virgine hac regia commemo: *Tam fuis modesta, inquit, Virgo beatissima, ut oculos nunquam elevaris, sed semper, nisi Deum orare, hum defixos tenerit. Et inter ceteras perfectiones eo spiritu Propheta donata est, ut si forte illicium quid auditura vel visuera esset, illico aures & oculi eius clanderentur; ita ut non nisi voluntati divina de- servient.*

Nallum hominum decorum oculis sui laetare. Vix una fide morantur decor & pudor: at cælestis hæc Virgo uno eodemque vultu & sanctitatem pudoris, & decoris maiestatem exhibebat. Et non solum nullus hominum aspectu hu-

Sed Virginis impiorum iæcos animi sensit, verum etiam qui animum Cupidinis telo jam vulnerum habuit, solo Virginis divinae intuitu sensus cañiores sensit & haustus. Adeò omnem maligniorem flammatum in spe- culatoris pectora extinxit. Sanctus Bernardinus multi- plicem istius gratia cauſam assignat in hac Virgine, & ejus oculis velut temperatissimos ros effluit.

Baſilicus oculis venenat, suis Maria omne conci- pientia Venenum pellebat, & ad caſtimoniā in- vitabat. Quā quidem ratione, vel solis oculis potentissi- mè concionabatur.

Arbor est ſeu frutex, cui nomen Agnus caſtus: hæc flore, ſemine, odore ruram amulatur, & hominem, in- quir Diſcorides, caſtum efficit. Flori potissimum hu- jus arboris tam formosum nomen tribuitur, ut *Agnus caſtus* appelletur. Talis revera fuit arbor Domini Mater, quæ ſolo jaſtu oculorum, ad meliora trahere, & caſtimoniā peruidare potuit. Radix ē Christi oculis mi- cantes, plus terrerunt meratores in templo, quā flagi & funes. Oculi beatissima Virginis intuentum peccatis amore caſtitatis imbuereunt admirabiliter. Atque hac etiam Divi Ambroſii ſententia eſt, ita pronun- tiantis: *Quos vifebat, iuſ integratii inſigne conſerbat.*

§. III.

Dionysius illud Salomonis carmen, *sicut lumen in- ter spinas, sic interpretatur: Innumeræ ſanctorum virginum ſibi munda, ſibi roſa, ſibi fuerunt caſta; ſi ta- men illas cum hac Virgine conferas, reuelo dixeris ſuisse spinas, neque enim prohibere poterat, quin ali carum aspectu pungeruntur, & ignes conciperent non adeo piros. Hoc tamen potuit hac Virginum Virgo, cuius hoc ſingulare donum fuit, ſine vulnere oculorum, alios non tantum apſicere, ſed & ab aliis apſicari. Quo in ge- nere hæc mater plurimum habuit filii, qui ſpeciosus for- ma pro filio horum, formofissimus omniuum tam am- co vultu radiabat, ut nemo turbatus aut tristis eum apſexerit, quin continuo hærentem animo triftitiam ejecerit. Inde Hierosolymis proverbium enatum, ut mæſti ſcipios horarentur, & dicent: *Eamus ad Filium Mariæ, qui kæſificabit nos.**

Hæc ſancta viduæ Birgita cæleſtibus offensis co- gnita. Iſa ejus verba hæc recito: *Tam pulcher facie- erat, quod nullus videbat eum facie, qui non conſolabatur in aspectu ejus, etiam præcordialiter dolorem ha- beret. Unde & dolentes dicere conſueverunt: Ea-*

mus, & Filium Mariæ videamus, ut ſaltem tanto tem- pore relevemur. Aequæ ramen mirandum eſt, quod no- stri axi Theologus affirmit, *Non ſolū preces ad Matrem Ludovic.* *Caro 10, 24* *Domini ſuas, ſed & pictam Virginis effigiem, ſi pio ſenſu ap- ciatur, libidini pravifq. animi moribus incredibiliter reſiſtere.* *Theolog.* *præt. p. 10* *Quid ergo, mei oculi, quid in diuersa vagamini? huic cap. 15.*

Recte Bernardus fanctioris vite principium à Vere-

cundia ducendum exſiſtans: *Ordo vite, inquit, tenendus de oratione*

est. Et à Verecundia prima quedam fundamenta ducantur,

qua ſocia & familiaris eſt mentis placide; proterviam fugit;

boneſtatem ſovet. Modestia, Thomæ Aquinatis calculo,

Temperantia foror, corporis motus & gemitus, atque

etiam actiones tam ludicas, quam ſerias, & qua ad

veſtimentum culumque corporis ſpectant, honeſtè decen-

terique moderatur. Ed ſpectat Augustini præceptio: In

Nos hic eam

omnibus moribus veſtris, nihil ſiat quod cujusquam offendat

et modetia aſpectum, ſed quod veſtram debeat ſanctitatem.

Sit gravitas etiā ſenſim, in oculis, pondus in lingua, maturitas in inceſſu, hone-

ſtas in omni motu. Quod beatus Paulus ſevero juſtuſ ſit

mibi 3, 64.

exigit: Modetia veſtra nota ſit omnibus hominibus.

Modestia Philip. c. 4.

ingens vita ornamenti aet præſidium, quo carere no-

ueri, ſi

luerunt ignari etiam discipline Christianæ.

Verecundia

Archytas Tarentinus philoſophus modetifissimus ab

omni verborum aet morum turpitudine quam maxime

Tarētinus abhorrebat.

Conſonus aeo Domitiani verecundifissimus poēta, Conſonus

nihil niſi cauſam & pudicem cecinuit: eam ob rem irriſus poēta.

et a Martiali, quod illius poēmatu pueris tantum &

virginibus conuenienter.

Publius Virgilis poētarum deicus arque Deus, ani-

mo, & ore, & calamo adeò verecundus fuit, ut vulgo Virgilis.

Parthenias diceretur. Licet hæc altum ingemiscere.

Reperiuntur nonnunquam, qui Parthenii Sodales no-

minantur, tam non verecundi, tam animo quam ore ac

moribus impudici, ut eos in profitibilo educatos diabo-

lis longe ſimiliores censeas, quam Angelis. Horum ſu-

premo die acculſor erit nobilissimus Hetrulcus juve-

nus Spurina, quem ſuprā nominavimus, qui eò profecti

verecundia, ut cum plurimum quibus ſuā formā ſollici-

tati cognollet, oris decorum vulneribus ſuā manu factis

confunderet, mallèque deformitatem pudoris ſuī te-

ſtimonum, quam formam aliena libidinis eſſe irrita-

mentum.

Hujus germanus frater certiſi potuit adolescens; Adolescēs

qui ſuī pudicitia cauſam in populi Romani roſtra Romanus.

produciſt, oculi in terram defixiſt, rubore pudibundo

& ſilento pertinacifimo pudicitiam ſuam vehemen-

tib⁹ populo probavit, quam longis & accuratis oratio-

nibus oratorum diſcretifimi potuifent. Hunc ſi Dio-

genes vidifer, idem illi quod adolescenti laudabiliter

erubescenti ſuggeſſet: Bono animo es, fili, iſtiusmodi

D virtutis tinctura eſt.

Lycurgus Spartanorum legislator Modestiam ac pu-

dorem commendatorū imperavit, ut adolescentes ma-

ximē manus in viā intra pallium coninerent, ſilento

inciderent, nufquam circumſpicerent, oculos humi de-

fixos gererent. Optima lex non pueris, ſed viris, præ-

pue religioſis, lata.

O Christiani, quoties in legem Verecundia turpifi-

mē peccamus tam oculi, quam ore, ac manu. Prima

diabolī ſagitta, oculus. Qui non capit oculis, facilis

reſiſteret verbiſ. Samſon, David, Salomon pro mille te-

ſibus ſunt. Jam pene veniam damus Democrito, qui

oculos ſibi eruit, & excaecando ſemiperitum, ut Ter-

Tertullianus loquitur, incontinentiam emendatione pro-

log. c. 46.

ſicutur. Christianus oculos non effudit, ſed claudit, que-

tieſcunque lædandum metuit verecundiam, quam non

runtū excellens forma, vefis laſciva, ſed petulantiſ

picturā

Xenophon
in Institutio
Cyrî, lib. 1.

Mattia
Varrouis
filia.

Philippus
Macedo.

Sigismundus I. Poloniae rex.

Eleonora.
Massilia
lib. 16. hisp.
Ind. ante
med. mihi
pag. 457.
ubi naufragium
longum
modestissimum
describitur.

pietura facillimè offendit. Hinc Persicu instituto, quod A
Xenophon narrat, capite luebatur, nudum hominem
aspexisse, tanquam si scelus immane forer perpetratum.

§. IV.

Maria Varronis filia summè laudanda hîc sese ultro ingerit. Hæc sculpendi & pingendi arte, infi-
gnis, nè virginitatem candorem, quem cupiebat illæsum
tucr, offendere, à fingendâ virili figurâ semper absti-
nuit. O pectores & sculptores! ô quoties neglestræ nec
aliena verecundiâ consulitis, neque Persicum dura-
tar infictum, sed & natura legem violatis, quando
præteritu artis, investem hominem innumeris specta-
toribus propinatis, ipsissimam oculorum pestem & ve-
nenum pudicitia! Scalpum aut penicillum tam in-
recundum, lacivam manum, & animum impudicum
arguit. Maria vos reos aget. Quod Servator of Austri
Reginâ, hoc ferè de virgine illâ, tóqué aliis verecundis
adolescentibus poterit affirmari. Spurina, Persæ, Mar-
tia, plurimique alii surgent in judicio cum viris genera-
tionis hujus, & condemnabunt illos.

Illud Verecundiæ simul ac Patientiæ nobilissimum
documentum hîc minimè tacendum. Philippus Mace-
do, cùm sub hæfâ venderentur captivi, pro tribunali sub-
limis federat, sed partim decorè, & veste reductiore.
Vidit hoc quispiam è captiuis, & clamare cepit: Injurâ
se affici, esse enim paternum se Philippi cognatum.
Quod cùm miraretur Philippus, & verò dicere homi-
nem ac docere, si quid veri habeat, juberet; Apud te fol-
lum, ait accidensque ad tribunal, in aurem in-
fusuram: Domine rex, dimite vestem, nam sic parum
decorè sedes. Rex nihil offensus, iudicò & gratiam retulit:
Et verè, inquit, iste mihi amicus est; mittite hominem:
similque alter se compositus.

Quidquid adversus honestatem aut decorum sit,
placere non potest. Hinc eruditè prisci fixerunt Mi-
nervam tibias abiecisse ob verecundiâ, cùm eas ad
pellucidum fonte inflaret, & genarum tumorem vel-
ut in speculo videret. Cato major præclarè docuit, &
seni proflus religioso: Unumquemq; scipsum maximè
revereri debere, neminem enim unquam sine scipio esse.

Observavit hoc sedulo Sigismundus I. Polonia Rex,
qui summâ & pæne virginâ verecundiâ fuit, dum vi-
xit. Nudus aut minus compotus apicni non sustinuit.

Huic merito suo jungenda Eleonora illustrissima fe-
mina, Emmanuelis Sôle Lufitani Principis conjux, que-
cum marito & sexentis comitibus naufragium pâlla,
post arma & opes à barbaris direptas, jâmque pedes
iter faciens in armatos Æthiopes incidit. Hi Sosam
ipsum & ceteros utriusque sexus nullo discriminâ vesti-
bus nudare sunt aggressi. Adeò ablati arms animi omni-
mum cedebant, ut jam prædonibus his etiam obnoxii
contrâ nec hifcere quidem auderent. Eleonora tantum
generis memor, ac pudoris retinens, obniti acriter, quin
etiam pugnis colaphisque barbaros ultro ad necem irri-
tare: quoad mariti dñiq; hortatu, & deficiensibus planè
viribus, absit. Nec mora: detracitæ direptæque
vestes naufragis metu ac pudore confusis, atque ab
tantâ rerum indignitate oculos avertentibus. Tum ve-
rò castæ matronæ tristior omni morte lux visa, cùm
que aliud non suppeteret, è vestigio sefæ arenis defodit;
quidquid corporis extabat, soluto raptim fusisque cri-
næ obtexit. Mox ad comites voce supremâ: Vos qui-
dem, inquit, Duci vestro fidem, egregiam præstabilitis,
opimî viri, nî ultra opus est. Ite, vobisque ipsi confi-
te. Hic altus omnium maior ac dolor vocem inclusi-
erat. Eleonora verò in hoc ipso tumulo, quem ipsa sibi
fecerat, tèque ipsam velut examinem in eo collocârat,
et cu & jejuno longo exhausta, jâmque prius sepulta
quam mortua, diem suum obiit. O magnam heroïdem,
qua potius vitam quam verecundiâ exuere sustinuit!

§. V.

Non desunt quibus in ipsâ etiam morte modestia
& pudor cordi fuerunt. Julius Caesar conjuratus
rum strictris pugnibus appetitus in curia, jâmque mil. i. lib. 1
tuis vulneribus confectus, caput togâ obvolvit, familiisque
manu sinistrâ sinum ad inca crura deduxit, quò hon-
stius caderet, etiam inferioris corporis parte velata.

Sic & Olympias Alexandri Macedonis mater, cùm
eam Cassander interimi jussisset, id unicè cavit, ne
nùs verecundiæ caderet, pudorem mortis suæ testem
optimum arbitrata.

Sic & Panthei Lacedæmonii uxor post viri mortem,
quem in Ægyptum secuta fuerat, à Ptolomæo inter La-
canas ceteras occidi jussa, priuquam ferrum recipere;
pedes diligenter obvolvit ueste, omnémque aliam cor-
poris partem velavit; jugulum duntaxat nudum pra-
buit, ut honestissimè cadens, pudorem, quem per om-
nem vitam servaverat, relinqueret inviolatum.

Sed obstupescendum illud femina factum, omni si-
dei ac verecundiæ exemplum longissimè superat. Ab
omni ævo vix simile quidquam posteris memoria tra-
didit. Anno Christiano millefivo trecentesimo sexage-
simo septimo, Petrus Castellæ rex post primum cum filio
Henrico fratre congressum, viator Hispalim redit. In
Hispania complures quos triumpho insolentiori justit perim.
nobilissima matrona Urtaca, Gusmania Joannis Al-
fonsi Gusmaniæ mater fuerat. Hanc in celebrissimâ urbis Mâlaga
plateâ flamnis exi vivam voluit, crudelis Princeps. Ad Gusmania regum adfitti famula Isabella Ubedia,
virgo honestissima: etiamque domina in igne ob acer-
bissimos dolores impatiens se jactaret, ita ut vefis
incomposita, & pes nudus cerneretur, famula animi de-
plena in ipso signe inflitur, disiectam uestem com-
positam, cùm tamdiu manu tenuit, dum & ipsa (quod
pæne fidem superat) cum dominâ confagaret. Quid
jam Romanos heros canimus? Mutios Scævolas, &
Attilios Regulos miramur: non impat hic femine animus,
aut major. Factum non laudo, sed ancillæ fidem,
sed Verecundiæ prodigium obstupesco. Mori maluit
hæc virgo, quam dominam minus verecundiæ monen-
tem cernere.

Christiana Modestia ubique pulchra, ubique decora
est Verecundiæ, in congressibus, in colloquiis, in convi-
viis, in itinere, in commerciis, domo, foris, coram ci-
vibus, coram magistratu, coram Regibus, coram servis ac
liberis, coram notis & ignotis, in luctu & letitâ. Tam
igitur necesse est hac virtute non carere, quam inter ho-
mines vivere. Verecundiæ moderatix cupiditatum, vir-
tutis ac famæ custos, & laus nature. Virginitas ferè at-
que Innocentia dos Verecundiæ. Ubi illa est, spes
boni est; unde illa exular, spes virtutis nulla est.

Christiana Verecundiæ & Modestia primum afe-
ctus, deinde mores exteriores componit: hæc ab illâ ori-
gine, sine quâ, non perpetua, non diuturna est. Quod
Gregorius affirmans: Intus, inquit, est custodia, que com-
posita servat exterius membra. Que ergo statim mentis perdi-
cuntur, foris in inconsistâ motionis fluit, atque exteriori mobili.
mores ex-
tate indicat, quod nullâ interius radice substat. Hinc Inverte-
cundiæ hominum perditorum nota. De desperatè malis
dictum est: Quin in modis confusione non sunt confusi & erubescit. Hic tamen
re verecundiæ turpitudinem admittimus: mox magis
aliquid mens audet: paullatim minima facit maxima.
Inde ad præcipitum iur, ubi prius Modestia sic
exiuit.

Videte mihi Julianum Apostolam, hominem ex ase orat.
Julianus
nequam. Non semper talis fuerat, sed futurum talem,
* ut a se
mores illius incompositi matutinè prodebat. Gre-
gorius Nazianzenus ejus contubernalis * hoc mōstrum
sic

hic depingit: Nil boni, ait, ominari videbantur cervix non
fata & ereta, humeri subfultantes, & ad aequilibrium subin-
de agitari, oculi leves, vagi, farioseque intuentes, pedes instabi-
les & titubantes, nasis consumeliam & contemptum spirans,
vultus lineamente ridiculi idem significantia, risus perulans
& effrenus, mutus & renatus temerarius, lingua salax, lubrica,
volubilis, seruo barens, spirituque concisus, interrogations
fulte & precipites, responsones his nibilo meliores, postula-
tia immatura, facilitas procta ad idem codicenque tempore
negandam finit & concedendum, colloquia temeraria sine
ordine, sine fundamento, sine oratione. Ut hoc confexi, statim
prolocutus sum: Hoc quale malum Romanorum terra nut-
rit! Optadam eundem dum hec dicrem, alienum quid à
veritate dicere, & falsus esse vates. Id enim satius fuisse, quam
hunc ignem graffari per Orben, tōque inde tantumque oriri
mala, quanta vix unquam Romanum sensit imperium. Huc
pro. cap. 6. ex aste quadras illud Salomonis: Homo apostola, vir ini-
v. 12. 13. tilis, graditum ore perversum, annuit oculis, terit pede, digro-
14. loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore
jurgia seminat.

2d. cap. 19. Ita speculum mentis est facies. Nam quod Siracides
9. 16 & 17. dixit: Ex visu cognoscitur vir, & ab occurso faciei cognoscitur
senatus. Amictus corporis & risus dentum, & ingressus homi-
nis emuntant de illo. Ajunt hominem superbum signo mi-
nimè fallacem deprehendi, si quis à tergo incessum
eius observet: quād enim jačculos sit, quām magni-
fice incedat, quāmque se libet in utramque partem
facile apparebit. Nec oculos talis infra stationem suam
Prov. 6. 17. continebit. Nam oculi flutorum in finibus terra.
v. 24.

§. VI.

Isaia cap. 3. **G** Ravissimè per Isaiam quæstus est Deus: Pro eo
v. 16. quid elevata sunt filia Sion, & ambulaverunt extento
collo, & mutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant
pedibus suis, & compitso gradu incedebant. Hæc non
maxima virtus erant, sed latentum virtutum argumenta.
Nemo ergo dixerit: Quid ab exterioribus & minutis
labeulis isti tam rigidè censem? mea me conscientia
defendit.

Ignoscet nobis, mi homo, quid te hominem esse
improbum credamus. Qualem te videmus, talem te
judicamus. Verba tua, gestus tui, vestes tuae, tua omnia
exteriora pertuliant olent & improbatum. Quid
ergo miraris, quid te intus & in cœlo inverecundum
censemus, quando te talem foris cernimus? Ubi Mod-
estia & Verecunda non est, ibi composita mentis ar-
gumentum nullum est: aviculas à plamis & cantris, mul-
tas animantes à pilis & incelsu, campanam à mōle &
tinnitu, hominem à verbis & gestu nōsē possimus.
Bona, inquis, conscientia mili est. Quæ te, cura, ut

Augst. I. de bona etiam sit tibi fama: Nobis enim, inquit Augustinus,
bono iudicatu. necessaria est tibi nostra, alia fama nostra. Hoc famæ sensu
1. Thess. 4. 2. 10. 11. Tarsensis Paulus: Rogamus, inquit, vos fratres, ut abunde-
tis magis: & operam deis, ut quieti sitis, & ut vestrum negoti-
um agatis, & operemini manibus vestris, sicut præcepimus
vobis: & ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt. Providen-
tia bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus
hominibus. De cetero quæcumque sunt vera, quæcumque pudici-
ca, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia,
quæcumque bona fama: si qua virtus, si qua laus discipline,
hac cogitate.

Nimirum exterior hominis compositio testis est non
facile mendax delitescens in animo virtutis aut vitiis. E
colore vultus non difficulter noscitur, fanus an æger sis.
Si quem plures monent,

Heus bone, tu palles, surgit tibi lutea pellis;
hic certe valetudinis offensio argumentum vix dubium
habet. Eadem est morum ratio. Hominem inverecundum
verbis aut gestibus, valde pudicum animo quis
credat?

Nucleus spiritus cortice modestia recte tegitur &
Tom. I.

A servatur. Ubi Christus est, modestia est. Verò modesti
homines lucernæ sunt ardentes & lucentes, ardentes
Deo, lucentes mundo. Hinc omnes Religionum con-
ditores suis Modestia leges scriperunt, easque ut rem
magno momentu religiosissime observari voluerunt.
Quod Franciscus Africæ vir sanctissimus exemplo suo
eximiè confirmavit. Nam die quodam ad focum con-
versus: Eamus, inquit, concionem habituri. Igitur, sed
quantum potuit modestia, dejetis humi oculis, manibus
quietis, incelsu moderate aliquot urbis plateas obiit,
ita derum adiit domum. Hoc sicut pene oblivionem
interpretatus, nec sine admiratione: Ubi ait, mi Pater,
Segnus tri-
est concio ad populum, de quā dixeras? Cui Franciscus: tantu animos
Et verò, mi Frater, ait, jam concionari sumus: dictum demissa per
prudentibus sat est. Ue scias, modestia per urbem ince-
aurem, ^{Quād qua}
concionari est. Parum agunt verba, si desit Mo-
destia. Plerique omnes plus oculis credimus quam au-
ribus; neque tardius tantum, sed & minus penetrant
animum audita quam visa. Facunda concio, Mode-
stus homo.

ACTIONES MODESTIAE,
SEV VERECUNDIAE.

<sup>Segnus tri-
est concio ad populum, de quā dixeras? Cui Franciscus: tantu animos
Et verò, mi Frater, ait, jam concionari sumus: dictum demissa per
prudentibus sat est. Ue scias, modestia per urbem ince-
aurem, ^{Quād qua}
concionari est. Parum agunt verba, si desit Mo-
destia. Plerique omnes plus oculis credimus quam au-
ribus; neque tardius tantum, sed & minus penetrant
animum audita quam visa. Facunda concio, Mode-
stus homo.</sup>

1. Modestia est, alii loquentibus tacere, & eos, qui-
buscum loquendum, demissè, reverenter, verecundè Modestia.
alloqui, oculis non direcèt in colloquientis vultum, sed
humi ut plurimum defixis: cum foras prodeundum,
per plateas immotu capite, manibus quietis, gradu non
præcipitante, veste decenter compotita, oculis in præ-
tereentes non curiosè projectis incedere. Hæc autem
multò magis observat in templo Modestia, præcipue
verò coeret oculos, in quos sibi plurimum sumit im-
peri. Nam ut laetitia, quem occupet, suam plerum-
que sedem in oculis figit: sic & Verecunda, si quem
sibi vindicet, ad oculorum portam pervigiles agit ex-
cubias.

2. Risus eriam moderatus Modestia: risum effusum ^{Secondo} aut cachinnos solerterissimè caverit. Neque enim illud Si-
racide ignorat: Fatus in risu exaltat vocem suam: Vir. 4. ^{Eccl. c. 21. vers. 23.}
tem sapiens vix tacite ridebit. Homo sine spiritu, in omnibus
carter modo. Itaque sine causa, aut è causa levicula
in cachinnos solvit. Christus risus nunquam, ter fle-
visse memoratur. Inter pessimos, nequens, effusus risus
à Modestia semper alienus fuit.

3. Modestia quietem amat, vagam disputationem Tertia
odit, & non tantum sine necessitate per plateas non va-
gari, sed nec domum peterrat, loco sibi assignato con-
tentia. Monachus qui oto cœnobio vagatur, non ma-
gnum præbet specimen Modestia. Paulus suoshorta-
tus: Corripite, inquit, inquietos. Et suos Christus emittens:
In quæcumque domum intraveritis, inquit, ibi manete, &
indæ ne exiatis. Nolite transire de domo in domum. Inquietus
discursus vagæ mentis indicium.

4. Modestia præceptum est. In multis esto sine au-
ribus, sine oculis, sine lingua, perinde ut surdus, cœcus,
mutus. Magni hoc artifici est, ea qua nocitura sunt,
posse non audire, non videre, non loqui. Magnus in hoc
generi artifex vates regius: Ego autem, inquit, tanquam ^{1. Thess. c. 5. vers. 14.}
surdus, non audiebam, & sicut mutus non aperiebam os suum. Et ^{vers. 14.}
factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo
redargutiones. Hoc Modestiam juvat, oculos in terrena
cor in calo desfigere.

5. Denique hoc agit Modestia, ut vultus, incelsus, ^{Quinta}
sermo, status, habitus, ut gestus, omnique motus cor-
poris, intra decori ac decentia limites contineantur.
Rugas in fronte, & multò magis in nafo caverit. Serenita-
tatem in vultu, maturitatem in aliis omnibus, quæ sub
aspetto cadunt, exhibere conatur. Hinc recte Pri-
scorum metro dicitur,
Corona virtutum omnium Modestia.

C A P V T X I I I .

Rosa Hierichuntina Germaniae, *
seu, Obedientia.

S. I.

* Rosa von
Hierich
dicitur, no
stris hortis
non ignota,
odorifera, ti
gillis illigari
sufficiat.

T Ante est hæc virtus, ut eam non immerit Hebreus vates victimis longè prætrulerit. Melior est enim, inquit, Obedientia quam victimæ, & auctoritate magis, quam offerre adipem arietum. Tam verò artificia est hæc virtus, ut plumbi uitatem ad dignitatem auri extolle
re, ut silices in gemmas mutare possit. Obedientia di
vina Matris cæ perfectione fuit, ut illo solo ad Angelum verbo FIA T, quo divinæ voluntati quam intergerrimè assensa est, eam fidei atque obsequi actionem exhibuerit, quâ plus promeruerit, quam omnes sanctorum hominum omnibus suis actibus. Ita Bernardinus Se
nensis sentit. Eo namque actu meruit, saltæ de con
gruo, dignitatem matris, quæ major est quam si ei totius Orbis regimen fuisset commissum. Elevabatur (Ber
nardini verba sunt) ad infinitatem perfectionum ac gratiarum, ad imperficiabilem abyssum charifatrum spiritus sancti.

Eandem Obedientiam quam Angelo, præstitit etiam parentibus, quos, ut beata Mechtilde loquitur, nulla re unquam offendit aut contristavit. Eandem verò & Sa
cerdotibus in templo exhibuit, nam ut beatus Bon
aventura sentit: Inter alia speciale gratiam petuit quotidie parenti omnibus mandatis Pontificis. Iosepho sponso, quamvis eum & gratiâ & dignitate præcelluerit, tamen ut suo se capiti submisit in omnibus, velut ipsi Deo, idque annis circiter triginta, seu Nazarethum, seu Hierosolyma, seu Bethlehemem iret, seu in Ægyptum contendere. Quin in ò Imperator Augusto idololatriæ, jämque partui vicina promptissimè, nec justa quidem excusatione usâ, obtemperavit.

Quæfuerit quis eo tépore: Quid agis Maria? te ipsam & infantem periculò exponis? Ita Imperator jubet. Mane domi, jam novem mensis elapsi sunt, jam in
stat partus, mane domi. Aliud Imperator jubet. Augusti arrogantia conscripsi vult orbem, non Deus. Nihilominus Augusto ut Imperatori, ut Praefecto Dei parendum est.

At paupertas obstat, nam quoquæ venetis, omnia ubique hospitio oppleta repères; cognati non admittent, ignoti excludent. Quid facies in viâ patiendi tempus te opprimeret. Quidquid hoc sit, Imperatori parendum est.

At hiems vetat, quod properas tempore tam alieno? Sic Imperator præcipit: alienum tempus Obedientia nullum est.

At prægnantes & puerperas lex ista non urget. Non est obedientis, sed imperantis gratiam legis facere, & exceptionem dare.

Rechè hæc quidem omnia dices, ò Maria, si qui
dem Dei Voluntas hæc esset, describi orbem, & capita hominum in censu redigi. At reverâ, ut dixi, non est hoc aliud quam Augusti superbia, inimica Deo. Augustus vult orbis Dominus videri, hinc exofissima hæc de
scriptio. Falleris, ait Virgo, quisquis ita fentis. Hoc omne ab eterno Dei decreto est, hæc ipsissima Dei Voluntas est, que Romano fastu velut instrumento utitur. Vult Deus describi orbem, vult singulos in natale solum terrâaque patriam, ut nullum est, profici. Hac autem occasione vult optimus Deus suum Filium, ut prædi
ctum est, nasci Bethleheni. Ergo Imperatori hæc talia jubenti obtemperandum est.

Hac demum vera, hæc integra est Obedientia, im
perium remotis excusationibus toto amplexu recipere. Recepit hoc modo beatissima Virgo.

Quò illud quoquo referendum, quòd Josephum

A sponsum ac conjugem omni reverentia coleret. Chri
sto filio, post mæstissimum triduum invento, poterat
mater dicere: Ego & pater tuus dolentes quarebamus
te. Non ita dixit (quod Augustinus accuratè obseruat) sed illum verborum ordinem invertens: Pater tuus, in facie tu
a quæ, & ego dolentes quarebamus te. Virtutis est, legi obno
xiun païæ; majoris est à lege eximium, nihilominus & Virgo
parere, quod Virgo fecit, cùm se, quamvis mundi, etiam
sima, inter immundas puerperas lustrandam ficeret. Magni est promerit in re etiam levi ac facili obediens;
multò majoris est in ardua. Nil acerbius fuit huic Mari
quam absentia filii; at cùm sciret divinae hoc voluntatis
esse, obedientissimè divinis notibus se subjecit: Ecce
ancillam Domini. Cùm filius triduum à parentibus ab
esset, cùm solitudinem jejuniū frequenteret, cùm suis
se hostibus offerret, cùm in cruce demum expiraret.
Ecce ancillam Domini, quæ divinæ Voluntati nec ver
bulo contradicat.

S. II.

I Nobedientia reginæ Vasthi omnibus fuit offendicu
lo, Virginis Mariae Obedientia omnibus est exam
plo. Ita Religionis speculum purissimum non casta tan
tum & pauper, atque obediens, sed Paupertatem, Obe
dientiam, Castritatem voto etiam firmavit. Docemus id
argumentis.

Apostoli se Votis obligantes: Ecce nos, inquit, reli
quimus omnia, & secuti sumus te. Non facultates tantum, sed & uxores deseruimus, non pauperes solim, sed & continentes, sed & obediens futuri. Et in adfusum, quidquid præceperis, quoquæ duxeris, secutu
paratissimè, & voto ad istud nos obligamus. De his Apostolorum Votis luculentè prorsus Augustinus dixit, inquit, potentes illi: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. Hoc Votum potentissimi vorerant. Sed unde mit in hoc eis, nisi ab illo, de quo hic continuè dictum est: Dans Vo
tum voreret: Non enim Domino quisquam quidquam rectum voreret, nisi qui ab illo acciperet quod voreret. Non minus clarè Thomas Aquinas: Intelliguntur, inquit, Apostoli & Iohannes, & secuti sumus te. Hoc Votum potentissimi vorerant, quando Christum relictis omnibus secuti sunt. Atque hoc Pelagius Alvarus fuisse demonstrat.

Quòd si Apostoli his Votorum vinculis obstrin
runt se Christo, non idem de Christi Matre, potiore ju
re dicendum? Quòd Castritatem vorerit, res certa præ
scis Patribus, dico Thomam ac Theologis. Beata Birgitta, & Iohannes, & secuti sumus te. Hoc Votum potentissimi vorerant, quando Christum relictis omnibus secuti sunt. Atque hoc Pelagius Alvarus fuisse demonstrat.

Obedientia verò Virginis, Obedientiam Abraha
mi, omniumque religiosorum hominum longè supera
vit. In eam caeleste carmen convenit: Collum tuum ficit
turris eburnea. Obedientia symbolum est collum, quod illa flectit, præmitque ut præcepti onus admittat. Quia ho
verò Virgo beatissima in rebus arduis, & que vide
bantur non posse fieri, scilicet fortissimam exhibuit, quia prægnans Bethlehemum contendit, quia cum filio in Ægyptum migravit, quia sub filii patibulo stetit, quia prædicta omnia superavit, rectissimè turris vocatur eburnea. Geminæ sorores istæ Parentia & Obedientia
vincunt omnia, Vir obediens loquetur victoriam. Victoria est nobilissima quam adipiscimur parento, iis etiam qui acerba imperant & severa.

Tanti astimatus Gregorius obediens sic vincere, ut ob
dixerit, certes quidem virtutibus dæmones impugnari, & que
Obedientiæ verò vinci. Quid hoc autem miri? Deum
vincit Obediens. Huic tali victori illud Angeli acci
dum: Quoniam si contra Deum fortis fuisti, quando magis
contra homines prevalebis? Rechè igitur Augustinus, Sela
inquit, Obedientia tenet palmam, sola inobedientia invicta
panem.

Joh

Mechtilde
de arcana
lib. 7. f. 5.

Sine justâ
excusatio
ne Imper.
Augusto
obtempe
zavit.

Augusto

obtempe
zavit.

Jobo post æterninas omnes exanitatas singuli cognitorum ovem unam aureamque in autem donauit. Quod eleganter exponens Gregorius: Iusta, inquit, excepit aures, auditum postulat Obedientiam, & hoc in aures representabat: At si huius muneri deit ovis, non prompta, non facilis erit Obedientia. Hoc niminim Obedientiam commendat, paratam, libenter, integre, quod nullum est, exequi. Subinde sed raro tales Judei: Omnia, inquit, que precepisti nobis, satemus, & quocumque miserae pluries, scilicet obediemus in cunctis Mosis iuris obediemus, & tibi.

Joannes Domini oculus, Obedientiam sua desiderabat non inimicam, Obedientiam Martham videtur esse conmilitas. Nam cum ex cuncte Dominus suam illi Martem conmilitas, donum tam nobis acceptare non distat, quod & a fatis Evangelii scripto inferitur ex illa, hoc accipit eam discipulus in sua. *Cur, obsecro, te tantum obediens narrat?* Cur non illud etiam adiunxit? Ex illa hoi a accipit tibi discipulum in silium? Hic Joannes vi altiore sic regebat, ut illud silendo per se distinam Virginis Obedientiam, & summan cum divina voluntate coniunctiōni mirifice p̄dictaverit. Cum enim Joannes, ejusque frater ad regnum Christi solium asseliores esse cupivissent, idque per matrem non prebuerūt perivissent, a ceteris Apostolis ambo sunt damnari. Nec illud insciatur, quod ad Olivarianum montem cum ceteris primo dormiret, deride & fugerit; inter illos etiam fuerit, quos Dominus ut incredulos ante suum e terris abitum increpavit. His itaque nonnulli mitigandis necessarium videbatur dicendum, se Domini mandato quoniam primum obediens. De Virginē hoc afferre planè supercavatum fuisse, cum omnibus constet, eam nihil unquam & nec minimum quidem, quod divinae Voluntarii adversaretur, fecisse. Nil igitur opus ab Obedientia eam commendare, cuius obsequiū studium semper exploratorem ac certum fuit.

Obedientiam abicit: Obedientis est non ingenium, non prudētiā, non consilium adferre, sed obsequium. Prudentia, dicēbat sanctus Ignatius, non obtemerantis est, sed inaperit. Cūm obediendum est, multum velle tapete, et profus despere. Infelix semper est etiam sapiens inobedientia, etiam inter felicissimos suecessus.

Inobedientiam Deus severissime ac rigidissime se-
pius punivit. Ejus rei specimen proponit Cameracensis tia a Deo
Protepiscopūs huc tali narratio. Jacobus de Vitriaco punita:
Legatus & orator Pontificis expeditionem crucis contra Albigenes per Flandriam promulgarunt, solum in Fulcone
adfecte cupiebat Fulconem Canonicum Insulensem, canonico
Reculavit ille. Rogatus iterum, reculavit iterum, Reje-
ctis preciis, nullus est id facere. Quod tamen aperie-
deret et aviri. Cui Jacobus: Possem, ajebat, à lacris te lib. i. c. 22.
amovere, & conuinciam hanc anathemate petlefui, Thomas
sed acribus non agam; tam refractarios mores Deo miraculis
puniendos transferbo. Vox ingens pondus habuit, nam
statim Fulco quartanā febri & fulm feudo alvi profluvio
correptus, viginti quinque annis ad infus ultimum
vita horam, quod deliquerit, luit. Sapiamus vel alienis
malis, & obediē discamus.

Illud terribile simul & jucundum. Fuit ē religiosis Iordan. Saxonis
viris, qui pér urbem vagari assueverat, quod ut licen-
tias faceret, variis excundi caussis confinxit; jam agros in Reli-
giosos, tam dissidentes conciliando, jam nefeo-
que alia curanda dixerat. Nungam tamen sine præli-
bus vni venia domo cōiit. Hic ipse quadam die a pluribus
rogatus est, ut hominem a diabolo insellum, preci-
bus conseruit liberaret. Illud obsequiū genū refugere
non potuit. Ergo manus admovet, precari incipit, Evangelium sancti Joannis legit. His religiosis præmissis sub-
jangit: Præcipio tibi pēr virtutem lāndæ Obedientia, hoc hospitium deferas. Ad quā diabolus promptissime: Quid tu, inquit, homo ridicule, mihi p̄cipere habes per virtutem sancte Obedientia, qui nungam ve-
re Obediens es? Define hec, aut te invadam. Erubuit
miser, & irruo conatu alit. I nunc, & obediē disce. Vis
esse sapiens? esto Obediens.

THeopompus olim cùm interrogaretur, qua disciplina potissimum exerceretur Sparte; Peritia, inquit, jubandi, & obediendi. Cumque esset, qui diceret, omnem Spartanorum salutem in eo consistere, quod reges habent ad imperandum; Non sola hac causa est, inquit, sed quod cives obedire nōint.

Melius Republica Christiana, sanctius administratur canonib, si Obedientia, quam vel ipsi idololatæ à suis exigeabant, fidelius præstaretur.

Exemplo sit Publius Crassus Mucianus, quem Romane historia scriptores tradidit quinque habuisse rerum praecipuarum maximas, quod effet ditissimus, quod nobilissimus, quod eloquentissimus, quod jurisfonditus, quod Pontifex maximus. Hic cum in Consulatu Asian provinciam obtineret, & urbem Leucas pariter oppugnare, opusque effet firmam & proceram trabe ad fabricandum arietem, quo urbis muri quaterentur, ad Meletemium architecum scriptit, ut e duabus arbitribus, quas apud eos vidisset, gaudiorem mitteret. At architectus ultra obedientiam sapiens, ubi comperit cuiuslibet trahem petet, non maiorem, ut iussus erat, sed minorem misit, quam faciendo ariet apioitem, & portavito faciliorem existimabat. Crassus cum mox accitum iussit, accinumque interrogavit, cur non, quam iusserat, misseret. Architectus prudenter a se factum censere, causas & rationes adferre, & multa pro se dicere, jamque etiam sui facti commendationem sperare. At Crassus viro vestimenta detrahi, & acriter cadi virgis impetravit. Et ne hoc ulli videretur savum: Omne imperantis officium, ajebat, corrumperit atque dissolviunt, si quis ad id, quod facere jubetur, non obsequio debito, sed confusio non desiderato respondeat.

Audite hoc, homines religiosi, audite, quotquot

Tom. I.

Recentissimum est, quod addo. Inobedienti & con-
studiōsos. *In juvene*
quispiam juvenis Ingelstadii Augustam vene-
rat, in Gymnasio Societatis Iesu discipulus futurus.
Verum ob infrequentiam, aliaque culpas, cum subere-
re dare peinas, recusavit, idque pertinaciter, ita Gym-
nasio scipium exclusit. Eo ipso die in proximum pagum
egressus, hilariter perpotavit, in regressu incidit in ne-
scio quem adverarium, cum quo gladiatus, & letali-
ter vulneratus est. Recepitus in tugurium vicinum &
stramineum lectum, manu ubi & crupulam edormit,
& sanguinem pene omnem amisit, sacerdotem accit
voluit, à quo praefente identem petiit, puer illum
filius scepis repereret. Sub tuum praesidium confugimus
sanctā Dei genitrix, nostras deprecations ne deficias
in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera
nos semper Virgo gloriofa & benedicta. Arque ira Sa-
cramentis perceperis illo ipso die obiit. Fons plurimo-
rum malorum inobedientia.

Ergo subditis estote omni humanae creaturae propter Deum. *1. Pet. cap. 2.*
Et memento, quod Christus, ne perderet obedi- *vers. 13.*
dientiam, perdidit vitam. Ex his ergo, ait Bernardus, di- *Bern. de 12.*
cimus, quanta nos, qui puri homines sumus, oportet pro Obe- *gradib. hu-*
dientia a perpeti, pro quid is, qui & Deus erat, non debitatavit mo- *ris. & ju-*
ri. Nemo autem inobedientiam suam honesto nomine *perb. mihi*
velet, dicatque: Dominus meus, aut qui mihi imperat *pog. 964.*
incognitus est, & nihil habet prudentia, nimis aper,
nimique rigidus est: quis tam insanus capiti obediatur?
Huius Petrus jam pridem occurrunt: *Servi*, ait, *subditis* *1. Pet. cap. 2.*
estote in omni timore dominis; non tantum boni & modesti, *vers. 18.*
sed etiam dicoles. Hoc est enim oratio, si propter Dei conser-
vacionem.

Effff. 3

scata, devotionem ab animo recusasse signant. Hinc facile
conjectare est, quā naturā, quibus virtibus polleat Obe-
dientia.

§. VI.

EA vis est Obedientiae, ut prunas manibus illas fer-
re, ut aquas veluti pavimentum marmoreum cal-
care, ut immanissimas feras velut ovinulas loro ducere,
ut arbores exsuccas mortuāque fronde & flore vestire
potuerit. Affirmat Severus Sulpitius, ex aridissimo illo
storacino virgulto, quod obedientier triennio rigatum
aquis in novos se flores induit, enatam arbuseculam à se
viam esse. Ad hanc irrigandam obedientissimum juve-
nis aquam Nilo petiit, & canique per duo millia pa-
sum suis humeris deportavit.

Beatus Adelhardus Caroli Magni consobrinus, ubi
monachum induisse, jussus hortulanum agere, non
promptè tantum, sed & hilariter patuit, tamecum & artis
illius penitus ignarus, & laboris infactus esset.

Beatus Thomas Aquinas, ille sol Theologorum, jam
grandaeus & docto, velut ex Obedientia se focum
præbet fraterculo ignoto foris prodeunti. Cūque du-
cetorem suum nonnihil propteramen regiūs aſſqueretur,
aliquotus obiecta tarditate reprehensus patientissi-
mē id tulit, itaque Obedientia junxit patientiam.

Beatus Lambertus adolescentis nobilissimus, non
prosapia ſolū, ſed & Obedientia, quia Landolado
prompitiſſimē patre didicit, prunas, quod jussus erat, il-
leſa veſte detulit.

Beatus Maurus S. Benedicti discipulus, ad imperan-
tis voceni per aquas tutis veſfigis cucurrit, & Placidum
dilecto. 7.

Beatus Murius filiolum suum manibus comprehen-
sum, iamjam in aquas projectus properabat, niſi eum
eadem vox, quæ id mandat, a rigidissimā hac Obe-
dientia revocasset.

Beatus Dositheus sancti Dorothei discipulus, juvenis
olim delicatus & vanitatis plenus, omnique sancti-
tatis disciplina ignorans, ad perfectionis apicem per unam
atque unicam obedientiam tam conſtanter quam felici-
ter emiſus, post mortem inter beatos cælestes viſus est.

Climus quid narrat Climus, & ne quifquam
historia fidem desideret: Non ero, inquit, occultator
Obedientia, nec fraudator inhumanus, ut ca apud vos fi-
ciam, quæ ſile omino nefas eſt.

Joannes Opiani Sabbatæ, vir ab affectibus liber, a
mendacio alienissimus, ita mihi memoratu dignissima
naravat. Erat in monasterio meo, ajebat, moſus pla-
nè ac terribus ſenex, & quod pejus, iterum ſuatum ne-
gligentissimus, quod in gratiam veritatis dixerim. Huic
commisſis est discipulus (Achatius audiebat) juvenis
prudent & mirè obtemperans. Hic indigna quaque
& proſrus incredibilia paſſus est ab illo ſene, qui cum
non probris tantum, aut convicciis aut contumelias, ſed
& verberibus quotidie efficiebat. Ego frequenter illi
obvius quarebam: Ut vales Achat, quo ſtatu reſ tua
ſunt? Bono, ajebat ille. Aliud tamen loquebatur vultus.
Nam modò liventem tumidumque oculum, modò faci-
cier frēdē lacertam, modò caput tuber aut cruentum
exhibebat. Ego patientissima obedientia non ignorans:
Mi optime frater, ajebam, pugna viriliter, & fulſine
non duratura aeternum. Novennum totum ſub ſene
tam immixi ac ſevo exegit, & obit, Patrum cæmeterio
inhumatus. Quinto ab obitu die acerbus ille ſenex, alio
protectus discipulum ſuum eſſe mortuum nuntiavit.
Fui hic e senioribus, qui valentem illum juvenem jam
obiſſe perſuaderi non potuit. Cui Achatii magiſter:
Veniero, ajebat, illius tumulum monſtrabo. Cūque
jam ambo in cæmeterio ſtarent ad illius juvenis ſe-
pulchrum, tunc alter: Ergo, ait, mi Achat, ergo mortuus es? Mox defunctus eſt tumulo respondit: Obedientia

Tom. I.

A non potest mori. Hic Achatii rigidissimus magiſter terri-
tus, prouentibus lacrymis in terram ſe abjevit, peti-
que ſupplex a cœnobio antifite, liceret ſibi ad tumu-
lum ſui diſcipuli cellularum conſtruire. Quod & impe-
travit. Jamque alius moribus vixit, illud ſepiuſ inge-
minans: Homicida ſum, cheu homicida ſum. Hac
optimā fide Climus. Et verē mori non potest Obe-
dientis. Hoc ſanctissimum quibusque hominibus probè
cognitum fuit. Hinc illi tam obedientes.

§. VII.

BEATUS Jacobus Alemannus e S. Dominici familiā 8. In B. Ja-
coftiſtis peritissimus, cūm ſubitè juberetur, cobo Ale-
manno.
opere maximè fervente, omnia ſeponere, & ad mendici-
andum egredi, ſepofuit omnia; & furnum, colores,
vitra deſerens ad ſacrum properavit. Poſt aliquot horas
ad laborem intermisſum reverſus, omnia exadē abſo-
luta reperit.

BEATUS Joannes Damaceenus vir olim clarissimus, 9. In Beato
dein Monachus, corbes venales per multa millaria ex Joanne
obedientia Damaceum tulit, & preium, prout jubea-
tur, duplo grandius indicavit: & quanvis ab omnibus
largiter irridetur, ab Obedientia ramen præscripto
ne latum unguen abit.

BEATUS Franciscus Alſias tam uberem aſſerebat 10. In B.
Obedientia fructum, ut iis qui collum huius iugō ſub-
mitterent, nihil temporis ſine lucro abiret. Hinc ſe-
pſiſon in ordinem Redigens ſupremum officium alteri
ceſſit, eique ſe gubernandum commiſſit. Duorum por-
tō Tironum Obedientiam ſic exploravit. Plantulas in
horto ſeri voluit radice ſublimi, capite in terram de-
fixo. Eum qui obedientier noluit deſpere, repudiavit,
altero retento.

BEATUS Guilielmus olim Aquitanus Dux, dein mo-
nachus, jussus piftorem agere, & panes coquere, cūm Guilielmo
cenæ tempus urget, ne muneri, quod illi mandatum Aquitanus
erat, defuſſe videbatur, ingenti animo furnum inſiluit,
& prunas converrit vate. Ab aliis ſepiuſ hoc factum
memoratur. Nimirum Obedientia in periculis tuta, in
infimis excelsa, invicta in adversis.

ANTONIUS Magni discipulus Paulus Simplex, jussus eſt 12. In Paulus
haurire aquam, eāque mox iterum effundere; con-
textus ſportulas diſſolvere, ac denuo contexere; 13. In Beato
diſſuere, eandemque iterum conſuere: nunquam non
paratiſſimus obedivit. Quā quidem ratione Antonium
magistrum ſuum patrands miraculū ſuperavit.

BEATUS Lambertus Stabulensis monachus, dein Tra- 13. In Beato
jeſtentis Episcopus, & martyr, cūm in cœnobio noctu
clam ad preces ē leto ſurgens calcorum altero ē ma-
nibus elapo alios ē ſomno excitasset, Abbas illi tali
quicunque eſſet, imperavit ad crucem ex more ſe con-
ferrat, & expectaret dum revocaretur. Fecit id prom-
pitiſſimē, & ſolo cilicio teſtus per totum nocturnum
officium ſummo frigore pæne obrigit, dum omnibus
D finitiſ, & ad calorem properantibus Abbas monitus,
flens illum & culpam deprecatus revocavit.

BEATUS Genebaldus Laudunensis Episcopus in cœ- 14. In B.
nobii cellularum à S. Remigio conſclusus, ut ſeptennio Genebald-
to expiabiliter ſuſperet vitam, cūm Angeli voce an-
to ſeptennio nondum penitus expletum monetetur
egredi, in formam crucis proſtratus reſpondit. Etiam
iſe Dominus Iesuſ ad me indignissimum venire di-
gnaretur, pedem tamen prius hinc foras non effretum,
dum ille, qui me illius nomine hoc ergaſtulo conſclusit,
advenerit.

Elfanuſ in Wintoniensi cœnobio coquum agebat, 15. In El-
vir mira ſimpliciter & Obedientia. Ad hujus obe-
dientiam cūm exercendam, tum penitus explorandam
præcipiens Abbas: Mi frater, ajebat, hanc mihi operam
gratificare, & carniū partem ex lebete imo extrahe.
Ille has voces non aliter ac diuinā adorans, manum

F f f 3

impigram

impigran in ahenum bulliens immisit eduxitque illa-
fus, quod fuerat imperatum.

16. In B.
Rogerio
monacho.

Beatus Rogerius monachus, jam animam acturus
Arsenium Abbatem sic fertur allocutus: Quælo te Pa-
ter (vides enim quid paciar) ex Obedientiâ me mori ju-
be, ut etiam moriendo merear: siquidem jam annis se-
xaginta hoc unicè Deum rogavi, ne mei prædis in iuſſu
morerer. Ergo, ait Arsenius, mi frater, nunc morere:
Mors Domini Jesu te vivis & beatis conjugat. Di-
cendum factum, Desit Abbas loqui, & Rogerius vivere;
imò caputnam eadem nocte Rogerius se spectandum
Arsenio præbuit, dixi que mortem sic obitam pluris à
Christo estimatam, quam ullam totius vita actionem.

Nescio quid sacrificiis omnibus majus est obediens.
In illis de alienâ pelle agitur, hâc de propriâ.

§. VIII.

17. In Eli-
abethâ re-
gis filiâ.

Eliæ Regis filia ita excelluit obedientiâ, ut in
conjugis sui palatio ad arbitrium religiosi senis
Conradi viveret. Iussa quodam die in templo interesse
concionis, at illa ob improsum Principis feminæ ad-
ventum, id omittere pâne necessarium judicabat. Non
admisit excusationem Conradus, sed inobedientia cul-
pam flagellis aboleret, præcepit. Promptè obediens Re-
gina, illustrissimo tam obedientiæ quam patientiæ do-
cumento.

18. In Eu-
phrosynâ.

Euphrosyna virgo Alexandrina, qua virili habitu
Smagadi nomine in cœnobium admisita, quoniam illi
multus in ore decor inerat, ne cuiusquam è viris religio-
sis animum labefactaret, in cellulâ inclusa, humanis pa-
riter divinitè officiis defungi iussa est. Paruit non mi-
nus libenter quam constanter, annos triginta octo car-
cerem passa perpetuum. Tamdiu veste sexum, cellulâ
seplasm texit obedientissime: ita Christo servit, cœno-
biarchæ obtemperavit. Patuit tandem obstupescenda
virtus Virginis. Cum enim monoculus cadaveri daret
osculum, recepit visum. Sic ea qua obediendo omnium
sele oculis subtraxerat viva, amissos oculos reparavit
jam mortua.

19. In Eu-
phrosynâ.

Euphrosyna virgo Constantinopolitana, Theodosii
junioris cognata, religiosam paupertatem amplexa, iussa
antistitis ad furnum laxa decuta, retulitque in locum
pristinum sine cunctatione, ipsos triginta dies labori
sterili, imò tam fructuoso infundens. Nullus enim obe-
dienti labor infecundus. Eadem in culinâ eluendis scu-
tellis, abstergendis ollis, ordibus exportandis occupata,
se filiam Senatoris esse inter obedientium felicissime
oblitia est.

Hæc specimina sunt Obedientia non servilis, non
mercenaria, quarum alteram timor elicit, alteram cu-
piditas, neutra laudatur. Nos obedientiam commen-
damus filiorum, qui non tam metuunt patris severita-
tem, quam voluntatem amant.

Rom. cap. 13.
v. 1. C. 2.

Horratur Paulus, & ad Obedientiam instigans: Om-
nis anima, inquit, potestatis sublimioribus subditâ sit. Non
est enim potestas nisi à Deo. Itaque qui refutat potestatis, Dei
ordinationem refutat: qui autem refutant, ipsi fibi damnationem
acquirunt. Igitur obedite prepositis vestris, & subiacete eis.

Hebr. c. ult.

Obedientiam porro veletiam ratione catentia, imò
eriam sensu destruit exercit. Sol & luna obediunt
Iosue; celum, terra, & mare Moysi, cum illud tenebras
offunderet, hæc Dathan & Abiron, istud Pharaonem
haurierat. Aë & grando Samuels paruerunt, pluvia &
ignis Eliæ, venit & procellæ, diaboli, & morbi, ac ipsa
mors Christo, serpentes & colubri Apostoli, beato
Antonio & aliis plurimis feræ, beato Francisco Aſſisi
aves, beato Jofephio Anchore pîces & aliæ animantes;
beatus Sergius Abbas leone, beatus Gallus urfo, beatus
Norbertus lupo ad obsequium est usus; beata Theodo-
ra crocodilo velut nauigio vecta est. Scilicet cùm ho-
mines nolunt, bestiæ sunt obsequiosæ.

A Omnia creata obediunt. Conditori, solus homo
reluctatur. O miser quid resistis? aut obedientiæ
aut moriendum est. Ubi nihil obedientiæ, nihil divisa
gratia.

Memorantur duo Turcarum principes, Mustapha, Flormak
qui Cyprum expugnavit, & Mahometes, in colloquio
cum oratoribus Christianis dixisse: Mirari se in Europa
non severius in rebellis ac seditionis cives animadventi.
Suum quidem Dominum ut pro symbolo his verbis: Aut
obedientiæ, aut moriendum. Et hanc legem ab omni
principi inviolatam esse servandam.

Reverâ Deus in servandis legibus suis hoc ipsum ex-
igit. Aut obediens, aut morere. Ita Deus cum Adamo &
eius posteris est pâctus: Aut obedientiæ, aut mori-
endum; aut hojus arbitris fructus non guita, aut mortem
tolera. Quod Augustinus insignissimum oculis subiectis
Homo, inquit, posicu sub precepto, audiens à Domine Deo
Noli tangere. Quid à hanc arborum. Quid est enim illa arbor?
Si bona est, quare non tango? si mala est, quid facit in para-
do? Pro ruris ideo est in paradi, quia bona est: sed nolo, tango.
Quare non tango? Quia obedientia te volo, non contradic-
centem servum. Serve, audi prâdicti Domini iussum, & tunc
jubentis disce consilium. Bona est arbor, sed nolo tango. Quare
Quia ego Dominus sum, & tu servus es. Haec tota causa est.
Quid autem ribi expedire, nisi esse sub Domino? Quemodo tri-
sub Domino, nisi fueris sub precepto? Sola Obedientia tem-
palmam, sola inobedientia inventi penam.

Ita sapientissime non aded malum est quod prohibetur,
sed melius est quod præcipitur. Obedientia, ut Clima-
cus loquitur, est ruta navigatio, turum periculum, iter
dormiendo conseruat. At videamus articulam & di-
stinctam, sed breviter, quibus notis Obedientia vera di-
gnoscatur.

§. IX.

P Rimò omnium Obedientia, si vera est, Cœta est, seu Cœta
simplex: non enim imperans vita considerat, sed fecit
præcepta. Sanctam cœcariem istam Servator injun-
gens: Super cœcharam Moſi, ait, federunt Scribe & Pharise; Matthei
omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate & facite; sciam. v. 1. 0
dum opera verò illorum nolite facere. Obedientia itidem
cum laude cœca est, quæ præcepit causas non fecerunt.
Non est Obedientia quæcavere. Cur hoc? quæcumque illu-
lud? quare istud imperaturum est? cur mihi, non alteri?
quare isto, non alio tempore? Apagis colubrinum
Cyr istud. Non sic Abraham, qui exiit nesciis quid erat.
Ad rem dixi Gregorius: Neſciit judicare, quæcumque perfidè
dedit obediens. Pessime oculatus est, qui rationes exigit,
quare hoc, quare illud faciendum sit. O bone, quam
multò cerneres acutius, si minus es oculatus! Tui
oculi te talpam faciunt. Citm præcepit rationem exigit,
non subditum sed patrem te geris, aut superiorem eo qui
præcepit. Optimè hæc Bernardus: Quidquid vice Dei præ-
cepit homo, aut, quod non sit certum disperdere Deo, hanc fecit præcepit
omnino accipendum est, quam si precipiat Deus. Divi Bene-
dicti dictum est & verissimum: Obedientia, que major-
bus prebeat. Deo exhibetur. Ita Christus aperte: Qui lac. cap. 16
vos audie, me audit.

Secundò, Obedientia vera est prompta & velox. Hic illud est instillandum: Quod facis, fac citè. Obsequia & ve-
loratione vel tarda, tam ingrata sunt, ut saepe nulla sint.
Tardè velle, nolentis est. De voluntate prompta Ber-
nardus differens: Sola, inquit, voluntas est, que rotus operi
ornat effectum, sive quâ etiam nec bene aliquâ agitur, etiam
bonum esse videatur. Audi quid Dominus de simplici prompti-
tute populo protulit: In auditu, inquit, autem obediens
miti: Ut videlicet ostenderet, uno cœdeme momento præcep-
tis & imperatis imperium, & obsequium obedientiæ. Cito
voluisse, est bis obediens. Obedientia vero non ex-
petat triplum præceptum, non differt, non tergiversatur, non
excusat, non leginter nec cum corpore opus fulcitur.
Sylvanus

De propria Silvanus Abbas discipulum habuit Marcum, commendationem ceteris & chariore, ob insignem Obedientiam. Hoc ceteri, ut solet, livore usi & agi tulerunt. Ideo eram vicini fenes ad Silvanum venerunt, amicitiae gratia, re ipsa singularis illius in Marcum amoris causam explorari. Hos Silvanus assulens & circumducentes singulorum cellas obiit, atque ad cuiusque januam pulsans ad laborem singulos evocavit. Plerique omnes nonnulli cunctati morosius demum egrediebantur. Ubi ad Marcii cellulam pergevunt, illud unicum pronuntiavit, *Marcus*. Vix vocem Marcus audit, & mox provocans: *Adsum, ajebat, quid imperas Pater?* ubi quid fieri vellet mandavit, versus ad hospites: *Videtis, inquit, mei Patres, diversitatem Obedientia. Ceteri quam lenti, & cunctabundi, ubi haerent?* Etiamnum, puto, deliberauit. Quo dicto Marcii jam absens cellam ingressus, reperit in charta literam P. inceptam quidem, sed non finitam. Et en, inquit, promptissima Obedientia testimoniun, characterem ceptum, nondum absolutum; vox mea interrupit. Mirari hospites. Dignissima est, ajunt, tam prompta Obedientia, qua singulariter amerit. O filium perfecta Obedientia, exclamat Trithemius, qui maluit scripturam illico interrumpere, quam Obedientiam vel momento differre.

3. Fortis est. Tertio, Obedientia vera, *Fortis est & Robusta*, difficultas non detrectat, aggreditur ardua. Videat Abraham, c. 2. m. 24, naturam vicit. Videat Dominum Iesum, nec crucem recusavit, factus obediens usque ad mortem, mortem franc. *Sic autem crucis. Imo quod amplius & notatum dignissimum, res. tom. 2. in Christus in utero Virginis Matri, ut optimi Theologi 3. 2. D. Tho. 2. 28. f. 8. testiunt, voto se Patri obstrinxit moriendo in cruce. Ergo, in- go! viriliter agite, & conforteret cor vestrum, omnes qui spe- gnat, proba, ratis in Domino.** Bernardus hortatur: Si tribulatio intonat, si Christus, si persecutio resultat, si peccatores tibi laqueum ponunt, si manus Con- ligni tuum ster impediunt, tu obediens viam non deseras, sed res ipsius tua dic: *Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandatae vestre con- tua. Misericordia tua ad fortia? agendum est instanter, fortia? Deo obediendum est fortiter.* Aegyptii ut fortiter obediens ad redemere sub oculis constituerent, canem Gallicum venaticum & in terram Lælapem pingebant, qui velocissimo impetu seque- rium omnes tur leporem, voce tamen domini unicōe audito sibilo aliis ac passione vi- tis, non sum turbatus, ut custodiam mandatae vestre con- tua. Misericordia tua ad fortia? agendum est instanter, fortia? Deo obediendum est fortiter.

4. Humilis. **Q**uarto, Obedientia nulla est, si *Humilis*, non est. Dicat obsequendi studiosus: *Nomine Deo subiecta* *Ps. 61. v. 1. erit anima mea & viventum factus sum apud te. Isidorum 7. 2. v. 12. Alexandrinum citem primarium, non prius canonio receptum affirmat Climus, quam submississimam spondeleret Obedientiam. At ille: *Sicut ferrum, inquit, subiectum est fabro, ita & ego meipsum Obedientia expono.* Jussus est igitur ad monasterii fores habitare, & ad omnium tam ingredientium, quam egredientium genua se provertere, diceréque: *Ora pro me, quoniam peccator sum. Fecit hoc septemto toto submissione in- credibili. Jamque post tanta tamē diuturna Obedientia & Tolerantia experimenta ceteris annume- randus, & ad sacros ordines admittendus erat. At ille maximis precibus cum ipse, tum per alios hoc unum petuit, permittere ut eo loco, quo dignus esset, permanere. Permissum. Nec Deus praeium diffulit, post diem decimum vocatus est à portā Cœnobii in aulam celi. Septimo post die mortuus est & ipse janitor. Nam obediensissimus hic Isidorus promitterat janitor, si ad divinum conspicuum admitteretur, illum brevi Beatiudinis locum vocandum. Vocavit, ut constaret omnibus, perfecta Obedientia, & divina Humilitatis, pra-**

A mium (ita Climus loquitur) non fuisse dilatum. Et addit scriptor: *Interrogavi ego ipse virum hunc, dum in vivis esset, quo tandem animo ferret tam acerbum vi- vendi genus? Ad quā ille: Principiō quidem, inquit, putabam ob peccata mea me venditum. Quā unā re nihil acerbii mihi contingere potuisse, & nisi me summā vi adegisset, nunquam ad aliorum pedes accidisset. Sed evoluto anno id mihi non amplius fuit difficile, quod prius censebam fieri non posse. Exacto anno altero, cū obsequio præmium & Obedientia & Patien- tia cogitarem, suave mihi fuit sic abjici, & ego meipsum aliorum affectū & contubernio indignum judicabam. Nimirum Obedientia cūm vera est, serio submissa est.*

Quintū, Obedientia non minus *Hilaris* est quam *1. Hilaris* *Humilis*. Divini Pauli monitum est: *Non ex tristitia aut est.*

ex necessitate Hilarum enim daturum diligat Deus. Bernardo

2. Cor. c. 9.

vers. 7.

testi, selenitas in vultu, dulcedo in sermonibus multū colorant Obedientiam obsequentes. Quis enim locus Obedientia, ubi tristitia cernitur aegritudo? Si Obedientiam tuam cupis esse commendatam, super omnia vultus accedat bonus. Acerba & austera facies insuave facit omne obsequium. Obedientia vera non tantum manus & pedes, sed & alas subinde habet, quas ei hilarietas aptat. Obedientia it, currit, volat ad exequendum quod jussum est. Enimvero non ire non curret, non volaret, si dolenter & incertè obtemperaret. Meror plumbeum caput, manus pedesque facit plumbeos.

*Quod Augustinus de Eleemosynā idem de Obedientia August. in dici poterit: Si panem dederis tristis, & panem & meritum *Ps. 42. 6.* perdidisti. Si bona semina sunt bona opera, quare seminantur *in Ps. 45.* cum lacrymis: Par modo dixerim, Si Obedientiam pra- flesinvitus & tristis, laudem Obedientia perdidisti & præmium.*

Sexto, Obedientia vera *Perseverans* est. Non qui cœ- 6. Perse- perit, sed qui perseverat, salvis erit. Multorum est in- rans est.

C ipere, perseverare paucorum. Perseverantia, inquit Bernardus, singulare est filia summi regis, virtutum fructus, earumque consummatio. Quid enim currere prodest, & ante metam cursus deficeret? Dominus Pro- pterarum dicit: *Si conversus fueris justus à justitia sua, & Ezech. cap. 3. fecerit iniquitatem, omnium justitiarum eius non recordabor.* *vers. 20.* Vides ergo quam profundā obliuione virtutes illæ sepe- liantur, quas Perseverantia non insignierit. Hæc sola Obedientia amatore ad regis cubiculum introducit, ut eum videat in decoro suo. Sed de Perseverantia egimus Parte primâ, capite ultimo. Obedientia Actiones nunc consideranda.

ACTIONES OBEDIENTIAE.

1. Obedientia non expectat, dum iterum ac tertium. *1. Actio* aut severè aliquid imperatur, satis est illi scire, quid is *obedientia* velit fieri cui patendum est. Christo Domino Patris Voluntas sumnum fuit præceptum.

2. Obedientia non dicit quid sibi præcipiendum *Secunda* sit, neque præcepta ad suum sensum detorquet. Augustinus id exprimens: *Optimum, inquit, ministrum tuus est, qui Aug. lib. 10. non magis nittitur hoc à te audire quid ipse volueris, sed patiū Confess. cap. 26.*

3. Obedientia parentum, præceptorum, majorum *Tertia* iusti studiis in minimis etiam exequitur. Atque in eo maximè laborat, ut, quod imperatum est, perfectè ac integrè fiat, nec tantum id quod præcipitur, sed eo etiam modo quo præcipitur, perficit. Prout Christi nutritius, Joseph obedit, *fecit, sicut præcepit ei Angelus Domini.* Prout beatus Paulus docuit: *Fili obegit parentibus per omnia.*

4. Obedientia unicam habet exceptiunculam. Si quidem tunc solū tergiversatur, cū id quod mani- feste malum est, imperatur. In aliis omnibus sine excusatione *Simpliciter, Prompte, Fortiter, Hilariter, Submissè, Perseveranter, ut diximus, obsecundar.*

Quinta.

5. Obedientia vera non terretur, nec retrocedit, etiam duriter, etiam stulte, verbisque contumeliosis, & sine spe probandi obsequi difficultas & ardua impenerunt. Beata Catharina Bononiensis Obedientiam illum, ut praeclaram & sublitteram estimabat, cum arduum quid moro vultu praecepitur.

Sexta.

Quatuor
obedientiae
gradus.

6. Obedientia non tantum manum operi admoveat, sed intellectum quoque a voluntate subjecit, ut etiam velit quod vult illi qui praecepit, judicetque rete imperatur, quod exequendum est. Sunt enim quatuor Obedientiae gradus. Primus, exequi reipsa quod praecepitur. Alter, voluntatem suam, imperantis voluntati subjecere, ita ut propter Deum, quod praeceptum est, liberetur faciat. Tertius, suum quoque iudicium judicis imperantis submittere, idque nolius factu censere quod imperatum est. Quartus denique, haec non solum observare in iis quae stricte praecepuntur, sed in illis etiam quae nra significantur facienda. Hos omnes gradus ascendit Obedientia.

CAPVT XIV.

Rosa Spineola, seu, Humilitas.

§. I.

S Pineolam ait Plinius utilissimam, foliis plurimis, sed minutissimis. Humilitas beatissima Virginis, ut verbo multa complestar, prodigiosa fuit Humilitas, quae aliorum etiam sanctissimorum hominum Humilitatem plurimum excelluit. Nec mirum: tot annis domini sua excellentissimum Humilitatis magistrum audiit, & quae docuit, facientem vidit. Ab hoc tam arcana Humilitatis mysteria didicit, ut iam magistra Humilitatis, mera in hoc genere artifia exhiberet. horum jam monstro septem.

1. Verbis & reipsa fice est: quod accuaratu ei Angelus Dei benevolentiam, futurae matris conditionem, filii nasciturum potentiam expositus, tantò illa constanti responderit: Ecce ancilla Domini. Sententiam non muto, tantu monachæ esse ancilla gestio: Ecce ancilla. Adeo divinis oculis haec Virgo fice commendaverat, ut ad eam nomine ac jussu sanctissimæ Triados, è celo mitteretur Legatio. At illa tantu celi benevolentia indignum se rata, ad omne imperium promptissima, hoc unum responderet: Ecce ancilla Domini, quidquid Dominus ad Deum meus mandat, exequar ut ancillarum infima. Nobile Humilitatis & artificium & specimen. De quo Bernardus: Quia est haec, ait, tam sublimis humilitas, qua cedere non norit honoribus, insolentia gloria neficit: Mater Dei eligitur, & ancillam se nominat. Non mediocris revera humilitas insignis, ne oblatâ tantâ gloria obliuisci humilitatem. Non magnum est esse humilem in abhitione: Magna prospersus & rara virtus humilitas honorata.

2. Numinis mater effecta velut famula minima in aedes Zachariae properat, ministratura. Cui tandem? Regina forsitan, aut Principi, aut Imperatrici Augusta? An unicæ. Et quamvis maximis hic laudibus excepta fuerit, illa tamen Humilitatem sue minime oblitæ, mox omnem laudem a se removens, in Deum derivavit. Nam cognata verbo provocata: Tu quidem Elisabeth Domini matrem, inquit, magnificas, at ego matris Dominum, quia respexit Humilitatem ancille sue: optimus Deus oculos suos dignatus est in minimam ancillarum suarum fletere. Idcirco jure merito bonorum quantum fonti gratias ago, quia fecit mihi magna, qui potens est.

3. Romani Cæsaris imperio, ut subditum est Bethlehem, censum peperit. Nemo dicentem audiit: Quid ad me Romanus Imperator? majorem gesto Dominum. Cumque in oppido Bethlehem, omnibus undique angulis excunctoretur, non offensa, non

A excandescens, nemini male preceata submississime antrum subiit, & inter pecudes habitavit. Virgo illa, que quatuordecim reges itemmatis sui majores & avos numeravit.

Quartum: Post purissimum ac divinissimum puerum, inter pueras immundas & a Pontifice lustrandas se colloavit. In sacrificium tulit quod solebant immundus, non agnum, sed duos turres, una & solitaria. Humilitatem & Pauperitatem professa; tamquam si nec seculum ditor esset ceteris feminis, nec prius, aut sanctior. In numerum & ordinem aliarum non tantum se redigi possit, sed ipsa fese ceteris adjunxit, velut una ex illis.

Quintum: Non solum sustinuit se fabro nupium col. 5. Fabro locari, sed ab eodem se gubernari permisit, viatum & quotidianum manibus ac labore parare adiuvit. Hunc eodem se ipsum fabrum lignarium, velut familiæ caput omnitemperante profecta est, illi proinde in omnibus, quæ familiæ spectant, obtemperavit.

B. Sextum: Pauperibus & vilibus cognatis submissione mira fese attemperavit. Homines abjecti & incredibili erant, qui fratres Domini dicebantur, illa nihilominus cum iis ad filii concionem venit. Sed nec Magdalene nondum emendata consortium averata est. Et ne cognatos pauperes videbatur spernere, nupius etiam intercessione & caussam illorum agere non detrectavit.

Septimum: Post Domini in celum abiitum, in cœlo ultima nominatur Mater Christi, ut que postmodum loco considerit. Nam Lucas post Apolitorum expressi nomina: Hi omnes, inquit, erant perseverantes lo ultra unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre domini Jesu. Quam illa Filii in omnibus servasse dicens: Vnde tu & recubante in novissimo loco? Quia igitur se submissa infra omnes homines, evicta est supra omnes Angelos. Congruè hoc divinis oraculis: Qui se humiliat, exaltabitur.

C. En septemplex Humilitatis artificium. Sed prædicta, quam eadem haec Virgo, tam loquendo, quam silendo, tam gestu quam velte aliquis rebus omnibus submissa: Vicit illi è lanâ aut lino nativi coloris.

Porrò arcansissimum illud mysterium Dei hominis nemini detexisset, nisi Angelus id alii pateficeret. Quanta verè modestia! Canæ in nupiis vnum impetravit? Nec enim matris auctoritatem interposuit, sed ut familiæ preces allegavit. Christo Filio tot miracula patrante, nulli unquam in aurem dixit, se hujus hominis Matrem esse. Admiranda in omnibus submissio & modestia fuit. Idcirco respexit Deus humilitatem antice sue.

§. II.

Q Vando igitur Deus tantopere hanc unam virtutem amat, voluit in utroque sexu eos preficere, qui humanam gentem tam ignotâ Humilitatis disciplinâ imbuerent: imò ut Bernardus loquitur, voluit alissimam matris Humilitatem predicari, ut omnes filium matris, matremque filio simillimam dicarent. Porrò ex hac Virginis humilitate nota est summa equalitas animi tam in adversis, quam prospersis. Viderat illa magnos Evangelii successus, audiit filii miracula: populi B. Mariae ad concionem accusatum leva spectavat, simul tam in aetiam in oculis erat ingratisimus Judæorum animus, verisque & summa exortis, Pharisæorum invidia, magistratus prospicere, injuriantes, discipulorum inconfititia, plebeculae discordia, cum aliis bonum, malum aliis dicerent Christum Filium. Hæc Virgo omnia, quia verè humili fuit, equanimitate summa toleravit. Perinde illi erat accutus opinionum, & adventus regum; Simeonis faultissimam preceptionem & penetrantem gladium nullo discrimine accepit. In omnibus sanctissimam Dei voluntatem respiciebat, cui se submississime inclinabat, quidquid deum offerretur perperiendum.

Ambrofus

Ambrosius Virgilio disertissimus encomiastes: *Corde humiliis, inquit, & in prece pauperis spem reponens. Ea nimicrum in egenorum turbâ spem suam collocat, quam tota gens humana cupit sperare sibi patrocinaturam.*

Ludovicus Blosius de hac ipsa Dominica Matris humilitate disserens: *Intemerata Dei genitrix, inquit, Virgo Maria, cum ab omni peccato sit a Deo preservata, maiorem se humiliandi causam habet, quam beata Maria Magdalena, quia divina bonitate a peccata liberata fuit: magis enim beneficium est a vulneribus permane illas, quam ab inflictis vulneribus sanari: itenque preclarus est, & major dignum gratiarum actione, servari a peccatis, quam de admisso consequi ventum.*

Aristotelis scitum est: *Locus proportionum debet loato. Arqui Philosophorum animo duplex est infinitum, Positivum, ut loquuntur, & Privativum. Positivum, Deus, Privativum, nihilum, seu non ens. Virgo beatissima, ut infinitata. Dei maiestatem se tota recuperet, scilicet privativum quodammodo infinitate induit, suum agnoscendo nihilum. Hinc Vatrabus illud celeste carmen suum interpretatur: Respxit nihilitatem ancille suam.*

Calixtus 1. 7. Affirmat Caelius Rhodiginus, sententia omnium sapientum, inter omnia temporis mala, malum maximum numerari servitatem. Virgo divina ut altissimum humilitatis gradum confundet, ancilla ac serva conditionem fibi tribuit, telle omni calo: perinde si diceret, ut Theophylactus loquitur. Ecce tabula sum pietatis, pingat in me pietor quod voluerit.

En arboreum pomis aureis plenissimam, que quo fructuum est ditor, hoc terra vicinior: quanto enim magis abundat, tanto se magis inclinat. Haec sui despiciens & Humilitas celo Deum dextraxit, in d. & vulneratum. Nec verò vulneratum se dissimulat celestis sponsus: *Tota pueras, inquit, amica mea, & macula non est in te. Vulnerasti cor meum, soror mea, vulnerasti cor meum, in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Rupertus hoc crine Humilitatem designari adiit: Quid gracilis, inquit, quid flexibilis crime unico? Quid subtilius & contrarius Humilitate? Capillum unicum vix oculi deprehendunt. Humilitas eò deprimit hominem, ut vix seje inter homines numeret.*

Hab. c. 46. 12. Hebreus vates Hieremias: Fortis, inquit, impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt. Justissimus Deus, & Virgo humiliata pugnauit, sed pariter conciderunt: Virgo ad terram hanc enim cadentis verba sunt: Ecce ancilla Domini. At verò Deus, Dominus fortis, Dominus potens in prælio, sponte suâ delapsus celo in uterum Virginis, in uno colli crine, unicâ Humilitatis virtute vicitur est. Ancilla sum, ait divina mater, fiat mihi secundum verbum tuum. Non ait: Faciam secundum verbum tuum. Id enim de se judicavit, quidquid unquam fecisset note melioris, aut factura esset, id totum Deo adserendum; scilicet a se nullarum esse virium, praesertim ad opus tam immensum. Fiat ergo, fiat, fiat mihi. Dei est jubere & imperare, Dei est facere; meum est exequi, & Deo maxima patranti non resistere.

Hinc verissime Bernardus de divina Virgine: *Etiam, ait, ex virginitate placuit, tamen ex Humilitate concepit. Augustinus perinde si celestem Virginem coram alloqueretur, affectu præcipuo: Dic mihi, ait, o Mater Sancti Sanctorum, quid, quæso, boni egisti, quid donorum obtulisti, quos patronos adhibuisti, per quos reges ambisti, quæ cogitatione, quo spiritu eò pervenisti, ut venereris in uterum tuum Filium Dei? Virginis responsum additur. Queris a me, quid obrulerim munus, & unde sim effecta mater creatoris? Oblatio mea, humilitas mea. Respxit Deus, non vestem, non gemmas, non formam, non stirpem, sed humiliatem ancilla sua. Dum esset rex in accubitu suo, Nardus mea dedit odorem suum. Ab omni ego Dei Filius in sinu Patris velut in accubitu fuit. Hunc virginem Humilitatis nardus veluti depresso her-*

A bula odore tam suavi demulsi, ut eò tractus descendat ad hortulanam hanc, in cuius horto nardus illa fuerat educata.

§. III.

Hic quæstio nobis nascitur non facilis: *Quid est Humilitas?* In re omnium notissimâ vix reperio responsum, quod undequaque satisfaciat. Narrat *Climacus* inacutus, religiosissimorum hominum conveniente *sena-* gradus 25. *rum, in quo hac ipsa quæstio ponebatur discutienda: Quid est Humilitas?* Vatii super eâ re varia. *Primus sen: Definitio tentiam rogatus dixit: Humilitas est recte factorum in- humilita-*

tentissima oblivio. Alter: Humilitas est animi contriti sensus. Tertius dixit: Humilitas magnum opus est, &

*divinum, via autem Humilitatis hæc est, ut seipsum quis subiectum omnibus ponat. Hoc verò est subiectum esse omnibus: ut non attendat aliena peccata, sed sua semper aspiciat, & pro iis Deum sine intermissione depre- cetur. Alii, alia. *Demum unus aliquis: Humilitas, in- quæ, est gratia sine nomine. Ibi nominis aliquid acqui- nit, ubi noscitur. Praeceptor è celo, Humilitatis magi- ster: Dicite, inquit, non ab homine, non ab Angelo, sed à me, non aurum aut gemmas creare, non Mundum fa- bricare, vel in Mondo mirabilia facere, non mortuos suscitare, sed quia misericordia sum & humiliis corde, & invenie- requiem animabus vestris. Bellorum ac litigiorum finis nul- lus est, qui à sola Humilitate pétendus est.**

*Enigma duplex. *Climacus*, quem dixi, proponens: Unicus est, inquit, inter omnia creata locus, quem sol tantummodo semel aspexit. Unicus est dies, quo totus planè Orbis in tripidu fuit. *Geminum* hoc mysterium sic erendum. Cùm mate rubrum Israëlis populus sicco vestigio vadosum haberet, fundus maris eo solùm die solaribus radiis patuit. Dies ille unicus triquidius dies fuit, quo Noëm cum omni familiâ ex anno Arcæ sepulchro prodidit. Quo certè die affirmari potuit: *Totus ho- die Orbis exultat. Sic et ergo locus & dies unus præ ce- teris haecenus eximia furent, sic unus atque unica Hu- Diabolus militaris virtus tam est eximia, ut eam solam diabolus non potest imitari non posst. Quod quis minus humilitatis habet, lisan. tant apostolæ angelus charior & conjunctior est.**

Hinc ad illam questionem: *Quinam è numero di- rum maximis censendi sunt, responsum hoc videtur dan- dum: Qui humiliisti. Homo humilius semper cautissimus est, & nul quæcumque vanam gloriam, & suam voluntarem timet. Voluntas propria velut astutissimus furum & exercitissimus incredibili fallacia zonam fecit. Hinc Humilis: Mili ipsi, ait, & meæ voluntati nunquam sati satio: decies decipior, priusquam semel id obletarem.*

Penitentia magnarum virium est; luctus seu perse- verans penitentia majorum est: utrumque superat Hu- militas. Penitentia flagitiis indormientem suscitat, lu- cetus calum pulsat, Humilitas aperit & introducit. Hu- militas ex hominibus, in d. ex diabolis facit Angelos. Priscis ad Dialecticæ leges recte videbatur dici: Super- bia ex Angelis fecit diabulos, ergo Humilitas ex diabo- lis poterit facere Angelos.

*Manasses Rex impissimus, diabolum potius quam 2. *Paral.* hominem dixiles, multa mala operatus est coram Do- cap. 33. v. 2. mino, juxta abominationes gentium, seduxit Judam & ha- bitatores Jerusalæ, ut facerent malum super omnes gentes. Annis quinquaginta quinque regnavit. Tamdiu Deus Humilitatem hujus diaboli, sic loquar, expectare sustinuit. De eo *Climacus*: Invenio, inquit, Manasses ceteris amplius & perniciose peccasse, pro quo si Mundus totus jejunasset, nullam sceleribus ejus dignam penitentiam inferre potuisset: valuit tamen Humilitas in- fanabilia ejus vulnera curare. Per Humilitatem factus Manasses è diabolo Angelus; ex abysso flagitorum per Humilitatem attractus est in calum.*

Fabris lignariis machina tractoria est, succulam Ve- getius

genius nominat, cuius maximus est ills in artollendis
trabibus. Huic instrumento sunillimam recte dixer
Humilitatem, quā Christus molem pene immensam,
Orbem flagitiis opertum calo attraxit. *Humilitas* se
meripsum. Si unicum populi vel semel submisisset
Christus, Orbem è malis érevere potuisse: tanti est Hu
militas.

*Dominito
die Palmis
rum.*
Philip. c. 2.
vers. 8.

Hinc illa Ecclesie precatio inter omnes nobilissimam
Omnipotens sempiterne Deus, qui humano generi, ad imitandum
Humilitatis exemplum: Salvatorem nostrum *Carinem* su
mire & crucem subire fecisti: concede propitius, ut & patien
tia ipsius habere documentum & Resurrectionis confortia me
reamur. Non horrent Servatores Orbis in crucem suffici
modo vel sic disceremus Humilitatem.

Quid ergo denum est Humilitas? *Gratia Dei*, sine
nomine. Si in eum mihi licet aperire senum; Humili
tatem ego esse dixer, aurum malleatum quod pagellis
inseritur. Unicus aures hac arte in subtilitate adeo que
tenuem lamellam diducit, ut pene mensam obtegat.
Humilitas summe ductilis omnes malleorum ictus to
lerat, & in laminas deditur tam amplas, ut totum Or
bem integrant. Nihil in Orbe est, quod homini verè de
missio nimis vile sit. In omnibus & erga omnes se sub
mittit, ad omnium pedes se abscerurus, si Deus vel nui
id postulet.

§. IV.

O Aurum omni auro nobilius, & quod unum at
que unicum in calo summi est pretius. Sed illud
non nesciendum, tantæ subtilitatis esse hoc aurum, ut
ad hancum robustiorum unicum è libello avoler. Vide
Phariseum hominem totum aurum, tot jejunis, tot
eleemosynis, tot aliis præclaris actionibus præstan
tem, merum aurum. Sed ubi hoc afflavit vana gloria,
inox aurum omne diffidatum evanuit. Minutus olim
Deus: *Erit serpens flatu aduersus. Ubi vana gloria est, ibi*
ver. 15.
ridus est aduentum horum serpentum. Hinc maximi
est artificii, & plane rari, hoc malleatum subtilissimum
aurum inter tot inanis gloriola flatus illæsum tueri.
Paschafus
cap. 14. v. 1.
Hinc Pimenius Abbas, aliisque viri sanctissimi miracu
la, eti revera portuere edere, dolerunt, eam solum
ob caussam, ne subtilissimum Humilitatis aurum dif
flaretur.

Ruffinus l. 3.
num. 126.
Paschafus
cap. 13. n. 7.
Pelagius li
belli. n. 22.
¶ num. 63.
¶ num. 74.
¶ num. 86.
Vanissimus est sine Humilitate omnis labor. Humili
tatis præcursor Charitatis est, ajebat veteres, sicut
Joannes Domini *Iesu*. Eruti navigium sine clavo non
gubernari, ita nemo sine Humilitate potest beari. Pel
agiū Gracius interpres in testimonium venit his omni
no verbis: *Dixit Abbas Joannes: Quia janua Dei est*
Humilitas; & patres nostri per multas contumelias acti,
gaudentes per hanc januam intraverunt in civitatem
Dei. Quia Humilitas & Timor Dei, superant universas
virtutes. Eodem teste cum quidam interrogaret senem:
Quid est Humilitas? Respondit ei senex: Ut beneficias
his qui tibi malefaciunt. Melius est vinci cum Humili
tate, quā vincere cum Superbia.

Ruffinus
num. 29.
Hinc ille norissimus calo Eulalius, quia vinci maluit
cum Humilitate, quā cum Superbia vincere, omnibus
superior evaluit. Quidquid in cœnobio culpabile fuerat
admissum, Eulalius velut omnium negligientiarum reus
accusabatur. Ille verò non negabat, sed humi se proster
nens deprecabatur negligientiam. Cumque ei biduana
etiana ac triduana jejunia ob culpas, quas non commi
serat, indicarentur, ille patienti gime toleravit. Tanta
tamen Humilitas latebat ignora. Ita deum hoc age
batur, ut cœnobio excluderetur velut inutiles fucus, ut
qui vix alid sciret, quām fruges consumere, & vase
frangere. At verò Cœnobiarcha rem penitulariū ex
aminandam arbitratus, divinos nutus super eā impen
sissimè expertus. Atque ubi à Deo edocitus est, quid fa
ctu foret optimum, fuis omnibus convocatis: Credite

A mihi, ajebat, ego hujus unius cum Humilitate matu
lam malo, quām vestras omnes cum superbia. Nullus *factus* i
preci est labor, quem murmur fecerat, aut jactantia. Ve
rum ut hæc oculis cernatis, vestras omnes matas in *factis*
aceruum congerite, ferat suam & Eulalius. Factum, ut
fuerat. Tunc cœnobii pater ignem admovei nūi.
Mox labor omnium ars, unius Eulalius matula per
manit à flaminis intacta. Hic deorum in theatro spe
ctabatur Humilitas Eulali, ad eum genu omnes ad
voluti veniam rogabant, alter in posterum de tanto
Dei amico locuturi. At Eulalius lugens cellulam inge
sus: *Ve mihi, sit infelicis, quia Humilitatem meam per
didi, quam multo tempore conatus sum acquirere. Ex*
eo igitur loco invata in solitudinem fecerit, cœlibus
notior futurus quām hominibus; nec dubitavit regum
*omnium jacturam facere, mōdū unam retinere Hu
militatem.* Verissimè dixit Abbas Pastor. Tam necessaria
est homini Humilitas, quām halitus, quem affidat
recipi emittendo. Profectus homini est Humilitas,
tārō plus addes profectui, quanto plus Humilitati.

Hac illa fuit artificia, quæ nos ad immortale regnum
evehant: hæc via est ad vitam. Humilitate ac Patienti
calum emeremur.

Priscorum certè Patrum solemnisssimum dictum fue
rat: *Hominis perfectio Humilitas, quam diabolus nec*
tolerare potest, nec imitari.

Palmarum ramos tulerat Macarius ad dominiculam
suam texendis coribus. Huic demon messor habitu
cum falce occurrit: jāmque impetum factus videtur
in Macarum, & graviter percussus. Sed inas
fuerit irritus. Mox cum indignatione vociferari capi fly
gus messor: *O Macari, non possum te lādere, quan
tumvis te longe sim robustior, & in exercendis arduis
operibus multò exercitator. Tu crebrò jejunas, ego
nullo reficio cibo. Tu sape vigilas, ego semper. Tu
multis laboribus fatigas, ego nunquam quieteo. Ve
rum re utā, fatior, me vincis. Quidnam illud est: in
quit Macarius. Mox cacodæmon: Humilitas, exclamat,
& cum voce oculis se subducit.*

Narrationem sequentibus testimonio firmamus.

§. V.

*I*n Thiebaudem deportatus est homo à malo genio
incessus. Sed vix dum optimus senex Anachoreta
perflusus est facere quæ ad rem spectare videbantur.
Diabolus: Desere, inquit, hoc hospitium, & exi. Exibit
autem nequissimus hospes, sed ut prius ad unicam hanc in
proterrogationem responde. Dic sodes: Hædi ad judicis exempli
stūstrata stœundi qui sunt, & quinam agni dextrâ col
locandi? Cui senex promptè: Hædi quidem tales sunt.
Qualis ego: agni verò qui sunt Deus sit. Mox diabolus
horrendum exclamat: Exeo, exeo. Hostium maximus
me pelit, Humilitas. Sic purgatum est ab hoc iniquino
hospitium.

Adde quod dicta firmat. Duo germani fratres incre
dibili animorum concordia simul habitarunt. Agre ut
lit fratres unam in duobus corporibus animam, & con
cordiam tam suavem, hanc igitur in illos tragulam fru
xit. Cum minor natu sub crepusculum lumen inferret,
stygium infidior candelabrum unā cum lumine ever
tit. Hoc alter incuriam sui fratris interpretatus, subi
excedens pugnus in fratrem ivit. Mox ille in genas
& in preces descendens: Da veniam, inquit, o mi opti
me frater, lumen iterum accensum statim aderit. Hæc
tacit prompta Humilitas cacodæmonem dirè cruciavit.
Eadem nocte hoc ad diabolorum principem relatum
est, seminaris inter Monachos discordiis ob unius Hu
militatem nihil effectum esse. Quod cum audire id
lorum sacrificulus, qui illic locorum habitavit, admo
nachos illos se contulit. Ab his sacra Christiana edo
ctus, & fonte lustrali intus, in corundem numerum
coaptatus

cooptatus est, factus unus ex illis. Omnes vero industriam in uno Humilitatis studio collocavit. Hinc & dicere solebat: Humilitas solvit omnem virtutem iniamicorum dæmonum. Nam ipse ego colloquentes illos sepius audiui: Cùm turbamus Monachos, unius plementumque Humilitate turbæ omnes componuntur.

Venerat Christus in Orbem, ut obiret mortem. Cur ergo mortem sibi ab Herode inox oblatam fugere maluit, quād dicere: *Quod faci, fac cito!* Humilitas in causā fuit: quam ut nos verbis factisque amplissimè doceret, in cruce attolli, atque ex hoc suggesta Humilitatis præcepta tradere voluit. *Hoc igitur*, inquit Hilarius, à se dīci voluit, quod virtutum omnium maximum est. Hinc iure optime Bernardus: *Eribesce, inquit, superbe cini;* Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis auctori? Quoties hominibus præfētus desidero, rotis Deum meum præte contendeo. Omiseros nos & fātu superbos! Theatrum in celo habemus, & spectatores deligimus in terra? Deus in humilem ubique benevolentissimos intendit oculos. Augustinus præclarissime: *Altus est Deus, inquit, ergis te?* & Domini, qui fugit à te: humilis te & descendit ad te. Quare hoc? Quia ex excelsum est, & humilia respicit, & alta de longe cognoscit. Humilia de proximo respicit, ut atrocallat: alta, id est superba, de longe cognoscit, ut deprimit.

Cum claudet, qui ad Salomonei templi speciolam portant mendicāt, à Petro & Joanne integrum valitudinem receperint, omni populo in vehementem stuporem raptō, & ad Apostolorum planūs maximē inclinato, Petrus ut germanus columba filius, ipseque columba lacte-lata, sic omnem cœtum allocutus est: *Viri Israëlite, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini?* Pendamus illud: *Quid nos intuemini?* Oculos à nobis amovete, & in Deum potius convertite: nos gloriam aut favorem vestrum minimē ambimus, qui Deum tantummodo spectatores cupimus.

Hoc prorsus est non theatrum solum, sed & spectatores in celo sibi quārē, quod solerissimē temper Humilitas facit. Jure de Homero questus est Tullius, quād humana, nemp̄ consuetudines, pompas & delicias regum ad divina transferret, cūm potius fuisse, divina nobis virtutes videlicet, & cælītūs mores obculūs ponere. *Humana, inquit, ad divina transferret; divina mallem ad nos.* Quid enim opus hominum nātias & infanias falsas inferre calo? Quād salubrius esset & opportunitus, divina sensa, cælestesque consuetudines, ad quas vitam fingeremus nostram, deferre ad nos?

Vide Angelorum principem in altum Ascendens: *Similis ero Altissimo.* Dixit, & cecidit. Vide prīmos hominum non invitūs auribus admittentes hunc sibi: *Eritis sicut dii.* Audierunt, & ceciderunt: *comparati* *semper in insipientibus, & similes facti sunt illis.* Quis ergo cognovit sensum Domini? *Sensum tuum, Domine, quis scies?* Hic Paulus opportunissime respondens: *Hoc, inquit, sentite in vobis quod & in Christo JESU* (sive quod sensit Christus JESU) *qui cām in formā Dei est, semetipsum exinanivit.* Vultis fieri similes Deo? Ne quis ergo dixerit: *Similis ero Altissimo;* sed: *Similis ero omnium minimō, qui vermis & non homo, opprobrium hominū, & abjectio plebis est habitus.* En Dei sensum, en similitudinem divinam. Dei filius inter homines agere voluit, ut hominibus persuaderet, divinam ipsiā imaginem, quam superbiā perdidērāt, non aliter quam Humilitate restituendā. *Exaltarissimē dixit Basilius: Vir Humilis Deo est similius & in templo pectoris sui gestus eum superbus autem, cūm sit Deo odibilis, diabolō est similius.*

Verē simillimus est Deo submissi animi homo.

Imago divina non aliter restituitur quam humiliata.

Basil, in exhortatione ad flum̄ spiritualem.

Et in seculum, ad eum superbus autem, cūm sit Deo odibilis, diabolō est similius.

Verē simillimus est Deo submissi animi homo.

§. VI.

A Thenienes adventanti Pompeio, divinōsque homines recusanti, gratulabandi scripsere:

Quatenus te censes hominem, catenus nobis es Deus.

Ita prorsus ad Christianum sensum, Deo est vicinissimus, quisque humiliatus. Quo sensu imbutus Ambrosius in Nibil, inquit, excelsus Humilitate, Humilitas nihil habet diffidit. Qui sexinanivit, plenus est. Cui Chrysostomus Chrysostomus subscribens: *Quid si veram, inquit, elationem concupisces, hom. 70. in hī ego te viam docebo; non enim nōs. Qui presentibus rebus tanquam magnus inhiat, is vilis est, & abjecti animi: itaque nunquam Humilitas est sine magnitudine animi, neque Superbia sine Humilitate.*

Huc refero, quod Gregorius Magnus cūdam Antiquitatem nimis anxie pallium postulanti rescripsit: *Decora epif. Indi- si palli volumus, fors moribus indecori, cūm nihil in epif. 54.*

scopali cervice splendidius fulget, quād Humilitas. Humilitate sublimis, Humilitate redditur Deo similes. Sauli Regi dicitur: *Nōnne cūm parvulus es in oculis tuis, caput t. Reg. c. 15. in tribibus Israēl factus es?*

Ambrosius, quem paullō ante dixi: *Bona Humilitas Ambros. in inquit, que nihil appendo, totum quod contemnit, adipisci. Epif. 11. tūr: Ipse enim Dominus JESUS se humiliavit, ut nos elevaret, Epif. 15. & humiliavit se usque ad crucem, propter quod exaltavit illum Deus, ut in nomine eius omne genu fleatur. Quanta fuit Dominus, audeo dicere, & non flexi ei genu sed flexi ei, postquam se humiliavit: sic enim per Humilitatem, per crucem fui Ecclesiam congregavit.*

Quod Ambrosius asserit, id nos quotdīe in re divinā facimus. Hic esti Filium Dei, Deum de Deo, lumen de lumine, consubstantiale Patri, per quem omnia facta sunt, nominari audimus, non tamē genu flebitus. At verē cūm Hominem factum, auribus insonar, & caput & genu reverenti veneratione submittimus.

Idcirco Paulus in preces sese submittens: *Obsecro vos, Ephes. c. 4.*

C inquit, ego vincitur in Domino, ut dignè ambuletis vocazione, ver. 1. quād vocati es. Quonodo tandem *Cum omni Humilitate.* Ille solus pro dignitate ambulat, qui ambulat cum Humilitate: non in vanis ceremoniis, non in fatus magnificētis, nec in profanis jactantiis, sed in sui contemptu, & iugis submissiōis studio.

§. VII.

C Vm Christus pro concione de divite ac mendico verba faceret, mendici nomen expressit, divitis Greg. in cap. subiicit, ne illa huminis superbi memoria supererellet: *tenet S. Tho- quia Deus, inquit Gregorius, humiles novit, atque approbat, ma- superbos ignorat.* Omnia Prophetarum & Apostolorum oracula clamat: *Humiles spiritu suscipiet, Humiles les novit, superbos spiritu salvabit; qui Humiles consolatur, exaltabit Hu- ignorat.*

Iac. c. 4. v. 6. De sensu religiosissimo narrant, qui hebdomades se- Pelagius li- pruaginta per rigidissimam inediām exegit, non enim bell. 15. m. 7.2. nisi uno solūm die quo hebdomadibus cibūm sumpsit, Humilita- idque eo fine, ut à Deo gratiam impretraret obscurius tem omnia posse pro- sacrae paginæ testimonium penetrandi. Non impretravit quod petiit. Demum ipse fecum. En, inquit, inediā plā, meipsum conficio, & frustra. Quin aliquem me per- tigantem accedo, cūmque super hac re interrogō? Sunt complures in viciniā, qui utique juvare p̄terunt. Ita tuguriolum suum superis commendatum jam clausurus egrediebatur. Et en adeſt juvenis, non ē Lyceo, sed ē celo, qui senem affatus: Septuaginta hebdomades, inquit, quas severus jejuniis traduxit, non te proximum Deo fecerunt. Nunc verē quia jejuniis Humilitatem addis, jāmque in eo es, ut alius te submittas, cōsque interrogas, ego ad te mitor interpres arcām, aperitique sacri anagnatis sensum, & evanuit. Nimirum Humili- bus dat gratiam. Quod carnis maceratio nō potest, Humilitas potest. Nihil nō difficile, nihil arduum nō nimis Humi-

Humilitas, quæ diabolus vincit tam facili stratagmate.

Ruffinus
num. 125.
Pelagius li-
bell. 15. n. 13.

Ruffinus & Pelagius, testes mihi sepius nominati, commemorant de homine solitudinis cultore optimo senec, qui Humilitatis luculentum testimonium præbuit hac ratione. Adductus fuerat ad illum malo genio infelix, ferox, & spumas ore agitans. Hic seni optimo colaphum incusit. Adeo non ægredit tunc hoc senex, ut quamprimum alteram etiam genam obverterit percutienti. Dæmon hoc Humilitatis incendium non ferens, diversorum suum mox defecit. Sic fugande sunt ha-
muscæ ab orco. Ubi Humilitas domi sua est, ibi caco-
dæmon exultat.

Guaricus
fern. 1. de
Parificat.

Humilitas bona mentis proprium insigne, & evi-
dentissima Sanctorum, quæ dignoscuntur, nota. Atque
utinam, inquit Guaricus, nos illam habemus Humilita-
tem in peccatis nostris, quam vere sancti habuerunt in virtu-
tibus suis.

Pelagius li-
bell. 15. n. 29.

Cum Abbas Moës sacris esset initiatus, Praesul hominis experfundit gratia quosdam sic instruxit è clericis: Ubi Moës, ait, ad aram accesserit, repellite illum, velut indignum qui ad mysteria hæc admiratur. Et audiamus, obsecro, quid dicturus sit vir iste multorum opinione sanctus. Cum igitur adveniret Moës, mox subornati indignationem simulare ac dicere: Exi foras Æthiops. Moës nec verbo quidem oblocutus, vel obluctatus, hæc sibi ipse occinebat: Bene tibi fecerunt cinerente & caccabate, qui cum homino non sis, nihil minus te inferre in medium hominum es artus.

Hæ Humilitatis phrasæ sunt, hi mores illius, non tantum seipsum contemnere & abjecere, sed & contemptu ab aliis illato gaudere. Superbus veluti bulla est, quæ per aërem nitidæ globoſitate volans se monstrat, & jaçat quæſi ab omnibus suspiciendam. Ubi hanc vel culmo vel acùs apice levissime contingit, mox concidit, abitque in auras tam venusta jaçantia. Tange superbum asperiore verbulo, vel oculo infuavore, mox cernes vanissimæ tumorem, inanissimam bullam, quæ omni vituperio aut contemptu concidit. At contrâ submissi animi homo perpetuæ sui despiciunti in omnes aduersos casus adeo roratur, ut omnem malorum impetum in lucro ponat, nec unquam magis cre-
scat, quam cum maxime deprimitur.

S. Tho. 1. 2. Juic merito Theologorum caput Thomas Aquinas
9. 161. art. 5. afferit: Humilitas est virtutum excellentissima & pofissima.
concl.

In una atque unicâ Humilitate universa sapientia Christi

Prov. 4. 11. Christianæ disciplina confitit. Hebrei Sapientis dictum est:
ver. 2.

Ubi est Humilitas, ibi & Sapientia. Hoc censu Leo Magnus
Leo fern. 7. apertissime pronuntians: Tota, inquit, dilectissimi, Chris-
tianæ sapientie disciplina, non in abundantia verbi, non in
Humilitate disrupta, neque in appetitu laudis, & glorie, sed in
est Chri-
stianæ la-
S. V. S. ab utero matris usque ad supplicium crucis pro omni
pietatis di-
sciplina.

Viam ad cælum certissimam omnium & tutissimam
Augusti 10. 2. indagamus: Ea est, inquit Augustinus, prima humilitas,
ep. 56. mibi secunda humilitas, tercia humilitas: & quies interrogares,
pag. 101.

Demosthe-
nes.

Rhetor illi nobilissimus, cum interrogatus esset, quid ei primum
videtur in eloquentia preceptis observari oportere; Pronun-
ciationem dicitur respondere: cum queretur, quid secundum,
etiam promuntionem: quid tertius nil aliud, quiam pronun-
ciationem, dixisse: si interrogares, & quies interrogares de
preceptis Christianæ Religionis, nihil me aliud respondere, nisi

A humilitatem liberet, est forte alia dicere necessitas cognitio.

Augustino sebe Bernardus opportunissimè conjun-
gens: Obscuro proinde, inquit, & plurimum roga, non pati. ^{l. 1. in} mini sine causa tam pretiosum exemplar vobis exhibitum es, sed conformamini illi, & renovamini spiritu mentis refra-
m. ^{l. 1. in} se. Studere Humilitati, que fundamentum est cœsusque virtutum. Intolerabilis impudentia est, ut ubi sebe exanimat Majestas, vermiculus infletur & intumescat.

ACTIONES HUMILITATIS.

1. Homo vere humilis nullo modo vult humiliari, sed & ^{l. 1. in} milles. ^{l. 1. in} vilis videri. Bernardo teste, Humilis non vult humiliari, sed ^{l. 1. in} vilis reputari. Gaudet contemptu sui, hoc sibi sanx. ^{l. 1. in} Bernard. ^{l. 1. in} superbus quid laudes contemnit. Non tantum excellenter illi ma virtus est Humilitas, ut est sancto Thomâ demon-^{l. 1. in} stratum est suprà, sed & subtilissima. Multi se humiles putant, sed hoc ipso quid de se talia credant, humiles non sunt. Virtutes suas scire & numerare, Humilitatem non sapit.

2. Humilitas non majori tantum, sed equali, sed & secunda inferiori novit cedere; omnibus se subiicit: preferre vel uni, piaculum grande credit. Nec enim ignorat, quis ^{l. 1. in} dixerit, Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plus, si vel uni te preponas.

3. Humilitatis est: omnem ignominiam, contem-
prum, injuriam, suavi ac jucundâ perspicione polle di-
gerere; inò vero hunc cibum eriam ultra appre-
tere, tanquam sibi convenientissimum; tritum illud
utupando. Similis est lacryma labris. Nam, uti cardus asino, ita contemptus homini vere submissio sapit. Faci-
lo cuius est dicere, Peccator sum, sed quid id vere
sentias, ignominia probabat.

4. Humilitatis est: omnem impatientiam & iracu-
diam crebris victoris expugnare. Quis unquam vidit
hominem vere humilem, qui ignes & flamas vomeret? Nemini talis nisi sibi ipsi iracuit, in nemini nisi
in se fulmen vibrat. Indignari, furere, tonare, fulminare,
superbia sunt argumenta; Humilitas sereno semper ca-
lo, mente semper pacata gaudet.

5. Homo humilis discipulum se semper gerit, & ju-
giter cupit addiscere, etiam Balaam asinam habeat
magistrum. Superbus contrâ docere omnes, à nemine
vult discere, tanquam ipse omnium Magister, omnibus
sit sapientior. Chrysostomus oratorum facundissimus
paratum se ajebat, etiam ab anicula moneri, & doceti
de concionandi ratione. Humilitas docilis est, nulli
monitoris aspera, nec ullum spemnit præceptorem, nisi
cum qui docet vitia.

6. Humilitas illud Domini præceptum (vade & re-
cumbe in novissimo loco) tenacissime retinet, & fideliſſime
obseruat. Ita quantum in se est, infimum querit lo-
cum, infimos fodales, infimum officium, infimi pretii
vestem & menam. Humilis sibi sapienti insulatur: Nec
sæpe quidem, quo tua tibi offa conditur, dignus es. Af-
fatanam gravitatem, magnificos incessus, primos accep-
tationes, salutations honorificas, inanes pompas, ambitio-
nas ceremonias, ampullantia verba, lacrimosa splendida-
qua vestimenta & odit & arcit Humilitas.

7. Aliud fiduciam Humilitatis canticum est: Non nobis. ^{l. 1. in} Septima
Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Vanum ac fa-
tum est tribuere homini, quod proprium sit Numinis,
ad quod bona omnia sunt referenda; omnes humanæ
vitæ successus inde sunt: quidquid in Orbe nomen boni
sortitur, inde velut è fonte uberrimo promanat. Nos
quidsumus: pulvis, umbra, nihil.

8. Humilis laudes non tantum non ambit, sed ultra ^{l. 1. in} Oſtia
delatas fugit, velut Circes incantamenta, aut Sirenum
infidiosissimam musicam. Humilis in feria sumptus de-
ſipientia quotidie proficit, & vix unquam se excolat.
Neque tantum ex animo seipsum despicit, sed ab omni-
bus despici ferenter appetit, gaudetque vehementer,

Non.
1. Cor. 1.15.
v. 10.
Decima.
Vadecima.
Duodeci-
ma.

cum sui voti sit compos, humilis ad omnem Dei A

natum, paratissimus, &c, ut loquuntur, resignatissimus est.

9. Humilitatis maximus hostis inanis aura, seu vana gloria. Humilis gloriam contemnit exhibitam, nec appetit exhibendam. Nullam contumeliam timet, quia nullam gloriam amat. Vix unquam audies dicentem humilem: Ego hoc feci, ego istud elaboravi; me auctore, me fusaore hoc negotium confectionum est. Humilis, quidquid praeclarum ac laudabiliter facit, totum Deo adscribit. Ipse suas virtutes hescit, illudque Apostolus fiducio versat ore: *Non ego sed gratia Dei meum.*

10. Humilis judicat neminem, neminem spenit, neminem condemnat, nisi seipsum, quem omnibus inferiorem judicat, & omni divina gratia indignum reputat. Comis est in amicos, mitis in domesticos, patiens in temerarios, humanus in universos.

11. Vera humilitas eas actiones obvias ulnis amplectitur, quae multum laboris, & minimum habent honoris. Ad humilitatis virtutem nunquam pervenit, qui opera Humilitatis refugit. Humilis honoratores cathedralis non ambit, applausu non querit, Deo se probare contendit, sine cuius singulari ope nec minimam tentationem vincere, nec ullam cogitationem bonam suscipere se posse novit.

12. Humilis perpetuus suis suis accusator est, & grandem semper catalogum imperfectionum suarum in oculis habet. Quidquid demum encomiorum in se congeratur, quidquid honoris deseratur, ille paupertatis sue non ignorans, hac identiter ipse sibi occentat: Stulte, quid ab iis intumescis, quae alii de te foris praedican; intus te a pice: talis & talis es, virtus scates, nec id negare potes: corvus es, tametsi pluma cygni praeterferas. Ergo inspice te ipsum sine palpo, & nolce; caussam non invenies, cur cristas engas. Nihilum es, imo quod pejus, vitorum dominicum es, & tamen a prudenter & a sanctimonia vis censeri? Duplex nequit; quod virtute careas, & tamen ob virtutem commendari appetas.

CAPUT DECIMVMQVINTVM.

Rosa Hierichuntina Palæstina,
sue,

Charitas Dei.

§. I.

Math. 5.12. PRINCIPIVM scriptoris duximus à Charitate proximi: iam fine addimus à Charitate Dei. Quod & ipsa frons libri per geminæ Charitatis imagines sub adspicuum ponit. *Nimirum in his duabus mandatis universa lex pendet & Propheta. Majus horum aliud mandatum non est.* Atqui Charitatis altitudo sine Humilitatis basi non consistit. Ad conficiendum speculum non satis est nitor virtutis, si desit additamentum plumbi.

B. Maria
fili Specu-
lum.
32. Maria
fili Specu-
lum.

Mater Domini, Virgo beatissima, verè speculum fuit, idque terfluminum. Duo erant in hoc speculo, vitrum & plumbum. Vitrum est politissimum; etsi crystallinum, & summi pretii, si desit plumbum, nullius rei formam reddit. Ita virtutes ceteræ, Obedientia, Charitas, Patientia in Mater Domini mirabiliter effulserunt: si tamen desulserit Humilitatis plumbum, Deus in hoc speculo bonitatis sue imministrat tam excellenter non vidisset. Addo: speculum istud fuit concavum, quod oppositum soli concipit ignem, & inflammat sibi proxima. Animus submisus & humilis divinis ambris facile ar-

Tom. I.

A det. Pars Humilitatis est Charitas, quam hæc Hierichuntina rosâ foliorum centum & quinquaginta dñe vite designamus.

Petrus Damianus divinae Matris amorem cum Ejus charitas ad Sicut aliorum amore conferens: *Quemadmodum, inquit, scilla sunt minores facula, & velut scintilla ad solem, impenitus se abdum cum sol adest: ita Virginis divina charitas ad ceterorum omnium divisorum charitatem collata, vel ut sol est inter minora sidera. Quantum verò gratia est in homine, tantum est & charitatis; eadem utriusque mensura est.* Virgo hæc, quia plena gratia, plena fuit & charitate. Amor divinus singulis virtutis momentis, à primo quo vivere coepit momento, in eâ crevit mirificis augmentis. Deus bone, quantus charitatis thesaurus! Hinc non præcepta solum omnia, sed & consilia Christi exactissimè servavit: hinc adversa omnia, & quidquid obvenit luctus, patientis tunc tullit.

B Hoc habet rosa Hierichuntina, etiam aridissima, etiam centum annorum, cum aqua vel leviter impunitur (quod ipse meis oculis spectavi sepius) tunc illa fæse explicat, & diffundit ranulos, perinde ac si sua stirpi hæceret recentissima, cum totis annis arcâ claudi soleat. Vix alter Virgo, quod plus Quod plus
aqua mæ-
toris sen-
tis, & magis chari-
tatis bra-
chia ex-
pandit. Hinc Christum inter dolores etiam & agrimoni-
nas, non solum ut Deum, verum etiam ut hominem omni amore dignissimum, unicumque filium, maximumque benefactorem summè dilexit: & patris & matris officio functa diligendo.

Deus olim imperans: *Ignis, inquit, in altari semper ardebit.* Tale fuit hæc Virgo altare, in quo flamma pervigil nutritur. Hoc altare cacodæmones non tantum non insultu temerare ausi, sed nec accessu. Vt musæ bullientes ollas & ardentes rogos fugiunt, si fibi tremenda declinârunt.

C Hec illa mulier est amicta Sole. Cælidum profecto pallium habet, cui concessum sole vestiri. Hæc illa una hominum est, quæ Dominum Deum suum ex toto corde suo, & ex totâ animâ, & ex omnibus virtibus suis, & ex omni sua mente dilexit. Hinc illæ voces amantis: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Nihil languoris est ab amore non magno. Delectabilem hunc morbum inducit flammæ istius exundantis vehementia. Matres omnes amore vicit divina hæc Mater. Iunge amorem aquilarum & pelicanorum in pullo, tigridis & leæna in catulos, accedat amor cunctarum matrum in unigenitas suos; adde amorem & Seraphinorum & coelestium mentium reliquarum, frigus erit & glacies præ amore MARIAE.

D Amor qui Deum spirat, cum magnus est, vix ultra re magis gaudet, quæ plurima pro Deo pati. Hinc & illæ voces amantis: *Nolo esse fine vulnere, cùm Dominum meum in cruce sic vulneratum certino.* Hinc Tarsensis Paulus generosissimum: *De cetero, inquit, nemo mihi molestus sit; ego enim stigmata Domini in corpore meo porto.* Vt fæsta plagarum, quas Christi amore accepatur, amoris & testimoniorum & solatium habebat. Suavissimum gaudii genus est, amato quam simillimum esse.

Narrat Alexander Neapolitanus, eum morem ab Äthiopibus servatum esse, ut it qui sese in regis familiaritatem per frequens obsequium insinuassent; unæ cum rege ad supræmos annos viverent, summumque inter amicos locum tenerent. Quod si aliquæ corporis parte rex manus fieret, eodem se membro mularent; rege verò per mortem sublato, suave ducerent moriendo sequi antecedentem amicum. Predecat jam Christianus, & audeat cum

G g g Ansel-

Alexander
ab Alexander.
I. 1. Gen.
dier. c. 2. 6.

Anselmo dicere: *Ego sum de familiâ Christi; ego sum de militia regis aeterni, paratus vinciri, cedi, urâ, martiri pro Domino I E S V. Hæc illa sunt amoris stigmata, hæc finitam amicitia tessera est. Nimis languide amat, qui pro amato patitur recusat.*

§. II.

It nonnumquam ur homini minùs noto, & nescio
quæ principum mandata preferenti non satis fidei
habeatur. Ille tunc litteras proferit honorarias, & di-
ctis fidei adstruit. Haud aliter Paulus, cùm forte Ga-
latarum quidam subdubitarent, num Paulus iis aestua-
ret flammis in Deum quas dictis scriptisque jactaret,
& num verus à Deo legatus esset: ille variis ad persua-
Gal. cap. 6. dendum argumentis ulis: *De cetero, inquit, mibi nemo
vers. 17. molitus sit, ego signata Domini IESV in corpore meo porto.*
Perinde si dixisset, Theodoreto interprete, *Non amplius
ad vos scribam, sed pro litteris vibices ostendam, & plagarum
signa, ut ea veritati suffragentur.* Sic Paulus Christi fuit
epistola, non atramento scripta, sed sanguine; scri-
psit amor.

Sanctus Franciscus Xaverius eo in Deum hominé-
que amore ferebatur, ut subinde difficile fuerit judicare,
num fortior est amor, an solertia extiterit. Hoc igne-
stus Xaverius hominem sceleribus opertum in ipsâ
navi ad peccatorum confessionem perducere conabat-
tur, sed frustra. Incepit igitur paulus per destitutus, ut secu-
rum ex improvviso adoraretur. Ubi ergo in terram descend-
sum est, statuit in extituli morbo ultima experiri remedia.
Itaq; aliud sejam agere simulans, pervicacem hominem
comiter, per speciem animi relaxandi in saltum frequen-
tibus palmis consutum ducit. Ubi in locum ab arbitris remo-
tum venit, subito veste posita, tergo nudato, pro-
cumbit ingenua, & flagra ferreis aculeis fane aspera pro-
mit, & in seipsum seavit incipit, simulque testatur, quid-
quid hoc supplicii esset, illius se causa subire. Potuit dice-
re Xaverius: Non amplius ad vos sebam, sed pro litteris vibi-
ces ostendam. Alter qui hoc speculavit, attornito similis Fran-
cisci cruce apergebatur. Hinc admiratione in miseri-
cordiam versa, mox ad pedes Xaverii ad volutus roga-
vit, alienam culpam suu tergo luere desisteret, se paratu-
rum esse sua expiate peccata. Xaverius hac victoriâ
letus, exemplo vestem induit, & auditâ confessione,
hominem perditum in viam ac spem salutis reduxit.

In Logicorum Prædicamentis, ut vocant, Actio & Passio pñne ultimum & minimum locum obinent. In prædicamento At verò in Prædicamentis Amoris, Agere & Pati principiæ loco sunt, & primum omnino principiæ. Gregorii Magni scitum est: Probatio dilectionis, exhibitus est operi. Agere scit, & Pati Amor, si verus est; si agere non vult, aut pati recusat, neutquam verus Amor est. Audite amantem, qui ad agendum & patientendum parat. Rom. cap. 8. finitus: *Quis, inquit, nos separabit a Charitate Christi? tri- u. 35. & 38. blytatio an amans & an amans & an nuditas & an concupiscentia?*

an angelorum et sanctorum et sanctorum et an multis et an periculum
an persecutorum et an gladiis et Certus sum, quia neque mors, ne-
que vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, ne-
que instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo,
neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a
Charitate Dei. Hoc nimurum est Agere, hoc Pati. Ad-
vera omnia velut ad duellum provocare; ad ardua, qua-
que obfirmare animum.

Cant. c. 8. Fortis est ut mori dilectio. Mors nunquam otiosa est,
vers. 6. nunquam feriatur, solennissimis etiam diebus Nascen-
tis & Resurgentis Domini arcu & sagittis uitior, ster-
nit, jugulat & macat. Haud alter amor aetuosissimus
est, & agendo & patiendo, nesci orari, dum amor
est. Mors omnes corporis sensus extinguit, & animum
jubet separatum vivere velut Angelum, omni rerum
luxuriam cupiditatem, illecebris omnibus reiectis: sic &
amor divinus si quem occupat, dum a carnis con-

A gione abstrahit, lasciviam omnem interfundit, vita
omnibus mori precipit, Angelum efficit. Fortis est at
mors dilectio. Mors corpus, et si ante formosissimum,
vermis obicit, in tabernaculo & cineres dissolvit, ipsi am-
mo abominabile reddit: ita divinus Amor, ubi animum
sua suavitate imbuerit, carnem delicatius ante habentem
facit exosam, luto ac vermis cognatam, in lumen
& vermes esse ostendit. De iis omnibus quos Dei char-
itas sic afficit, dici potest: *Mortui efficiuntur, & vita resuere debet.* *Cod. 1.1.*
condita est cum Christo. Fortis est ut mors dilectio: Amor, *videtur*,
mors suavissima.

Beata Catharina Genuensis à Spiritu sancto prece-
ptore iusta est in fundamentum optime vita libi fu-
mire hæc tria: ex Oratione Dominicâ illud unum: Fiat
voluntas tua. Ex Angeli salutatione vocalum illam unicam,
J E S V S. E totis Biblîis unicum illud verbum,
Amor.

§. III

Fingunt Poëta, circa Cupidinem, tangam dominum suum, minores alios Cupidines solitare, velut iusta & imperium expectantes. Ad rem facit Poëtis haec & pictura. Quidam amorum est, Amori divino subserviant opertore, atque ut famuli herum circumstent, & imperata factent, aut ad Cypridis turpitudines ablegandi. Amor divinus velut sol inter minora sidera, amoris & affectibus omnibus praest.

Ecclesiastes Orbis liberè proclamat: Si Charitatem non habuero, nihil sum. Etsi habuerim Prophetiam, inquit, & mysteria omnia, & omnem scientiam, nisi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Etsi distribuero in cibos pauperum amnes facultates meas, et si tradigero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi proderit. Sola Charitas, inquit Augustinus, discernit inter filios Dei & filios diaboli. Segnient omnes signo Crucis, respondent omnes omnes. C cantent omnes Alleluia, baptizentur omnes, intrent Ecclesiastes, implent parieres basilicarum, non discernantur filii Dei & filii diaboli, nisi charitate. Qui habent Charitatem, nati sunt ex Deo. Quidquid vis habe: hoc solum non habeas, nihil tibi profest. Alio si non habeas, hoc habe, & implesti legem. Tolle Charitatem, & omnem futilitatem virtutem. Reginam amore, & pedissequas illius omnes expulisti. Charitate salvâ, omnium virtutum salus in integro est. Vera Dei Charitas cor Deo, & quidquid charitissimum est, offert.

Uanic erat Abraham filius, hunc ipsum tamen admovit ~~tra~~ immolandum. Deditisque haud dubie in holocaustum, quod in Orbe charissimum habuerat, ni voce cælesti monitus receperit denuo donatum sibi filium, quem voluntate ac animo jam sacrificaverat. Proclarum fæne documentum, omnia quæ hominum sunt, Deo deberi, vel quia terrestrium sit bonorum auctor, vel quod æternorum pro meritis distributor.

Considerate mihi, obsecro, regem Hebreum David. Am
Quantis, ô superi, aeterebus, quam largis, quam incen- De
sis in Deum rapiebatur! A divinis nutibus velut infans
ab ubere pendebat David. Velle solum & nolle jam pen-
itus in divinam voluntatem transfuderat. Hinc ignes
& flammæ per vigiles in regio pectori archibanc; hinc
gemitus & lacrymas tam uberes, ut regius thalamus
iñis non aspergi tantum, sed lavari poterit. Hos oculorum
fontes ejaculatus est Amor, qui tanq; ferrebat
potentior, quæ magis dolebat. Numen à se offendit.
Porro templum hic ipse rex longè augustinissimum
Deo destinavit, clarè inter fuos te statu, nicas cœle & ab
omni pietate alienum, se domum habitare cedrinis
trabibus fultam, non monumentum verò divini foderis,
in quo caput & summa religionis tunc sita est, sub
pellibus contineri. Eam ob caussam argenti & auri
vix prope infinitam, quod sacre paginae testantur,
artis

Svidas apogum recitans: Sol, inquit, & Boreas certarunt inter se, uter expeditius viatorem vestibus spoliaret. Boreas initium facere, frigus & hincem efflare, horrendum furere, & omni conatu id agere, ut viatoris capiti pileum, aut lateri pallium diriperet. Sed frustra fuit. Nam ubi hoc agi viator sentit, rei suae fatagens pro viribus obniti cepit, pileum, ne ayolaret, strictrius sibi appreserit, pallium, ne inventi abriperetur, brachii subjecit, imo se illo involvit. Et jam eam contentione fractus animum desponti Boreas. Sol studio vincendi radios & aestu intendere, viatorem suaviter ferire, ignes occultus cœpit jacere. Ardebat jam & fumabat viatoris vertex, fauces arabant, humeri languebant, per omne corpus fluebat sudor. Ipse homo jam sibi grave pondus fuerat, nedum vestis. Ergo ventilatur vertex, plicus ponitur, solvit sinus, rejicitur penula, segregatur toga; jamque umbraculum prospicit, aut flumen quo se mergat viator. Ita penes solem stetit via-
etoria.

Quod sol in viatore, hoc amor in quovis homine potest. Vide hominem avarum Boreali frigore torpente, ut seculi suis involvat, unde aqua attrahit; non una domo contentus, insulam appetit, nec uniuersi prædium satis est, latitudine emit; multiplicat famulos, vestes, supellecilem. Quid mirum? Flat Boreas, urgunt Mammon & Plutus. At quos amoris sol usserit, il longe alter se tractant, arcas reseruant, stipem erogant, pauperibus vestes, cibos, pecuniam donant, viduas & pupilos juvent, tempa munieribus ornant, & in medium secat pallium. Martinus, indutum cum ueste proicit Franciscus, amictum omnem preciosum exuit & mendico tradit Ignatius. Innumeros alios amoris solis afficit, ut sua omnia darent, modo Christum retinerent. Amanti nihil difficile. Compendiaria ad calum via est amor. Amor omnes in se transfert affectus: amor omnia contemnit in amati gratiam. Amantium corda locus sunt, quem amantini animæ habitant, ubi si non sunt, nupsiam sunt. Emigrare illinc eportet omnia reliqua quod amor ingreditur, ille occupat, ille impellit, numquam cohieretur.

Eleganter & verè Chrysologus: Charitas nescit pecare, inquit, cum diligat; Charitas non est charitas, si delinguit: Charitas Dei est eufos sanctiatis. Adeoque verissimum est illud Augustini: Amor est onnis virtus. Amanti nihil difficile. Petrum in Olivaram clivum aspice, senem armavit amor contra exercitum, inernem contra armatos cuncos. Apostolum contra carnifices, pescatorem contra milites, tironem contra veteranos, Galileum contra tot Romanos, discipulum Christi contra tot voraces lupos. Vis hæc solius fuit amoris, qui unum tot centurias armatorum opposuit.

Sed Petro pene fortior Magdalena. Adeo illa præveniens solem, pretiosis unguentis instructa, amore munita. Sed quod tendit osculo? num ad sepulchrum, immanni laxe clausum, tot militum manipulis vallatum? Quid meditari mulier? num infantis tunc una excubias armatas perrumpere? tam grande faxum amovere? defuncti corpus ungere, imo vero & tollere? si vis tollere, quare vis ungere? Nescio, ait, neque enim aliud scio quam amare. Ego eum tollam. Verissimum, amanti nihil est difficile. Maria autem stebat ad monumentum foris plorans. Amor, inquit Origenes, faciebat eam stare, & dolor cogebat eam plorare. Ab eo die per annos triginta duos plorare non desit, nec amando itare; imo etiam volare didicit amando, & de die in altum sepius extollit.

Elegantissime Bernardus: Arcanum grande Christus detegens: Ignem, inquit, veni mettere in terram. Opus meditabatur illustris & arduum, sedes Angelorum instaurare, quos rapuit secum Lucifer. Bonum erat tibi, o nobilissime Angelorum, si ignifer potius fuisse quam Lucifer. Charitas tibi deputa pars optima Humilitatis. Deputa tibi & Humilitas pars maxima Charitatis. Vult igitur Christus, ait Bernardus, seraphim fabricare, ut ibi stet unde tu corruiſſisti. Ne mireris, Christiane, hominem sublimem & volantem, hominem sex alarum, hominem Seraphim factum, nam Dominus Seraphinorum factus est homo. En Magdalena est soribus & flagitiis erutam amorem in Seraphim mutantam. Divinitas Charitatis alis sepius de die in altum subvehitur. Hinc inter cælum & terram sis est orta, cælone an terræ sit assignanda. Cum elevatur, eam sibi asserebat colum, velut Angelum, velut est Seraphinis unum. At reclamans terra: Mihi detur, ait, quia mulier est; quia peccatrix est. Hic Amor velut arbiter, sententiam dixit: Iam pridem deputa esse peccatrix, mutata in Angelum, quia dilicit multum.

Præ superi! Inauditum est hydropticum aqua statuum esse! non minus admirandum est amorem amore impletum dicere: Satis est; dilexit multum. Nil erat difficile amanti. Hanc amoris sententiam Apostolorum Collegium approbat: nam cum omnes nocte illa mestissimam metus mortis occuparet, divinus ardor Magdalena inflammat; dilexit multum. Huic sententie applauferunt Angeli, testes oculati: Vidimus eam, ajunt, digressis aliis ad monumentum plorantem, dilexit multum. Eadem sententia beatissima Virgo Mater subscrivens: Individua doloris & amoris comes, aiebat, in gravioribus meroribus me nulquam deseruit; dilexit multum. In eandem sententiam ivit Joannes Evangelista, qui sine annulatione fassus: Me teste: inquit, ad crucem amplexandam, ad osculando Magistri pedes accurrerit, penetravit, adstitit, perseveravit; dilexit multum. Et tu ereme ac solitudo, vos queritus & invia rupes quam fertis sententiam? Vtique non aliam, ajunt, quam illam amoris, dilexit multum. Nobis testibus modò ad cælum velut Seraphim efficeratur, modò ad terram ut pœnitentia magistra demittatur. Amanti nihil erat difficile. Magdalena re alia nulla summanam amoris avaritiam exsaturare potuit, quam amore. Ut enim rectissime Bernardus affirmat: Vtus amor seipso contentus est. Amor amore satiatur. Amas, satis est. Iam legem implisti, jam amor respondisti, jam calum obtinuisti. Nescit amor mentiri, recusat tegi, prodit se ignis, & amorem suum loquitur. Amor summa gratiarum est, & præmium glorie non requirit, sed meretur, seipso contentus, in seipso & gratia sibi & gloria est. Amor omnia potest, & Deum vincere, & cælum rapere; Amanti nihil difficile.

Fuit olim qui se ante suam mortem quotidiana tibi præmori sentiebat. Itaque ob vicinam mortis nonnulli anxius, quæsivit ex homine religioso: Quid oró faciam? magnis passibus ad sepulchrum propero: vocor palam ad plures. Neque hæc moram licet trahere, cunctum est. Tu ergo, vir optime, suade & doce, quæ multa brevi tempore queam perficere. Compendio hæc opus est. Hoc enim iam totus agam. Deum ut in via sim ad calum, quod tamen non pervenimus, marchem ut si scis, nisi virtutis cultores. Huic religiosus senex: Iam Non est, inquit, quod trepides: Amas, & numeros

omnes

omnes explasti: Deum, inquam, ama, & tuum est A est cælum. Sed dices forsan: Iam amo Deum. Ergo magis ama. In dies, imò in horas, imò & in momenta hoc aurum augeri potest; tantò auctiorem reddes divinam gratiam, tantòque cumulatiorem efficies cælestem gloriam, quanto magis auxeris tuum in Deum amorem. Deum nemo gratis amat: præsens redditur moneta, donum gratiæ, cui æquali gradu jungetur præmium futuræ gloriæ. Ergo si a promeritis censeri vis opulentus, Deum ama, tanto futurus opulentior, quanto Dei amantior. Vires tuæ fortassis impares sunt jejunis, cilicis, flagellis, aliisque carnis castigationibus? exhaustum corpus graviores labores respuit? En labore facilissimum, simul & suauissimum, Deum ama, & satis laboratum est. Plus omnibus laborat, qui Deum sincerè amat.

Nec utilior sanè, nec brevior effi potest præceptio, præ hac unâ, Deum ama. Plenitudo legis est dilectionis. Ad hanc Augustinus stimulos subdens, Frumentum, inquit, si haberes in inferioribus, ne patreficeret, levares ad superiora. Frumento tuo quæris mutare locum, & cor permisit in terrâ purificare? Frumentum levares atra, & cor leva in calum. Et unde, inquit, possunt? qui funes, que machina, que scale opus sunt? Gradus, affectus sunt: iter tuum voluntas tua est. Amando ascendit, negligendo descendit. Stans in terrâ, in celo es, si diligas Deum. Si ergo amator Dei esse vis, sincerissimi medullis castisq; suffris illum dilig, ipsum amâ, illi flagra, illi inhibe, quo jucundius nihil invenis, quo melius, quo letius, quo diuturnius. Quid enim tam diuturnum, quam quod est sempiternum? Non times, ne aliquando à te perire, qui facit ne tu pereas.

Quid ergo tibi placet in seculo? Quid est quod vis amare? Quocunque corporis sensus converteris, occurrit tibi calum, occurrit tibi terra. Undique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non ita occupari in eo quod factum est, ut recedas ab illo qui fecit. Hac enim quibus occuparis, sub te fecit, quia sub se ipso te fecit. Si herebus superiori, calcabis inferiora: si autem recedas a superiori, ista tibi in supplicium convertentur. Vera igitur & brevissima virtus definitio est: O domino Amoris.

Eng. c. 18. Amemus charitatis miracula, quod Gregorius monerit, quæ tanto sunt securiora quanto & occultiora; & de quibus apud Deum & in eo major fit retributio, quod apud homines minor est gloria. Dictorum omnium clausula sit divini Pauli monitum: super omnia autem hæc charitatem habete.

ACTIONES AMORIS IN D E U M.

1. Actio amoris in Deum. **D**ivinus Paulus plures simul recenset Amoris actiones. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non amulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum: non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritatem. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

Secunda. 2. Plures alii amoris actus compendio hi numerantur. 1. Pronissimo affectu cupere Deum videre. 2. Sua Deo bona omnia velle, ut sunt sapientia, bonitas, potentia, &c. 3. Impensis gaudere, Deo ab Angelis, Beatis, probis omnibus serviri. 4. Vnicè desiderare, ut res creatæ omnes honori divino sese impendant. 5. Animo dolere ob omnes in Deum injurias, & a se, & ab aliis commissas. 6. Averfari omnia que quis Deo displicere cognorit. 7. Sua omnia & seipsum ad quevis patienda offere Deo. 8. Divini regiminis providentiam ubique agnoscere, & extollere. 9. Amoris augmentum, & perseverantiam assiduis precibus efflagitare. 10. Vnicam in omnibus Dei voluntatem sibi sequendam proponere. Amor cum servet, singulis horis aliquot ex actibus hic nominatis elicit.

Tom. I.

3. Princeps amoris actus, serio constitutæ, omnem Dei legem exactè observare. A Christo hoc dicimus: Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligat me. Si diligitis me, mandata mea servate. Hinc Augustinus: In tantum, inquit, Deum diligimus, in quantum eis præcepta observamus. Verissima B. Gregorii vox est: Probatio dilectionis, exhibito est operis.

4. Amor Dei verus in omnes curas & cogitationes hominis dominatur, quas suaviter ad Deum trahit.

Eodem modo totam sibi voluntatem vindicat, quam cum Deo conglutinat. Voluntas vero sic divinæ voluntati agglutinata ceteras post se animæ vices trahit. Hinc illud Augustini: Pondus meum, amor meus, quoque feror, amore feror, Minus Domine te amat, qui aliquid tecum amat, quod non propter te amat. Veræ Charitatis evidens est indicium, amatae rei crebra cogitatio: ubi enim thesaurus tuus, ibi & cor tuum est. Quo sensu verissimum est Aristotelis scitum: Vnicique concupiscenti delectabile est ea cogitare quæ concupiscent.

5. Verus amor ipsa etiam pœnas amat: omne quod affigit, requiem putat, amarum omne dulce aestimat, idque in gratiam amat. Qui amat, aut non laborat, aut ipsum amat laborem. Quod Augustinus disertissime affirms: nullo modo, inquit, sunt onerosi labores amantum, sed etiam ipsi delectant, sicut venantum, auctiū, pescantum, vindemiantum, negotiantum, lucu aliquo se oblectantum. Interest ergo, quid amet. Nam in eo, quod amat, aut non laboratur, aut ipse labor amat. Et vide quā pudentum & dolendum sit, si delectat labor ut fera capiatur, ut cupa & sacculus impletatur, & non delectat ut Deus acquiratur. Omnia laeva & immania, prorsus facilia, & probris nulla efficit amor: nec enim de bono Vido. 4. mortem formidat amor, sed exire festinat, ut citius ad amatum perveniat. Dura omnia laborantibus, dicitur c. 2, pag. 14.

6. Amor Dei inter opprobria leurus, inter odia Sexta. beneficis, inter iras placidus, inter invidias ratus, inter pericula, generosus, in tentatione magnanimus, inter amicos letus, inter inimicos intrepidus, in adversis tolerat, in prosperis temperat, in omnibus invictus est.

7. Verus Dei amor non est mercenarius. Amor Septima. perfectus est, cum se animus humanus cum omnibus viribus ardenter infundit Deo, adeoque summo bono propter illius sanctitatem, bonitatem, beatitudinem, perfectionem afficitur. Qui amat Deum ut sibi bonus sit, & beatitudinem communicet, hic nondum perfectè amat. Et quamvis amor præmium non ambit, non tamen sine præmio diligit. Amori causa diligendi Deum, Deus est; modus, sine modo diligere. In ceteris rebus mediocritas suadetur, in amore quanto quis immoderatior, tanto erit Deo charior.

8. Divinus amor sedulò cavere solet minimos et Octava. Diam conscientia natos, qui amorem si non extinguit, certè minuit, & viam sternunt ad graviora. Divinus amor omnes actiones suas exactissimè ac perfectissimè conatur peragere, cum sincero proposito soli Deo placendi, nec ulli alteri nisi propter Deum: tantumque studi cuivis operi impedire, ac si illud ultimum sit, & omnis ab eo salu pendeat.

9. Actuosi amoris divus Thomas tres præcipiū Nona. gradus statuit. Primus atque infimus est, non admittere aliquid Charitati contrarium, quale foret creatori rem creatam preferre. Alter est tollerat ad tollenda omnia amoris impedimenta conniti, sive peccata sunt, sive alia quoque, uti est curarum ac negotiorum multitudine, & occasionses delinquendi. Tertius est amor pene assiduus, qui ferè semper in actu est, quem Vnitum vocant, qui continuum Beatorum amorem modulo suo imitari nititur.

G g g 3

10. Di-

10. Divinus amor leipsum experitur in homine, in quo Deum agnoscit & veneratur. Quidquid enim benevolentiae & affectus exhibere vult Deo, id exhibet homini, perinde ut Deo, certe ut imagini Dei. Quā quidem ratione facit, quod in comedisi fieri solet, quas prius in scenicis vestibus, & choragio theatrali velut privatim agere solet, dein honoratissimum quemque spectatorem publicè admittunt. Ita proflus amor leipsum explorat in Charitate proximi. Res certa, qui proximum non diligit, nec Deum diligit. Et qui nondum amare vult inimicos, Deum adhuc odiscit convincit. Si hominem tibi similem, & quem vides, non diligis, quomodo diliges Deum quem non vides? Hic Augustinus epilogi vicem testis locupletissimus: *Dilectio*, inquit, *sola in 1. epif. discernit inter filios Dei & filios diaboli. Signent se omnes signo Ioan. trāct. 1. crucis Christi; respondeant omnes, Amen; cantent omnes, Alle. m. pag. 250. luit; baptizentur omnes; intrent Ecclesias; faciant parietes ba-*

A filicarum: non discernuntur filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt ex Deo, qui non habent, non sunt nati ex Deo. Magnum judicium, magna dilectionis. Quidquid vis, habe, hoc solum non habeas, nihil tibi prodig. Altera si non habeas, hoc habe, & implesti legem. Sed ubi desideramus nos exercere: In amore fraterno. Potes mihi dicere: Non vidi Deum. Nunquid potes mihi dicere: Non vidi hominem. Dilige fratrem: si enim fratrem, quem vides, dixeris simul videbis & Deum, quia vides ipsam charitatem. Sit ergo *ff. 10. l. 1. stra, Deus noster. Qui fecit omnia, melior est omnibus: qui fortius est: qui magna, major est; quidquid amat eum, ille tunc vel tibi erit. Disce amare in creaturā creatorē, & in factū factorem: ne teneat te quod ab illo factum est, & amitas eum à quo & ipse factus es. Vix tali amori, qui suscipiet aliquid pulchrius, quām sit illa à quo est omne pulchrum. Ergo qui vera amat hominem, etiam inimicum debito amore prosequitur, unā sc̄ amare Deum testetur.*

F I N I S.

Ad maiorem Dei, Virginis Mariae, Sanctorumque omnium gloriam.

